

ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลูกบ้านเราที่มีต่อความภาคภูมิใจในท้องถิ่น
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

โดย

นายธนะพล พุ่มพูล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา แผน ก แบบ ก 2

ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2568

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเราที่มีต่อความภาคภูมิใจในท้องถิ่น
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา แผน ก แบบ ก 2

ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2568

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

EFFECTS OF USING LEARNING ACTIVITY PACKAGE TITLED OUR HOME IN
PHATTHALUNG ON LOCAL PRIDES OF SEVENTH GRADE STUDENTS

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Master of Education TEACHING SOCIAL STUDIES
Department of Curriculum and Instruction
Academic Year 2025
Copyright of Silpakorn University

หัวข้อ	ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลูกบ้านเราที่มีต่อ
	ความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
โดย	นายธนพล พุ่มพูล
สาขาวิชา	การสอนสังคมศึกษา แผน ก แบบ ก 2
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญพนอ พ่วงแพ
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	อาจารย์ ดร. ชัยรัตน์ โตศิลา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

		คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร. คณิต เขียววิชัย)		
พิจารณาเห็นชอบโดย		
		ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร. ศศิพัชร จำปา)		
		อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญพนอ พ่วงแพ)		
		อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(อาจารย์ ดร. ชัยรัตน์ โตศิลา)		
		ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก
(อาจารย์ ดร. ฐากร สิทธิโชค)		

620620119 : การสอนสังคมศึกษา แผน ก แบบ ก 2

คำสำคัญ : ชุดกิจกรรมการเรียนรู้, ความภาคภูมิใจในท้องถิ่น, สังคมศึกษา

นาย ธนะพล พุ่มพล: ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเราที่มีต่อความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญพนอ พ่วงแพ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเราของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2) ศึกษาความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเรา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนบ้านบ่อทราย ตำบลบ้านพร้าว อำเภอบ้านพะยอม จังหวัดพัทลุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 จำนวนนักเรียน 11 คนได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเรา แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเรา และแบบวัดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน

ผลการวิจัย พบว่า

- 1) ผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเราสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
- 2) ความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเราของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

620620119 : Major TEACHING SOCIAL STUDIES

Keyword : Learning Activity Package, Local Prides, Social Studies

Mr. Tanapon POMPOON : EFFECTS OF USING LEARNING ACTIVITY PACKAGE
TITLED OUR HOME IN PHATTHALUNG ON LOCAL PRIDES OF SEVENTH GRADE STUDENTS

Thesis advisor : Assistant Professor Phenphanor Phuangphae, Ph.D.

The purposes of this research were to 1) compare the learning outcomes of the students before and after using a learning activity package titled Our Home in Phatthalung for seventh grade students and 2) examine the student's local prides after using the learning activity package. The sample group in the research consisted of 11 students by simple random sampling from Ban Bosai School, Amphoe Pa Phayom, Phatthalung during second semester of the academic year 2023. The research instruments included a learning activity package titled Our Home in Phatthalung, a learning outcome test, and a of local prides questionnaire. The statistical analysis by percentage, mean, standard deviation and t-test dependent.

The results were as follows :

- 1) The learning outcomes of the students after using the learning activity package were higher than before at the level of .05 significance.
- 2) The student's local prides after using the learning activity package were at the highest level.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเราที่มีต่อความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดีด้วยความกรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ ความช่วยเหลือและกำลังใจจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญพนอ พ่วงแพ และ อาจารย์ ดร.ชัยรัตน์ โตศิลา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.ศศิพัชร จำปา ประธานกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์และ อาจารย์ ดร.ฐากร สิทธิโชค ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกที่กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ แก้ไข ข้อบกพร่อง เพื่อให้วิทยานิพนธ์มีความถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภาพรรณ พินลา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรชัย นาคสีทอง อาจารย์ ดร.เกศินี ครุณาสวัสดิ์ อาจารย์ ดร.อลงกรณ์ อัสวโสวรรณ และ อาจารย์จิรุตม์ อารมย์ชื่น ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย ทำให้ผู้วิจัยสามารถเก็บข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำวิทยานิพนธ์ เพื่อให้มีความถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียน คณะครูและนักเรียน โรงเรียนบ้านบ่อทราย ตำบลบ้านพร้าว อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง ที่ให้ความอนุเคราะห์และอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี ขอขอบคุณเพื่อน พี่ และน้องระดับปริญญาโท สาขาวิชาการสอน สังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร สำหรับความช่วยเหลือ คำแนะนำและกำลังใจ ที่มีให้เสมอมาจนวิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี ท้ายสุดนี้ขอขอบพระคุณ คุณพ่อคุณแม่ ผู้ให้ชีวิตและวางรากฐานการศึกษา รวมถึงสนับสนุนปัจจัยทางการศึกษามาโดยตลอด

ธนะพล พุ่มพูล

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญแผนภาพ	ฐ
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
2. กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้.....	6
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้.....	7
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับจังหวัดพัทลุง.....	8
3. คำถามในการวิจัย.....	10
4. วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	10
5. สมมติฐานทางการวิจัย	10
6. ขอบเขตในการวิจัย.....	10
7. นิยามศัพท์เฉพาะ	11
8. ประโยชน์ที่ได้รับ	12
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	13
1. หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนบ้านบ่อทราย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง	14
1.1 วิสัยทัศน์.....	14

1.2	สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน.....	14
1.3	คุณลักษณะอันพึงประสงค์.....	15
2.	จังหวัดพัทลุง.....	21
2.1	ประวัติความเป็นมาของเมืองพัทลุง.....	21
2.2	การปกครองของเมืองพัทลุง.....	22
2.3	โบราณสถาน โบราณวัตถุที่สำคัญในจังหวัดพัทลุง.....	25
2.4	บุคคลสำคัญในจังหวัดพัทลุง.....	27
2.5	อำเภอป่าพะยอม.....	30
3.	แหล่งเรียนรู้.....	34
3.1	ความหมายของแหล่งเรียนรู้.....	34
3.2	ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้.....	37
3.3	ประเภทของแหล่งเรียนรู้.....	40
3.4	บทบาทและหน้าที่ของแหล่งเรียนรู้.....	45
3.5	รูปแบบการใช้แหล่งเรียนรู้.....	47
4.	ชุดกิจกรรมการเรียนรู้.....	48
4.1	ความหมายของชุดกิจกรรมการเรียนรู้.....	49
4.2	หลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมการเรียนรู้.....	50
4.3	ประเภทของชุดกิจกรรมการเรียนรู้.....	54
4.4	องค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้.....	61
4.5	ขั้นตอนการสร้างและพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้.....	73
4.6	ขั้นตอนการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้.....	77
4.7	ประโยชน์ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้.....	83
5	ความภาคภูมิใจในท้องถิ่น.....	86
5.1	ความภาคภูมิใจ.....	86

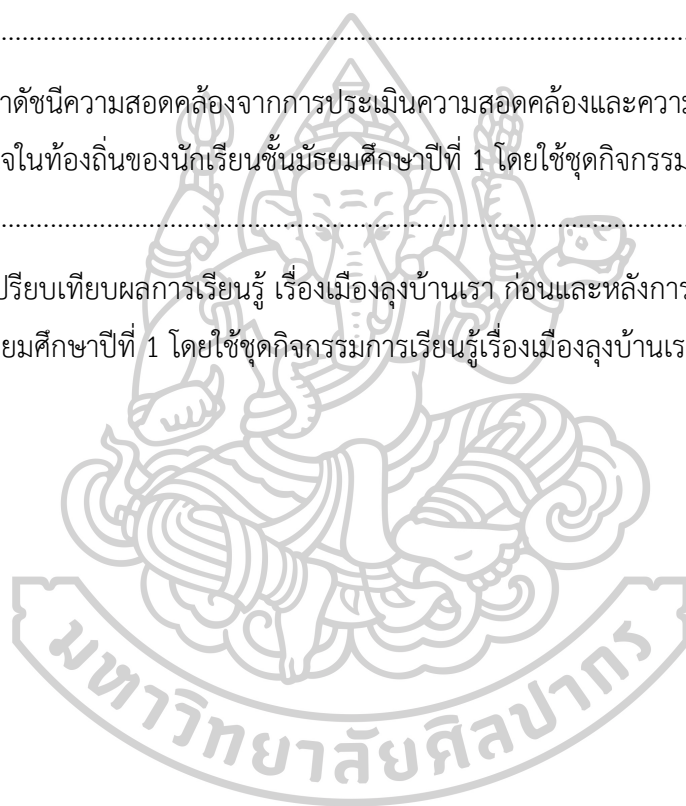
5.2 ท้องถิ่น	86
5.3 ความหมายของความภาคภูมิใจในท้องถิ่น	89
5.4 ลักษณะที่แสดงถึงความภาคภูมิใจในท้องถิ่น	90
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	92
6.1 งานวิจัยในประเทศ	92
6.2 งานวิจัยต่างประเทศ	98
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	100
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	100
ตัวแปรที่ศึกษา.....	100
ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย.....	101
เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย	101
แบบแผนการวิจัย.....	101
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	102
การสร้างเครื่องมือในการวิจัย.....	102
ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาวิเคราะห์โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนบ้านบ่อทราย เพื่อทราบขอบข่ายของเนื้อหาสาระและศึกษา โครงสร้างหลักสูตร	104
ขั้นตอนที่ 5 นำข้อมูลที่ได้มากำหนดโครงสร้าง ขอบเขตเนื้อหา ตลอดจนวัตถุประสงค์ และดำเนินการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเรา โดยขอคำแนะนำจากอาจารย์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	104
ขั้นตอนที่ 6 นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเรา ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของชุดกิจกรรมการเรียนรู้.....	104
ขั้นตอนที่ 8 นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเรา ไปทดลองใช้ต่อไป.....	104
การเก็บรวบรวมข้อมูล	112
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	113

2. เพื่อศึกษาความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเรา.....	113
บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล	114
1) ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเรา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.....	115
2) ผลการศึกษาความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเรา	115
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	122
สรุปผลการวิจัย.....	123
อภิปรายผลการวิจัย	123
ข้อเสนอแนะ	126
รายการอ้างอิง	128
ภาคผนวก.....	137
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย.....	138
ภาคผนวก ข การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	140
ภาคผนวก ค ผลการวิเคราะห์สมมติฐาน.....	154
ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	156
ภาคผนวก จ ภาพกิจกรรมในการทดลองวิจัย	180
ภาคผนวก ฉ ผลงานนักเรียนจากการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเรา	182
ประวัติผู้เขียน.....	184

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 โครงสร้างรายวิชาเพิ่มเติม พหุหลุศึกษา.....	18
ตารางที่ 2 การวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้เพื่อสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเรา.....	19
ตารางที่ 3 การสังเคราะห์ประเภทของชุดกิจกรรมการเรียนรู้.....	58
ตารางที่ 4 การสังเคราะห์องค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้.....	67
ตารางที่ 5 การสังเคราะห์ขั้นตอนการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้.....	81
ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบลักษณะของท้องถิ่นกับชุมชนไว้ ดังนี้.....	88
ตารางที่ 7 แสดงตัวชี้วัด และพฤติกรรมบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ข้อที่ 7 รักความเป็นไทย ...	91
ตารางที่ 8 แสดงแบบแผนการวิจัย.....	102
ตารางที่ 9 ตารางวิเคราะห์ข้อสอบแบบวัดผลการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเรา.....	105
ตารางที่ 10 สรุปวิธีดำเนินการวิจัย.....	113
ตารางที่ 11 ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเราของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.....	115
ตารางที่ 12 ผลการศึกษาความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเรา.....	116
ตารางที่ 13 ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ได้จากการประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเรา แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องจากหัวเมืองถึงเสกัก	141
ตารางที่ 14 ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ได้จากการประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเรา แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 เรื่องมรดกศิลปะที่เล่าขาน	143
ตารางที่ 15 ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ได้จากการประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเรา แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ เรื่องเด่นตระการคนกล้าเมืองลุง.....	145

ตารางที่ 16 ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ได้จากการประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมของ แผนการจัดการเรียนรู้ ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเรา แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 ชุด กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4 เรื่องผดุงพัทลุงให้ยั่งยืน.....	147
ตารางที่ 17 แบบวัดความสอดคล้องระหว่างผลการเรียนรู้ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละชุดย่อยกับ เนื้อหา รูปแบบชุดกิจกรรมการเรียนรู้.....	149
ตารางที่ 18 ผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลการ เรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเรา โดยใช้ การหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient).....	150
ตารางที่ 19 ค่าดัชนีความสอดคล้องจากการประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมของแบบวัด ความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลุง บ้านเรา	152
ตารางที่ 20 เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเรา ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเรา	155

สารบัญแผนภาพ

	หน้า
แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	9
แผนภาพที่ 2 แผนผังการจำแนกประเภทแหล่งข้อมูล.....	45
แผนภาพที่ 3 ขั้นตอนการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเรา.....	104
แผนภาพที่ 4 ขั้นตอนการสร้างแบบวัดผลการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเรา	108
แผนภาพที่ 5 ขั้นตอนการสร้างแบบวัดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น.....	111

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การทำความเข้าใจตนเองเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิตในยุคปัจจุบัน การเข้าใจตนเอง เข้าใจสิ่งแวดล้อมรอบข้างอย่างถ่องแท้และเป็นระบบ ย่อมทำให้วิถีในการดำเนินชีวิตนั้นเป็นไปอย่างราบรื่นและเกิดคุณค่าสูงสุด มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่ต้องอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม (Social Group) เพื่อความอยู่รอด (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2557: 9) ในการดำรงอยู่ของกลุ่มสังคมหรือที่เรียกว่าท้องถิ่นนั้น จะมีอาณาเขตทางวัฒนธรรมแต่ละหน่วยแตกต่างกัน ลักษณะของท้องถิ่นในรูปแบบนี้จะมีทั้งที่เป็นศูนย์กลาง บริเวณชายเขต และรอยต่อระหว่างชายเขตของหน่วยวัฒนธรรมแต่ละหน่วย ซึ่งมักเป็นเขตสะสมทางวัฒนธรรมการเมืองหลายแบบ การมองท้องถิ่นให้เข้าใจได้นั้นจำเป็นต้องมองผ่านกลุ่มชนซึ่งมีกิจกรรม วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ คติความเชื่อเกี่ยวพันกันในกรอบวัฒนธรรมได้โดยไม่ต้องยึดพรมแดนทางการเมืองเป็นหลัก (จิตา สาระยา, 2529: 25) นอกจากนี้การอยู่ร่วมกันของคนในชุมชนท้องถิ่น จำเป็นต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น ส่งผลให้เกิดรูปแบบในการดำรงชีวิตและวิถีชีวิตที่เหมือนกัน หรือที่เรียกว่า วัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งแสดงออกในรูปของขนบธรรมเนียม ประเพณี พิธีกรรม และจารีตที่คนในชุมชนท้องถิ่นมีเหมือนกัน อีกทั้งการที่คนในท้องถิ่นมีประสบการณ์ร่วมกันในทางประวัติศาสตร์ ย่อมก่อให้เกิดสำนึกในความเป็นคนท้องถิ่นเดียวกัน (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2557: 11) ชัดเจนยิ่งขึ้น

จังหวัดพัทลุงหรือเมืองพัทลุง หากมองตามคำจำกัดความของท้องถิ่นแล้ว ย่อมหมายถึงพื้นที่ส่วนหนึ่งของรัฐไทยที่มีกรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลาง และเป็นชุมชนทางวัฒนธรรมที่มีการตั้งถิ่นฐานของผู้คนมาอย่างยาวนาน มีพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ที่สืบเนื่องมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ถึงยุคปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง หากย้อนไปในครั้งสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี เมืองพัทลุงมีฐานะเป็นรัฐเล็ก ๆ รัฐหนึ่งที่อยู่ชายขอบของกรุงศรีอยุธยา แต่ในทางกลับกันเมืองพัทลุงก็ยังคงเป็นที่ต้องการของราชธานีอยู่อย่างต่อเนื่อง โดยพยายามแทรกแซงเข้ามามีบทบาทในเมืองพัทลุงอยู่บ่อยครั้ง เพื่อต้องการควบคุมเมืองพัทลุงไว้ในอำนาจ เนื่องจากเมืองพัทลุงนั้นตั้งอยู่ในระยะที่ไม่ไกลกับหัวเมืองประเทศราชอย่างปัตตานี ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการปกครอง กรุงศรีอยุธยามักใช้พระพุทธรูปศาสนาเข้ามาคานอำนาจของเจ้าเมืองผ่านการอุทิศที่ถ้ำปลาวัด โดยให้อำนาจแก่วัดในการปกครองดูแลผลประโยชน์ (ยงยุทธ ชูแว่น, 2531: 118) นอกจากนี้ผู้นำของเมืองพัทลุงยังมีบทบาทสำคัญในการปกป้องบ้านเมืองมาหลายยุคสมัย จนปรากฏชื่อเป็นที่กล่าวขานเลื่องลือ กระทั่งเมื่อมีการจัดระเบียบบริหารส่วนภูมิภาค จึงได้ยกฐานะเมืองพัทลุงขึ้นเป็นจังหวัดใน พ.ศ. 2476 ร่องรอยของความเจริญรุ่งเรืองในด้านต่าง ๆ ของเมืองพัทลุงตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันนั้น ได้หลอมรวมให้เกิดเป็น

เอกลักษณ์ที่โดดเด่น การศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับจังหวัดพัทลุง จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยก่อให้เกิดความเข้าใจ ตระหนักในการเป็นส่วนหนึ่ง และมีส่วนร่วมในการดำรงไว้ซึ่งมรดกของบรรพชนคนเมืองลุงไว้อย่างยั่งยืน ด้วยสภาพแวดล้อมที่ตั้งที่เหมาะสม มีความหลากหลายของทรัพยากร เป็นมูลเหตุสำคัญในการส่งเสริมให้เกิดการสร้างสรรคมรดกภูมิปัญญา จนก่อให้เกิดเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่มีความหลากหลายและน่าสนใจ (ถนอม พูนวงศ์, 2559: 27) และสอดคล้องกับคำขวัญจังหวัดพัทลุงที่ว่า “เมืองหนังโนรา อู่นาข้าว พราวน้ำตก แหล่งนกน้ำ ทะเลสาบงาม เขาอกทะลุ น้ำพุร้อน”

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 6 ได้ระบุว่าการจัดการศึกษานั้นจะต้องพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในทุก ๆ ด้าน มีความรู้ควบคู่กับคุณธรรม และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่น ๆ ได้อย่างมีความสุข และในมาตรา 7 ยังได้กล่าวต่ออีกว่าจะต้องปลูกฝังจิตสำนึกและมีความเข้าใจที่ถูกต้องในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เคารพกฎกติกาของสังคม รัก ห่วงแหนศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เห็นคุณค่าในตัวเองและผู้อื่น มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย (ราชกิจจานุเบกษา, 2542: 3) แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2560 - 2579 ได้กล่าวว่า ทักษะคิด ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม และพฤติกรรมของประชากรที่ปรับเปลี่ยนไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ การเลื่อนไหลของกระแสวัฒนธรรมโลกที่ผสมผสานกับวัฒนธรรมท้องถิ่น ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิต ทักษะคิด ความเชื่อ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การเรียนรู้และการบริโภคในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ การใช้สื่อออนไลน์ในการจับจ่ายใช้สอย การทำธุรกรรมต่าง ๆ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยไม่จำเป็นต้องรู้จักตัวตนซึ่งกันและกัน การบริโภคสื่อหลากหลายช่องทางในช่วงเวลาเดียวกัน ส่งผลให้คนไทยเข้าถึงข้อมูลได้อย่างไร้ขีดจำกัด เกิดการสร้างวัฒนธรรมร่วมสมัย แม้จะเพิ่มโอกาสสำหรับการซื้อขายสินค้าและบริการเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับประเทศแต่ก็อาจก่อให้เกิดปัญหา เนื่องจากการขาดการคัดกรองและเลือกรับวัฒนธรรมที่ดีงาม จนทำให้คนไทยละเลยอัตลักษณ์มีพฤติกรรมที่เน้นบริโภคนิยม และค่านิยมที่พุ่งเพื่อใช้ชีวิตแบบเร่งรีบ ไม่เคารพสิทธิผู้อื่น ขาดความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล ซึ่งนำไปสู่การสูญเสียคุณค่าทางวัฒนธรรมดั้งเดิม และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในสังคมไทย (เลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 72) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนไว้ทั้งหมด 8 ข้อ ซึ่งในข้อที่ 7 ได้กล่าวถึงประเด็นของ รักความเป็นไทย โดยมีการกำหนดตัวชี้วัดและพฤติกรรมบ่งชี้ไว้ ดังนี้

ตัวชี้วัด 1. ภาคภูมิใจในขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรมไทย และมีความ
กตัญญูกตเวที

ตัวบ่งชี้ 1.1) แต่งกายและมีมารยาทงดงามตามแบบไทย มีความเคารพนอบน้อม กตัญญู
กตเวทีต่อบุคคลที่มีพระคุณ

1.2) ร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรมไทย

1.3) แนะนำให้ผู้อื่นปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทย

ตัวชี้วัด 2. เห็นคุณค่า และใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

ตัวบ่งชี้ 2.1) ใช้ภาษาไทย ตัวเลขไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

2.2) แนะนำให้ผู้อื่นเห็นคุณค่าของการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง

ตัวชี้วัด 3. อนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาไทย

ตัวบ่งชี้ 3.1) นำภูมิปัญญาไทยมาใช้ให้เหมาะสมในวิถีชีวิต

3.2) ร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาไทย

3.3) แนะนำ มีส่วนร่วมในการสืบทอดภูมิปัญญาไทย (สำนักวิชาการและ
มาตรฐานการศึกษา, 2554: 37) นอกจากนี้แผนการศึกษาจังหวัดพัทลุง พ.ศ. 2562 – 2565 ได้ระบุ
ถึงวิสัยทัศน์ (Vision) ของจังหวัดพัทลุงที่ว่า “พัทลุงเมืองแห่งการศึกษาที่มีคุณภาพ ก้าวทัน
การเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 รักษาท้องถิ่น ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”
ในประเด็นของการรักษาท้องถิ่นนั้น ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า คนพัทลุงมีจิตสำนึก มีความตระหนัก
ตื่นตัว มีส่วนร่วมในการฟื้นฟู เผยแพร่ สืบสาน สร้างสรรค์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณค่า
ความหลากหลายของศาสนา ศิลปวัฒนธรรมที่เป็นวิถีชีวิต และค่านิยมที่ฝังรากลึกของความเป็นชาติ และ
วัฒนธรรมเมืองลุงเพื่อก่อให้เกิดคุณค่าทางสังคมและการพัฒนาเศรษฐกิจ (สำนักงานศึกษาธิการ
จังหวัดพัทลุง, 2564: 106)

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนบ้านบ่อทราย ได้กำหนด
รายวิชา พัทลุงศึกษาขึ้นในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนมีความเข้าใจ
ในประวัติศาสตร์ความเป็นมา ตระหนักถึงความสำคัญ เห็นคุณค่าของทรัพยากรและภูมิปัญญาของจังหวัด
พัทลุง เนื่องจากจังหวัดพัทลุงมีสิ่งที่บ่งบอกถึงเอกลักษณ์ของความเป็นพัทลุงอยู่อย่างหลากหลาย
เป็นต้นว่า เป็นจังหวัดที่มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ มีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ
มีมรดกทางภูมิปัญญาวัฒนธรรมที่โดดเด่น เช่น ผลิตภัณฑ์จักสานจากกระจูด ข้าวสังข์หยด
ข้าวสายพันธุ์พื้นเมืองที่มีคุณค่าทางอาหารสูง เป็นดินแดนแรกเริ่มในการก่อกำเนิดมรดกพื้นบ้านของ
ภาคใต้ที่สำคัญ คือ หนังตะลุงและโนรา ดังปรากฏให้เห็นอยู่ในคำขวัญประจำจังหวัดที่กล่าวมาใน
ข้างต้น เนื้อหาในรายวิชาพัทลุงศึกษา ประกอบด้วย เรื่อง จากหัวเมืองถึงเสกัก กล่าวถึงการเมือง
การปกครองของเมืองพัทลุง เรื่อง มรดกศิลปะที่เล่าขาน กล่าวถึงศิลปกรรมของเมืองพัทลุงในด้าน

ต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิต เรื่องเด่นตระการคนกล้าเมืองลุง กล่าวถึงบุคคลสำคัญของเมืองพัทลุงจากอดีตถึงปัจจุบันที่มีบทบาทสำคัญต่อการรักษาและพัฒนาบ้านเมืองในด้านต่าง ๆ อย่างเด่นชัด เรื่อง ผดุงพัทลุงให้ยั่งยืน กล่าวถึงการหาแนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากร มรดกภูมิปัญญาให้ดำรงอยู่คู่เมืองพัทลุงสืบไป

หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านบ่อทราย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ได้เปิดสอนรายวิชาเพิ่มเติม พัทลุงศึกษา ส 21208 ซึ่งจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 0.5 หน่วยกิต จำนวน 1 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ในรายวิชาจะเป็นการศึกษาวิเคราะห์ สืบค้นเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของจังหวัดพัทลุง ศิลปะหัตถกรรมพื้นบ้าน ประเพณีความเป็นอยู่ รวมไปถึงโบราณสถาน โบราณวัตถุของพัทลุง บุคคลสำคัญที่ให้คุณประโยชน์ให้แก่ท้องถิ่น การแบ่งเขตการปกครองส่วนท้องถิ่น การประกอบอาชีพ คมนาคมขนส่งของท้องถิ่น และแนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม การวิเคราะห์ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการวางแผนการสืบค้น กระบวนการสร้างความตระหนัก การฝึกปฏิบัติ ความสามัคคี ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อให้เกิดความตระหนัก และเห็นคุณค่าของประเพณีความเป็นอยู่ ศิลปะหัตถกรรม เห็นความสำคัญประวัติความเป็นมาของศิลปะหัตถกรรมพื้นบ้าน ประเพณีความเป็นอยู่ รวมไปถึงโบราณสถานโบราณวัตถุของพัทลุง บุคคลสำคัญที่ให้คุณประโยชน์ให้แก่ท้องถิ่น การแบ่งเขตการปกครองในส่วนท้องถิ่น การประกอบอาชีพ คมนาคมขนส่งของท้องถิ่น

จากการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในรายวิชาประวัติศาสตร์ ทั้งระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ ผลจากการสอบถามนักเรียนปรากฏว่า นักเรียนขาดความสนใจและไม่ให้ความสำคัญต่อการเรียนรายวิชาประวัติศาสตร์ เห็นว่าสิ่งต่าง ๆ ที่เรียนในวิชาประวัติศาสตร์ไม่มีประโยชน์ ไม่สามารถตอบโจทย์ต่อการเรียนรู้และการดำเนินชีวิตได้เท่าที่ควร เมื่อเทียบจากวิชาอื่น ๆ ที่ต้องเรียน จากปัญหาดังกล่าวส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาประวัติศาสตร์อยู่ในระดับต่ำถึงพอใช้ นอกจากนี้ผลจากการสัมภาษณ์นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนบ้านบ่อทราย ปีการศึกษา 2565 จำนวน 30 คน เกี่ยวกับการเรียนในวิชาประวัติศาสตร์ สามารถวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและสรุปได้ ดังนี้ เนื้อหาในการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่เป็นเนื้อหาที่เน้นเรื่องราว และเหตุการณ์ของประวัติศาสตร์ส่วนกลางเป็นส่วนใหญ่ มีการกล่าวถึงเนื้อหาทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวกับท้องถิ่นค่อนข้างน้อย ทำให้นักเรียนมองว่าวิชาประวัติศาสตร์เป็นเรื่องที่ไกลตัว และไม่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวันเท่าที่ควร ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่วนใหญ่จะมีหลักฐาน หรือสื่อที่ใช้ในการเรียนรู้ค่อนข้างจำกัด และไกลตัวกับนักเรียน นักเรียนขาดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง และความสำคัญของประวัติศาสตร์

ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดพัทลุง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ จากผลการวิจัยสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ผู้เรียนไม่ชอบเรียนวิชาประวัติศาสตร์ เนื่องจากไม่เห็นถึงความสำคัญของการเรียน ในรายวิชานี้ ไม่สามารถนำเรื่องที่เรียนมาเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ในชีวิตปัจจุบันได้ เนื้อหาสาระของการเรียนมีมากเกินไป และการเรียนส่วนใหญ่ยังเน้นการท่องจำ โดยผู้สอนไม่ได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ ให้ข้อมูลเพียงด้านเดียว สอนเพียงประวัติศาสตร์กระแสหลัก จึงทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกเบื่อหน่าย ไม่อยากเรียน และไม่มีแรงจูงใจที่จะเรียน (สำนักพัฒนาการและมาตรฐานการเรียนรู้, 2564: 42) นอกจากนี้การทำความเข้าใจเกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเองเริ่มมีน้อยลงทุกที จะเห็นได้จากผู้เรียนบางกลุ่มยังไม่สามารถตอบครูผู้สอนได้ เมื่อถามถึงประเด็น ดังต่อไปนี้ ที่มาของชื่อหมู่บ้านที่ผู้เรียนอาศัยอยู่ สถานที่สำคัญที่เป็นศูนย์รวมจิตใจ หรือศูนย์รวมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้านอยู่ที่ใด และยังไม่ทราบถึงที่มา พัฒนาการ ความสำคัญของท้องถิ่นและชุมชนที่อาศัยอยู่ ส่งผลให้ผู้เรียนขาดจิตสำนึกร่วมกันในการรักและหวงแหน ชาติความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับศรีศักร วัลลิโภดม ที่ได้กล่าวถึงปัญหาในการศึกษาประวัติศาสตร์ว่า “ข้าพเจ้าคิดว่า ปัญหาในเรื่องการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในขณะนี้ คือ การขาดการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ซึ่งก็ยังไม่มีการทำความเข้าใจว่า คืออะไร และการเน้นแต่ประวัติศาสตร์แบบเก่า ๆ จากส่วนกลางเป็นสำคัญ การทำความเข้าใจประวัติศาสตร์ในที่นี่ จึงต้องศึกษาทั้ง 2 อย่าง คือ ประวัติศาสตร์จากส่วนกลาง และประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จนในบางครั้งส่งผลให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องราวในชุมชนและท้องถิ่นขาดการให้ความสำคัญและลดบทบาทลงมาก จากเนื้อหาที่ผู้เรียนต้องเรียนผ่านแบบเรียนและคู่มือต่าง ๆ ก็ไม่ค่อยปรากฏเรื่องราวของชุมชนและท้องถิ่นของตนเองเท่าที่ควร ทำให้ผู้เรียนขาดการมองภาพในเชิงความสัมพันธ์ และความเกี่ยวข้องระหว่างท้องถิ่นกับส่วนกลาง”(ศรีศักร วัลลิโภดม, 2565: ออนไลน์)

จากประเด็นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเลือกใช้รูปแบบในการพัฒนาผู้เรียน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเรา ในรายวิชาพัทลุงศึกษา ซึ่งชุดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ ชุดเอกสารที่ใช้ประกอบการสอนรายวิชาเพิ่มเติม พัทลุงศึกษา ประกอบด้วย 1. คู่มือการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้สอน (คู่มือครู) 2. คำชี้แจงในการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (สำหรับผู้เรียน) 3. เนื้อหา หรือกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับการเรียนรู้ของผู้เรียน ประกอบด้วยกิจกรรม และสื่อแหล่งเรียนรู้ประกอบ (สำหรับผู้เรียน) 4. การวัดและประเมินผล เป็นการเฉลยกิจกรรมการเรียนรู้และเกณฑ์การให้คะแนน (สำหรับผู้สอน) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สามารถช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้สะดวกและมีความหลากหลายมากขึ้น โดยก่อให้เกิดประโยชน์ ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถในการศึกษาความรู้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการฝึกทักษะ ในการแสวงหาความรู้ ทักษะการอ่าน และสรุปความรู้อย่างเป็นระบบ การทำแบบฝึกหัด แบบฝึกทักษะการเรียนรู้ และแบบฝึกทักษะชุดกิจกรรมการเรียนรู้

ส่งผลให้ผู้เรียนรู้จักคิด แก้ปัญหาเป็น สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา สมศ. และนอกจากนี้การปฏิบัติตามขั้นตอนรายละเอียดในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งผลให้ผู้เรียนมีวินัยในตนเอง รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น เปิดรับความคิดเห็นของผู้อื่นซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานสำคัญตามแนวทางของประชาธิปไตย การใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สามารถศึกษานอกเวลาเรียนได้ ขึ้นอยู่กับการออกแบบของผู้สอนที่เอื้อต่อการศึกษด้วยตนเอง (สุคนธ์ สินธพานนท์, 2551: 21-22)

จากปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเราที่มีต่อความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ และจังหวัดพัทลุง เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพได้นั้นจำเป็นต้องอาศัยหลายองค์ประกอบ เพื่อช่วยสนับสนุนให้การจัดการเรียนรู้นั้นประสบความสำเร็จ องค์ประกอบของตัวผู้เรียนเป็นสิ่งจำเป็นที่จะละเลยไม่ได้ ผู้เรียน คือ เป้าหมายสำคัญในการวัดประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้ในแต่ละครั้ง การวิเคราะห์ตัวผู้เรียนจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการ ความถนัด และศักยภาพของตัวผู้เรียน เพื่อสามารถนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์จัดหาสื่อ เนื้อหา ที่ตอบโจทย์และเหมาะสมกับผู้เรียนมากที่สุด ตัวผู้สอนจะต้องเป็นผู้ที่เปิดใจกว้าง ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ คอยดูแลอำนวยความสะดวกให้ราบรื่นขณะจัดการเรียนรู้ สื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้จะต้องมีความถูกต้อง เหมาะสม เกิดประโยชน์แก่ตัวผู้เรียนและสามารถนำไปต่อยอดในประเด็นอื่น ๆ ได้ ดังนั้น ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จึงจำเป็นต้องอาศัยหลักการและแนวคิดเพื่อใช้ในการออกแบบพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ บุญเกื้อ ครอบหาเวช (2545: 98-99) ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2535: 123) สุคนธ์ สินธพานนท์ (2551:31) สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ (2550: 56) ที่กล่าวถึงหลักการ แนวคิด และทฤษฎี ในการนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้ โดยจะต้องประกอบไปด้วย 1) การประยุกต์ใช้ทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล ในการจัดการเรียนการสอนจะต้องคำนึงถึง ความถนัดและความสนใจของผู้เรียน เปิดโอกาสให้มีอิสระในการเรียนรู้ตามความสามารถของตนเอง ซึ่งการศึกษาตามเอกัตภาพและการศึกษาด้วยตนเอง ถือได้ว่าเป็นวิธีการสอนที่เหมาะสมที่สุด 2) การพยายามเปลี่ยนแนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปจากเดิม จากการยึดครูเป็นศูนย์กลางเปลี่ยนเป็นการจัดประสบการณ์เรียนรู้ ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง จากการใช้แหล่งเรียนรู้ หรือวิธีการต่าง ๆ การนำสื่อประสมมาจัดให้ตรงกับเนื้อหาประสบการณ์ตามหน่วยการเรียนรู้ของวิชานั้น ๆ โดยมีกนิย

จัดให้อยู่ในรูปของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งการจัดให้อยู่ในรูปแบบดังกล่าวจะช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์จากการใช้ประสาทสัมผัสที่มีความหลากหลาย และส่งผลให้ผู้เรียนได้ค้นพบวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองในสิ่งที่ต้องการมากยิ่งขึ้น 3) การใช้สื่อการเรียนการสอนมีความเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย สื่อที่ใช้ครอบคลุมไปถึงการใช้วัสดุสิ้นเปลือง เครื่องมือต่าง ๆ รวมทั้งกระบวนการและกิจกรรม จึงเป็นการผลิตสื่อการสอนแบบประสมให้เป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียน โดยผู้เรียนสามารถหยิบใช้สื่อการสอนต่าง ๆ ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองแทนการอำนวยความสะดวกให้แก่ครูผู้สอน 4) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน การจัดกระบวนการเรียนรู้ จะต้องนำเอากระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มาใช้ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ทฤษฎีกระบวนการกลุ่ม จึงเป็นแนวคิดที่นำมาสู่การจัดระบบการผลิตสื่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ 5) การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ได้ยึดหลักจิตวิทยาการเรียนรู้มาใช้ โดยเป็นการจัดการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาส และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถทราบผลย้อนกลับขณะเข้าร่วมกิจกรรม มีการเสริมแรงทางบวก ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจที่ได้คิดหรือปฏิบัติถูกต้อง อันจะทำให้เกิดการกระทำพฤติกรรมนั้นซ้ำอีกในอนาคต ค่อยเรียนรู้ไปทีละขั้นตอนตามความสามารถและความสนใจของผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนในลักษณะดังกล่าวนี้จะประสบผลสำเร็จได้โดยอาศัยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการเรียนรู้

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้

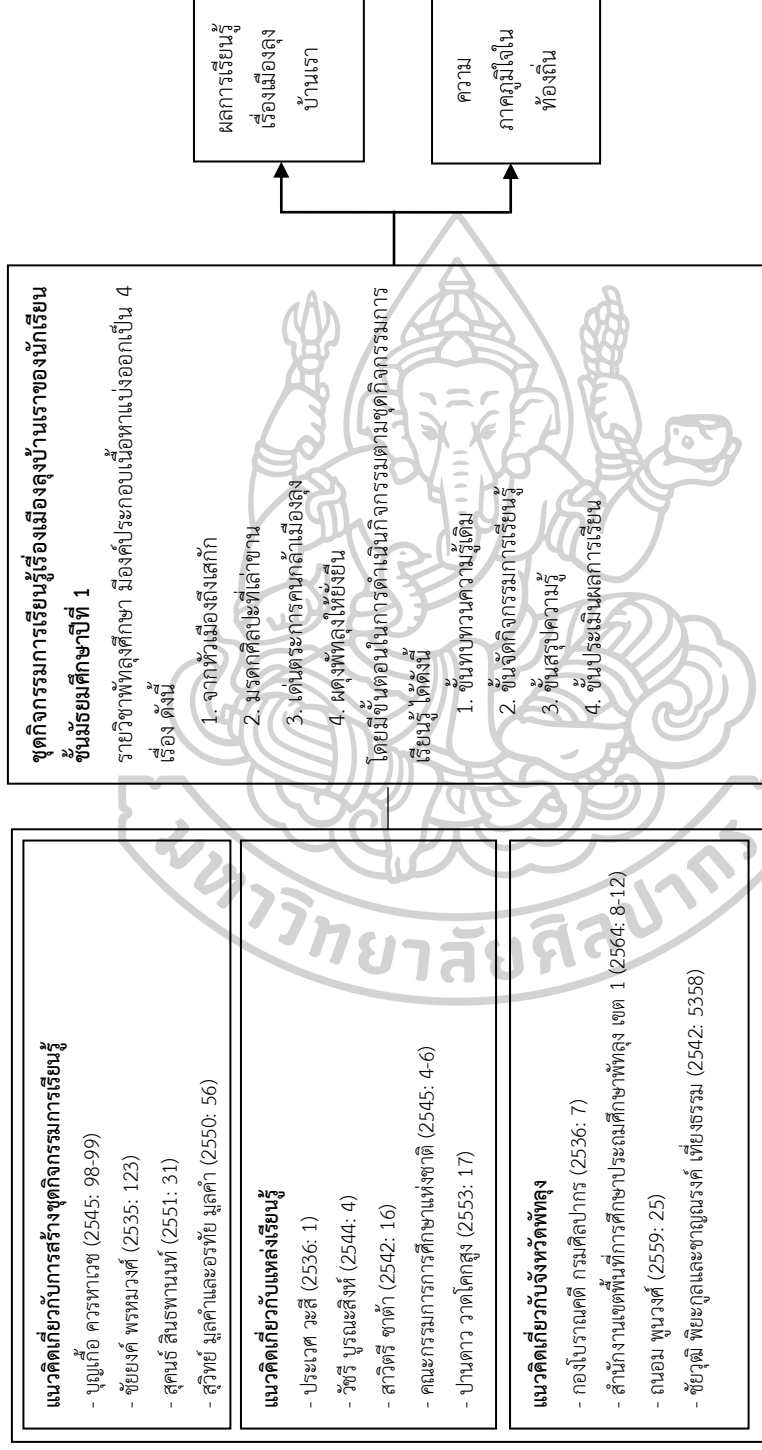
แหล่งเรียนรู้ เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลประเภทต่าง ๆ ไว้อย่างหลากหลาย สามารถใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ศึกษาค้นคว้าในประเด็นต่าง ๆ เป็นแหล่งที่ให้ความบันเทิงและการพักผ่อนหย่อนใจ การนำแหล่งเรียนรู้มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนนั้น จะทำให้กิจกรรมการเรียนรู้มีความตื่นตาตื่นใจ สร้างแรงดึงดูดให้กับผู้เรียน เป็นแรงบันดาลใจและยังเป็นพื้นฐานให้ผู้เรียนได้ศึกษา หรือต่อยอดในเรื่องต่าง ๆ ที่สนใจได้อีกด้วย การนำแหล่งเรียนรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนนั้น จำเป็นต้องศึกษาถึงแนวคิดและความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ ประเวศ วะสี (2536: 1) สาทวีรชาด้า (2546: 16) วชิร บุรณะสิงห์ (2544: 24-27) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545: 4-6) ปานดาว วาดโคกสูง (2553: 17) ที่กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ไว้ว่า จำเป็นจะต้องคำนึงถึงความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น หรือแหล่งเรียนรู้ใกล้ตัว เนื่องจากผู้เรียนมีความคุ้นเคยกับท้องถิ่นของตนเอง และท้องถิ่นก็ยังเป็นแหล่งรวบรวมองค์ความรู้ ศาสตร์แขนงต่าง ๆ ไว้มากมาย การนำแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นมาใช้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ จะทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจได้ง่ายขึ้น และมีความสนใจที่จะเรียนรู้ หรือศึกษาประเด็นนั้น ๆ อันจะก่อให้เกิดความรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเองได้ดียิ่งขึ้น แหล่งเรียนรู้ที่เลือกนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จะต้องมีเนื้อหา หรือความรู้ที่เหมาะสมกับระดับช่วงวัยของผู้เรียน ข้อมูลมีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ เป็นที่ยอมรับของคนในท้องถิ่นและหน่วยงานภายนอก นอกจากนี้แหล่งเรียนรู้อย่าง

สามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้เรียน ผู้ศึกษากับบุคคลากรในแหล่งเรียนรู้ และกับแหล่งเรียนรู้นั้น ๆ ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต และสร้างผู้เรียนให้เป็นผู้รักในการเรียนรู้ อย่างไม่มีที่สิ้นสุด

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับจังหวัดพัทลุง

จังหวัดพัทลุงเป็นจังหวัดหนึ่งที่ตั้งอยู่ทางภาคใต้ของประเทศไทย มีพัฒนาการทางประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนาน พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มทะเลสาบสงขลา ทางฝั่งตะวันตกของพื้นที่เป็นแนวเทือกเขาสูงลาดเทไปทางฝั่งตะวันออกสู่ทะเลสาบสงขลา ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือและตะวันตกเฉียงใต้ ด้วยปัจจัยทางด้านภูมิศาสตร์ที่มีความเหมาะสม ส่งผลให้มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งอาหารของผู้คน ก่อให้เกิดการสร้างสรรคภูมิปัญญาในหลากหลายมิติ เรื่องราวหลากหลายแง่มุมที่ก่อให้เกิดเป็นเมืองพัทลุงนั้นมีความน่าสนใจ เหมาะสมที่จะศึกษาเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ กองโบราณคดี กรมศิลปากร (2536: 7) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 (2564: 8-12) ถนอม พูนวงศ์ (2559: 25) ชัยวุฒิ พิชะกุล และชาญณรงค์ เทียงธรรม (2542: 5358) ซึ่งได้ให้ความหมายเกี่ยวกับความสำคัญของจังหวัดพัทลุงไว้ว่า เป็นจังหวัดที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนาน ทั้งด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม ผู้นำและชาวบ้านมีบทบาทสำคัญในการรักษาความมั่นคงให้แก่บ้านเมืองหลายยุคหลายสมัยเป็นศูนย์กลางความเจริญทางด้านพุทธศาสนา เป็นอู่อารยธรรมอันเก่าแก่ที่สำคัญมาตั้งแต่อดีต มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ที่ตั้งมีความเหมาะสม เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนสินค้าและองค์ความรู้ทั้งจากภายในและนอกประเทศ ก่อให้เกิดการสร้างสรรคภูมิปัญญาจนเกิดเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของจังหวัดพัทลุง จากความสำคัญดังกล่าว จังหวัดพัทลุงจึงเหมาะที่จะเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ให้กับคนในท้องถิ่น เพื่อสร้างจิตสำนึกและเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นพัทลุงอย่างยั่งยืน

จากแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ และจังหวัดพัทลุง ที่ใช้ในการศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเราที่มีต่อความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่กล่าวมาข้างต้น ได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังแสดงในแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

3. คำถามในการวิจัย

- 3.1. ผลการเรียนรู้หลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเราของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สูงกว่าก่อนใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้หรือไม่
- 3.2. ความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของนักเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเราเป็นอย่างไร

4. วัตถุประสงค์ในการวิจัย

- 4.1. เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเราของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
- 4.2. เพื่อศึกษาความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเรา

5. สมมติฐานทางการวิจัย

1. ผลการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเราของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียน

6. ขอบเขตในการวิจัย

6.1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

6.1.1 ประชากร (Population)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนประถมศึกษาขยายโอกาสในอำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 จำนวน 5 ห้องเรียน จำนวนนักเรียนทั้งหมด 120 คน

6.1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนบ้านบ่อทราย ตำบลบ้านพร้าว อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 จำนวนนักเรียน 11 คนซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

6.2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

6.2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเรา

6.2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่

6.2.2.1 ผลการเรียนรู้เรื่องเมืองลุ่มบ้านเรา

6.2.2.2 ความภาคภูมิใจในท้องถิ่น

6.3. เนื้อหา (Content) เนื้อหาที่นำมาใช้สร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลุ่มบ้านเรา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นำมาจากโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนบ้านบ่อทราย รายวิชาเพิ่มเติม พหุศึกษา หน่วยการเรียนรู้เรื่องเมืองลุ่มบ้านเรา ซึ่งจัดทำขึ้นให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบด้วย เรื่องที่ 1 จากหัวเมืองถึงเสกัก เรื่องที่ 2 มรดกศิลปะที่เล่าขาน เรื่องที่ 3 เต้นตระการคนกล้าเมืองลุ่ม เรื่องที่ 4 ผดุงพหุให้ยั่งยืน

6.4. ระยะเวลาในการวิจัย ระยะเวลาในการทดลองใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 15 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง รวมระยะเวลา 15 ชั่วโมง

7. นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการศึกษางานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงกำหนดความหมายคำศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

7.1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง ชุดเอกสารที่ใช้ประกอบการสอนเพื่อเป็นสื่อให้กับผู้เรียนได้ใช้ในการศึกษาเรียนรู้ มุ่งหวังให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยจะจัดอยู่ในรูปแบบของบรรจุที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

7.2. เมืองลุ่มบ้านเรา หมายถึง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของจังหวัดพัทลุงที่กล่าวถึงพัฒนาการทางด้านการเมืองการปกครองของจังหวัดพัทลุงจากอดีตถึงปัจจุบัน ศิลปกรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและสิ่งแวดล้อมรอบตัวในจังหวัดพัทลุง บุคคลสำคัญที่มีบทบาทและคุณูปการต่อจังหวัดพัทลุง แนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของจังหวัดพัทลุง ประกอบด้วย 4 เรื่อง ดังนี้ 1) จากหัวเมืองถึงเสกัก 2) มรดกศิลปะที่เล่าขาน 3) เต้นตระการคนกล้าเมืองลุ่ม 4) ผดุงพหุให้ยั่งยืน

7.3. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลุ่มบ้านเรา หมายถึง ชุดเอกสารรายวิชาพหุศึกษา ที่ประกอบไปด้วยคู่มือครูและคู่มือนักเรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลุ่มบ้านเรา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีเนื้อหาจำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ 1) จากหัวเมืองถึงเสกัก 2) มรดกศิลปะที่เล่าขาน 3) เต้นตระการคนกล้าเมืองลุ่ม 4) ผดุงพหุให้ยั่งยืน

7.4. ผลการเรียนรู้ หมายถึง คะแนนของนักเรียนที่ได้จากการทำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนเรื่องเมืองลุ่มบ้านเราของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเป็นแบบทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือกที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น

7.5. ความภาคภูมิใจในท้องถิ่น หมายถึง ความรู้สึกประทับใจต่อเรื่องราวและสิ่งดีงาม สร้างสรรค์ในจังหวัดพัทลุง ส่งผลให้เกิดความรัก ห่วงแหนและเห็นความสำคัญของสิ่งต่าง ๆ ในจังหวัดพัทลุง วัดได้จากแบบวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

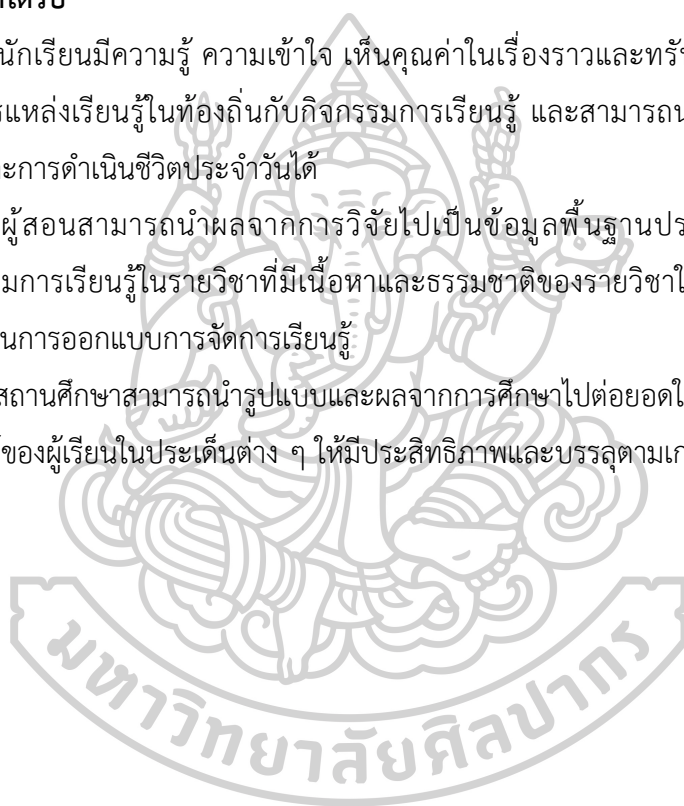
7.6. นักเรียน หมายถึง ผู้เรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนบ้านบ่อทราย ตำบลบ้านพร้าว อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1

8. ประโยชน์ที่ได้รับ

8.1. นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เห็นคุณค่าในเรื่องราวและทรัพยากรในท้องถิ่นพัทลุง โดยบูรณาการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นกับกิจกรรมการเรียนรู้ และสามารถนำองค์ความรู้ไปปรับใช้ในการเรียนและการดำเนินชีวิตประจำวันได้

8.2. ผู้สอนสามารถนำผลจากการวิจัยไปเป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการตัดสินใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาที่มีเนื้อหาและธรรมชาติของรายวิชาใกล้เคียงกัน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการออกแบบการจัดการเรียนรู้

8.3. สถานศึกษาสามารถนำรูปแบบและผลจากการศึกษาไปต่อยอดในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในประเด็นต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพและบรรลุตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลุ่มบ้านเราที่มีต่อความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา โดยนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนบ้านบ่อทราย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง
 - 1.1 วิสัยทัศน์
 - 1.2 สมรรถนะสำคัญ
 - 1.3 คุณลักษณะอันพึงประสงค์
 - 1.4 รายวิชาเพิ่มเติม พัทลุงศึกษา
2. จังหวัดพัทลุง
 - 2.1 ประวัติความเป็นมาของเมืองพัทลุง
 - 2.2 การปกครองของเมืองพัทลุง
 - 2.3 โบราณสถาน โบราณวัตถุที่สำคัญในจังหวัดพัทลุง
 - 2.4 บุคคลสำคัญในจังหวัดพัทลุง
 - 2.5 อำเภอป่าพะยอม
 - 2.5.1 ประวัติความเป็นมาของอำเภอป่าพะยอม
 - 2.5.2 อาณาเขต
 - 2.5.3 การปกครอง
 - 2.5.4 สภาพภูมิประเทศ
 - 2.5.5 ภูมิอากาศ
 - 2.5.6 การประกอบอาชีพ
 - 2.5.7 โบราณสถานที่สำคัญ
 - 2.5.8 สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ
3. แนวคิดเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้
 - 3.1 ความหมายของแหล่งเรียนรู้
 - 3.2 ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้
 - 3.3 ประเภทของแหล่งเรียนรู้
 - 3.4 บทบาทและหน้าที่ของแหล่งเรียนรู้
 - 3.5 รูปแบบการใช้แหล่งเรียนรู้

4. แนวคิดเกี่ยวกับชุดกิจกรรมการเรียนรู้
 - 4.1 ความหมายของชุดกิจกรรมการเรียนรู้
 - 4.2 หลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมการเรียนรู้
 - 4.3 ประเภทของชุดกิจกรรมการเรียนรู้
 - 4.4 องค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้
 - 4.5 ขั้นตอนการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้
 - 4.6 ขั้นตอนการสร้างและพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้
 - 4.7 ประโยชน์ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้
5. แนวคิดเกี่ยวกับความภาคภูมิใจในท้องถิ่น
 - 5.1 ความภาคภูมิใจ
 - 5.2 ท้องถิ่น
 - 5.3 ความภาคภูมิใจในท้องถิ่น
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 6.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนบ้านบ่อทราย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง

โรงเรียนบ้านบ่อทราย เป็นสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 จังหวัดพัทลุง จัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัยถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ได้มีการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) มีสาระสำคัญของหลักสูตร ดังนี้

1.1 วิสัยทัศน์

โรงเรียนบ้านบ่อทราย มุ่งมั่นพัฒนานักเรียนให้มีพฤติกรรมสุขภาพตามสุขบัญญัติแห่งชาติ มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา มีวินัย มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนา บนพื้นฐานหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ครูมีมาตรฐานด้านวิชาชีพ โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

1.2 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านบ่อทราย มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีทักษะในการใช้ภาษา โดยสามารถถ่ายทอดทัศนะของตนเองออกมาในรูปของวจนภาษาและอวจนภาษา

เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น อีกทั้งยังสามารถเจรจาเพื่อลดความไม่ลงรอยกัน สามารถเลือกรับข้อมูลข่าวสารโดยใช้วิจารณญาณและเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดระดับขั้นต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ นำไปสู่การสร้างสรรค์องค์ความรู้ ประกอบการตัดสินใจในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับตนเอง สังคมได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

3. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหารูปแบบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม เข้าใจความเชื่อมโยงและการพลวัตของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม นอกจากนี้ยังมุ่งแสวงหาความรู้ประกอบการตัดสินใจในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการเรียนรู้การนำแนวคิดรูปแบบกระบวนการต่าง ๆ ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม และสามารถอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสงบสุข

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือกใช้เทคโนโลยีรูปแบบต่าง ๆ มีทักษะและเทคนิคพื้นฐานในการใช้เทคโนโลยีที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตประจำวันและทำประโยชน์แก่ผู้อื่น

1.3 คุณลักษณะอันพึงประสงค์

โรงเรียนบ้านบ่อทราย มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างปกติสุข ในฐานะของการเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก ดังนี้

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ หมายถึง การแสดงออกถึงการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของความเป็นไทย ยึดมั่น ปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางศาสนาและเคารพยกย่องสถาบันพระมหากษัตริย์

2. ซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง การแสดงออกถึงการยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้อง ปฏิบัติตรงตามความจริงทั้งต่อตนเองและบุคคลอื่น ไม่เห็นแก่ประโยชน์ตนเองเป็นใหญ่

3. มีวินัย หมายถึง การแสดงออกถึงการยึดมั่น และปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ และระเบียบข้อบังคับของครอบครัว สถานศึกษา และสังคมอย่างเป็นปกติ โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น

4. ใฝ่เรียนรู้ หมายถึง การแสดงออกถึงความตั้งใจ และมีความมุ่งมั่นในการเรียนแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ โดยการเลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอด เผยแพร่ และนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตได้

5. อยู่อย่างพอเพียง หมายถึง การแสดงออกถึงการดำเนินชีวิตอย่างพอดีมีเหตุผล มีความรอบคอบ มีคุณธรรม มีภูมิคุ้มกันตัวเองที่ดี และสามารถปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข

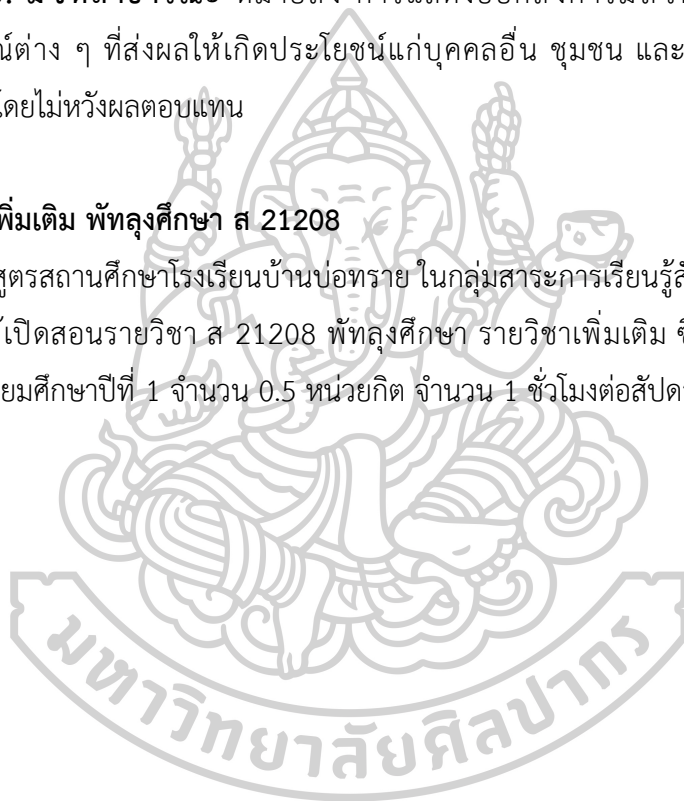
6. มุ่งมั่นในการทำงาน หมายถึง การแสดงออกถึงความตั้งใจ และมีความรับผิดชอบ ในการปฏิบัติหน้าที่การทำงานด้วยความเพียรพยายาม อดทน เพื่อให้งานสำเร็จบรรลุตามเป้าหมาย

7. รักความเป็นไทย หมายถึง การแสดงออกถึงความภาคภูมิใจ เห็นประโยชน์ อนุรักษ์ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมที่งดงามของไทยในด้านต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

8. มีจิตสาธารณะ หมายถึง การแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือ ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ส่งผลให้เกิดประโยชน์แก่บุคคลอื่น ชุมชน และสังคมด้วยความเต็มใจ กระตือรือร้น โดยไม่หวังผลตอบแทน

1.4 รายวิชาเพิ่มเติม พหุศึกษา ส 21208

หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านบ่อทราย ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม ได้เปิดสอนรายวิชา ส 21208 พหุศึกษา รายวิชาเพิ่มเติม ซึ่งจัดการเรียนการสอน ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 0.5 หน่วยกิต จำนวน 1 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

ส 21208 พัทลุงศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 เวลา 20 ชั่วโมง จำนวน 0.5 หน่วยกิต

ศึกษาวิเคราะห์ สืบค้นเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของจังหวัดพัทลุง พัฒนาการด้านการเมือง การปกครอง ศิลปวัฒนธรรม มรดกภูมิปัญญา หัตถกรรมพื้นบ้าน ประเพณี ความเป็นอยู่ รวมไปถึง โบราณสถาน โบราณวัตถุของจังหวัดพัทลุง บุคคลสำคัญที่ทำความประโยชน์ให้แก่จังหวัดพัทลุง

โดยใช้กระบวนการกลุ่ม การวิเคราะห์ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการวางแผน การสืบค้นกระบวนการสร้างความตระหนัก การฝึกปฏิบัติ ความสามัคคี ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความซื่อสัตย์สุจริต

เพื่อให้เกิดความตระหนัก เห็นคุณค่าและความสำคัญของ ประวัติความเป็นมาของจังหวัดพัทลุง พัฒนาการด้านการเมือง การปกครอง ศิลปวัฒนธรรม มรดกภูมิปัญญา หัตถกรรมพื้นบ้าน ประเพณี ความเป็นอยู่ รวมไปถึงโบราณสถาน โบราณวัตถุ บุคคลสำคัญที่ทำความประโยชน์ให้แก่จังหวัดพัทลุงต่อไป

ผลการเรียนรู้

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการแบ่งเขตการปกครองของพัทลุงตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน
2. มีความรู้ความเข้าใจและเห็นความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น
3. มีความรู้ความเข้าใจโบราณสถาน โบราณวัตถุและการอนุรักษ์โบราณสถานโบราณวัตถุของท้องถิ่น
4. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติ ผลงานของบุคคลสำคัญ และสามารถนำมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต
5. มีความรู้ความเข้าใจและสามารถเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาและอนุรักษ์ทรัพยากรในจังหวัดพัทลุง

รวมทั้งหมด 5 ผลการเรียนรู้

โครงสร้างรายวิชาเพิ่มเติม
รายวิชาพหุศึกษา ส 21208 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 จำนวน 0.5 หน่วยกิต เวลา 20 ชั่วโมง

ตารางที่ 1 โครงสร้างรายวิชาเพิ่มเติม พหุศึกษา

หน่วยที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	สาระสำคัญ	จำนวน ชั่วโมง	น้ำหนัก คะแนน
1	การปกครองของ จังหวัดพัทลุง	1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการแบ่งเขตการปกครองของ พัทลุงตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน	การปกครองของจังหวัดพัทลุง ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การ ย้ายเมือง การตั้งเมือง พร้อม ตั้งปัจจัยที่มีผลต่อการประกอบ อาชีพของชาวจังหวัดพัทลุง	5	20
2	ศิลปหัตถกรรมของ จังหวัดพัทลุง	2. มีความรู้ความเข้าใจและเห็น ค ว า ม ส ำ ค ัญ ข อ ง ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น	ศิลปหัตถกรรมของจังหวัด พัทลุง เกิดจากความ หลากหลายทางด้านภูมิศาสตร์ ความเชื่อ และการดำเนินชีวิต ของคนในจังหวัดพัทลุง	5	20
3	โบราณสถาน โบราณวัตถุ	3. มีความรู้ความเข้าใจ โบราณสถาน โบราณวัตถุและ การอนุรักษ์ โบราณสถาน โบราณวัตถุของท้องถิ่น	โบราณสถาน โบราณวัตถุของ จังหวัดพัทลุง ที่มีอิทธิพลต่อ การเกิดศาสนา ความเชื่อ และ การได้มาซึ่งสิ่งก่อสร้างจน กลายเป็นโบราณสถาน และ โบราณวัตถุ	5	20
4	บุคคลสำคัญของ จังหวัดพัทลุง	4.มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ประวัติ ผลงานของบุคคล สำคัญ และสามารถนำมาเป็น แบบอย่างในการดำเนินชีวิต 5.มีความรู้ความเข้าใจและ สามารถเสนอแนวทางในการ แก้ ปัญหา และ อนุรักษ์ ทรัพยากรในจังหวัดพัทลุง	บุคคลสำคัญของจังหวัดพัทลุง ที่เป็นแบบอย่างในการดำเนิน ชีวิตของคนพัทลุง ตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน	5	20
รวมระหว่างภาคเรียน					80
ปลายภาคเรียน					20
รวมตลอดภาคเรียน				20	100

จากตารางที่ 1 ในการวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้วิชาเพิ่มเติม พัทลุงศึกษา ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 จากตารางข้างต้นผู้วิจัยเลือกหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องการปกครองของจังหวัด พัทลุง หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ศิลปะหัตถกรรมของจังหวัดพัทลุง หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 โบราณสถาน โบราณวัตถุและหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่องบุคคลสำคัญของจังหวัดพัทลุง มาออกแบบเพื่อสร้าง ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเรา

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้เพื่อสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเรา

หน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 จากหัวเมืองถึงเสกัก - การปกครองของเมืองพัทลุง ในอดีต - ความสำคัญของเมืองพัทลุง ต่อศูนย์กลางการปกครองที่ เมืองหลวง - การปกครองของจังหวัด พัทลุงในปัจจุบัน - การเมืองการปกครองใน อำเภopaพะยอม	มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ การแบ่งเขตการปกครองของ พัทลุงตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน	การปกครองของจังหวัดพัทลุง ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การ สร้างและย้ายเมือง	3
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 มรดกศิลปะที่เล่าขาน - ศิลปกรรมที่เกี่ยวข้องกับ ศาสนา - ศิลปกรรมที่เกี่ยวข้องกับการ ดำเนินชีวิต - ศิลปกรรมที่เกี่ยวกับความ บ้านเทิง - ศิลปกรรมในอำเภopa พะยอม	มีความรู้ความเข้าใจและเห็น ความสำคัญของ ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น มีความรู้ความเข้าใจ โบราณสถาน โบราณวัตถุและ การอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุของท้องถิ่น	ศิลปวัฒนธรรมของจังหวัด พัทลุงเกิดจากความ หลากหลายทางด้านภูมิศาสตร์ ความเชื่อ และการดำเนินชีวิต ของคนในจังหวัดพัทลุง	4

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้เพื่อสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลูกบ้านเรา (ต่อ)

หน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เต้นตระการคนกล้า เมืองลูก บุคคลสำคัญที่มีคุณูปการต่อ จังหวัดพัทลุง - พระยาพัทลุงคางเหล็ก (ขุน) - พระยาทุกขราษฎร์ (ช่วย) - ขุนอุปถัมภ์นรากร (พุ่ม) โนราพุ่มเทว - บุคคลสำคัญในอำเภอป่า พะยอม	มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ประวัติ ผลงานของบุคคล สำคัญ และสามารถนำมาเป็น แบบอย่างในการดำเนินชีวิต	บุคคลสำคัญที่มีบทบาทและ คุณูปการสำคัญในด้านต่างๆ ของจังหวัดพัทลุง	4
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ผดุงพัทลุงให้ยั่งยืน เสนอแนวทางในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรมให้คงอยู่ คู่จังหวัดพัทลุงตลอดไป -เขตห้ามล่าสัตว์ป่า ทะเลน้อย (พื้นที่ชุ่มน้ำ) - ป่าต้นน้ำเทือกเขาบรรทัดใน เขตอำเภอป่าพะยอม - การแสดงพื้นบ้าน หนังตะลุง โนรา เป็นต้น - การอนุรักษ์ทรัพยากรใน อำเภอป่าพะยอมให้ยั่งยืน	มีความรู้ความเข้าใจและ สามารถเสนอแนวทางในการ แก้ ปัญหา และ อนุรักษ์ ทรัพยากรในจังหวัดพัทลุง	แนวทางในการอนุรักษ์ ทรัพยากรและมรดกภูมิปัญญา ที่สำคัญของจังหวัดพัทลุง	4

จากตารางที่ 2 ในการวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ เรื่องจากหัวเมืองถึงเสกัก เรื่องมรดกศิลปะที่
 เล่าขาน เรื่องเด่นตระการคนกล้าเมืองลูก และเรื่องผดุงพัทลุงให้ยั่งยืน มาสร้างเป็นชุดกิจกรรม
 การเรียนรู้เรื่องเมืองลูกบ้านเราของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 15 ชั่วโมง

2. จังหวัดพัทลุง

2.1 ประวัติความเป็นมาของเมืองพัทลุง

ชื่อเมืองพัทลุง เท่าที่ปรากฏร่องรอยหลักฐานให้สามารถศึกษาได้นั้น มีมากมายหลายชื่อ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย เช่น พัททะลุง พัตะลุง พัตลุง พัทลุง พัฒลุง และพัทลุง คำว่า พัทลุง มีการสันนิษฐานว่าน่าจะมาจากคำว่า พทฺธ ในภาษาบาลี แปลว่า ผูก ติด เนื่อง และคำว่า ตะลุง ที่แปลว่า เสาล่ามข้าง รวมแล้วหมายถึง เมืองที่มีเสาล่ามข้างอยู่เยอะ ภายหลังจึงเพี้ยนมาเป็น พัทลุง จนถึงปัจจุบัน

จังหวัดพัทลุงตั้งอยู่ในภาคใต้ของไทย บริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลาฝั่งตะวันตก พื้นที่ของ จังหวัดพัทลุงทางด้านทิศตะวันตกมีลักษณะเป็นแนวเทือกเขาสูงลาดเอียงมาทางฝั่งทิศตะวันออก โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราชและอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อำเภอกวนเนียง อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลาและอำเภอกวนกาหลง จังหวัดสตูล
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ทะเลสาบสงขลา เป็นน่านน้ำติดต่อกับอำเภอระโนด อำเภอกระแสสินธุ์ อำเภอสทิงพระ และอำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	เทือกเขาบรรทัด อำเภอห้วยยอด อำเภอเมือง อำเภอนาโยง อำเภอย่านตาขาว และอำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง (ถนอม พูนวงศ์, 2559: 14)

จังหวัดพัทลุงมีพัฒนาการทางประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนาน จากหลักฐานทาง โบราณคดีพบร่องรอยการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์กระจายตัวทั่วพื้นที่ทั้งจังหวัด โดยเฉพาะบริเวณถ้ำภูเขหินปูน ซึ่งปรากฏร่องรอยกิจกรรมของมนุษย์ในอดีต เช่น โครงกระดูกของ มนุษย์และสัตว์เลี้ยง เครื่องมือหิน ขวานหินขัด เครื่องปั้นดินเผา เป็นต้น พัทลุงในสมัยประวัติศาสตร์ เริ่มต้นขึ้นในพื้นที่ทางฝั่งตะวันออกของทะเลสาบสงขลา บริเวณอำเภอระโนด อำเภอสทิงพระ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา โดยเรียกพื้นที่บริเวณดังกล่าวว่า คาบสมุทรสทิงพระ นับถือศาสนา พุทธและพราหมณ์ มีศูนย์กลางการปกครองและพุทธศาสนาในขณะนั้นอยู่ที่เมืองสทิงพระ หรือ กรุงสทิง พารามสี ซึ่งอยู่ภายใต้อำนาจของเมืองตามพรลิงค์ (นครศรีธรรมราช) ต่อมาถูกกองทัพเรือ จากอาณาจักรทะเลใต้ ขวาทรา ยกทัพมาทำลายบ้านเมืองได้รับความเสียหาย ชาวเมืองกระจัด กระจายอพยพหนีภัยไปยังฝั่งตะวันตกของทะเลสาบสงขลา โดยได้มีการตั้งถิ่นฐานอยู่ที่บริเวณ

บ้านบางแก้ว หรือโคกเมืองในปัจจุบัน ภายหลังมีอำนาจครอบคลุมพื้นที่บริเวณรอบทะเลสาบสงขลา แทนเมืองสทิงพระ (ถนอม พูนวงศ์, 2559:25-26)

2.2 การปกครองของเมืองพัทลุง

2.2.1 การปกครองของเมืองพัทลุงสมัยอาณาจักรศรีวิชัย

อาณาจักรศรีวิชัย เกิดขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. 1300–1836 เมืองพัทลุงเคยอยู่ในปกครองของอาณาจักรศรีวิชัยมาแล้ว โดยเมืองพัทลุงในขณะนั้น มีเมืองขึ้นอยู่ในปกครองถึง 11 เมือง ได้แก่

1. เมืองปะเหลียน (อ. ปะเหลียน จ. ตรัง)
2. เมืองชะรัด (ต. ชะรัด อ. กงหรา จ. พัทลุง)
3. เมืองกำแพงเพชร (อ. รัตภูมิ จ. สงขลา)
4. เมืองจะนะ (อ. จะนะ จ. สงขลา)
5. เมืองเทพา (อ. เทพา จ. สงขลา)
6. เมืองสงขลา (มีหลักฐานชัดเจนว่าเพิ่งเกิดสมัยกรุงศรีอยุธยา)
7. เมืองสทิง อ. สทิงพระ จ. สงขลา)
8. เมืองพิพัทสิงห์ (ยังไม่ทราบที่ไหน)
9. เมืองระโนด (อ. ระโนด จ. สงขลา)
10. เมืองปราง (ท่าเสม็ด) (อ. ชะอวด จ. นครศรีธรรมราช)
11. เมืองศรีขนา (ท่ามิหรำ อ. เมือง จ. พัทลุง) (ถนอม พูนวงศ์, 2559: 35-36)

2.2.2 การปกครองของเมืองพัทลุงในสมัยอาณาจักรตามพรลิงค์

อาณาจักรตามพรลิงค์ หรือเมืองนครศรีธรรมราชในปัจจุบัน มีอายุอยู่ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 17–18 ขยายอำนาจเข้ามาปกครองดินแดนภาคใต้ และควบคุมคาบสมุทรมาลายูไว้ได้ทั้งหมด เมืองพัทลุงโบราณเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรแห่งนี้ และมีฐานะเป็นเมืองบริวาร 1 ใน 12 ของเมือง 12 นักษัตริ์ ใ้รูปงูเล็ก (ปีมะเส็ง) เป็นตราสัญลักษณ์ประจำเมือง เมืองทั้งหมดที่ขึ้นตรงต่ออาณาจักรตามพรลิงค์ มีดังนี้

1. เมืองสายบุรี ปีชวด ใช้รูปหนู
2. เมืองปัตตานี ปีฉลู ใช้รูปวัว
3. เมืองกลันตัน ปีชาล ใช้รูปเสือ
4. เมืองปาหัง ปีเถาะ ใช้รูปกระต่าย
5. เมืองไทรบุรี ปีมะโรง ใช้รูปงูใหญ่
6. เมืองพัทลุง ปีมะเส็ง ใช้รูปงูเล็ก
7. เมืองตรัง ปีมะเมีย ใช้รูปม้า

8. เมืองชุมพร ปิยะแม ใช้รูปแพะ
9. เมืองไชยา ปิวอก ใช้รูปปลิง
10. เมืองสระอุเลา ปีระกา ใช้รูปไก่
11. เมืองตะกั่วถกลาง ปิจอ ใช้รูปสุนัข
12. เมืองกระบุรี ปิกุน ใช้รูปสุกร

เมืองพัทลุงที่โคกเมืองบางแก้ว (อำเภอเขาชัยสนในปัจจุบัน) มีฐานะเป็นเมือง 12 นักษัตริ์ หนึ่งในเมืองบริวารของอาณาจักรนครศรีธรรมราช แม้ในช่วงปลายพุทธศตวรรษที่ 20 เมื่อสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ พระมหากษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยา (พ.ศ. 1991-2031) ทรงตั้งอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลาง แต่เมืองพัทลุงก็ยังตกเป็นเมืองบริวารของเมืองนครศรีธรรมราชดั้งเดิม

เมืองพัทลุงมีความสัมพันธ์กับเมืองนครศรีธรรมราชอย่างใกล้ชิด เป็นลักษณะเมืองพี่เมืองน้อง เพราะแม้ว่าเมืองพัทลุงจะขึ้นกับเมืองนครศรีธรรมราช แต่ก็ยังเป็นเมืองที่มีอิสระในทางการปกครอง ความสำคัญในการสร้างเมืองพัทลุงบริเวณพื้นที่ดังกล่าวนี้ไม่ได้อยู่ที่ว่าจะต้องมีการกำหนดตำแหน่งเมืองให้เป็นหลักแหล่งถาวร หรือให้เป็นศูนย์กลางการปกครอง และป้องกันข้าศึกเพียงอย่างเดียว แต่อยู่ที่การสร้างวัด ชุมชน และหมู่บ้านเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากผู้คนที่เข้ามาตั้งหลักแหล่งในระยะหลัง ๆ มีความหลากหลายทางด้านเผ่าพันธุ์ กระจายกันอยู่ตามที่ต่าง ๆ ในลักษณะที่เป็นชุมชนขนาดเล็ก ใหญ่ สลับกันไป ยากแก่การปกครองให้อยู่ในระบบที่มีเมืองใดเมืองหนึ่งเป็นศูนย์กลางได้ เมืองใหญ่อย่างนครศรีธรรมราชจึงต้องหันมาพึ่งพิงศาสนาเป็นกลไกสำคัญในการปกครอง (ถนอม พูนวงศ์, 2559: 32-35)

2.2.3 การปกครองเมืองพัทลุงสมัยสุโขทัย

ในสมัยสุโขทัย เมืองพัทลุงเป็นเมืองในปกครองของอาณาจักรตามพรลิงค์ โดยปกครองในระบบเมือง 12 นักษัตริ์ มีศูนย์กลางของเมืองอยู่บริเวณฝั่งตะวันตกของทะเลสาบสงขลาที่เมืองบางแก้วหรือโคกเมืองบางแก้ว จังหวัดพัทลุงในปัจจุบัน (ถนอม พูนวงศ์, 2559: 50-51)

2.2.4 การปกครองของเมืองพัทลุงสมัยอยุธยา

ในสมัยอยุธยา เมืองพัทลุงได้ยกฐานะขึ้นเป็นเมืองชั้นตรี ขึ้นตรงต่อกรุงศรีอยุธยา ซึ่งมีศูนย์กลางทางอำนาจอยู่ที่เมืองบางแก้ว โดยเมืองสทิงพระได้เปลี่ยนสถานะเป็นเมืองบริวารของเมืองพัทลุงตลอดสมัยอยุธยา ตั้งแต่ปลายพุทธศตวรรษที่ 10 ถึงกลางพุทธศตวรรษที่ 25 หัวเมืองต่าง ๆ มีอำนาจปกครองตามระบบกินเมือง คือ เจ้าเมืองมีอำนาจเก็บภาษีภายในเขตพื้นที่ของตน เจ้าเมืองและกรมการเมืองมักเป็นเครือญาติกัน ราชธานีเป็นแค่เพียงการยอมรับอำนาจของเจ้าเมือง ส่วนกรมการเมือง ราชธานีจะแต่งตั้งตามข้อเสนอของเจ้าเมืองเพื่อป้องกันเหตุร้าย การปกครองดังกล่าว ทำให้ราชธานีพยายามจะลดอำนาจของเจ้าเมืองพัทลุง และเข้าไปมีอำนาจเหนือเมืองพัทลุงตลอดมา โดยในระยะต้นของระบบกินเมือง อยุธยาอาศัยพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือโดยมีการสนับสนุน

การก่อตั้งพระพุทธศาสนา พยายามดึงกำลังคนจากอำนาจของเจ้าเมืองพัทลุง และนครศรีธรรมราช ไปขึ้นกับวัด ซึ่งพระมีอำนาจสั่งการและเป็นการสร้างชื่อเสียงของพระมหากษัตริย์อยุธยาในฐานะ ผู้ทรงอุปถัมภ์ศาสนา (ถนอม พูนวงศ์, 2559: 51)

2.2.5 การปกครองของเมืองพัทลุงสมัยกรุงธนบุรี

ในสมัยธนบุรี เมืองพัทลุงมีลักษณะเดียวกับการปกครองในสมัยอยุธยา คือ เป็นการปกครองแบบระบบกินเมือง

2.2.6 การปกครองของเมืองพัทลุงสมัยรัตนโกสินทร์

ในสมัยรัตนโกสินทร์ เมืองพัทลุงในยุคของพระยาแก้วโกรพพิชัยฯ (ขุนคางเหล็ก) ได้ยกฐานะขึ้นเป็นเมืองชั้นโท โดยสามารถแบ่งการปกครองของเมืองพัทลุงในระยื่อนี้ออกเป็น 5 ระยะ ดังนี้

1. เมืองพัทลุงในยุคสมัยตระกูล ณ พัทลุง กินเมือง ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงโปรดเกล้าฯ ให้พระยาแก้วโกรพพิชัยฯ (ขุนคางเหล็ก) เป็นเจ้าเมืองพัทลุง ต้นตระกูล ณ พัทลุง เมื่อพระยาแก้วโกรพพิชัยฯ ถึงแก่อนิจกรรม ก็ได้มีการแต่งตั้งให้หลวงนายศักดิ์ (ทองขาว) นายเวรมหาดเล็ก บุตรพระยาพัทลุงขุนคางเหล็กมาเป็นเจ้าเมือง ซึ่งมีการเปลี่ยนจากการนับถือศาสนาอิสลามมานับถือศาสนาพุทธ และมีอำนาจสืบต่อยาวนานมาเกือบร้อยปี (ถนอม พูนวงศ์, 2559: 60)

2. เมืองพัทลุงสมัยตระกูล ณ นคร กินเมือง พระเสน่หามนตรี (น้อยใหญ่) บุตรชายคนโตของเจ้าพระยานคร (น้อย) มาเป็นเจ้าเมืองพัทลุง โดยตั้งเมืองอยู่ที่ตำบลลำปำเดิม (ถนอม พูนวงศ์, 2559: 65)

3. เมืองพัทลุงสมัยตระกูล ณ พัทลุงกับตระกูลจันทโรจวงศ์ กินเมือง ในยุคนี้ตระกูลทั้ง 2 กินเมืองในช่วงปี พ.ศ. 2382-2439 2 สายตระกูลนี้อาศัยสายสัมพันธ์ประสานผลประโยชน์กันอย่างลงตัว โดยให้บุคคลในตระกูลแต่งงานกัน มีอำนาจเก็บเกี่ยวผลประโยชน์และการปกครองบ้านเมืองไม่มีขอบเขตจำกัด ในสมัยพระยาพัทลุง (เนตร) เป็นเจ้าเมืองพัทลุง ตระกูล ณ พัทลุงและจันทโรจวงศ์ มีอำนาจมาก ในปี พ.ศ. 2382 รัชกาลที่ 3 โปรดเกล้าฯ ให้พระทิพกำแหงสงคราม (จ้อย จันทโรจวงศ์) ปลัดเมืองพัทลุงเป็น “พระยาอภัยบริรักษ์จักราวชิตพิพิธภักดีพิริยพาหะ (จ้อย จันทโรจวงศ์)” ผู้ว่าราชการเมืองพัทลุง

4. เมืองพัทลุงสมัยมณฑลเทศาภิบาล ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2411-2453) ได้มีการปฏิรูปการปกครองแบบใหม่ทั่วประเทศเป็นมณฑลเทศาภิบาล เพื่อดึงอำนาจเข้าสู่ส่วนกลาง และได้ประกาศจัดตั้งมณฑลนครศรีธรรมราชขึ้น ใน พ.ศ. 2439 โดยรวมเอาเมืองนครศรีธรรมราช สงขลา พัทลุง และหัวเมืองแขกทั้ง 7 ประกอบด้วย ปัตตานี ยะลา ยะหริ่ง หนองจิก รามัน ระแงะ และสายบุรี ซึ่งขึ้นกับเมืองสงขลา ส่งผลให้เมืองพัทลุงถูกรวมการปกครอง

เข้าเป็นส่วนหนึ่งของมณฑลนครศรีธรรมราช ใน พ.ศ. 2439 โดยจัดตั้งศูนย์การปกครองที่เมืองสงขลา โดยทรงมอบหมายให้พระยาสุโขมนัยวินิต (ปั้น สุขุม) เป็นข้าหลวงเทศาภิบาล การปฏิรูปการปกครองหัวเมืองเข้าสู่ส่วนกลางนั้น มีหลักการปกครองอยู่ว่า อำนาจจะต้องมารวมกันอยู่ที่จุดเดียวกันหมด และจะไม่ยอมให้เจ้าเมืองต่าง ๆ มีอำนาจอย่างที่เคยมีมาเหมือนในสมัยระบบกินเมือง (ถนอม พูนวงศ์, 2559: 68)

5. เมืองพัทลุงสมัยหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง คณะราษฎรได้เปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ภายใต้รัฐธรรมนูญ ในปี พ.ศ. 2475 รัฐบาลใหม่ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบบริหารแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2476 ทำให้ระบบเทศาภิบาลถูกยกเลิกไป ส่วนภูมิภาคมีอำนาจมากขึ้น เมืองพัทลุงได้ยกฐานะขึ้นเป็นจังหวัดหนึ่งในอาณาจักรไทย

2.3 โบราณสถาน โบราณวัตถุที่สำคัญในจังหวัดพัทลุง

โบราณสถานและโบราณวัตถุ เป็นร่องรอยของอดีตที่หลงเหลือมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ที่มีมาอย่างยาวนาน และความเจริญรุ่งเรืองของเมืองพัทลุงในด้านต่าง ๆ โบราณสถานและโบราณวัตถุที่สำคัญของเมืองพัทลุง ได้แก่

1. วัดคูหาสวรรค์ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของเชิงเขาคูหาสวรรค์ อยู่ห่างจากสถานีรถไฟพัทลุงไปทางทิศตะวันตกประมาณ 500 เมตร ชาวบ้านเรียกว่า วัดสูงหรือวัดคูหาสูง เนื่องจากบริเวณวัดตั้งอยู่บริเวณเชิงเขาซึ่งเป็นที่สูง วัดแห่งนี้มีความสำคัญต่อจังหวัดพัทลุง คือ ในปี พ.ศ. 2471 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินวัดคูหาสวรรค์ และได้ทรงจารึกพระปรมาภิไธยย่อ ป.ป.ร. 25.00.71 ไว้ที่เพิงหน้าถ้ำ ในปี พ.ศ. 2502 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินถ้ำคูหาสวรรค์ ได้ทรงจารึกพระปรมาภิไธยย่อ ภ.ป.ร. และ ส.ก. 17.3.2502 ไว้ที่เพิงผาหน้าถ้ำ ภายในวัดมีถ้ำคูหาสวรรค์ ซึ่งภายในมีหินงอก หินย้อย และพระพุทธรูปปูนปั้นขนาดต่าง ๆ พระไสยาสน์ ประดิษฐานอยู่เรียงรายเป็นระเบียบ

2. วัดสุนทรวาส ตั้งอยู่ในตำบลปันแต อำเภอควนขนุน ภายในวัดมีอุโบสถสร้างด้วยไม้ ภายหลังในปี พ.ศ. 2385 พระอุดมปิฎก (สอน) ชาวบ้านสุนทรา อดีตเจ้าอาวาสวัดหงส์รัตนาราม กรุงเทพฯ เดินทางกลับมารับตำแหน่งเจ้าอาวาสในวัดแห่งนี้ ท่านได้ปรับปรุงปฏิสังขรณ์เสนาสนะก่ออิฐถือปูน ซึ่งพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าฯ รัชกาลที่ 3 ได้ทรงพระราชทานทรัพย์สร้างพระอุโบสถหลังใหม่ นอกจากนี้ยังได้รับการอุปถัมภ์จากพระยาพัทลุง (จ้อย) อีกด้วย ลักษณะเด่นของอุโบสถเป็นศิลปะแบบพระราชนิยมไทยผสมจีน ภายในมีพระพุทธรูปปูนปั้น ปางมารวิชัย ศิลปะรัตนโกสินทร์ตอนต้น พระพุทธรูปที่สำคัญภายในวัด ได้แก่ พระพุทธรูปทรงเครื่องปางห้ามสมุทร ศิลปะรัตนโกสินทร์ตอนต้น ฝีมือช่างกรุงเทพฯ พระพุทธรูปจำหลักด้วยงาช้าง ฯลฯ จิตรกรรมฝาผนัง ฝาผนังอุโบสถ

ตอนบนเขียนภาพเทพชุมนุม 3 แถว ตอนล่างเขียนภาพพุทธประวัติ ฝาผนังระหว่างช่องหน้าต่างเขียนภาพทศชาติชาดก

3. วัดวัง ตั้งอยู่ในตำบลลำปำ อำเภอเมือง พระยาพัทลุง (ทองขาว) ได้สร้างขึ้นและใช้เป็นสถานที่ในการตักน้ำพระพิพัฒน์สัตยาของเมืองพัทลุง ภายในวัดประกอบด้วย อุโบสถ เป็นอาคารก่ออิฐถือปูน ด้านหน้ามีมุขยื่นออกมา ภายในมุขเด็จมีพระพุทธรูปปูนปั้นปางปาลิไลย์ ศิลปะรัตนโกสินทร์ ภายในอุโบสถมีพระพุทธรูปปูนปั้น ปางมารวิชัย พระประธานมีหน้าตักกว้าง 2 เมตร ผนังของอุโบสถ ทั้ง 4 ด้าน เขียนภาพพุทธประวัติและเทพชุมนุม บริเวณรอบอุโบสถมีระเบียงคดล้อมรอบ ภายในมีพระพุทธรูปปูนปั้น จำนวน 108 องค์ และเจดีย์ลักษณะต่าง ๆ อีกมากมาย

4. วัดพระบรมธาตุเจดีย์เขียนบางแก้ว ตั้งอยู่ในตำบลจองถนน อำเภอเขาชัยสน จากตำนานพื้นเมือง กล่าวว่า พระยาภูมิรักษ์นางเลือดขาว เป็นผู้สร้างพระมหาธาตุเจดีย์ วิหารศาลาการเปรียญ พระพุทธรูป และกุฏิสงฆ์ ภายในวัดมีพระบรมธาตุเจดีย์ ศิลปะสมัยอยุธยา โบราณสถาน และโบราณวัตถุที่สำคัญของศาสนาพราหมณ์ ได้แก่ ศิวลึงค์ ฐานโยนี ฯลฯ นอกจากนี้ในอดีตวัดแห่งนี้ยังคงเป็นศูนย์กลางของคณะสงฆ์ป่าแก้วอีกด้วย

5. วัดวิหารเบิก ตั้งอยู่ในตำบลลำปำ อำเภอเมือง จากโบราณสถานและโบราณวัตถุภายในวัดสันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ร่วมสมัยกับวัดวังและวัดยางงาม ซึ่งอยู่ในละแวกเดียวกัน ภายในวัด มีอุโบสถก่ออิฐถือปูน ประดับช่อฟ้า ใบระกา หน้าบันมีลวดลายปูนปั้น ด้านหน้าประดับรูปพระนารายณ์ทรงสุบรรณ ด้านหลังประดับรูปท้าวสักกะทรงช้างเอราวัณ ภายในอุโบสถมีพระประธานปูนปั้นปางมารวิชัย 1 องค์ ฝาผนังทั้ง 4 ด้าน ตอนบนเขียนภาพเทพชุมนุม ระหว่างช่องหน้าต่างเขียนภาพทศชาติชาดก ผนังด้านหน้าพระประธานเขียนภาพตอนผจญมาร

6. วัดป่าขอม ตั้งอยู่ในตำบลลำปำ อำเภอเมือง เดิมเรียกว่า “วัดป่าขัน” สร้างขึ้นในสมัยอยุธยา หรืออยุธยาตอนต้น โบราณสถานและโบราณวัตถุที่สำคัญ ได้แก่ พระพุทธรูปหินทรายแดง ปางมารวิชัย ศิลปะอยุธยา หรืออยุธยาตอนต้น (พุทธศตวรรษที่ 18-19) มีลักษณะสวยงามชาวบ้านเรียกว่า “ท่านั่ง” หรือ “พระพุทธรูปนิมิต” และถือกันว่าเป็นพระพุทธรูปที่ศักดิ์สิทธิ์มากสามารถรักษาโรคภัยไข้เจ็บได้ รอบอุโบสถเก่าแต่เดิมมีกำแพงแก้วล้อมรอบ ปัจจุบันได้หักพังไปหมดแล้ว มีใบเสมาหินทรายแดง ศิลปะสมัยอยุธยา จำนวน 2 ใบ ด้านหลังอุโบสถ มีซากฐานเจดีย์ก่อด้วยอิฐขนาดใหญ่ 1 องค์

7. วัดยางงาม ตั้งอยู่ในตำบลลำปำ อำเภอเมือง อยู่ห่างจากวัดโพเต้ไปทางทิศเหนือประมาณ 300 เมตร สร้างขึ้นใน พ.ศ. 2348 อุโบสถก่ออิฐถือปูน มีช่อฟ้า ใบระกา หวดเสามีลวดลายยกกลีบบัวปูนปั้น คันทวยไม้จำหลักรูปนาค หน้าบันด้านหน้าจำหลักเป็นรูปพระนารายณ์ทรงครุฑ ด้านหลังเป็นรูปพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ 3 เศียร ขอบหน้าต่างและประตูประดับด้วยลายปูนปั้นรูปดอกไม้และสัตว์ ภายในอุโบสถมีพระประธานปูนปั้นทรงเครื่องใหญ่ ปางมารวิชัย ประดิษฐานบนฐาน

ชุกชียมุมไม้สิบสอง หน้าพระประธานมีพระพุทธรูปศิลาหินอ่อน ศิลปะพม่า เพดานอุโบสถเขียนภาพลายดอกไม้และลายไผ่ฟ้า (กองโบราณคดี กรมศิลปากร, 2536: 45)

โบราณวัตถุที่สำคัญ

1. พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวรสำริด พบที่เมืองพัทลุงเก่าบ้านควนแร่ องค์พระโพธิสัตว์ประทับยืนบนฐานบัวคว่ำ บัวหงาย เรียกว่า พระปัทมปาณี มีอายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 13
2. พระพิมพ์อินเดีย พบเป็นจำนวนมากที่ถ้ำเขาอกทะลุ ถ้ำคูหาสวรรค์ ถ้ำนางเขาชัยสน สร้างขึ้นตามคติความเชื่อในพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน มีอายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 12-16
3. พระบรมธาตุเจดีย์ วัดพระบรมธาตุเจดีย์เขียนบางแก้ว อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง เป็นเจดีย์ก่อด้วยอิฐ องค์ระฆังคว่ำแบบลังกา รอบองค์เจดีย์มีฐานทักษิณาวรรต มีทางขึ้นทางด้านทิศตะวันออก มีเจดีย์ทิศ 4 องค์
4. เจดีย์วัดวัง ตำบลลำปำ อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง ฐานเป็นรูปแปดเหลี่ยม ย่อมุมไม้สิบสองลดตายแข็งสิงห์ องค์ระฆังทรงลังกาหรือทรงระฆังคว่ำ ไม่มีบัลลังก์ ปล้องไฉนเป็นมัลลยลูกแก้ว สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2403
5. ภาพพระพุทธรูป วัดหัวเตย ตำบลโคกทราย อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง เขียนภาพพุทธประวัติ จำนวน 3 แผ่นเมื่อปี พ.ศ. 2345
6. หนังสืออุบุด หรือสมุดไทยที่นิยมในภาคใต้ ทำจากพืช เช่น เปลือกต้นข่อย หรือเถาฤๅษณา นิยมเขียนเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา ตำรายาและคาถาต่าง ๆ

2.4 บุคคลสำคัญในจังหวัดพัทลุง

1. พระยาพัทลุงแก้วโกรพพิชัยฯ (ขุน คางเหล็ก) นามเดิม ขุน เกิดเมื่อ พ.ศ. 2277 เกิดและเติบโตในสมัยกรุงศรีอยุธยา เป็นบุตรชายของพระยาราชบังสัน (ตะตา) ซึ่งนับถือศาสนาอิสลาม เป็นหลานปู่ของพระเจ้าสงขลา (สุลต่านสุไลมานหรือตาตะมะระหุ่ม) เป็นต้นตระกูล ณ พัทลุง และเจ้าเมืองสงขลาบริเวณหัวเขาแดง ครั้งยังเด็กได้ถวายตัวเข้ารับราชการเป็นมหาดเล็กในแผ่นดินพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ครั้นต่อมาเมื่อกรุงศรีอยุธยาแตก ได้ถวายตัวเข้าช่วยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ผลงานสำคัญ ในปี พ.ศ. 2315 พระยาพัทลุงแก้วโกรพพิชัยฯ ได้ย้ายเมืองพัทลุงจากบ้านม่วง ตำบลพญาขัน อำเภอเมืองพัทลุง ไปตั้งเมืองใหม่ที่บ้านโคกลุง ตำบลลำปำ อำเภอเมืองพัทลุง โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการเมืองและราษฎร เพื่อป้องกันข้าศึกและพวกโจรมาลวยรบกวน ในปี พ.ศ. 2325 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระยาพัทลุงแก้วโกรพพิชัยฯ เป็นผู้ว่าราชการเมืองพัทลุงต่อไป ในปี พ.ศ. 2328 พระเจ้าปดุงกษัตริย์พม่า ยกทัพมาตีไทยถึง 9 ทัพ มีจุดมุ่งหมายจะขยี้ไทยให้แหลกลาญ พระยาพัทลุงแก้วโกรพพิชัยฯ ทราบข่าวว่ามีศึกกำลังมุ่งมายังเมืองพัทลุง จึงได้รวบรวมกำลังพลได้ 1,000 เศษ ไปชุมนุมกันที่วัดป่าลิไลย์ ซึ่งในครั้งแรกคิดจะไม่สู้รบเพราะมีกำลังน้อย แต่พระมหาช่วยเจ้าอธิการวัดป่าลิไลย์บอกให้ต่อสู้กับ

ข้าศึกและปลุกเสกเครื่องรางของขลังให้ไว้ใช้ป้องกันตัว พระยาพัทลุงแก้วโกรพพิชัยฯ มีขวัญและกำลังใจอีกเพิ่มขึ้น จึงยกทัพไปตั้งรับข้าศึกที่ตำบลปันแต อำเภอควนขนุน แต่แล้วก็หาได้รบกับข้าศึกไม่ เนื่องจากสมเด็จพระราชวังบรมมหาสุรสิงหนาท ยกทัพหลวงลงมาตีทัพพม่าแตกพ่ายไปทุกแห่ง แต่ในเหตุการณ์ครั้งนี้ก็แสดงให้เห็นถึงความกล้าหาญและความเสียสละต่อชาติบ้านเมืองได้เป็นอย่างดี

2. พระยาทุกขราษฎร์ (ช่วย) เป็นบุตรของขุนศรีสัจจัง เกิดที่บ้านน้ำเลียด เมืองพัทลุง บิดาได้นำไปฝากให้เรียนขอมไทยกับท่านอาจารย์ที่วัดควนปรัง ต่อมาได้บรรพชาศึกษาพระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง จนภายหลังได้เข้ารับการอุปสมบท ณ วัดเขาอ้อ จังหวัดพัทลุง ซึ่งขึ้นชื่อในด้านพุทธเวทย์ ไสยเวท คาถาอาคม และในช่วงเวลาดังกล่าวนั้นวัดป่าลิไลย์ ซึ่งเป็นวัดที่ตั้งอยู่ใกล้เมืองพัทลุงที่ลำปาว่างเจ้าอาวาสลง พระยาพัทลุงฯ และชาวเมืองจึงได้ทำการบูรณะวัด แล้วนิมนต์พระมหาช่วยมาเป็นเจ้าอาวาส กระทั่งเมื่อเกิดสงคราม 9 ทัพ พม่ายกทัพมาตีไทยในสมัยรัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ พระมหาช่วยได้มีบทบาทสำคัญต่อเหตุการณ์ในครั้งนี้ โดยท่านได้นั่งบนคานหามเข้าร่วมไปในกองทัพ เพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้แก่ทหาร เมื่อเสร็จศึกสงครามลงท่านพิจารณาเห็นว่าสมณเพศมิเหมาะสม จึงตัดสินใจลาสิกขาและด้วยความดีความชอบในครั้งนั้น ท่านจึงได้รับบรรดาศักดิ์และราชทินนามที่ พระยาทุกขราษฎร์ ตำแหน่งผู้ช่วยราชการเมืองพัทลุง

3. ขุนอุปถัมภ์นรากร (โนราพุ่ม เทว) นามเดิม พุ่ม ช่วยพูลเงิน เกิดเมื่อวันที่ 4 มีนาคม พ.ศ. 2434 ที่ตำบลดอนทราย อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ในช่วงวัยเด็กได้เรียนหนังสือกับพระครูกาเดิม (หนู) วัดวิหารเบิก ตำบลลำปำ อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง ภายหลังท่านพระครูฯ ได้ไปทำการกิจที่กรุงเทพฯ ทำให้ต้องกลับมาอยู่บ้านตามเดิม จากนั้นจึงคิดว่าเมื่อไม่ได้เรียนต่อก็จะเอาดีทางการรำโนรา จึงได้ไปฝากตัวเป็นศิษย์กับโนราชม บ้านป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง จากนั้นก็ได้ฝึกโนราจนเกิดความชำนาญ ได้เปิดทำการแสดงไปทั่วภาคใต้และพื้นที่ใกล้เคียง หลังจากนั้นได้หยุดรำโนราและได้รับเลือกให้เป็นกำนันตำบลชะม่วง อำเภอควนขนุน ด้วยความเป็นคนดีของท่านจึงได้รับพระมหากรุณาธิคุณ จากพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชทานบรรดาศักดิ์เป็น “ขุนอุปถัมภ์นรากร” ในปี พ.ศ. 2473 หลังจากนั้นได้กลับมาแสดงโนราอีกครั้ง และได้ฝึกหัดลูกศิษย์ไว้มากมาย ด้วยลีลาท่าทางการรำโนราที่สวยงามอ่อนช้อย จึงได้รับสมญานามว่า “พุ่มเทว” หมายถึงรำโนราได้สวยงามเหมือนกับเทวดา

4. พระอุดมปิฎก (สอน พุทธสโร) เดิมชื่อ สอน เกิดเมื่อ พ.ศ. 2322 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ณ บ้านสุนทรา ตำบลปันแต อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง เมื่ออายุครบ 20 ปี ได้อุปสมบทในสำนักพระอาจารย์ศรีแก้ว เจ้าอาวาสวัดสุนทราวาส แล้วย้ายไปจำพรรษาที่วัดวัง ตำบลลำปำ โดยได้รับการอุปถัมภ์จากพระยาพัทลุงวิชิตเสนามหาพิชัย อภัยพิริยศรีสงคราม (ทองขาว) เจ้าเมืองพัทลุงและคุณหญิงปล้องภรรยา จากนั้นได้เดินทางเข้า

กรุงเทพฯ เพื่อศึกษาพระธรรมวินัยและจำพรรษาที่วัดหงส์รัตนาราม ท่านสอบได้เปรียญธรรม 9 ประโยคหน้าพระที่นั่ง พระมหาสอนได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะที่ “พระอุดมปิฎก” จากนั้นท่านได้กลับมาจำพรรษาที่วัดสุนทราวาส จังหวัดพัทลุง พระอุดมปิฎกได้ถึงแก่มรณภาพ เมื่อ พ.ศ. 2396 สิริอายุได้ 74 ปี พรรษา 54 ผลงานสำคัญ คือ ในปี พ.ศ. 2385 พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้พระอุดมปิฎกเป็นผู้แทนพระองค์พร้อมด้วยพระสงฆ์และพราหมณ์ นำไม้ชัยพฤกษ์ หลักชัย และเทียนชัย ออกมาเป็นประธานในการทำพิธีปักหลักเมืองสงขลา ที่บ่อขุดเมืองสงขลา และได้กลับมาจำพรรษาที่วัดสุนทราวาสพร้อมทั้งได้บูรณะปฏิสังขรณ์วัดและสร้างพระอุโบสถใหม่ตามแบบพระราชนิยมในสมัยรัชกาลที่ 3 ก่อนที่จะถึงวันเฉลิมพระชนมพรรษาของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 ทรงระลึกถึงพระอุดมปิฎก จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระยาพัทลุง (จ๋วย) นิมนต์ท่านเดินทางเข้ากรุงเทพฯ เพื่อเข้าร่วมในงานพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาในพระบรมมหาราชวัง ท่านก็เข้าไปนั่งประจำอาสนะปลายแถวของพระราชาคณะ เมื่อเสร็จพระราชพิธี ถึงเวลาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงประเคนจตุปัจจัยไทยธรรมตามลำดับกระทั่งถึงพระอุดมปิฎก พระองค์ทรงโสมนัสยิ่งนัก ทรงพระราชปฏิสันถารด้วยความคุ้นเคยว่า “พระคุณเจ้าเดินทางมาแต่ไกล คงอีกนานกว่าจะได้พบกัน ขอท่านได้ให้พรแก่โยมที่เถิด” พระสอนก็จับพัดยศขึ้นกล่าวด้วยไหวพริบที่เป็นเลิศ ดังนี้

“อติเรกวาสสสดี ชีว

อติเรกวาสสสดี ชีว

อติเรกวาสสสดี ชีว

ที่ขามุโก โหตุ อโรโค โหตุ

ที่ขามุโมโหตุ อโรโคโหตุ

สุโขโต โหตุ มหาราชา

สิทธิกิจจ สิทธิกัมม สิทธิลาโภ ชโยนิจจ

มหาราชวรสุส ภาตุ สัพพทา ขอลถวายพระพรฯ”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสดับแล้วทรงปิติโสมนัส ต้องพระราชหฤทัยพระพรบทนี้มาก ทรงมีพระราชกระแสดำรัสว่า “ช่างไพเราะเหลือเกิน ได้ใจความดีเหลือเกิน” แล้วทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระสงฆ์ทั้งปวงถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่พระสงฆ์จะต้องถวายพระพรแก่พระมหากษัตริย์ในพระราชพิธีทั้งปวง โดยมีได้ตัดตอนแก้ไขแต่ประการใด แม้จะมีคำที่ซ้ำกันถึง 2 ครั้ง และ 3 ครั้ง ก็โปรดให้รักษาไว้เหมือนเดิม พระสงฆ์ปฏิบัติมาจนถึงทุกวันนี้ เรียกว่า “การถวายอติเรก”

จังหวัดพัทลุงนอกจากเป็นดินแดนที่มีพัฒนาการทางประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนาน ประกอบกับการมีทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายนั้น เหมาะแก่การศึกษา ค้นคว้า ทำความเข้าใจและอนุรักษ์พัฒนาต่อยอดต่อไป ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

เรื่องเมืองลุงบ้านเราที่มีต่อความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยนำเนื้อหาบางส่วนของจังหวัดพัทลุงในประเด็นต่อไปนี้ มาจัดทำเป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างความภาคภูมิใจในท้องถิ่นให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน โดยมีเนื้อหาทั้งหมด 4 เรื่อง ได้แก่ 1) จากหัวเมืองถึงเสกัก กล่าวถึงการปกครอง การตั้งถิ่นฐานและความเปลี่ยนแปลงในแต่ละยุคสมัยของเมืองพัทลุง 2) มรดกศิลปะที่เล่าขาน กล่าวถึงทรัพยากรธรรมชาติ มรดกภูมิปัญญาในด้านต่าง ๆ ที่ตกทอดมาถึงปัจจุบัน โดยแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการเรียนรู้ของบรรพชน กระทั่งสามารถสร้างเอกลักษณ์ให้แก่จังหวัดพัทลุงได้อย่างลงตัว 3) เสนาะการคนกล้าเมืองลุง กล่าวถึงบุคคลสำคัญตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันที่มีส่วนช่วยพัฒนาบ้านเมืองพัทลุง 4) ผดุงพัทลุงให้ยั่งยืน กล่าวถึงแนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรเพื่อให้คงอยู่คู่จังหวัดพัทลุงได้อย่างยั่งยืน

จากความโดดเด่นข้างต้นของจังหวัดพัทลุง กอปรกับผลของการเปลี่ยนผ่านทางสังคม ก่อให้เกิดมรดกภูมิปัญญาที่แสดงให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองทางด้านความคิด ความเชื่อ การเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับธรรมชาติอย่างสมดุล เพื่อให้เกิดความเข้าใจในภาพรวมของจังหวัดพัทลุงได้ชัดเจนยิ่งขึ้นนั้น จำเป็นต้องทำความเข้าใจสภาพโดยทั่วไปของอำเภอป่าพะยอม ซึ่งนอกจากเป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดพัทลุงแล้ว ยังเป็นพื้นที่ที่มีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ สังคม เศรษฐกิจ และศิลปวัฒนธรรมที่น่าสนใจคว่า ผนวกกับพื้นที่ดังกล่าวเป็นที่ตั้งของโรงเรียนบ้านบ่อทราย และชุมชนของนักเรียน เพื่อให้การศึกษาทำความเข้าใจท้องถิ่นจังหวัดพัทลุงเป็นไปอย่างครบถ้วน เป็นระบบและเห็นภาพรวมของพัฒนาการในด้านต่าง ๆ จำเป็นต้องทำความเข้าใจบริบท และสภาพโดยรวมของอำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง ดังนี้

2.5 อำเภอป่าพะยอม

2.5.1 ประวัติความเป็นมา

ชุมชนป่าพะยอมสันนิษฐานว่าน่าจะเกิดขึ้นพร้อมกับชุมชนทะเลน้อย ทั้งนี้โดยเทียบอายุวัดสำคัญของทั้งสองชุมชน คือ วัดทะเลน้อย ซึ่งเป็นวัดเก่าแก่ของชุมชนทะเลน้อย ซึ่งตั้งขึ้นใน พ.ศ. 2154 ส่วนวัดป่าพะยอม เป็นวัดเก่าแก่ของชุมชนป่าพะยอม ตั้งขึ้นใน พ.ศ. 2187 หลังวัดทะเลน้อยเพียง 33 ปี และชุมชนทั้งสองอาจจะมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด เพราะประชาชนในชุมชนสามารถไปมาหาสู่กันได้สะดวก โดยอาศัยลำคลองที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ได้แก่ คลองป่าพะยอมและคลองตลิ่งชัน การมีคลองหลายสายเชื่อมชุมชนทั้งสองนั้น ก่อให้เกิดความสะดวกในการสัญจรไปมาระหว่างชุมชน บริเวณที่ลำคลองไหลผ่านยังเป็นที่ราบเหมาะแก่การทำนา จึงมีผู้คนอาศัยกระจายตัวตั้งถิ่นฐานอยู่ทั่วไปในบริเวณที่ราบที่เชื่อมระหว่างชุมชนป่าพะยอมกับชุมชนทะเลน้อย (ทวีศักดิ์ ล้อมลิ้ม และภานุ ธรรมสุวรรณ, 2540: 1-2) ในอดีตป่าพะยอมเป็นตำบลหนึ่งในอำเภอควนขนุน ตำบลนี้รวมบ้านป่าพะยอม บ้านพร้าว บ้านโรงช้าง บ้านไสขรบ บ้านกลางนา บ้านท่าสะท้อน บ้านโดนคลาน บ้านตลิ่งชัน บ้านปาบ บ้านสังกระะ บ้านทุ่ง บ้านนาเหรา

บ้านช่องยาง บ้านห่าน ฯลฯ เข้าด้วยกัน ในอดีตพื้นที่ดังกล่าวมีลักษณะเป็นตำบลที่อยู่ในป่าห่างไกล ความเจริญ สมัยนั้นการปกครองระดับหมู่บ้าน และตำบลอยู่ในความควบคุมดูแลของกำนันผู้ใหญ่บ้าน อย่างแท้จริง ตัวแทนของอำเภอและจังหวัดนาน ๆ จึงจะมาตรวจสักครั้ง เรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่เกิดขึ้น กำนันจะเป็นผู้เปรียบเทียบชำระความ ประชาชนสมัยนั้นเป็นคนหัวอ่อนและปกครองง่าย เรื่องใหญ่ ๆ เช่น คดีอุกฉกรรจ์ ฆาตกรรม ต้องแจ้งความไปที่อำเภอ การคมนาคมติดต่อกันโดยการเดินอย่างเดียว บางครั้งอาจขี่ม้าขี่ช้างโดยใช้เกวียน การขนของของผู้ขายหาบ ผู้หญิงทุนบนหัว ของมากต้องชักลากโดย วัวควายหรือช้าง การศึกษา เริ่มมีโรงเรียนประชาบาล มาตั้งแต่ พ.ศ. 2459 การศาสนา วัดป่าพะยอม เป็นวัดเก่าแก่และตั้งมานาน เป็นที่รวมชาวบ้านมาทำบุญในเทศกาลต่าง ๆ ในอำเภอป่าพะยอม จะมีต้นไม้ใหญ่ที่เป็นเอกลักษณ์ คือ ต้นพะยอม ต้นประดู่ ต้นยาง ในสมัยที่นายสิน คชภักดี (ขุนคณศรพยอมวัน) เป็นกำนัน มีหมู่บ้านปกครองอยู่ทั้งหมด 9 หมู่บ้าน คือ บ้านพร้าว บ้านช่องชุด บ้านทุ่งไสลปาน บ้านตลิ่งชัน บ้านสองกระจาก บ้านโกรกนาย บ้านป่าพะยอม บ้านศาลาน้ำและ บ้านโดนคลาน จนถึงประมาณปี พ.ศ. 2477 นายเพิ่ม รัตนพันธุ์ ได้เป็นกำนัน ปีพ.ศ. 2500 นายสมปอง แก้วทะนง เป็นกำนัน

ปี พ.ศ. 2524 เดือนพฤษภาคม ได้แบ่งแยกตำบลป่าพะยอมออกเป็นสองตำบล คือ ตำบลป่าพะยอมและตำบลบ้านพร้าว ปี พ.ศ. 2524 ได้แยกตำบลเกาะเต่าออกเป็น 2 ตำบล คือ ตำบลเกาะเต่าและตำบลลานข่อย วันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2529 กำนันทั้ง 4 ตำบลประชุมร่วมกันมีมติจัดตั้ง 4 ตำบล คือ ตำบลป่าพะยอม ตำบลบ้านพร้าว ตำบลเกาะเต่า และตำบลลานข่อย ขอตั้งเป็นกิ่งอำเภอป่าพะยอม วันที่ 22 มิถุนายน พ.ศ. 2532 ประชาชนทั้ง 4 ตำบลยกขบวนรถยนต์ ประมาณ 70 คันเดินทางไปยังหน้าศาลากลางจังหวัดพัทลุง เรียกร้องให้จัดตั้งกิ่งอำเภอตามคำขอ กระทรวงมหาดไทยอนุมัติให้จัดตั้งกิ่งอำเภอป่าพะยอม โดยแบ่งพื้นที่ 4 ตำบลดังกล่าวออกจากอำเภอควนขนุนตามประกาศ ลงวันที่ 19 มกราคม พ.ศ. 2533 และได้เปิดให้บริการประชาชนได้ตั้งแต่วันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2533 โดยใช้อาคารเอนกประสงค์ของโรงเรียนป่าพะยอมเป็นที่ทำการชั่วคราว และได้ย้ายไปยังที่ว่าการที่ใช้อยู่ในปัจจุบันเมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2535 และทำพิธีเปิดอาคารเมื่อวันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2536 กระทรวงมหาดไทยมีพระราชกฤษฎีกายกฐานะกิ่งอำเภอป่าพะยอมเป็นอำเภอป่าพะยอม เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 (มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์, 2542: 4565-4566)

2.5.2 อาณาเขต

ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัดพัทลุง ตั้งอยู่ที่ละติจูดที่ 7 องศา 45 ลิปดาเหนือถึง 7 องศา 53 ลิปดาเหนือ ลองจิจูดที่ 19 องศา 45 ลิปดาถึง 100 องศา ห่างจากตัวจังหวัดไปทางทิศเหนือ 37 กิโลเมตร

ทิศเหนือจด	อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช
ทิศใต้จด	อำเภอควนขนุน อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง
ทิศตะวันออกจด	อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง และอำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช
ทิศตะวันตกจด	อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง และอำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง (ประมาณ เทพสงเคราะห์ และคณะ, 2549: 27)

2.5.3 การปกครอง

อำเภอป่าพะยอม แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 4 ตำบล 32 หมู่บ้าน ซึ่งประกอบด้วย ตำบลป่าพะยอม ตำบลบ้านพร้าว ตำบลเกาะเต่า และตำบลลานข่อย

ตำบลบ้านพร้าว มี 10 หมู่บ้าน ประกอบด้วย บ้านพร้าว บ้านตลิ่งชัน บ้านศาลา น้ำ บ้านบ่อทราย บ้านไส้อ้อ บ้านหาดสูง บ้านไสกล้อย บ้านหน้าป่า บ้านไผ่รอบ และบ้านบ่อทรายใน (เทศบาลตำบลบ้านพร้าว, 2565)

ตำบลป่าพะยอม มี 7 หมู่บ้าน ประกอบด้วย บ้านสังกระะ บ้านป่าพะยอม บ้านทุ่ง บ้านประดู่หอม บ้านนาทราย บ้านโคกกอก และบ้านไสขุน (องค์การบริหารส่วนตำบลป่าพะยอม, 2565)

ตำบลลานข่อย มี 9 หมู่บ้าน ประกอบด้วย บ้านลานข่อย บ้านห้วยหลุด บ้านทุ่งชุมพล บ้านห้วยเรียน บ้านถ้ำลา บ้านมาดนั่ง บ้านห้วยศรีเกษร บ้านห้วยรำพึง และบ้านควนยาว (เทศบาลตำบลลานข่อย, 2565)

ตำบลเกาะเต่า มี 13 หมู่บ้าน ประกอบด้วย บ้านโหล๊ะท่อม บ้านห้วยกรวด บ้านบางหล่อ บ้านคลองใหญ่ บ้านไสเลียบ บ้านปากเหมือง บ้านประชาสามัคคี บ้านหน้าวัว บ้านควนตะแบก บ้านห้วยปริง บ้านเกาะยวน บ้านห้วยไม้ไผ่ และบ้านนา (องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเต่า, 2565)

2.5.4 สภาพภูมิประเทศ

มีทั้งที่ราบสูงและที่ราบลุ่ม คือ ทางทิศตะวันออกเป็นที่ราบลุ่มประมาณร้อยละ 20 ของพื้นที่เหมาะแก่การประกอบอาชีพเกษตรกรรม ส่วนทิศตะวันตกเป็นที่ราบสูงและภูเขาประมาณร้อยละ 80 ของพื้นที่เหมาะแก่การทำสวนยางพาราและสวนผลไม้

2.5.5 ลักษณะภูมิประเทศ

อำเภอป่าพะยอมมีสภาพภูมิประเทศทั่วไปเป็นเชิงเขาลาดเอียงจากเทือกเขาบรรทัดทางทิศตะวันตกลงสู่ที่ราบลุ่มทะเลสาบสงขลาทางทิศตะวันออก โดยความสูงของพื้นที่ทางทิศตะวันตกสูงกว่าระดับน้ำทะเลปานกลาง 847 เมตร ที่เขาหินแท่นซึ่งติดต่อกับจังหวัดตรังในพื้นที่ภูเขาในเขตอุทยานแห่งชาติเขาปู่ – เขาย่า กรมชลประทานได้สร้างอ่างเก็บน้ำห้วยน้ำใสตรงพื้นที่เขต

แบ่งของอำเภอป่าพะยอมกับอำเภอชะอวด บริเวณบ้านทุ่งชุมพล อำเภอป่าพะยอม ลำน้ำที่เกิดจากเทือกเขา ทางทิศตะวันตกสายสำคัญ ได้แก่ คลองป่าพะยอม ไหลผ่านด้านใต้ของอำเภอป่าพะยอมไปลงทะเลสาบสงขลาที่พุมควนเคร็ง นอกจากนี้พื้นที่ส่วนใหญ่ยังเป็นที่ราบเหมาะแก่การทำนาข้าว (ประมาณ เทพสงเคราะห์ และคณะ, 2549: 28)

2.5.6 ภูมิอากาศ

อำเภอป่าพะยอม ตั้งอยู่ในเขตฝั่งทะเลอ่าวไทย ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนตุลาคมถึงเดือนมกราคมและร่องความกดอากาศต่ำหรือร่องมรสุมจะเคลื่อนมาทางใต้ประมาณเดือนพฤศจิกายนเป็นประจำทุกปี ทำให้มีฝนตกมากในช่วงพฤศจิกายนไปถึงเดือนธันวาคม (ประมาณ เทพสงเคราะห์ และคณะ, 2549: 28)

2.5.7 การประกอบอาชีพ

อำเภอป่าพะยอม มีพื้นที่สำหรับทำเกษตรประมาณ 99,909 ไร่ ในปี พ.ศ. 2539 มีพื้นที่ทำนาประมาณ 27,685 ไร่ พื้นที่ทำสวนประมาณ 65,224 ไร่ เป็นสวนยางพาราประมาณ 62,611 ไร่ นอกจากนี้มีการใช้พื้นที่เพื่อการปศุสัตว์และประมง มีแหล่งน้ำที่ใช้เพาะพันธุ์สัตว์น้ำ 5 แหล่ง คือ คลองลิ้ง ตำบลบ้านพร้าว คลองป่าพะยอม ซึ่งไหลผ่านตำบลเกาะเต่า ตำบลป่าพะยอม และตำบลบ้านพร้าว โครงการตามพระราชดำริอ่างเก็บน้ำป่าพะยอม ตำบลเกาะเต่า อ่างเก็บน้ำห้วยน้ำใส ตำบลลานข่อยและคลองสังแกระตำบลป่าพะยอม (สุริวงค์ พงษ์ไพฑูรย์, 2542: 4567)

2.5.8 โบราณสถานที่สำคัญ

อำเภอป่าพะยอม มีวัดเก่าแก่และมีความสำคัญต่อผู้คนในพื้นที่จำนวนมาก ได้แก่ วัดโดนคลาน เดิมชื่อวัดโคคลาน ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 5 ตำบลบ้านพร้าว วัดป่าพะยอม ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 2 ตำบลป่าพะยอม วัดประดู่หอม ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 4 ตำบลป่าพะยอม วัดคลองใหญ่ ตำบลเกาะเต่า วัดทุ่งชุมพล ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 3 ตำบลลานข่อย (สุริวงค์ พงษ์ไพฑูรย์, 2542: 4567)

2.5.9 โบราณวัตถุที่สำคัญ

อำเภอป่าพะยอมมีโบราณวัตถุที่สำคัญเป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่เกี่ยวเนื่องกับพุทธศาสนา ได้แก่ พระทิพยเนตร ประดิษฐาน ณ วัดป่าพะยอมเป็นพระพุทธรูปขนาดใหญ่ชาวบ้านเรียกกันว่า พระตาบอด หรือพ่อท่านตาบอด เนื่องจากยังไม่มีกรเบิกพระเนตร โดยชาวบ้านนับถือกันว่าเป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ พ่อท่านในเขื่อน วัดโดนคลาน เป็นสถูปที่บรรจุอัฐิของอดีตเจ้าอาวาสวัดโดนคลานที่มีชื่อเสียงและเป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้านทั่วไป ฯลฯ (สุริวงค์ พงษ์ไพฑูรย์, 2542: 4567)

2.5.10 สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ

สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของอำเภอป่าพะยอม ได้แก่

อ่างเก็บน้ำป่าพะยอม หรือเขื่อนวังเลน ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 6 ตำบลเกาะเต่า ตามเส้นทางถนนสายป่าพะยอม-ควนโส ห่างจากอำเภอป่าพะยอมประมาณ 18 กิโลเมตร

อ่างเก็บน้ำห้วยน้ำใส ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 5 ตำบลลานข่อย เป็นเขตติดต่อกับอำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราชและอำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง ห่างจากอำเภอป่าพะยอมตามเส้นทางอำเภอป่าพะยอมอ่างเก็บน้ำห้วยน้ำใสประมาณ 15 กิโลเมตรหรือเข้าทางสี่แยกบ้านไม้เลียบอำเภอชะอวด ระยะทางประมาณ 51 กิโลเมตร

ล่องแก่งชมธรรมชาติ เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่อยู่ริมคลองป่าพะยอม มีน้ำไหลตลอดทั้งปี เหมาะแก่การไปเที่ยวพักผ่อน พายเรือล่องแก่งไปตามลำน้ำ มีธรรมชาติร่มรื่นระหว่างสองข้างทาง (สุธีวงศ์ พงษ์ไพบูลย์, 2542: 4567)

จากความสำคัญของอำเภอป่าพะยอมข้างต้น ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลและเรื่องราวต่าง ๆ ของอำเภอป่าพะยอม มาออกแบบเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเรา เพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าทำความเข้าใจชุมชนท้องถิ่นพหุ และก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นมากขึ้น

3. แหล่งเรียนรู้

ในการศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเราที่มีต่อความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญ ประเภทและบทบาทหน้าที่ของแหล่งเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักการและจุดมุ่งหมาย ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ความหมายของแหล่งเรียนรู้

นักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ความหมายของแหล่งเรียนรู้ไว้ ดังต่อไปนี้

นฤมล ต้นทสุรสิทธิ์ (2533: 6) กล่าวว่า แหล่งวิทยาการในชุมชน หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเรา โดยสามารถกระทบด้วยประสาทสัมผัสทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เท้าทันความเป็นไปและการเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว

ไพพรรณ เกียรติโชติชัย (2541: 104) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเรา เมื่อได้กระทำด้วยประสาทรับรู้สัมผัสแล้ว จะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในประเด็นมุมมองต่าง ๆ ของสิ่งที่อยู่รอบตัว

ชัยวัฒน์ วรรณพงษ์ (2541: 8) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน หมายถึง บุคลากร พื้นที่หรือแหล่งรวมองค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ ที่สามารถไปเรียนรู้ค้นคว้าทำความเข้าใจและฝึกฝนประสบการณ์ที่ทางโรงเรียนหรือองค์กรจัดขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544: 2) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้ หมายถึง สถานที่หรือพื้นที่ที่รวบรวมข้อมูลสารสนเทศ และกิจกรรมที่มีรูปแบบการเรียนการสอนลดบทบาทการมีครูเป็นศูนย์กลาง โดยมีการยืดหยุ่นของระยะเวลาและเป็นการเอื้อต่อความสนใจและความพร้อมของนักเรียน

เนาวรัตน์ ลิขิตวัฒนเศรษฐ์ (2544: 28) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้ หมายถึง พื้นที่ที่อยู่หรือสถานที่ที่รวบรวมองค์ความรู้ สามารถเข้าไปศึกษาค้นคว้าหาความรู้ได้ โดยแหล่งเรียนรู้นั้นมีทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและมนุษย์สร้างขึ้น เป็นสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต ซึ่งอาจจะอยู่ภายในห้องเรียนหรือภายนอกโรงเรียนก็ได้

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545: 43) ได้กล่าวว่า แหล่งการเรียนรู้ หมายถึง แหล่งข้อมูลที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความสนใจสืบสอบ ค้นคว้าความรู้ได้ด้วยตัวเองอย่างอิสระ เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และยังมีส่วนช่วยขยายแนวความคิดในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กว้างขวางขึ้น

สายัณห์ ไพโรชาญจิตร (2544: 1) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้ หมายถึง ศูนย์รวมองค์ความรู้ และกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีรูปแบบกระบวนการเรียนการสอนที่เปลี่ยนไปจากกระบวนการเรียนการสอนที่มีครูเป็นผู้มีบทบาทหลัก โดยมีการกำหนดเวลาเรียนให้มีความยืดหยุ่น สอดคล้องกับความต้องการและความพร้อมของผู้เรียน

โสรัจ พิศชวนชม (2544: 122) กล่าวว่า แหล่งวิทยาการ หรือแหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่งที่ให้ความรู้และทักษะ โดยอาจจะเป็นของหน่วยงานราชการ เอกชน หรือหน่วยงานอื่น ๆ ดังนั้น แหล่งวิทยาการก็คือแหล่งที่ให้ความรู้และทักษะในท้องถิ่นนั่นเอง

ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ และดารณี คำวังนัง (2545: 18) ได้กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้ หมายถึง สิ่งแวดล้อมที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน โดยเป็นพื้นที่ที่เอื้อให้ผู้สอนสามารถออกแบบ วางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในทุกมิติและเกิดปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

นิพนธ์ สุปรีดี (2548: 6) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ในชุมชน โดยสามารถนำมาใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งสถานที่และบุคคล เช่น หน่วยงานราชการ แหล่งรวบรวมองค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ สถานบริการทางการแพทย์ แม่น้ำ ดำรง และบุคคลที่ประกอบอาชีพต่าง ๆ

ดารี บุญชู (2548: 27) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้ หมายถึง พื้นที่ที่ให้ข้อมูลสารสนเทศและประสบการณ์ต่าง ๆ อันจะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง จากการได้คิด ปฏิบัติ และสร้างความรู้ด้วยตนเองอย่างอิสระและต่อเนื่องกระทั่งเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

รจนา เฉลิมชัย (2546: 8) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่แวดล้อมตัวเรา ทั้งบุคคล สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ที่ครูสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา

อำพล จันทรดา (2549: 23) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่งข้อมูลองค์ความรู้ วิทยาการด้านต่าง ๆ และมวลประสบการณ์ที่สนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการแสวงหาความรู้ สามารถเรียนรู้ด้วยตัวเองอย่างอิสระ

เกษม คำบุตรดา (2550: 9) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หรือแหล่งวิทยาการในชุมชน หมายถึง สิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิตในรูปแบบต่าง ๆ ที่ผู้เรียนได้เข้าไปปฏิสัมพันธ์เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยตรงและได้ความรู้ที่มีคุณค่าสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

เดช เผื่อน้อย (2550: 149) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่งรวบรวมความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้เรียนสามารถสืบค้นหาความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามความต้องการระดับสติปัญญา โอกาส โดยจะเรียนรู้ได้อย่างไม่เป็นทางการและเป็นทางการ

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์และเพียร ยินดีสุข (2560: 150) กล่าวว่า แหล่งข้อมูล (Resource) หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ สื่อทัศนูปกรณ์ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่จัดขึ้นเป็นแหล่งที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองโดยมีลักษณะสำคัญ คือ มีความพร้อมสะดวกในการใช้เรียนได้ตามความสามารถ และสนองความต้องการของแต่ละบุคคล แหล่งข้อมูลประเภทหนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ สื่อทัศนวัสดุ คอมพิวเตอร์ ซึ่งมีเนื้อหาสารสนเทศบรรจุอยู่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ เรียกว่า แหล่งข้อมูลสารสนเทศหรือแหล่งสารนิเทศ (Information resource)

สถาบันสังคมศึกษา (2563: 13) กล่าวว่า แหล่งการเรียนรู้ หมายถึง แหล่งข้อมูลข่าวสารความรู้และประสบการณ์ทั้งหลายที่พร้อมให้ผู้เรียนได้เข้าไปศึกษาค้นคว้าเรียนรู้ด้วยตนเอง จากการลงมือปฏิบัติหรือเข้าร่วมกิจกรรมและทำงานร่วมกับผู้อื่น จนเกิดกระบวนการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง แหล่งเรียนรู้อาจเป็น สถานที่ บุคคล ทรัพยากรธรรมชาติหรือกิจกรรมทางสังคม ประเพณี และความเชื่อ

ชรินทร์ มั่งคั่ง (2561: 270) กล่าวว่า แหล่งวิทยาการเรียนรู้ท้องถิ่นวิชาสังคมศึกษา (Local Resources Learning in Social Studies) หมายถึง กระบวนการเรียนรู้สิ่งแวดล้อม ชุมชน หรือการจัดประสบการณ์ชุมชนศึกษา ซึ่งได้แก่ สถานที่ บุคคล เอกสาร วัสดุ หรือกิจกรรม ระเบียบ ประเพณีชุมชน ซึ่งอยู่ในขอบเขตที่โรงเรียนจะสามารถนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ได้ทั้งในด้านการทำให้เนื้อหาการเรียนการสอนสมบูรณ์ หรือเป็นสิ่งที่ช่วยเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอด สรุปลอย่างกว้างขวางสามารถส่งผลให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ของการเรียนอย่างรวดเร็ว โดยเสียเวลาน้อยที่สุด รวมทั้งพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองดีที่มีคุณภาพของสังคมโลก

กู๊ด Good (1976: 114) อ้างถึงใน ชรินทร์ มั่งคั่ง (2561: 269) กล่าวว่า แหล่งวิทยาการท้องถิ่น หมายถึง แหล่งความรู้ในชุมชน บุคคล หรือทุกสิ่งทุกอย่างที่มีอยู่ในชุมชนรวมถึงสิ่งที่มีประโยชน์ทางการศึกษา สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ เช่น พิพิธภัณฑ์ โรงมหรสพ ห้องสมุด สวนสาธารณะ

นิโคลส์ (Nichols, 1971: 341) อ้างถึงใน ชรินทร์ มั่งคั่ง (2561: 269) กล่าวว่า แหล่งวิทยาการท้องถิ่นสำหรับโรงเรียน ประกอบด้วย บุคคล สถานที่ สิ่งของ และกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งมีประโยชน์ต่อการศึกษา ในอันที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองดีที่มีความสามารถ และมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาความหมายของแหล่งเรียนรู้ที่นักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้คำจำกัดความไว้ สามารถสรุปได้ว่า แหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่งข้อมูล หรือสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเรา ทั้งสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น รวมไปถึงตัวของบุคคลที่ให้ข้อมูลและเรื่องราวของสิ่งนั้น ๆ ได้

3.2 ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้

นักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ไว้ ดังนี้

ประเวศ วะสี (2536: 1) กล่าวว่า ท้องถิ่นมีแหล่งการเรียนรู้และผู้รู้ด้านต่าง ๆ มากมายมากกว่าที่ครูสอนในห้องสี่เหลี่ยม ถ้าเปิดโรงเรียนสู่ท้องถิ่นให้นักเรียนได้เรียนรู้จากครูในท้องถิ่นที่มีความสามารถและมีประสบการณ์จริงในเรื่องนั้น ๆ ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง มีความสนุกสนาน และเมื่อปราชญ์ในท้องถิ่นได้รับโอกาสให้เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ จะก่อให้เกิดการเห็นคุณค่า และเกิดความภาคภูมิใจของท้องถิ่น

สาวิตรี ชาด้า (2542: 16) กล่าวว่า แหล่งความรู้มีความสำคัญ คือ เป็นสถานที่ที่ประชาชนในหมู่บ้านได้ร่วมแรงร่วมใจคิดร่วมทำ โดยได้มีการบริจาคทรัพย์สินของ ร่วมมือ เสียสละ กำลังกายในการจัดสร้างอาคารสถานที่ขึ้นมา สำหรับเป็นสถานที่ให้ความรู้ข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ แก่ประชาชน โดยมีสื่อประเภทสิ่งพิมพ์และอาจมีสื่อเทคโนโลยีวิทยุโทรทัศน์ของจริง ของจำลอง การแสดง การสาธิตต่าง ๆ วับริการ ซึ่งบางส่วนได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานของราชการและเอกชนต่าง ๆ และอีกบางส่วนได้รับการบริจาคจากประชาชนทั่วไป ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนในหมู่บ้านได้มีโอกาสฝึกอ่าน ฝึกเขียน ได้ปรึกษาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

วัชร บวรณะสิงห์ (2544: 24-27) กล่าวว่า ความสำคัญของแหล่งการเรียนรู้ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มุ่งเน้นให้ผู้เรียนแต่ละคนได้พัฒนาตนเองตามพัฒนาการอย่างอิสระและเต็มความสามารถ มีความรู้ความเข้าใจสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต การจัดการเรียนรู้อย่างนี้ นอกจากกิจกรรมแล้ว การจัดตั้งอำนวยความสะดวกยังมีส่วนส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียน สอดคล้องตาม พรบ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ระบุว่า รัฐต้อง

ส่งเสริมการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตในรูปแบบต่าง ๆ เช่น พิพิธภัณฑ์ชนิดต่าง ๆ ห้องสมุด สวนสัตว์ และแหล่งเรียนรู้อื่นที่มีความหลากหลาย เพียงพอและมีประสิทธิภาพ

กรมวิชาการ (2545: 150) กล่าวว่า ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ มีดังนี้

1. เป็นแหล่งการศึกษาตามอัธยาศัย
2. เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต
3. เป็นแหล่งปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน และการศึกษาแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
4. เป็นแหล่งสร้างเสริมความรู้ ความคิด วิทยาการ และประสบการณ์

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544: 4-6) กล่าวว่า สังคมปัจจุบันและอนาคตเป็นสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ การเรียนรู้ ความรู้และนวัตกรรมเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนา ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและเนื่องจากสภาพสังคมอยู่ในสถานะที่โลกเปลี่ยนผ่าน (Transformation) จากเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (Industrial economics) มาสู่สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ที่ระบุไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 - 2549 แสดงให้เห็นถึงสภาพสังคมที่ปรับเปลี่ยนไปตามกระแสแห่งโลก และสร้างความตระหนักให้ผู้เกี่ยวข้องทางการศึกษาให้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาที่เน้นศักยภาพของคนไทยให้เป็นผู้มีความรอบรู้ และได้ระบุเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาไว้ชัดเจนว่า การพัฒนาคนอย่างสมดุล สร้างสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ พัฒนาสภาพแวดล้อมในสังคม ในส่วนของการพัฒนาบุคคลให้เป็น การพัฒนาคนตามแนวหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นั่นคือการยึดคนเป็นหลักในการพัฒนา เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้ ใช้เทคโนโลยีได้เหมาะสม ก้าวทันกระแสสังคม พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลง ภายใต้วัฒนธรรมความเป็นไทย สามารถพัฒนาชีวิตให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และสามารถอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ยนต์ ชุ่มจิต (2547: 1-8) กล่าวว่า แหล่งความรู้ทุกประเภทมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ และบุคคลต่าง ๆ ทั้งในชุมชนและนอกชุมชน กล่าวโดยสรุปได้ ดังนี้

1. เป็นแหล่งการศึกษาตลอดชีวิต
2. ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้การสอน
3. เป็นแหล่งปฐมนิเทศของการศึกษาหาความรู้
4. ใช้เป็นแหล่งความรู้ที่ทำให้เกิดประสบการณ์ตรง
5. ใช้เป็นแหล่งศึกษาเกี่ยวกับวิธีการใหม่ ๆ

กิ่งแก้ว อาริรักษ์และคณะ (2548: 118) กล่าวว่า ความสำคัญของการศึกษาโดยใช้ แหล่งเรียนรู้ มีดังนี้

1. กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับสื่ออย่างหลากหลาย

2. ช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ให้ชัดเจนและคงทนขึ้นโดยใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล สะท้อนความคิดเห็นจากแหล่งการเรียนรู้

3. กระตุ้นมุ่งเน้นในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งให้นักเรียนแสวงหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพิ่มมากขึ้น สามารถสร้างผลผลิตในการเรียนรู้ที่มีคุณภาพสูงขึ้น

4. เสริมสร้างการเรียนรู้จนเกิดทักษะการแสวงหาข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ โดยอาศัย การสร้างความตระหนักเชิงมนทัศน์เกี่ยวกับธรรมชาติและ ความแตกต่างของข้อมูล

5. เป็นการเรียนรู้เสริมสร้างการพัฒนาการคิด เช่น การแก้ปัญหา การให้เหตุผลและการประเมินอย่างมีวิจารณญาณโดยอาศัยกระบวนการวิจัยอิสระ

6. เปลี่ยนเจตคติของครูและนักเรียนที่มีต่อข้อมูลองค์ความรู้ในรายวิชาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

7. พัฒนาทักษะการวิจัยและความเชื่อมั่นตนเองในการศึกษาค้นคว้าข้อมูล

8. เพิ่มผลสัมฤทธิ์ในส่วนของเนื้อหาเจตคติและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยอาศัย แหล่งเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย

เกษม คำบุตดา (2550: 13) กล่าวว่า ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้นั้น ขึ้นอยู่กับ ความหลากหลายของข้อมูลในการตอบสนองความต้องการของผู้เรียนในแต่ละบุคคล ในการแสวงหา ความรู้ เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีความต้องการที่แตกต่างกันตามความถนัดและสนใจ หากมี การจัดหาแหล่งเรียนรู้ได้อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ ก็จะสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิด การเรียนรู้ตลอดชีวิต และเกิดเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

ปานดาว วาดโคกสูง (2553: 17) กล่าวว่า ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ มีดังนี้

1. เป็นแหล่งรวบรวมองค์ความรู้ที่มีความหลากหลาย รองรับการศึกษา ค้นคว้า เรียนรู้ ของผู้เรียนในรูปแบบต่าง ๆ ของแต่ละบุคคล อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2. เป็นแหล่งที่ก่อให้เกิดการสร้างสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและชุมชน โดยเปิด โอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนจัดการศึกษา

3. เป็นแหล่งสร้างสิ่งแวดล้อม บริบทที่ส่งเสริมและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ อย่างมีความสุข

4. ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ สร้างสรรค์องค์ความรู้ด้วยตัวเอง และ เกิดการมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกับผู้อื่น

5. ทำให้ผู้เรียนเกิดความรักในท้องถิ่นของตนเอง เห็นคุณค่า ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ในชุมชน และเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนทั้งในปัจจุบันและอนาคต

สถาบันสังคมศึกษา (2563: 13) กล่าวว่า ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ คือ ในการเรียนรู้ นอกห้องเรียน แหล่งเรียนรู้จะช่วยดึงดูดให้ผู้เรียนสนใจที่จะเรียนรู้ เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ในสถานที่

แปลกใหม่ นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนได้รับการปลูกฝังให้รักท้องถิ่น ตระหนักและเห็นคุณค่าของปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นของตน พร้อมทั้งจะเป็นสมาชิกที่ดีของท้องถิ่น และเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศไทยทั้งในปัจจุบันและอนาคต

จากการศึกษาความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ที่นักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้คำจำกัดความไว้ สามารถสรุปได้ว่า ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ คือ เป็นแหล่งที่ทำให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ส่งผลให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามสภาพจริง และสามารถทำความเข้าใจความเป็นไปของสังคม เกิดความรัก และมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

3.3 ประเภทของแหล่งเรียนรู้

นักวิชาการ และนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงประเภทของแหล่งเรียนรู้ไว้ ดังนี้

ชัชวาล วงศ์ประเสริฐ (2537: 58-59) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ประกอบด้วย

1. แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล เป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลสารสนเทศกับผู้อื่นได้ ซึ่งได้แก่บุคคลในครอบครัว เพื่อนบ้านที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องต่าง ๆ เป็นต้น โดยแหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคลนี้จะก่อให้เกิดการสื่อสารแบบสองทางมากกว่าการเรียนรู้ประเภทอื่น ๆ

2. แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อมวลชน เป็นการให้ข้อมูลข่าวสารโดยผ่านทางสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสารและวารสารต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งสื่อมวลชนจะสามารถเข้าถึงผู้ใช้ได้อย่างกว้างขวาง แต่การสื่อสารจากแหล่งสื่อมวลชนจะเป็นการสื่อสารแบบทางเดียว

3. แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถาบัน เป็นองค์กรซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยหน่วยงานของรัฐหรือเอกชน เพื่อทำหน้าที่ในการแสวงหาสารสนเทศแล้วนำมาวิเคราะห์ จัดเก็บและให้บริการเผยแพร่ ได้แก่ ห้องสมุด หรือศูนย์สารสนเทศ แหล่งข้อมูลของหน่วยงาน องค์กรทางราชการ สมาคมวิชาชีพ เป็นต้น

สมุน อมรวิวัฒน์ (2544: 25) กล่าวว่า แหล่งการเรียนรู้มี 4 ประเภท ประกอบด้วย

1. แหล่งการเรียนรู้ประเภทบุคคล ได้แก่ ผู้คนที่อยู่ในท้องถิ่นนั้น ๆ โดยให้ข้อมูลสารสนเทศในเรื่องต่าง ๆ แก่นักเรียนได้ เช่น เกษตรกร ช่างผู้เชี่ยวชาญในเรื่องต่าง ๆ นักธุรกิจ ศิลปิน

2. แหล่งการเรียนรู้ประเภทสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ศาสนสถานของศาสนาต่าง ๆ หน่วยงานราชการ ห้องสมุด

3. แหล่งการเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ คือ สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติอยู่รอบตัวเรา ได้แก่ ป่าไม้ พืชพรรณธรรมชาติ สัตว์ชนิดต่าง ๆ เป็นต้น

4. แหล่งการเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคม คือ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต ได้แก่ ประเพณี และศิลปะการแสดงพื้นบ้าน เป็นต้น

กรมวิชาการ (2544: 114-115) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้มี 3 ประเภท ประกอบด้วย

1. แหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เป็นแหล่งที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สร้างสรรค์ความรู้ได้จากของจริง เช่น อุทยานแห่งชาติ ทรัพยากรธรรมชาติ และการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติ เป็นต้น

2. แหล่งการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น เพื่อให้เป็นพื้นที่สืบค้นความรู้ สารสนเทศที่เข้าถึงได้ง่าย ประกอบด้วย

2.1 แหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา เช่น ห้องสื่อสารสนเทศ ห้องปฏิบัติการในกลุ่มสาระต่าง ๆ แหล่งเรียนรู้ต้นไม้นในโรงเรียน สระว่ายน้ำ ลู่วิ่งกรีฑา สนามฟุตบอล เป็นต้น

2.2 แหล่งการเรียนรู้นอกสถานศึกษา เช่น สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สถานที่ทางศาสนา หน่วยงานราชการที่ให้ข้อมูลในเรื่องต่าง ๆ พิพิธภัณฑ์ชุมชน ห้างร้านและหน่วยธุรกิจ เป็นต้น

3. แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรบุคคล เช่น ชาวบ้านในชุมชน หรือปราชญ์ชาวบ้าน ทางด้านสมุนไพร ปราชญ์ชาวบ้านด้านภาษา ปราชญ์ชาวบ้านด้านเพลงพื้นบ้าน และปราชญ์ชาวบ้านในด้านอื่น ๆ เป็นต้น

ผ่องศรี สมยา (2544: 8) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ได้แก่

- 1.1 ห้องสมุดโรงเรียน
- 1.2 ห้องปฏิบัติการ
- 1.3 ศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ
- 1.4 ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 1.5 แหล่งธรรมชาติในโรงเรียน
- 1.6 ส่วนต่าง ๆ ในโรงเรียน

2. แหล่งความรู้นอกโรงเรียนและในวิถีชีวิต ได้แก่

- 2.1 ครอบครัว
- 2.2 ชุมชน
- 2.3 สถานประกอบการ
- 2.4 ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 2.5 แหล่งธรรมชาติ
- 2.6 สิ่งแวดล้อม
- 2.7 องค์การภาครัฐและเอกชน
- 2.8 หอสมุด และห้องปฏิบัติการ
- 2.9 อุทยานการศึกษา
- 2.10 วิทยาการในท้องถิ่น

กรมสามัญศึกษา (2544: 9-10) กล่าวว่า แหล่งการเรียนรู้ตามลักษณะที่ตั้งแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. แหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียน เช่น ศูนย์วิทยการบริการ ศูนย์สื่อสารสนเทศ พิพิธภัณฑ์ ในโรงเรียน ห้องศิลปวัฒนธรรม ห้องสื่อเทคโนโลยี ห้องสื่อฯ ในกลุ่มสาระต่าง ๆ สวนป่า สหกรณ์ ร้านค้า เป็นต้น

2. แหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น ได้แก่ ห้องสมุด สถานที่สำคัญทางศาสนา พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสาธารณะ ศูนย์การกีฬา ป่าชุมชน สถานประกอบการ แหล่งข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน แหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ เป็นต้น

กรมวิชาการ (2544: 120) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้ตามสถานที่ตั้ง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา ได้แก่ ห้องสมุดโรงเรียน ห้องพิพิธภัณฑ์ ห้องมัลติมีเดีย ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องสื่อการเรียนการสอน ร้านขายของ ห้องพยาบาล ห้องพิเศษต่าง ๆ สวนป่าและพื้นที่ทางธรรมชาติในโรงเรียน เป็นต้น

2. แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ได้แก่ ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ ศาสนสถาน สวนสาธารณะ สวนป่าชุมชน ลานกีฬา ปราชญ์ท้องถิ่นด้านต่าง ๆ หน่วยงานของรัฐและเอกชน สถานประกอบการ เป็นต้น

สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ (2545: 107-108) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้แบ่งออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. สถาบันของชุมชนที่มีอยู่แล้วในวิถีชีวิต และการทำมาหากินในชุมชน เช่น วัด โบสถ์ วิหาร ศาลาการเปรียญ ตลาด ร้านขายของชำ โรงงานขนาดเล็ก แม่น้ำ ลำคลอง เป็นต้น

2. สถานที่หรือสถาบันที่รัฐและประชาชนจัดตั้งขึ้น เช่น ศูนย์หรือสถาบันทางการศึกษา แหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดี แหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ ประเภทต่าง ๆ เป็นต้น

3. สื่อ เทคโนโลยีที่มีในโรงเรียนและชุมชน เช่น ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว โปรแกรมสำเร็จรูป ภาพยนตร์ โมเดลจำลอง เป็นต้น

4. สื่อ เอกสาร สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในโรงเรียนและชุมชน เช่น หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ ตำราเรื่องต่างๆ ภาพถ่าย เป็นต้น

5. บุคลากรที่มีความรู้ด้านต่าง ๆ ในชุมชน เช่น ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา ผู้ประกอบการ เกษตรกร ศิลปินพื้นบ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน เป็นต้น

อัมพร จันทรดา (2549: 29) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

2. แหล่งเรียนรู้ในห้องเรียน

ทองอยู่ เตียงสกุล (2550: 15) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้รอบตัว แบ่งได้เป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. แหล่งเรียนรู้ที่เป็นตัวบุคคลกร เช่น ครู นักเรียน บุคคลที่ทำหน้าที่ในสถานศึกษา ผู้ปกครอง บุคคลที่ประกอบอาชีพและมีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ในชุมชน
2. แหล่งเรียนรู้ที่เป็นแหล่งวิชาการ เช่น สถานศึกษา ห้องสมุดและสารสนเทศ สถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ห้างสรรพสินค้า หน่วยงานราชการ อุทยานแห่งชาติ ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน
3. แหล่งเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ ภูเขา แม่น้ำ สัตว์ป่า อุทยานแห่งชาติทางธรรมชาติ และหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
4. แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น ตำรา วารสาร หนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ในรูปแบบต่าง ๆ เว็บไซต์ รายการโทรทัศน์ โปรแกรมคอมพิวเตอร์
5. แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ โบราณคดี แหล่งอุตสาหกรรม สถาปัตยกรรม และชีวประวัติบุคคลที่เสียชีวิตไปแล้ว

สุจิตตรา ภักดีสงคราม (2551: 145) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล ได้แก่ บุคคลทั่วไปที่อยู่ในชุมชน ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ซึ่งมีความรู้และชำนาญในหลากหลายสาขาวิชาชีพ เช่น ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำทางศาสนา และบุคลากรในสถานศึกษา โดยบุคคลเหล่านี้สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ให้กับผู้เรียนได้ เป็นต้น
2. แหล่งเรียนรู้ประเภทสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น เช่น สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ หน่วยงานราชการและเอกชน ศาสนสถาน พิพิธภัณฑ์ ห้างร้าน ห้องสมุด สวนสาธารณะ เป็นต้น
3. แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ประเภทต่าง ๆ สัตว์ป่า ทะเล แม่น้ำ ลำธาร น้ำตก พื้นที่เกษตรกรรม เป็นต้น
4. แหล่งการเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคม ประเพณี และความเชื่อ ได้แก่ ขนบธรรมเนียมที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตของผู้คน การละเล่นพื้นบ้านในภูมิภาคต่าง ๆ ศิลปะการแสดงพื้นบ้าน ค่านิยมที่เป็นผลมาจากความเชื่อของคนในชุมชนนั้น ๆ

ปานดาว วาดโคกสูง (2553: 22) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล เช่น เกษตรกร พ่อค้า ผู้ที่เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ศิลปิน นักบวช บุคคลที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนันทนาการ เป็นต้น
2. แหล่งเรียนรู้ประเภทสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น เช่น ห้องสมุด แหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดี โรงงานอุตสาหกรรม สวนหย่อม แหล่งกักเก็บน้ำ เป็นต้น

3. แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ เช่น ทิวเขา ป่าไม้และสัตว์ป่า ดิน พืชดิน และใต้ดิน ผืนน้ำ เป็นต้น

4. แหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคม ประเพณี และความเชื่อ เช่น จารีต ประเพณี วัฒนธรรม และแนวทางในการดำเนินชีวิต เป็นต้น

อิทธิเดช น้อยไม้ (2560: 174) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้สำหรับการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. แหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่ ทั้งนี้อาจจำแนกเป็น

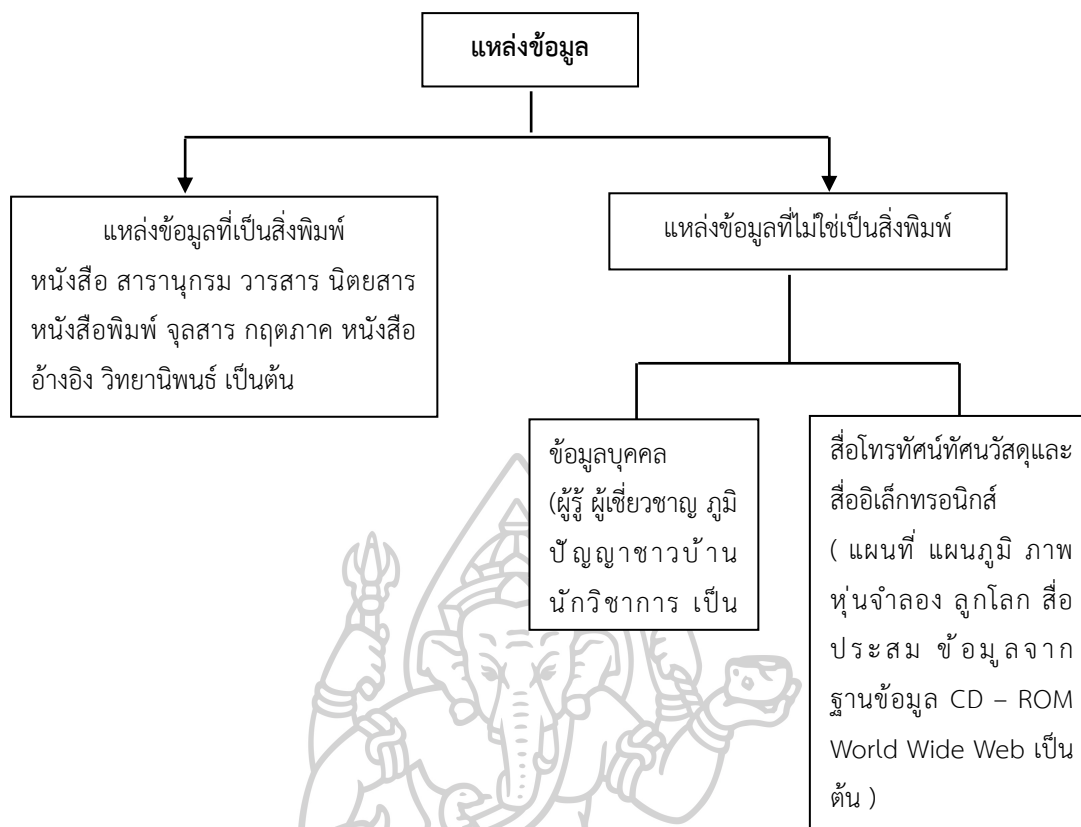
1) สถานที่ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ได้แก่ ภูเขา น้ำตก แม่น้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง ป่าไม้ เป็นต้น

2) สถานที่ที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ ชุมชนบริเวณที่โรงเรียนตั้งอยู่ สถานที่สำคัญในชุมชน หน่วยงานราชการ โรงงาน บริษัทเอกชน ห้างสรรพสินค้า ศูนย์วิจัยและทดลอง สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ แหล่งโบราณคดี พิพิธภัณฑ์ ศูนย์วัฒนธรรม หอศิลป์ และศาสนสถานที่สำคัญต่าง ๆ เป็นต้น

2. แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล ได้แก่ บุคลากรภายในโรงเรียน บุคคลทั่วไปในชุมชน ซึ่งอาจเป็นญาติผู้ใหญ่ หรือบุคคลที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพด้านต่าง ๆ

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์และเพียรวิทย์ ยินดีสุข (2560: 150) กล่าวว่า แหล่งข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ที่เป็นสิ่งพิมพ์และไม่ใช่วัสดุสิ่งพิมพ์เป็นเกณฑ์ ดังแผนภาพที่ 2 ต่อไปนี้

แผนภาพที่ 2 แผนผังการจำแนกประเภทแหล่งข้อมูล
ที่มา พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ พเยาว์ ยินดีสุข (2560: 150)

จากการศึกษาเกี่ยวกับประเภทของแหล่งเรียนรู้ที่นักวิชาการ และนักการศึกษาได้จำแนกไว้ สามารถสรุปได้ว่า ประเภทของแหล่งเรียนรู้ สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ 1) แหล่งเรียนรู้ประเภทตัวบุคคล 2) แหล่งเรียนรู้ประเภทที่มนุษย์สร้างขึ้น และ 3) แหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ

3.4 บทบาทและหน้าที่ของแหล่งเรียนรู้

นักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงบทบาทและหน้าที่ของแหล่งเรียนรู้ไว้ดังนี้

กุลธร เลิศสุริยะกุล (2542: 20) กล่าวว่า บทบาทของแหล่งเรียนรู้ มีหน้าที่ให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้เรียน ทั้งในและนอกระบบ มีดังนี้

1. ต้องเอื้อต่อการเรียนรู้ทั้งกระบวนการ (Process of Learning) การปฏิบัติจริง (learning by doing) ทั้งการเรียนรู้ของคนในชุมชนและของคนอื่น ๆ นอกชุมชน ทั้งในระบบและนอกระบบ

2. เป็นแหล่งทำกิจกรรม ศึกษาเรียนรู้นอกสถานที่ และเป็นที่พักอาศัยของผู้เรียน
3. เป็นแหล่งที่สร้างบรรยากาศเอื้อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้โดยตนเอง
4. เป็นแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติ สามารถใช้ศึกษาค้นคว้า ทดลองและฝึกอบรม
5. เป็นองค์กรเปิด ผู้สนใจสามารถเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศได้อย่างเต็มที่และครอบคลุม

ทุกด้าน

6. สามารถประชาสัมพันธ์ ส่งต่อข้อมูลให้แก่ผู้เรียนในเชิงรุกทุกกลุ่มเป้าหมาย อย่างครอบคลุมสะดวกและประหยัด

7. มีการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน

8. มีสื่อประเภทต่าง ๆ ประกอบด้วย สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเสริมกิจกรรม การเรียนการสอนและการพัฒนาอาชีพ

สุจิตรา ภักดีสงคราม (2551: 147) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้ควรมีบทบาท และหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. จัดการศึกษา และการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการของ ผู้เรียนในทุกระดับและทุกกลุ่มเป้าหมาย

2. สร้างกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นองค์กรเปิดสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น อย่างต่อเนื่อง สามารถเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับสภาพสังคม วิถีชีวิต และสภาพทาง เศรษฐกิจในแต่ละท้องถิ่น

3. จัดหาความร่วมมือ โดยร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ชุมชน และหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้เรียนเพื่อร่วมกันจัดทำหลักสูตรที่ยืดหยุ่น ผู้เรียนเลือกเรียนตามความถนัด ความสนใจ

4. เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้า วิจัย และสามารถจัดกระบวนการเชื่อมโยงกับองค์กรอื่นทั้ง สถานศึกษา และชุมชนในแหล่งการเรียนรู้ นั้น ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำสาระการเรียนรู้ ร่วมกันให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

5. เป็นแหล่งข้อมูลที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว เป็นแหล่งแลกเปลี่ยน และเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างการเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ ทั่วประเทศ โดยเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงาน เพื่อให้ผู้เรียนจากทั่วทุกภูมิภาคสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และการเข้าถึงการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง

จากการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของแหล่งเรียนรู้ที่นักวิชาการ และนักการศึกษา ได้กล่าวไว้ สามารถสรุปได้ว่า บทบาทหน้าที่ของแหล่งเรียนรู้ นั้น แหล่งเรียนรู้เป็นสถานที่ หรือสื่อ ที่สามารถใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม เพื่อประสิทธิภาพสูงสุดของ การจัดการเรียนการสอน เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้สำหรับศึกษาค้นคว้า และสืบค้นข้อมูลได้

อย่างหลากหลาย สามารถเข้าถึงได้ง่าย สะดวก มีความปลอดภัย และสามารถเป็นแหล่งสร้างแรงบันดาลใจในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างสร้างสรรค์และเกิดประโยชน์

3.5 รูปแบบการใช้แหล่งเรียนรู้

นักวิชาการ และนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงรูปแบบการใช้แหล่งเรียนรู้ ไว้ดังนี้

ชนิดา วิสุมิตนันท์ (2541: 44) กล่าวว่า ในการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและท้องถิ่น จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนให้เกิดความคุ้มค่าสูงสุดนั้น โรงเรียนควรดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การเตรียมการ

1.1 ประชุมชี้แจงผู้เกี่ยวข้อง ทำความเข้าใจรายละเอียดของแนวทางในการจัดและใช้แหล่งเรียนรู้

1.2 กำหนดรายละเอียดในการดำเนินงาน

1.3 จัดหางบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงาน

1.4 จัดเตรียมเอกสารประกอบการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง

1.5 จัดเตรียมอาหาร เครื่องดื่ม และสถานที่ที่เหมาะสม

2. การประสานงาน

2.1 ติดต่อประสานงานกับหน่วยงาน องค์กร หรือผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ก่อนนำไปใช้บริการ

2.2 ประสานงานติดต่อกับวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ ถ้ามี

2.3 ประสานงานกับครูผู้สอนรายวิชาต่าง ๆ เพื่อครูจะได้ออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้สามารถบูรณาการให้เกิดความเหมาะสมกับแต่ละรายวิชา

3. การปฏิบัติ

3.1 ปฐมนิเทศนักเรียนให้เข้าใจเกี่ยวกับวิธีการใช้และแนวปฏิบัติในการใช้แหล่งเรียนรู้

3.2 กำหนดให้นักเรียนสรุปบันทึกและรายงานสิ่งที่ได้จากการศึกษาแหล่งเรียนรู้

3.3 ดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ

กระทรวงศึกษาธิการ (2544: 42) กล่าวว่า แนวทางในการดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อประโยชน์สูงสุดในการจัดการเรียนรู้ และคุ้มค่าต่อนักเรียนมากที่สุด โรงเรียนควรดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การปฏิบัติการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

1.1 ประชาสัมพันธ์

1.2 จัดหาทรัพยากร สารสนเทศ และสื่อเทคโนโลยี

1.3 จัดระเบียบ

1.4 ผลิตภัณฑ์การใช้แหล่งเรียนรู้

1.5 จัดบริการ

1.6 จัดกิจกรรมแนะนำการใช้แหล่งเรียนรู้

2. การปฏิบัติใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น

2.1 การเตรียมการ โดยการดำเนินการ ดังนี้

2.1.1 ประชุมชี้แจงบุคลากร ทำความเข้าใจในรายละเอียดของแผนการจัด และใช้แหล่งเรียนรู้

2.1.2 กำหนดรายละเอียดในการดำเนินงาน

2.1.3 จัดหางบประมาณ

2.1.4 จัดเตรียมเอกสารประกอบการเรียน ใบงาน

2.1.5 เตรียมอาหาร สถานที่

2.2 การประสานงาน โดยการติดต่อประสานงานกับหน่วยงาน องค์กร หรือ ผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ก่อนไปใช้บริการ และประสานงานกับครูผู้สอนรายวิชาต่าง ๆ เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สามารถบูรณาการได้

2.3 การปฏิบัติ เริ่มดำเนินการจากการปฐมนิเทศนักเรียนเกี่ยวกับวิธีการใช้ ระเบียบ มารยาท และข้อควรปฏิบัติในการใช้แหล่งเรียนรู้ กำหนดให้นักเรียนบันทึก สรุปรายงานผลการใช้ แหล่งการเรียนรู้ และดำเนินงานตามแผนการปฏิบัติการที่กำหนด

จากการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการใช้แหล่งเรียนรู้ที่นักวิชาการ และนักการศึกษาได้กล่าวไว้ สามารถสรุปได้ว่า รูปแบบการใช้แหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย ขั้นที่ 1) การเตรียมแหล่งเรียนรู้ เป็นการ จัดหาแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมหรือการศึกษาค้นคว้า ขั้นที่ 2) การเตรียมข้อมูล เป็นการจัดหาสื่อ กิจกรรม แบบบันทึก ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า และเรียนรู้จากแหล่งข้อมูล ขั้นที่ 3) การใช้งานแหล่งเรียนรู้ เป็นการดำเนินกิจกรรมตามคู่มือที่ได้ออกแบบไว้ และขั้นที่ 4) การสรุปและประเมินผล เป็นการตรวจสอบความเข้าใจจากการศึกษาและใช้งานแหล่งเรียนรู้

4. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

ในการศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเรา ที่มีต่อความภาคภูมิใจใน ท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับความหมาย แนวคิด หลักการ ทฤษฎี ประเภท องค์ประกอบ การสร้าง พัฒนาขั้นตอนการใช้ และประโยชน์ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักการและจุดมุ่งหมาย มีรายละเอียด ดังนี้

4.1 ความหมายของชุดกิจกรรมการเรียนรู้

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้มีนักวิชาการและนักการศึกษาใช้คำเรียกอย่างหลากหลาย เช่น ชุดการสอน ชุดการเรียนรู้ ชุดการเรียน ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้คำว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เนื่องจากเป็นคำที่มีความหมายครอบคลุมการจัดกิจกรรมของทั้งผู้สอนและผู้เรียน ซึ่งชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้มีนักวิชาการและนักการศึกษาให้คำนิยามความหมายของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

บุญเกื้อ ควรหาเวช (2545: 91) กล่าวว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง สื่อการเรียนการสอนรูปแบบหนึ่งที่เป็นชุดสื่อประสม โดยนำสื่อการเรียนการสอนตั้งแต่ 2 ชิ้นขึ้นไปมาประกอบกัน ใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ โดยสื่อที่นำมาใช้ในชุดของสื่อประสมดังกล่าวนี้ จะมีส่วนช่วยในการส่งเสริมการเรียนรู้ตามลำดับขั้นตอนที่ได้กำหนดไว้ตามหัวข้อเนื้อหา และประสบการณ์ของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ โดยจัดบรรจุอยู่ในซอง กล่อง หรือบรรจุภัณฑ์ที่จัดทำขึ้น

กิดานันท์ มลิทอง (2548: 39) กล่าวว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง การนำเอาวัสดุมาผลิตเป็นชุดสื่อประสม ตามขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของแต่ละวิชา สำหรับผู้เรียนให้สามารถใช้เรียนได้ด้วยตนเอง สื่อประสมแต่ละชุดจะมีลักษณะเป็นอย่างไร และประกอบด้วยอะไรบ้างนั้นขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของบทเรียน และวัตถุประสงค์ของการใช้ ซึ่งโดยทั่วไปชุดสื่อประสมจะอยู่ในกล่องหรือแฟ้ม

สุคนธ์ สินธพานนท์ (2551: 14) กล่าวว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง นวัตกรรมที่ผู้สอนใช้ในการจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งผู้เรียนจะเรียนรู้จากรายละเอียดในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผลิตขึ้น ซึ่งมีลักษณะเป็นการสื่อสารระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วยคำแนะนำ ให้ผู้เรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมีขั้นตอนเป็นระบบชัดเจน กระทั่งผู้เรียนสามารถบรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยผู้เรียนเป็นผู้ศึกษาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้สอนเป็นเพียงที่ปรึกษาและให้คำแนะนำ และในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ นั้น ประกอบไปด้วย สื่อ อุปกรณ์ กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล

เฉลิม มะลิลา นิติเชตต์ปรีชา (2553: 234 – 235) กล่าวว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง นวัตกรรมทางการศึกษาประเภทสื่อการสอนแบบประสม (multimedia) ประกอบด้วยวัสดุ (materials or software) อุปกรณ์ (devices of hardware) และเทคนิคหรือวิธีการ (technique) ซึ่งได้ดำเนินการจัดทำขึ้นเป็นชุดอย่างมีระบบตามขั้นตอน เพื่อให้สอดคล้องกับวิชา หน่วยการเรียนรู้ และหัวข้อของแต่ละเนื้อหาวิชา โดยมุ่งที่จะให้ผู้สอนใช้เป็นสื่อเร้าพฤติกรรมของผู้เรียน มีการเปลี่ยนแปลงไปตามแนวทางของผลการเรียนรู้ที่ได้กำหนดไว้ ด้วยความสะดวก และมั่นใจเพราะ

มีความเพียบพร้อมทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ในหัวข้อเรื่อง (topics) นั้น ๆ อย่างกว้างขวาง และลึกซึ้งจริง ๆ

รัตน์ บัวสนธิ์ (2564: 22) กล่าวว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ บางครั้งเรียกว่า ชุดการเรียนรู้ (Learning package) ซึ่งจัดเป็นสื่อในการจัดการเรียนรู้ชนิดหนึ่ง ที่มีลักษณะเป็นสื่อประสม (Multimedia) ซึ่งประกอบด้วยสื่อตั้งแต่ 2 อย่างขึ้นไปที่ใช้ร่วมกัน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตาม จุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งสื่อดังกล่าวนี้จัดไว้เป็นชุด ๆ โดยบรรจุอยู่ในซอง หรือกระเป๋า ชุดดังกล่าวนี้ เป็นสื่อที่จัดทำขึ้นสำหรับให้ครูและผู้เรียนได้ใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ และยังใช้เรียนเป็นรายบุคคลได้อีกด้วย

สุนันทา สุนทรประเสริฐ. (2547). กล่าวว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง สื่อประเภท หนึ่ง ซึ่งมีจุดประสงค์เฉพาะเรื่องที่ต้องการสอน ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ จึงเป็นนวัตกรรมการใช้สื่อ ประสม ซึ่งมีการผสมผสานสื่อหลายอย่างเข้าด้วยกัน เพื่อมุ่งเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนที่เรียน ในเรื่องนั้น ๆ

Houston (1972: 10-12) กล่าวว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง ชุดประสบการณ์ ที่จัดไว้อำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามจุดมุ่งหมาย ที่กำหนดไว้

Kapfer (1972: 3-10) กล่าวว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง รูปแบบของการสื่อสาร ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ซึ่งมีการชี้แนะแนวทางผู้เรียนในการลงมือปฏิบัติ จนกระทั่งเกิดพฤติกรรมที่ เป็นผลมาจากการเรียนรู้ โดยเนื้อหาที่นำมาใช้สร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ นั้น นำมาจากคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ตามที่หลักสูตรต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ นอกจากนี้เนื้อหาของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ จะต้องมีความสอดคล้อง และตรงกับเป้าหมายที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมการเรียนรู้

จากการศึกษาเกี่ยวกับความหมายของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักวิชาการและนักการ ศึกษาได้ให้คำจำกัดความไว้ สามารถสรุปได้ว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง ชุดเอกสารที่ใช้ ประกอบการสอน เพื่อเป็นสื่อให้กับผู้เรียนได้ใช้ในการศึกษาเรียนรู้ มุ่งหวังให้บรรลุตามจุดมุ่งหมาย ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยจัดอยู่ในรูปแบบของบรรจุที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

4.2 หลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมการเรียนรู้

นักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่ เกี่ยวข้องไว้ ดังนี้

สุนันทา สุนทรประเสริฐ (2545: 10-11) กล่าวว่า แนวคิด และหลักการของชุดกิจกรรม การเรียนรู้สรุปได้ ดังนี้

แนวคิดที่ 1 เกี่ยวกับทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยในการจัดการเรียนรู้ ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีเอกภาพในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามความถนัดและความสนใจ โดยมีผู้สอน คอยอำนวยความสะดวกช่วยเหลือแนะนำตามความเหมาะสม

แนวคิดที่ 2 พยายามจะเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้จากที่ยึดผู้สอนเป็นศูนย์กลางหรือเป็นศูนย์รวมองค์ความรู้เปลี่ยนเป็นการจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียนได้เรียน โดยการใช้แหล่งเรียนรู้ จากสื่อที่รวบรวมไว้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียนสามารถเรียนรู้ สืบค้นได้ด้วยตนเอง โดยมีผู้สอน คอยอำนวยความสะดวกและให้คำแนะนำแก่ผู้เรียน

แนวคิดที่ 3 พยายามจะจัดระบบการผลิตและใช้อุปกรณ์เปลี่ยนมาเป็นสื่อ การสอนแบบประสม เพื่อใช้เป็นสื่อช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนเป็นหลัก แทนการช่วยผู้สอนในการเรียนการสอน

แนวคิดที่ 4 พยายามจะสร้างปฏิสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นร่วมกันระหว่างผู้สอน ผู้เรียนและ สิ่งแวดล้อม โดยมีการนำสื่อการสอนและกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มาใช้ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกัน

แนวคิดที่ 5 ยึดหลักการทางจิตวิทยาใช้ในการจัดสภาพการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียน ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีการเรียนรู้ไปทีละขั้นตอนตามความสามารถและความสนใจ ของตนเอง มีการเสริมแรงทางบวก และได้ทราบข้อมูลย้อนกลับจากการเรียนรู้ของตนเอง

บุญเกื้อ ควรหาเวช (2545: 94-95) กล่าวว่า หลักการ แนวคิด และทฤษฎีในการนำ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มาใช้ในการจัดการศึกษา สรุปได้ 5 ประการ ดังนี้

1. การประยุกต์ทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล การจัดการเรียนรู้จะต้องพิจารณาถึง ความสนใจและความถนัดของผู้เรียนเป็นหลัก โดยวิธีการจัดการเรียนรู้รายบุคคลและการศึกษาด้วย ตนเอง ซึ่งเป็นวิธีที่เหมาะสมที่สุด เนื่องจากเป็นการเปิดให้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนตามความต้องการ และสติปัญญาโดยมีผู้สอนคอยอำนวยความสะดวกช่วยเหลือตามความเหมาะสม

2. ความพยายามที่จะเปลี่ยนแนวการจัดการเรียนรู้ไปจากเดิม จากยึดผู้สอนเป็นหลัก เปลี่ยนมาเป็นการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้ศึกษาด้วยตนเอง โดยการใช้แหล่งความรู้จากสื่อหรือ วิธีการต่าง ๆ การนำสื่อการเรียนรู้มาใช้ควรเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาตามหน่วย การสอนในแต่ละวิชา ซึ่งมักจะจัดให้อยู่ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ การเรียนในลักษณะนี้ผู้เรียนจะเรียน จากผู้สอนเพียง 1 ใน 4 ส่วน ที่เหลือจากนี้ผู้เรียนจะเรียนรู้จากสื่อด้วยตนเอง

3. การใช้สื่อการเรียนรู้ได้ปรับเปลี่ยนและแผ่ขยายออกไป ครอบคลุมไปถึงการใช้วัสดุ สั้นเปลือง เครื่องมือเครื่องใช้ รวมไปถึงกระบวนการและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นแหล่งความรู้ สำหรับผู้เรียนแทนการใช้ผู้สอนเป็นหลัก การใช้สื่อการสอนแนวใหม่จึงเป็นการสร้างสื่อประสมใน

ลักษณะของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังเปลี่ยนจากใช้สื่อช่วยผู้สอนมาช่วยผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนสามารถเลือกใช้สื่อได้ด้วยตนเองจากชุดกิจกรรมการเรียนรู้

4. ปฏิบัติสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับสภาพแวดล้อม ในอดีตความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนอยู่ในรูปของผู้สอนเป็นผู้นำและผู้เรียนเป็นผู้ตาม ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนนั้นมีน้อยมาก เมื่อเติบโตจึงทำงานร่วมกันได้ยาก นอกจากนี้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับสภาพแวดล้อมก็มักอยู่กับสภาพแวดล้อมในห้องเรียน แนวโน้มในปัจจุบันและอนาคตของกระบวนการเรียนรู้ จึงต้องนำเอากระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มาใช้เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประกอบกิจกรรมร่วมกัน ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มจึงเป็นแนวคิดในการสร้างสื่อในลักษณะของชุดกิจกรรมการเรียนรู้

5. การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ได้ยึดหลักจิตวิทยาการเรียนรู้มาใช้ โดยออกแบบมาในรูปแบบของการสอนแบบโปรแกรม ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้โอกาสผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้และสามารถทราบผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ยังมีการเสริมแรงทางบวกให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจที่ได้ทำในสิ่งที่ถูก ซึ่งส่งผลให้เกิดการกระทำพฤติกรรมนั้นซ้ำอีก ค่อย ๆ เรียนรู้ไปตามลำดับขั้นตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียนเองโดยปราศจากการบังคับ การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีส่วนช่วยให้สามารถบรรลุจุดมุ่งหมายได้ผ่านการจัดการสอนแบบโปรแกรมและใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นเครื่องมือสำคัญ

นฤณี พิชญุสสิต (2547: 23-24) กล่าวว่า ทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีแนวคิด ดังนี้

1. ความพยายามที่จะเปลี่ยนการเรียนการสอนจากยึดครูเป็นหลักมาเป็นการจัดเป็นกิจกรรมให้ผู้เรียนมีบทบาทมากขึ้น
2. การใช้สื่อที่มีความหลากหลายในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
3. ทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล ได้มีการนำหลักจิตวิทยามาปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยพิจารณาถึงความสามารถและความต้องการของผู้เรียน ผู้เรียนอาจศึกษาเป็นรายบุคคล เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีเสรีภาพในการเรียนรู้ตามความสามารถของตน
4. ทฤษฎีการเรียนรู้ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นสื่อการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนและได้รับข้อมูลย้อนกลับในทันที เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้รับการเสริมแรงอย่างต่อเนื่อง
5. หลักการวิเคราะห์ระบบ การจัดทำชุดกิจกรรมการเรียนรู้จะต้องมีการวิเคราะห์หลักสูตร เนื้อหา ทดลอง แก้ไขและปรับปรุงอย่างเป็นระบบก่อนที่จะนำไปใช้

ประนอม เคียนทอง (2554: 2-3) กล่าวว่า หลักการและทฤษฎีที่นำมาใช้ในการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรจะได้พิจารณาในสิ่งต่อไปนี้

1. ทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งนักการศึกษาได้นำหลักจิตวิทยาไปใช้ในการเรียนการสอน โดยพิจารณาถึงความต้องการ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียนเป็นหลัก บุคคลมีความแตกต่างกันหลายด้าน เช่น ความสามารถ ความสนใจ ร่างกาย สังคม อารมณ์ สติปัญญา และความแตกต่างในด้านอื่น ๆ การนำเอาหลักความแตกต่างไปเกี่ยวข้องอื่น ๆ เหล่านี้มาใช้ในการบวนการเรียนรู้ ทำให้ได้โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล การจัดการเรียนรู้รายบุคคล การศึกษาโดยเสรี และการศึกษาด้วยตนเอง เป็นวิธีการที่มีความเหมาะสมที่สุด เนื่องจากการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความรู้ ความถนัด และความสนใจโดยมีผู้คอยอำนวยความสะดวกและให้คำแนะนำชี้แนะตามความเหมาะสม

2. การนำเอาสื่อประสมมาใช้ หมายถึง การนำเอาสื่อการสอนหลายชนิดมาผสมรวมกัน เชื่อมโยง สอดคล้องสัมพันธ์กัน มีประโยชน์ที่ส่งเสริมซึ่งกันและกันอย่างเป็นระบบ สื่อการสอนแต่ละชนิดให้ประโยชน์ที่ต่างกัน ดังนั้น การใช้สื่อประสมจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสที่มีความสัมพันธ์กัน ผู้เรียนยังได้ค้นพบลักษณะการเรียนรู้ที่ตนเองถนัดด้วยตนเอง

3. การนำกระบวนการกลุ่มมาใช้ ในการจัดการเรียนรู้จะต้องนำกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มาใช้ มีการเปิดให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติร่วมกัน ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มจึงเป็นแนวคิดพื้นฐานที่ถูกนำมาจัดไว้ในรูปของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเฉพาะ

4. ทฤษฎีการเรียนรู้ ยึดหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียน ดังนี้

- 4.1 เข้าร่วม ทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 4.2 รับรู้ผลจากการเรียนของตนเองได้รวดเร็วหลังการทำกิจกรรมการเรียนรู้
- 4.3 มีการเสริมแรง ส่งผลให้นักเรียนกระทำหรือไม่กระทำในพฤติกรรมนั้นซ้ำ
- 4.4 สามารถเรียนรู้ได้อย่างอิสระตามความต้องการและความชอบของนักเรียน

5. การนำวิธีวิเคราะห์ระบบ (Systems Analysis) มาใช้ในการผลิตชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีการจัดเนื้อหาให้เหมาะสม สัมพันธ์กับบริบทและช่วงวัยของผู้เรียน เนื้อหาที่ใช้ผ่านการทดลอง ปรับปรุงจนมีความน่าเชื่อถือ นอกจากนี้จัดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม รายละเอียดในการจัดกิจกรรม สื่อ วิธีการวัดและประเมินผล โดยจัดทุกอย่างในรูปแบบบูรณาการ ซึ่งจะมีความสอดคล้องและสัมพันธ์กัน แนวคิดทางทฤษฎีการเรียนรู้ที่เป็นแนวทางในการผลิตชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

5.1 กลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) กลุ่มนี้ได้ตีความพฤติกรรมของมนุษย์ว่าเป็นการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้า (Stimulus) และการตอบสนอง (Responses) หรือในบางครั้งจะเรียกว่าการเรียนรู้แบบ SR ซึ่งสิ่งเร้า คือ ข้อมูลข่าวสาร เนื้อหาความรู้ที่ส่งไปยังผู้เรียนผ่านกระบวนการเรียนการสอน โปรแกรมการเรียนการสอนอิงหลักการทางทฤษฎีนี้มาก โดยมีการแยกลำดับขั้นของ

การเรียนรู้ออกเป็นขั้นย่อย ๆ และเมื่อผู้เรียนเกิดการตอบสนอง ก็จะสามารถทราบผลได้ทันทีที่เกิดการเรียนรู้หรือไม่ หากมีการตอบสนองถูกต้องก็จะมีเสริมแรง โดยโปรแกรมการเรียนการสอนเป็นรายบุคคลจะอิงทฤษฎีดังกล่าวนี้มาก

5.2 กลุ่มเกสตัลท์หรือทฤษฎีสนามหรือทฤษฎีพุทธินิยม (Gestalt, Field or Cognitive Theories) เป็นกลุ่มที่เน้นกระบวนการความรู้ความเข้าใจ เช่น การรับรู้อย่างมีความหมาย ความเข้าใจ และความสามารถในการจัดกระทำ ซึ่งเป็นคุณสมบัติพื้นฐานของพฤติกรรมมนุษย์ นอกจากนี้ยังเชื่อว่าการเรียนรู้ของมนุษย์ขึ้นอยู่กับระดับสติปัญญาและความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์

5.3 กลุ่มจิตวิทยาทางสังคมหรือการเรียนรู้ทางสังคม (Social Psychology or Social Learning Theory) เป็นกลุ่มที่เริ่มได้รับความสนใจมากขึ้น ทฤษฎีนี้เน้นปัจจัยทางบุคลิกภาพและปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ การเรียนรู้ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการกระทำทางสังคม

Cardareli (1973: 150) กล่าวว่า แนวคิดทฤษฎีในการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มีดังนี้

1. ผู้เรียนจะได้รับการเรียนรู้ตามเอกภาพ โดยขึ้นอยู่กับความต้องการและความสามารถของตนเอง
2. ในบทบาทของผู้สอน คือ เป็นผู้ตรวจสอบ วางเงื่อนไข กระตุ้นเร้าความสนใจและอำนวยความสะดวกเรียบร้อยแก่ผู้เรียน
3. บทบาทของผู้เรียน จะเป็นผู้ที่มีอิสระทางความคิด สามารถเลือกตัดสินใจ ยอมรับเรียนรู้ในประเด็นต่าง ๆ ที่ตนเองสนใจ
4. บรรยากาศของห้องเรียน ชุดกิจกรรมการเรียนรู้จะต้องเปิดกว้าง สนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ การศึกษาค้นคว้า สำรวจ การปฏิสัมพันธ์เพื่อให้เกิดความเจริญงอกงามขึ้นในหลายด้าน

จากการศึกษาเกี่ยวกับหลักการ ทฤษฎี และปรัชญาของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักวิชาการและนักการศึกษาได้กล่าวไว้ สามารถสรุปได้ว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย การผลิตสื่อประสมที่มีความหลากหลาย การคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของผู้เรียน และการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยลดบทบาทของครูผู้สอนให้กลายเป็นผู้คอยอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

4.3 ประเภทของชุดกิจกรรมการเรียนรู้

นักวิชาการ และนักการศึกษาหลายท่านได้จำแนกประเภทของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ดังนี้

บุญเกื้อ ควรหาเวช (2545: 94-95) กล่าวว่า ประเภทชุดกิจกรรมการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบคำบรรยาย เป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับผู้สอนใช้สอนเป็นกลุ่มใหญ่ มุ่งในการขยายเนื้อหาสาระให้มีความละเอียดชัดเจนยิ่งขึ้น ลักษณะเด่นของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ ช่วยลดการพูดของผู้สอนให้น้อยลง สามารถใช้สื่อการเรียนรู้ในการนำเสนอเนื้อหาได้มากขึ้น สื่อที่ใช้ ได้แก่ รูปภาพ แผนภูมิ สไลด์ फिल्मสตริป ภาพยนตร์ เทปบันทึกเสียงหรือกิจกรรมที่กำหนดไว้ เป็นต้น ข้อที่สำคัญ คือ สื่อที่จะนำมาใช้นี้จะต้องให้ผู้เรียนได้เห็นอย่างชัดเจนทุกคน ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ชนิดนี้บางครั้งเรียกว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับครู

2. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มกิจกรรม เป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับให้ผู้เรียนเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ประมาณ 5-7 คน ใช้สื่อการเรียนรู้ที่รวบรวมไว้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยในแต่ละชุดเน้นฝึกทักษะเนื้อหา องค์ความรู้ในวิชานั้น ๆ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกัน ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ชนิดนี้ มักจะใช้ในการสอนแบบกิจกรรมกลุ่ม เช่น การสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ การสอนแบบกลุ่มสหสัมพันธ์ เป็นต้น

3. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบรายบุคคล หรือชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามเอกัตภาพ เป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนด้วยตนเองเป็นรายบุคคล ซึ่งผู้เรียนจะต้องศึกษาหาความรู้ตามความสามารถและความสนใจของตนเอง โดยอาจจะเรียนที่โรงเรียนหรือนอกโรงเรียนก็ได้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาทำความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่เรียนเพิ่มเติม ผู้เรียนสามารถประเมินผลการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ชนิดนี้อาจจัดอยู่ในลักษณะของหน่วยการสอนย่อยหรือโมดูลก็ได้

สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ (2550: 22-23) กล่าวว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นิยมใช้กันอยู่มี 3 ประเภท ได้แก่

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบการบรรยายของครู เป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับผู้เรียนกลุ่มใหญ่ หรือเป็นการสอนที่ต้องการปูพื้นฐานให้ทุกคนรับรู้และเข้าใจในเวลาเดียวกัน มุ่งเน้นขยายเนื้อหาสาระให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ช่วยลดการพูดและอธิบายของผู้สอน เพิ่มเวลาให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติมากขึ้น โดยใช้สื่อที่รวบรวมไว้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ และสื่อที่นำมาใช้นั้นจะต้องให้ผู้เรียนได้เข้าถึงได้ชัดเจนและมีโอกาสได้ใช้ครบทุกคนหรือทุกกลุ่ม

2. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มกิจกรรม หรือชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับการเรียนเป็นกลุ่มย่อย เป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับให้ผู้เรียนเรียนร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย ประมาณกลุ่มละ 4-8 คน โดยใช้สื่อการสอนต่าง ๆ ที่รวบรวมไว้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ แต่ละชุดที่มุ่งจะฝึกทักษะในเนื้อหาวิชาที่เรียนโดยให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ทำงานร่วมกัน ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ชนิดนี้มักจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบกิจกรรมกลุ่ม เช่น การสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์

3. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้รายบุคคล เป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นรายบุคคล ซึ่งผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ค้นคว้าในสิ่งที่ถนัดและความชอบของตนเอง การเรียนรู้อาจเกิดในหรือนอกโรงเรียนก็ได้ มุ่งให้ผู้เรียนได้ศึกษาทำความเข้าใจเพิ่มเติม และสามารถประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ส่วนใหญ่จะจัดอยู่ในลักษณะของหน่วยการสอนย่อย หรือ โมดูล เช่น ชุดวิชาต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

สุคนธ์ สินธพานนท์ (2551: 16-17) กล่าวว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับครูผู้สอนในการจัดการศึกษาในระบบนั้น แบ่งออกได้เป็น 4 รูปแบบ คือ

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับครูผู้สอน โดยครูผู้สอนใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย คู่มือครู สื่อที่มีความหลากหลาย มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และสื่อประกอบของผู้สอน ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีเนื้อหาสาระเพียงหน่วยเดียวและใช้กับผู้เรียนทั้งชั้น มีการกำหนดกิจกรรมตามลำดับตามหัวข้อที่จะบรรยาย

2. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับกิจกรรมกลุ่ม เป็นการให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ด้วยกัน โดยปฏิบัติกิจกรรมตามรายละเอียดในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ หรืออาจจะเรียนรู้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ โดยผู้เรียนแต่ละกลุ่มจะสลับหมุนเวียนกันศึกษาเรียนรู้และทำกิจกรรมที่กำหนดไว้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้จนครบ

3. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้รายบุคคล เป็นการให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง โดยจะเรียนรู้ตามขั้นตอนและรายละเอียดที่กำหนดไว้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สามารถศึกษาได้อย่างอิสระ และเมื่อศึกษาครบตามกระบวนการแล้วนั้น ผู้เรียนสามารถประเมินผลการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

4. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสม เป็นการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย บางขั้นตอนผู้สอนอาจให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองเป็นรายบุคคล และบางครั้งอาจให้ผู้เรียนศึกษาความรู้จากชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม เป็นต้น

ชัยยงค์ พรหมวงศ์และคณะ (2551: 118-119) กล่าวว่า ประเภทของชุดกิจกรรมการเรียนรู้มี ดังนี้

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบการบรรยาย เป็นการขยายเนื้อหาข้อมูลในการสอนให้มีความละเอียดชัดเจนมากยิ่งขึ้น เป็นการลดบทบาทการพูดของผู้สอน เพิ่มบทบาทของสื่อการเรียนรู้ นอกจากนี้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังกล่าวยังมีส่วนสำคัญในการส่งต่อความรู้ให้แก่ผู้เรียน

2. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกิจกรรมกลุ่ม เป็นการให้ผู้เรียนได้ประกอบกิจกรรมกลุ่มตามหน่วยและหัวข้อเรื่อง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประกอบกิจกรรมร่วมกับการสอนแบบศูนย์การเรียน การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ เป็นต้น ซึ่งชุดกิจกรรมการเรียนรู้ จะประกอบไปด้วยชุดย่อยตามจำนวนศูนย์ที่แบ่งไว้ในแต่ละหน่วย ในแต่ละศูนย์จะมีสื่อหรือบทเรียนครบชุดตามจำนวนผู้เรียนใน

ศูนย์กิจกรรมนั้น ๆ สื่อที่ใช้เป็นลักษณะสื่อประสมอาจเป็นรายบุคคลหรือสำหรับกลุ่มที่ผู้เรียนทั้งศูนย์จะใช้ร่วมกัน

3. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามเอกัตภาพหรือชุดกิจกรรมการเรียนรู้รายบุคคล เป็นการมุ่งให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ตามความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยอาจเรียนในโรงเรียนหรือนอกโรงเรียนก็ได้เพื่อให้ผู้เรียนก้าวหน้าตามศักยภาพและความพร้อมของตนเอง ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ รายบุคคล อาจอยู่ในรูปของหน่วยการเรียนรู้ย่อย หรือ “โมดูล” (Module)

4. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางไกล เป็นบริบทที่ผู้สอนกับผู้เรียนที่อยู่ต่างพื้นที่กัน มุ่งให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเอง ไม่ต้องเข้าชั้นเรียน ประกอบด้วย สื่อประเภทสิ่งตีพิมพ์ รายการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ ภาพยนตร์และการสอนเสริมตามศูนย์บริการการศึกษา

เฉลิม มลิลลา นิตเขตต์ปรีชา (2559: 235) กล่าวว่า ประเภทของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มีดังนี้

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบประกอบการบรรยาย เป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้นเพื่อมุ่งใช้ประกอบการบรรยาย เนื้อหามีประสิทธิภาพในการเรียนการสอน เกิดความกระจำแจ่มชัดแก่ผู้เรียนและเป็นการช่วยลดภาระความเหน็ดเหนื่อยจากการบรรยายของผู้สอนได้ด้วย

2. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบรายบุคคล เป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่จัดทำขึ้นเพื่อเป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนแบบรายบุคคล ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้เร็วหรือช้าตามความต้องการและความสามารถเฉพาะบุคคล

3. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบประกอบกิจกรรมกลุ่ม เป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนแบบผู้เรียนร่วมกันทำงานเป็นคณะ ซึ่งเป็นการเรียนที่ต้องอาศัยกลุ่มสัมพันธ์ และความสามารถของกลุ่มนำไปสู่การเรียนรู้

4. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอื่น ๆ เช่น ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ทางไปรษณีย์ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับรายการโทรทัศน์การศึกษา ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับใช้กับเครื่องช่วยสอน หรือเครื่องคอมพิวเตอร์

สำลี รักสุทธี (2553: 144) กล่าวว่า ประเภทของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สามารถแบ่งตามลักษณะการใช้งานออกได้เป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบการบรรยาย (สำหรับผู้สอน)
2. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับกิจกรรมกลุ่ม (ศูนย์การเรียนรู้)
3. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบรายบุคคล (โมดูล)
4. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางไกล

จากประเภทของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้กล่าวมา ผู้วิจัยสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 การสังเคราะห์ประเภทของชุดกิจกรรมการเรียนรู้

บุญเกื้อ ควรหาเวช (2545 : 94-95)	สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ(2550: 22-23)	สุคนธ์ สันทพานนท์ (2551: 16-17)	ชัยยงค์ พรหมวงศ์และ คณะ (2551: 118-119)	เฉลิม มีนิลา นิตเชตต์ ปรีชา (2559: 235)	สำลี รักสุทธี (2553 : 144)	ผู้วิจัย
1.ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบคำบรรยายเป็น ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับผู้สอน ใช้สอน ผู้เรียนเป็นกลุ่มใหญ่หรือ เป็นการสอนที่ต้องการปู พื้นฐานให้ผู้เรียนส่วน ใหญ่และเข้าใจในเวลา เดียวกันมุ่งในการขยาย เนื้อหาสาระให้ชัดเจน ยิ่งขึ้น	1.ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบบรรยายของ ครู เป็นชุดกิจกรรมการ เรียนรู้สำหรับผู้เรียนกลุ่ม ใหญ่หรือเป็นการสอนที่ มุ่งเน้นการปูพื้นฐานให้ทุก คนรับรู้และเข้าใจ ในเวลา เดียวกันมุ่งในการขยาย เนื้อหาสาระให้ชัดเจน ยิ่งขึ้น	1.ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับผู้สอน เป็นชุด กิจกรรมการเรียนรู้ที่ จัดสอนโดยใช้ประกอบใบ การจัดการสอน ประกอบด้วย คู่มือครู สื่อ การเรียนการสอนที่ หลากหลาย มีการจัด กิจกรรมและสื่อการสอน ประกอบบรรยายของ ครูผู้สอน	1.ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบบรรยาย เป็นชุดกิจกรรมการ เรียนรู้ ที่ขยายเนื้อหา สาระการสอนแบบ บรรยายให้ความชัดเจน ขึ้น ช่วยให้ผู้สอนพูด น้อยลงโดยใช้สื่อการสอน มาทำหน้าที่แทน	1.ชุดกิจกรรมการ เรียนรู้ แบบ ประกอบบรรยาย เป็นชุดกิจกรรมการ เรียนรู้ ที่จัดทำขึ้นเพื่อ มุ่งใช้ประกอบการ บรรยาย เนื้อหา ประสิทธิภาพในการ เรียนการสอนเกิดความ กระจ่างแจ้งชัดแก่ ผู้เรียนและยังเป็นการ ช่วยลดภาระความ เห็นเด่นน้อยจากการ บรรยายของผู้สอนได้ ด้วย	1.ชุดกิจกรรมการ เรียนรู้ ประกอบการ บรรยาย (สำหรับ ผู้สอน)	1) ชุดกิจกรรมการ เรียนรู้แบบบรรยาย เป็นชุดกิจกรรมการ เรียนรู้ให้ผู้สอนใช้ ประกอบการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบการบรรยาย เพื่อให้การจัด กิจกรรมการเรียนรู้ เป็นไปตาม จุดมุ่งหมายที่ได้ กำหนดไว้ 2) ชุดกิจกรรมการ เรียนรู้แบบกลุ่ม เป็น ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ผู้เรียนใช้ ประกอบการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ โดยในชุดกิจกรรม การเรียนรู้ประเภทนี้ ผู้เรียนได้เรียนรู้
2.ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบกลุ่มกิจกรรม เป็นชุด กิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับผู้เรียนได้เรียน ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ประมาณ 5-7 คน โดยใช้ สื่อการสอนที่บรรจุไว้ใน ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ ละชุด	2.ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบกลุ่มกิจกรรมหรือชุด กิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับการเรียนเป็นกลุ่ม ย่อย เป็นชุดกิจกรรมการ เรียนรู้สำหรับผู้เรียน เรียนร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย ประมาณกลุ่มละ 4-8 คน	2.ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับผู้สอน เป็นชุด กิจกรรมการเรียนรู้ที่ ให้ผู้เรียนได้ศึกษาหา ความรู้ร่วมกัน โดยปฏิบัติ กิจกรรมตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในชุด กิจกรรมการเรียนรู้ หรือ	2.ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบกิจกรรมกลุ่ม เป็นชุด กิจกรรมการเรียนรู้แบบ กิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้ ประกอบกิจกรรมกลุ่ม ตามหน่วยและหัวข้อเรื่อง	2.ชุดกิจกรรมการ เรียนรู้ สำหรับกิจกรรม กลุ่ม (ศูนย์การเรียนรู้)		

ตารางที่ 3 การสังเคราะห์ประเภทของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (ต่อ)

บุญก้อ ครรหาเวช (2545 : 94-95)	สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ(2550: 22-23)	สุนธ์ สิ้นพพานท์ (2551: 16-17)	ชัยยงค์ พรหมวงศ์และ คณะ (2551: 118-119)	เฉลิม มลิลา นิตินเขตต์ ปรีชา (2559: 235)	ลำลิ รัชสุทธิ (2553 : 144)	ผู้วิจัย
	โดยใช้สื่อการสอนต่าง ๆ ที่บรรจุไว้ในชุดกิจกรรม การเรียนรู้แต่ละชุด	อาจจะเรียนรู้ชุดกิจกรรม การเรียนรู้ในศูนย์การ เรียน	3. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามเอกัตภาพหรือชุด กิจกรรมการเรียนรู้ราย บุคคล เป็นชุดกิจกรรมการ เรียนรู้ ที่มุ่งให้ผู้เรียน ศึกษาหาความรู้ด้วย ตนเองตามความแตกต่าง ระหว่างบุคคล อาจเป็น การเรียนรู้ในโรงเรียนหรือ บ้านก็ได้	ความต้องการและ ความสามารถเฉพาะ บุคคล		ร่วมกันเป็นกลุ่มขนาดเล็ก มีการกำหนด กิจกรรมการเรียนรู้ไว้ เพื่อให้ผู้เรียนได้ทำ กิจกรรมการเรียนรู้ ร่วมกันภายในกลุ่ม
3. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบรายบุคคลหรือชุด กิจกรรมการเรียนรู้ เอกัตภาพ เป็นชุด กิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับเรียนรู้ด้วยตนเอง สำหรับผู้เรียน จะตั้งศึกษาหาความรู้ ตามความสามารถและ ความสนใจของตนเอง อาจจะเรียนที่โรงเรียน หรือที่บ้านก็ได้	3. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ รายบุคคลหรือชุด กิจกรรมการเรียนรู้ ตาม เอกัตภาพ เป็นชุด กิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับเรียนรู้ด้วยตนเอง สำหรับผู้เรียน จะตั้งศึกษาหาความรู้ ตามความต้องการและ ความสนใจของตนเอง อาจจะเรียนที่โรงเรียน หรือที่บ้านก็ได้	3. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ รายบุคคล เป็นชุด กิจกรรมการเรียนรู้ ที่ให้ ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ด้วย ตนเอง ผู้เรียนจะเรียนรู้ ตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งสามารถศึกษาได้ทั้งใน ห้องเรียนและนอก ห้องเรียน และเมื่อศึกษา จนครบตามขั้นตอนแล้ว ผู้เรียนสามารถ ประเมินผลการเรียนรู้ได้ ด้วยตนเอง	3. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามเอกัตภาพหรือชุด กิจกรรมการเรียนรู้ราย บุคคล เป็นชุดกิจกรรมการ เรียนรู้ ที่มุ่งให้ผู้เรียน ศึกษาหาความรู้ด้วย ตนเองตามความแตกต่าง ระหว่างบุคคล อาจเป็น การเรียนรู้ในโรงเรียนหรือ บ้านก็ได้	3. ชุดกิจกรรมการ เรียนรู้ แบบประกอบ กิจกรรมกลุ่ม เป็นชุด กิจกรรมการเรียนรู้ ที่ จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นสื่อ ประกอบการเรียนการ สอนแบบผู้เรียนร่วมกัน ทำงานเป็นคณะ ซึ่งเป็น การเรียนรู้ที่ต้องอาศัย กลุ่มสัมพันธ์และ ความสามารถของกลุ่ม นำไปสู่การเรียนรู้	3. ชุดกิจกรรมการ เรียนรู้ แบบรายบุคคล (ไม่ดูแล)	3) ชุดกิจกรรมการ เรียนรู้แบบรายบุคคล เป็นชุดกิจกรรมการ เรียนรู้ที่ผู้เรียน สามารถเรียนรู้ได้ด้วย ตนเอง โดยศึกษา ข้อมูลรายละเอียดที่ กำหนดไว้ในชุด กิจกรรมการเรียนรู้

ตารางที่ 3 การสังเคราะห์ประเภทของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (ต่อ)

บุญเกื้อ ครรหาเวช (2545 : 94-95)	สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ(2550: 22-23)	สุนทร ลินพานนท์ (2551: 16-17)	ชัยยงค์ พรหมวงศ์และ คณะ (2551: 118-119)	เฉลิม มลิลา นิตินเขตต์ ปรีชา (2559: 235)	ลำลี รักสุธี (2553 : 144)	ผู้วิจัย
		4. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบผสม เป็นชุดกิจกรรม การเรียนรู้ ที่มีการจัด กิจกรรมหลากหลาย บาง ขั้นตอนผู้สอนอาจให้ ผู้เรียนศึกษาความรู้ด้วย ตนเองเป็นรายบุคคล และบางขั้นตอนอาจให้ ผู้เรียนศึกษาความรู้จาก ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม เป็น ต้น	4. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ทางไกล เป็นชุดกิจกรรม การเรียนรู้ ที่ผู้สอนกับ ผู้เรียนที่อยู่ต่าง เวลาংশอนให้ผู้เรียน ศึกษาดวยตนเองโดยไม่ ต้องมาเข้าชั้นเรียน ประกอบด้วย สื่อประเภท สิ่งตีพิมพ์ รายการ วิทยุกระจายเสียง วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ และ การสอนเสริมตาม ศูนย์บริการการศึกษา	4. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบอื่น ๆ เช่น ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ทางไปรษณีย์ ชุด กิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อ รายการโทรทัศน์ การศึกษาชุดกิจกรรม การเรียนรู้ เพื่อใช้กับ เครื่องช่วยสอนหรือ เครื่องคอมพิวเตอร์	4. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางไกล	4) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสม เป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย มีการผสมผสานของกิจกรรมการเรียนรู้โดยผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และได้เรียนรู้ร่วมกัน เป็นกลุ่มผ่านการทำกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้กำหนดไว้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้

จากตารางที่ 3 ข้างต้น สามารถสรุปผลการสังเคราะห์ประเภทของชุดกิจกรรมการเรียนรู้จากนักวิชาการและนักการศึกษา โดยแบ่งประเภทของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ดังนี้

1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบรรยาย เป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ผู้สอนใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบการบรรยาย เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้

2) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่ม เป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ประเภทนี้ ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มขนาดเล็ก มีการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ เพื่อให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันภายในกลุ่ม

3) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบรายบุคคล เป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยศึกษาข้อมูลรายละเอียดที่กำหนดไว้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้

4) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสม เป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่มีความหลากหลาย มีการผสมผสานของกิจกรรมการเรียนรู้ โดยผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มผ่านการทำกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้กำหนดไว้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้

จากการศึกษาเกี่ยวกับประเภทของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักวิชาการและนักการศึกษาได้แบ่งประเภทของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ ในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสม ซึ่งเป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่มีทั้งการให้ผู้เรียนได้ศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง และในบางกิจกรรมผู้เรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นผ่านชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความสุข มีกิจกรรมที่หลากหลาย และได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในประเด็นต่าง ๆ กับผู้อื่น

4.4 องค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้

นักวิชาการ และนักการศึกษาหลายท่านได้จัดแบ่งองค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ดังนี้

บุญเกื้อ ควรหาเวช (2545: 95-97) กล่าวว่า องค์ประกอบที่สำคัญภายในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบด้วย ดังนี้

1. คู่มือครู ประกอบด้วยคู่มือ และแผนการจัดการเรียนรู้ ภายในจะระบุถึงรายละเอียดในการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ไว้อย่างชัดเจน โดยอาจจะจัดอยู่ในรูปเล่มหรือแผ่นพับก็ได้

2. บัตรคำสั่ง เป็นส่วนที่ระบุให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติตามคำแนะนำในการศึกษาเรียนรู้ตามขั้นตอนหรือประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ตามลำดับที่ระบุไว้ บัตรคำสั่งจะมีอยู่ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่ม และรายบุคคล ซึ่งจะประกอบด้วย

2.1 คำแนะนำในเรื่องที่จะศึกษา

2.2 คำสั่งให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรม

2.3 การสรุปบทเรียน บัตรคำสิ่งนี้ มักนิยมใช้กระดาษแข็งตัดเป็นบัตร ขนาด 6 X 8 นิ้ว

3. เนื้อหาสาระและสื่อ จะบรรจุไว้ในรูปของสื่อการสอนต่าง ๆ อาจจะประกอบด้วย บทเรียนโปรแกรม สไลด์ เทปบันทึกเสียง फिल्मสตริป แผ่นภาพโปร่งใส วัสดุกราฟิก หุ่นจำลอง ของตัวอย่าง รูปภาพ เป็นต้น ผู้เรียนจะศึกษาจากสื่อการสอนต่าง ๆ ที่บรรจุอยู่ในชุดกิจกรรม การเรียนรู้ตามบัตรคำที่กำหนดไว้ให้

4. แบบประเมิน ผู้เรียนจะสามารถประเมินผลความรู้ได้ด้วยตนเองก่อนและหลังเรียน แบบประเมินผลในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มีหลากหลายรูปแบบอาจจะเป็นแบบฝึกหัดเติมคำใน ช่องว่าง เลือกคำตอบที่ถูกต้อง การจับคู่ ซึ่งสิ่งที่กล่าวมาข้างต้นนี้จะจัดไว้ในกล่อง หรือซอง เป็นหมวดหมู่เพื่อให้ง่ายต่อการใช้งาน นิยมแบ่งออกเป็นส่วนตัวต่าง ๆ ดังนี้

4.1 กล่อง

4.2 สื่อการสอนและบัตรบอกชนิดของสื่อการสอน

4.3 บันทึกรายการสอน ประกอบด้วย

4.3.1 รายละเอียดเกี่ยวกับวิชาและหน่วยการสอน

4.3.2 รายละเอียดเกี่ยวกับผู้เรียน

4.3.3 เวลา จำนวนชั่วโมง

4.3.4 วัตถุประสงค์ทั่วไป

4.3.5 วัตถุประสงค์เฉพาะ

4.3.6 เนื้อหาวิชาและประสบการณ์

4.3.7 กิจกรรมและสื่อการสอนประกอบวิธีการสอน

4.3.8 การประเมินผล วัดผล การทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

5. อุปกรณ์ประกอบอื่น ๆ

กิดานันท์ มลิทอง (2548: 39) กล่าวว่า องค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มีดังนี้ คู่มือครู สำหรับผู้สอนในการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ จะมีรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการสอนรวมถึงการจัดหาวัสดุอุปกรณ์การสอน ส่วนคู่มือสำหรับผู้เรียนในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ จะเป็น รายละเอียดเพื่อให้ผู้เรียนได้ทราบถึงเนื้อหา และกิจกรรมต่าง ๆ ในการเรียน

1. คำสั่ง เพื่อกำหนดแนวทางในการเรียนหรือการสอน

2. เนื้อหาบทเรียน จัดอยู่ในรูปของสไลด์ फिल्मสตริป เทปบันทึกเสียง วัสดุกราฟิก ม้วนวิดีโอ หนังสือบทเรียน บทเรียนคอมพิวเตอร์ ฯลฯ ซึ่งเป็นเนื้อหาตามหลักสูตร

3. กิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการให้ผู้เรียนทำรายงาน กิจกรรมที่กำหนดให้ หรือค้นคว้าต่อ จากที่เรียนไปแล้วเพื่อความรู้ที่กว้างขวางขึ้น

4. แบบทดสอบ เป็นแบบทดสอบเกี่ยวกับเนื้อหาบทเรียนนั้นเพื่อการประเมินผู้เรียน
 สுகนธ์ สินธพานนท์ (2551: 18-19) กล่าวว่า องค์ประกอบสำคัญของชุดกิจกรรม
 การเรียนรู้ มีดังนี้

1. คำชี้แจงในการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจจุดประสงค์ของ
 การเรียนรู้ การศึกษา และส่วนประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย บัตรคำสั่ง
 บัตรปฏิบัติการ บัตรเนื้อหา บัตรฝึกหัด บัตรเฉลยแบบฝึกหัด เป็นต้น

2. บัตรคำสั่ง เป็นการอธิบายรายละเอียด แนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องในการศึกษาชุด
 กิจกรรมการเรียนรู้

3. บัตรกิจกรรม เพื่อเป็นการระบุรายละเอียดให้ผู้เรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ

4. บัตรเนื้อหา เป็นการระบุถึงรายละเอียดของเนื้อหาในการศึกษาเรียนรู้ของผู้เรียน
 ประกอบด้วย หัวเรื่อง นิยามและคำอธิบาย

5. บัตรแบบฝึกหัด เป็นแบบฝึกหัดที่ผู้เรียนทำหลังจากการศึกษาเรียนรู้เนื้อหาในชุด
 กิจกรรมการเรียนรู้จนเข้าใจดีแล้ว

6. บัตรเฉลยแบบฝึกหัด เมื่อผู้เรียนทำแบบฝึกหัดเสร็จแล้วนั้น สามารถตรวจสอบ
 ความถูกต้องของแบบฝึกหัดจากบัตรเฉลย

7. บัตรทดสอบ เมื่อผู้เรียนได้ทำบัตรแบบฝึกหัดเสร็จแล้ว สามารถตรวจสอบ
 ความถูกต้องจากบัตรเฉลยแบบทดสอบ

8. บัตรเฉลยบัตรทดสอบ เป็นบัตรที่เฉลยคำตอบของบัตรทดสอบที่ผู้เรียนได้ทำไปแล้ว
 เพื่อเป็นการตรวจสอบ หรือวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนจากการศึกษาชุดกิจกรรมการเรียนรู้
 นั้น

รุจิวรรณ อากมล (2552: 28) กล่าวว่า องค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้
 ควรประกอบด้วย

1. คู่มือครู ได้แก่ เอกสารที่ช่วยให้ครูใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
 ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ คู่มือครูมีส่วนประกอบที่สำคัญดังนี้ คือ

1.1 คำนำ เป็นการแสดงให้เห็นคุณค่าของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นส่วนที่จะบอกให้
 ผู้ใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ทราบว่าในชุดกิจกรรมการเรียนรู้นี้มีวัตถุประสงค์อะไรบ้าง เพื่อกระตุ้นให้
 การตรวจสอบความเรียบร้อยก่อนนำไปใช้สอน

1.2 องค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นส่วนที่จะบอกให้ผู้ใช่ชุดกิจกรรม
 การเรียนรู้ ทราบว่าในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ นี้มีวัตถุประสงค์อะไรบ้าง

1.3 คำชี้แจงสำหรับครู เป็นการกำหนดสิ่งที่ครูควรปฏิบัติ เพื่อจะได้ดำเนินการ
 สอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 เนื้อหา

1.5 รายการสื่อการเรียนการสอนในชุดกิจกรรมการเรียนรู้

1.6 แผนการสอน ซึ่งมีความละเอียดทุกตอน ครูท่านอื่นสามารถที่จะนำไปใช้สอนได้ มีส่วนประกอบ ดังนี้ เรื่อง สารสำคัญ จุดประสงค์การสอน กิจกรรมการเรียนการสอน (ขั้นนำไปสู่ บทเรียน ขั้นพัฒนา และขั้นสรุป) สื่อการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล คู่มือนักเรียน ได้แก่ คำชี้แจง คำสั่ง สำหรับนักเรียนในการเรียนด้วยการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

2. คู่มือนักเรียน ได้แก่ คำชี้แจง คำสั่ง สำหรับนักเรียนในการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้

3. สื่อการสอนต่าง ๆ ได้แก่ เอกสารประกอบการเรียนและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น รูปภาพ สไลด์ วัสดุ และเอกสารต่าง ๆ

4. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

พินิจา แหมมณี (2557: 10-12) กล่าวว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ หรือองค์ประกอบที่สำคัญในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มีดังนี้

1. ชื่อกิจกรรม ประกอบด้วย ชื่อและเนื้อหาของกิจกรรมการเรียนรู้

2. คำชี้แจง เป็นการอธิบายจุดมุ่งหมายที่สำคัญและลักษณะของการจัดกิจกรรม เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนด

3. จุดมุ่งหมาย เป็นการบอกถึงจุดมุ่งหมายที่สำคัญของกิจกรรม

4. ความคิดรวบยอด เป็นการบอกถึงเนื้อหา หรือโน้ตของกิจกรรม ส่วนนี้ควรได้รับการเน้นเป็นพิเศษ

5. สื่อ เป็นส่วนที่ระบุถึงวัสดุ อุปกรณ์จำเป็นที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อช่วยให้ผู้สอนได้ทราบถึงสิ่งที่ต้องเตรียม

6. เวลาที่ใช้ เป็นส่วนที่กำหนดเวลาไว้โดยประมาณในแต่ละกิจกรรมที่ทำ

7. ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม เป็นส่วนที่กำหนดรายละเอียดในการจัดกิจกรรมเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ วิธีการจัดกิจกรรมนี้ได้จัดไว้เป็นขั้นตอน ซึ่งนอกจากจะสอดคล้องกับหลักวิชาแล้ว ยังเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ครูในการดำเนินการ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

7.1 ขั้นนำ เป็นการเตรียมความพร้อมของผู้เรียน

7.2 ขั้นกิจกรรม เป็นส่วนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้เกิดประสบการณ์นำไปสู่การเรียนรู้ตามเป้าหมาย

7.3 ขั้นอภิปราย เป็นส่วนที่ผู้เรียนจะได้มีโอกาสนำประสบการณ์ที่ได้รับจากขั้นกิจกรรมมาวิเคราะห์ให้เกิดความเข้าใจและอภิปรายเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่กว้างขวางออกไปอีก

7.4 ขั้นสรุป เป็นส่วนที่ครูและผู้เรียนประมวลข้อความรู้ที่ได้จากการเรียนในกิจกรรมฝึกปฏิบัติเพิ่มเติม

7.5 ขั้นฝึกปฏิบัติ เป็นส่วนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้ที่ได้จากการเรียนในกิจกรรมฝึกปฏิบัติเพิ่มเติม

7.6 ขั้นประเมินผล เป็นส่วนที่วัดความรู้ความเข้าใจของผู้เรียน หลังจากการฝึกปฏิบัติกิจกรรมครบถ้วนทุกขั้นตอนแล้ว โดยให้ทำแบบฝึกกิจกรรมทบทวนท้ายชุดกิจกรรมการเรียนรู้

ภุขงค์ อังคปริชาเศรษฐ์ และกิตติ จรรย์ยานนท์ (2532: 60–61) กล่าวว่า องค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สามารถจำแนกออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

1. คู่มือครู เป็นคู่มือและแผนการสอนสำหรับผู้สอนหรือผู้เรียนตามแต่ชนิดของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ภายในคู่มือจะชี้แจงถึงวิธีการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เอาไว้อย่างละเอียด อาจจะเป็นเล่มหรือแผ่นพับก็ได้ ซึ่งจะกล่าวถึงรายละเอียดและหลักการเขียนในตอนต่อไป

2. บัตรคำสั่งหรือคำแนะนำ จะเป็นส่วนที่บอกให้ผู้เรียนดำเนินการเรียนหรือประกอบกิจกรรมแต่ละอย่างตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ บัตรคำสั่งจะอยู่ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มและรายบุคคล ซึ่งจะประกอบด้วย

- คำอธิบายในเรื่องที่จะศึกษา
- คำสั่งในการดำเนินกิจกรรม
- การสรุปบทเรียน บัตรคำสั่งนี้มักนิยมใช้กระดาษแข็งตัดเป็นบัตรขนาด 6×8 นิ้ว

3. เนื้อหาสาระและสื่อ จะรวบรวมไว้ในรูปของสื่อการเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ เช่น บทเรียนเทปบันทึกเสียง แผ่นภาพโปสเตอร์ วัสดุกราฟิก ตัวอย่างรูปภาพ เป็นต้น ผู้เรียนจะศึกษาจากสื่อการสอนต่าง ๆ ที่บรรจุอยู่ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามบัตรที่กำหนดไว้ให้

4. แบบประเมินผลผู้เรียน จะทำการประเมินผลความรู้ด้วยตนเองก่อนและหลังเรียน แบบประเมินผลที่อยู่ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ อาจจะเป็นแบบฝึกหัดให้เติมคำในช่องว่าง เลือกคำตอบที่ถูก จับคู่ ดูผลการทดลองหรือให้ทำกิจกรรม เป็นต้น

ส่วนประกอบที่กล่าวมานี้จะถูกรวบรวมไว้ในกล่อง หรือซองที่รวบรวมไว้เป็นหมวดหมู่ เพื่อให้ง่ายแก่การหยิบใช้ จำแนกออกเป็นส่วนต่าง ๆ ดังนี้

1. กล่อง
2. สื่อและบัตรบอกชนิดของสื่อการเรียนรู้
3. บันทึกการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีดังนี้
 - รายละเอียดเกี่ยวกับวิชาและหน่วยการสอน
 - รายละเอียดเกี่ยวกับผู้เรียน
 - เวลา จำนวนชั่วโมง และวัตถุประสงค์ทั่วไป

- วัตถุประสงค์เฉพาะ
- เนื้อหาวิชาและประสบการณ์
- กิจกรรมและสื่อการสอนประกอบวิธีสอน
- การประเมินผล วัดผลการทดสอบก่อนและหลังเรียน

4. อุปกรณ์ประกอบอื่น ๆ

เฉลิม มณีลา นิติเขตต์ปรีชา (2559: 235) กล่าวว่า องค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มีดังนี้

1. คู่มือการใช้ เป็นเอกสารที่ประกอบไปด้วยคำอธิบายเกี่ยวกับวิธีการ และแนวทางการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้สอนหรือผู้เรียนได้ศึกษาก่อนที่จะใช้จริง
2. บัตรคำสั่ง หมายถึง บัตรมอบงาน (Assesment) เพื่อกำหนดแนวทางการประกอบกิจกรรมของผู้เรียน
3. กิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง งานประเภทต่าง ๆ ที่ได้จัดเตรียมไว้ให้ผู้เรียนได้ประกอบกิจกรรมไปตามคำสั่งที่ปรากฏในบัตรมอบงาน
4. สื่อการสอน หมายถึง วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการที่ผู้เรียนจะใช้เป็นสื่อประกอบกิจกรรมเพื่อให้บรรลุตามคำสั่งหรือผลการเรียนรู้
5. การประเมินผล เป็นโครงการวัดผลการเรียนรู้ หรือความก้าวหน้าของผู้เรียน ภายหลังจากที่ได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ตามลำดับขั้นของชุดกิจกรรมการเรียนรู้มาแล้ว เช่น แบบฝึกหัด แบบทดสอบ แบบรายงานการค้นคว้า

สำลี รักสุทธี (2553: 143-144) กล่าวว่า องค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1. คู่มือการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ สิ่งที่คุณครูผู้สอนต้องเตรียม บทบาทผู้เรียน การจัดการชั้นเรียน
2. บัตรงาน เป็นบัตรคำสั่งให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ มีกิจกรรมให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติเป็นขั้นตอน
3. แบบทดสอบ ก่อนเรียนและหลังเรียน
4. สื่อการเรียนรู้ สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ บทความ เนื้อหาเฉพาะเรื่อง จุลสาร บทเรียนโปรแกรม สื่อโสตทัศนูปกรณ์ เช่น รูปภาพ แผนภูมิ เทปบันทึกเสียง สไลด์

จากองค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้กล่าวมา ผู้วิจัยสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้
 ตารางที่ 4 การสังเคราะห์องค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้

บุญเกื้อ ครุฑหาเวช (2545: 95-97)	กิดานันท์ มลิทอง (2548: 39)	สุดาร์ สินธพานนท์ (2551: 18-19)	รุจิวรรณ อาจ กมล (2552: 28)	ทิศนา แยมณเฑ (2557: 10-12)	อุษงค์ อังศปรีชาเศรษฐ์ และกิตติ จรรย์ยานนท์ (2532: 60 -61)	เฉลิม มลิลา นิติเขตต์ปรีชา (2559: 239)	ลำลี รักสุทธิ (2553:143-144)	ผู้วิจัย
1. คู่มือครู เป็นคู่มือ และแผนการสอน สำหรับผู้สอนหรือ ผู้เรียนตามแต่ชนิดของ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ภายในคู่มือจะชี้แจงถึง วิธีการใช้ชุดกิจกรรม การเรียนรู้ เอาไว้อย่าง ละเอียด อาจจะเป็น เล่มหรือแผนพับก็ได้	1. คำสั่ง เพื่อกำหนด แนวทางในการเรียน หรือการสอน	1. คำชี้แจงในการใช้ ชุดกิจกรรมการ เรียนรู้ เป็นคำชี้แจง ให้ผู้เรียนทราบ จุดประสงค์ของการ เรียน ศึกษาชุด กิจกรรมภาคการเรียนรู้ และส่วนประกอบ ของชุดกิจกรรมการ เรียนรู้ ประกอบด้วย บัตรคำสั่ง บัตร ปฏิบัติการ บัตร เนื้อหา บัตรฝึกหัด และบัตรเฉลย บัตร แบบทดสอบ และ บัตรเฉลย แบบทดสอบ	1. คู่มือครู ได้แก่ เอกสารที่ ช่วยให้ครูใช้ชุด กิจกรรมการ เรียนรู้ ได้อย่าง มีประสิทธิภาพ ตาม วัตถุประสงค์ที่ กำหนดไว้	1. ชื่อกิจกรรม ประกอบด้วย หมายเลข กิจกรรม ชื่อของ กิจกรรมและ เนื้อหาของ กิจกรรมเท่านั้น	1. คู่มือครู เป็น คู่มือและแผนการ สอนสำหรับผู้สอน หรือผู้เรียนตามแต่ ชนิดของชุด กิจกรรมการ เรียนรู้ ภายในคู่มือ จะชี้แจงถึง วิธีการใช้ชุด กิจกรรมการ เรียนรู้ เอาไว้อย่าง ละเอียด อาจจะ เป็นเล่มหรือ แบบพับก็ได้ที่จะ กล่าวถึง รายละเอียดและ หลักการเขียนใน ตอนต่อไป	1. คู่มือการใช้ เป็น เอกสารที่ประกอบ ไปด้วยคำอธิบาย เกี่ยวกับวิธีการใช้ชุด กิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้สอนหรือ ผู้เรียนได้ศึกษา ก่อนที่จะใช้จริง	1 คู่มือการใช้ชุด กิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ แผนการสอน สิ่งที่ครูผู้สอนต้อง เตรียม บทบาท ผู้เรียน การจัดการ ชั้นเรียน 2. คำชี้แจงในการใช้ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (สำหรับผู้เรียน) 3. เนื้อหา หรือ กิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับการเรียนรู้ของ ผู้เรียนซึ่ง ประกอบด้วยการกิจกรรม และสื่อแหล่งเรียนรู้ ประกอบ (สำหรับ ผู้เรียน)	1.คู่มือการใช้ชุด กิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับผู้สอน (คู่มือ ครู) 2. คำชี้แจงในการใช้ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (สำหรับผู้เรียน) 3. เนื้อหา หรือ กิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับการเรียนรู้ของ ผู้เรียนซึ่ง ประกอบด้วยการกิจกรรม และสื่อแหล่งเรียนรู้ ประกอบ (สำหรับ ผู้เรียน)

ตารางที่ 4 การสังเคราะห์องค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (ต่อ)

บุญเกื้อ ครรทวาช (2545: 95-97)	กิดานันท์ มลิทอง (2548: 39)	สุคนธ์ สินพพานนท์ (2551: 18-19)	จุฬารมณ อจ กมล (2552: 28)	ทศนา เขมณเณ (2557: 10-12)	ภูษงค์ อังศุภาศรีเศรษฐ์ และกิตติ จรรย์ยานนท์ (2552: 60 –61)	เฉลิม มนิลา นิติเขตต์ปรีชา (2559: 239)	ลลิต ภัสุทธิ (2553: 143–144)	ผู้วิจัย
2. บัตรคำสั่งหรือ คำแนะนำ จะเป็นส่วน ที่บอกให้ผู้เรียน ดำเนินการเรียนหรือ ดำเนินการกิจกรรมแต่ละ ประการกิจกรรมแต่ละ อย่างตามขั้นตอนที่ กำหนดไว้ บัตรคำสั่งจะ มีอยู่ในชุดกิจกรรมการ เรียนรู้แบบกลุ่มและ รายบุคคล ซึ่งจะ ประกอบด้วย 2.1 คำอธิบายในเรื่อง ที่จะศึกษา 2.2 คำสั่งให้ผู้เรียน ดำเนินการกิจกรรม 2.3 การสรุปบทเรียน บัตรคำสั่งนี้ มักนิยมใช้ กระดาษแข็งตัดเป็น บัตรขนาด 6 × 8 นิ้ว	2. เนื้อหาบทเรียนจัด อยู่ในรูปของสไลด์ ที่แสดงภาพ เทป บันทึกเสียง วิส ดทัศน์ ม้วนวีดิทัศน์ หนังสือบทเรียน บทเรียนคอมพิวเตอร์ ฯลฯ ซึ่งเป็นเนื้อหา ตามหลักสูตร	2. บัตรคำสั่ง เป็น การชี้แจง รายละเอียดของ การศึกษาค้น คว้ากิจกรรมการเรียนรู้ นั้นว่าต้องปฏิบัติตาม ขั้นตอนอย่างไร ขั้นตอนอย่างไร	2. คู่มือการเรียนรู้ ได้แก่ คำชี้แจง คำสั่ง สำหรับ นักเรียนในการ เรียนด้วยชุด กิจกรรมการ เรียนรู้	2. คำชี้แจง เป็น ส่วนที่อธิบาย ความมุ่งหมายที่ สำคัญต่อ กิจกรรมและ ลักษณะของการ จัดกิจกรรมเพื่อ บรรลุจุดมุ่งหมาย นั้น	2. บัตรคำสั่งหรือ คำแนะนำ จะเป็น ส่วนที่บอกให้ ผู้เรียนดำเนินการ เรียนหรือประกอบ กิจกรรมแต่ละ อย่างตามขั้นตอน ที่กำหนดไว้บัตร คำสั่ง จะมีอยู่ใน ชุดกิจกรรมการ เรียนรู้แบบกลุ่ม และรายบุคคลซึ่ง จะประกอบด้วย - คำอธิบายใน เรื่องที่จะศึกษา - คำสั่งให้ผู้เรียน ดำเนินการกิจกรรม - การสรุป บทเรียน บัตร คำสั่งนี้มักนิยมใช้ กระดาษแข็งตัด เป็นบัตรขนาด 6 × 8 นิ้ว	2. บัตรคำสั่ง หมายถึงบัตรมอบ งาน (Assesment) เพื่อกำหนดแนว ทางการประกอบ กิจกรรมของผู้เรียน	2. บัตรงาน เป็น บัตรคำสั่งให้ผู้เรียน ปฏิบัติ มีกิจกรรมให้ ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ เป็นขั้นตอน	4. การวัดและ ประเมินผล เป็นการ เฉลยกิจกรรมการ เรียนรู้และเกณฑ์การ ให้คะแนน (สำหรับ ผู้สอน)

ตารางที่ 4 การสังเคราะห์องค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (ต่อ)

บุญก้อง ครรหาเวช (2545: 95-97)	กิดานันท์ มลิทอง (2548: 39)	สุคนธ์ สินธพานนท์ (2551: 18-19)	จุฬารัตน์ อาก กมล (2552: 28)	ทศนา เขมณเณ (2557: 10-12)	ภูษงค์ อังศุพรวิเศษชัย และกิตติ จรรย์ยานนท์ (2532: 60 –61)	เฉลิม มนิลา นิติเขตต์บริษัท (2559: 239)	ลลิต ภัคพิธิ (2553: 143–144)	ผู้วิจัย
3. เนื้อหาสาระและสื่อ จะบรรจุไว้ในรูปของสื่อ การสอนต่าง ๆ อาจจะ ประกอบด้วยบทเรียน โปรแกรม สไลด์ เทป บันทึกเสียง พิธีสดริบ บันทึกเสียงโปรแกรม กราฟิก ฟังก์ชันของ ตัวอย่าง รูปภาพ เป็น ต้น ผู้เรียนจะศึกษาจาก สื่อการสอนต่าง ๆ ที่ บรรจุอยู่ในชุดกิจกรรม การเรียนรู้ ตามบัตรคำ ที่กำหนดไว้ให้	3. กิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการให้ผู้เรียนทำ รายงาน กิจกรรมที่ กำหนดให้ หรือ ค้นคว้าต่อจากที่เรียน ไปแล้วเพื่อความรู้ที่ กว้างขวางขึ้น	3. บัตรกิจกรรมหรือ บัตรปฏิบัติการ บัง ชุดกิจกรรมการ เรียนรู้ ออกแบบ ให้มีบัตรกิจกรรม หรือบัตรปฏิบัติการ ซึ่งเป็นบัตรที่บอกให้ ผู้เรียนทำกิจกรรม ต่าง ๆ	3. สื่อการสอน ต่าง ๆ ได้แก่ เอกสาร ประกอบ เรียนและวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น รูปภาพ สไลด์ วัสดุ และ เอกสารต่าง ๆ	3. จัดมุงหมาย เป็นส่วนที่ระบุ จุดมุ่งหมายที่ สำคัญของ กิจกรรมนั้น	3. เนื้อหาสาระ และสื่อ จะบรรจุ ไว้ในรูปของสื่อ การสอนต่าง ๆ อาจจะ ประกอบด้วย บทเรียนโปรแกรม สไลด์ เทป บันทึกเสียง แผ่น ภาพโปรแกรม วัสดุ กราฟิก ฟังก์ชันตัวอย่าง รูปภาพเป็นต้น ผู้เรียนจะศึกษา จากสื่อการสอน ต่าง ๆ ที่บรรจุอยู่ใน ชุดกิจกรรมการ เรียนรู้ ตามบัตร ที่กำหนดไว้ให้	3. กิจกรรมการ เรียน หมายถึงงาน ประเภท ต่าง ๆ ที่ได้ จัดเตรียมไว้ให้ ผู้เรียนได้ประกอบ กิจกรรมไปตาม คำสั่งที่ปรากฏใน บัตรมอบงาน	3. แบบทดสอบ ก่อนเรียน หลังเรียน	

ตารางที่ 4 การสังเคราะห์องค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (ต่อ)

บุญก้อง ครรหาเวช (2545: 95-97)	กิดานันท์ มลิทอง (2548: 39)	สุคนธ์ สินธพานนท์ (2551: 18-19)	รุจิวรรณ อาจ กมล (2552: 28)	พิตินา แชนเมณี (2557: 10-12)	ภูซังค์ อังศุภาวีศรีธรรม และกิตติ จรรย์ยานนท์ (2532: 60 -61)	เฉลิม มนิลา นิติเขตต์ปรีชา (2559: 239)	ลำลี รักสุทธิ (2553: 143-144)	ผู้วิจัย
4. แบบประเมิน ผู้เรียน จะทำการประเมินผล ความรู้ด้วยตนเองก่อน และหลังเรียน แบบ ประเมินผลที่อยู่ในชุด กิจกรรมการเรียนรู้ อาจจะประเมินผลที่ผู้ ให้เดิมคำในช่องว่าง เลือกคำตอบที่ถูกต้อง หรือให้ทำกิจกรรมการ เรียนรู้ เป็นต้น	4. แบบทดสอบ เป็น แบบทดสอบเกี่ยวกับ เนื้อหาบทเรียนนั้น เพื่อประเมิน ผู้เรียน	4. บัตรเนื้อหา เป็น บัตรที่บอกเนื้อหาที่ ให้ผู้เรียนศึกษาสิ่งที่ ควรรู้ในบัตรเนื้อหา คือ หัวเรื่องสูตร นิยาม และคำอธิบาย	4. แบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน	4. ความคิดรวบ ยอด เป็นส่วนที่ ระบุเนื้อหาหรือ มโนทัศน์ของ กิจกรรมนั้น ส่วน นี้ควรได้รับการ ย้ำและการเน้น เป็นพิเศษ	4. แบบ ประเมินผลผู้เรียน จะทำการ ประเมินผลความรู้ ด้วยตนเองก่อน และหลังเรียนแบบ ประเมินผลที่อยู่ใน ชุดกิจกรรมการ เรียนรู้ อาจจะเป็น แบบฝึกหัดให้เติม คำในช่องว่าง เลือกคำตอบที่ถูกต้อง หรือให้ทำ กิจกรรมเป็นต้น	4. สื่อการสอน หมายถึงวัสดุ อุปกรณ์และวิธีการ ที่ผู้เรียนจะใช้เป็น สื่อประกอบ กิจกรรมเพื่อให้ บรรลุตามคำสั่ง หรือผลการเรียนรู้	4. สื่อการเรียนรู้ สื่อ สิ่งพิมพ์ ตัวอย่าง เช่น บทความเรื่อง เนื้อหาเฉพาะเรื่อง สูตร บทเรียน โปรแกรม สื่อ โสตทัศนูปกรณ์ เช่น รูปภาพ แผนภูมิ เทปบันทึกเสียง สไลด์	
		5. บัตรแบบฝึกหัด หรือบัตรงาน เป็น แบบฝึกหัด ที่ให้ ผู้เรียนทำหลังจากได้ ทำกิจกรรม และ ศึกษาเนื้อหาจน เข้าใจแล้ว		5. สื่อ เป็นส่วนที่ ระบุถึงวัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็น ในการดำเนิน กิจกรรม เพื่อ ช่วยให้ครูทราบ ว่าต้องเตรียม อะไรบ้าง		5. การประเมินผล เป็นโครงการวัดผล การเรียนรู้หรือ ความก้าวหน้าของ ผู้เรียนภายหลังที่ ได้รับประสบการณ์ การเรียนรู้ตามลำดับ ขั้นของชุดกิจกรรม การเรียนรู้ มาแล้ว เช่น แบบฝึกหัด แบบทดสอบ แบบ รายงานการค้นคว้า		

ตารางที่ 4 การสังเคราะห์องค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (ต่อ)

บุญเกื้อ ครอบหาเวช (2545: 95-97)	กิดานันท์ มลิทอง (2548: 39)	สุคนธ์ สินธพานนท์ (2551: 18-19)	รุจิวรรณ อาจ กมล (2552: 28)	ทิศนา เขมมณี (2557: 10-12)	ภูซังค์ อังศุภาศรีธรรม และกิตติ จรรย์ยานนท์ (2532: 60 -61)	เฉลิม มณีลา นิติเขตต์วีริชา (2559: 239)	สาลี รักสุทธิ (2553: 143-144)	ผู้วิจัย
		6. บัตรเฉลย แบบฝึกหัด เมื่อ ผู้เรียนทำบัตร แบบฝึกหัดเสร็จแล้ว สามารถตรวจสอบ ความถูกต้องจาก บัตรเฉลยบัตร แบบฝึกหัด		6. เวลาที่ใช้ เป็น ส่วนที่ระบุเวลา โดยประมาณว่า กิจกรรมนั้นควร ใช้เวลาเพียงใด				
		7. บัตรทดสอบ เมื่อ ผู้เรียนได้ทำบัตร แบบฝึกหัดเสร็จแล้ว สามารถตรวจสอบ ความถูกต้องจาก บัตรเฉลย แบบทดสอบ		7. ขั้นตอนในการ ดำเนินกิจกรรม เป็นส่วนที่ระบุใน การจัดกิจกรรม เพื่อให้บรรลุตาม วัตถุประสงค์ที่ตั้ง ไว้ วิธีการจัด กิจกรรมนี้ได้จัด ไว้เป็นขั้นตอน ซึ่งนอกจากจะ สอดคล้องกับ หลักวิชาแล้วยัง เป็นการอำนวยความสะดวกแก่ ครูในการ ดำเนินการ				

ตารางที่ 4 การสังเคราะห์องค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (ต่อ)

บุญเกื้อ ครอบหวาย (2545: 95-97)	กิดานันท์ มลิทอง (2548: 39)	สุคนธ์ สินพพานนท์ (2551: 18-19)	รุจิวรรณ อาจ กมล (2552: 28)	ทิศนา แยมมณี (2557: 10-12)	ภูซังค์ อังศุพรวิเศษชัย และกิตติ จริญยานนท์ (2532: 60 -61)	เฉลิม มนิลา นิติเขตต์ปรีชา (2559: 239)	ลัทธิ ภัททิ (2553: 143-144)	ผู้วิจัย
		8. บัณฑิตบัณฑิต ทดสอบ เป็นบัณฑิตที่มี คำเฉลยของบัณฑิต ทดสอบที่ผู้เรียนได้ ทำไปแล้ว เป็นการ ตรวจสอบหรือวัด ตรวจสอบหรือวัด ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนของผู้เรียนใน การศึกษาค้นคว้า กิจกรรมการเรียนรู้ นั้น						

จากตารางที่ 4 การศึกษาองค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ข้างต้น ผู้วิจัยได้สรุปองค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้ดังนี้

1. คู่มือการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้สอน (คู่มือครู) 2. คำชี้แจงในการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (สำหรับผู้เรียน) 3. เนื้อหาหรือกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมและสื่อการเรียนรู้ประกอบ (สำหรับผู้เรียน) 4. การวัดและประเมินผลเป็นการเฉลยกิจกรรมการเรียนรู้และเกณฑ์การให้คะแนน (สำหรับผู้สอน)

4.5 ขั้นตอนการสร้างและพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้

นักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงขั้นตอนในการสร้างและพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ไว้ดังนี้

บุญเกื้อ ครอบหาเวช (2545: 97-99) กล่าวว่า ขั้นตอนการผลิตชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยนำเอาวิธีระบบเข้ามาใช้ในระบบการผลิตชุดกิจกรรมการเรียนรู้แผนจุฬาฯ ซึ่งเป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มกิจกรรม เหมาะสำหรับสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ มีทั้งหมด 10 ขั้นตอน คือ

1. กำหนดหมวดหมู่เนื้อหาและประสบการณ์ อาจจะกำหนดเป็นหมวดวิชาหรือบูรณาการแบบสหวิทยาการตามความเหมาะสม
2. กำหนดหน่วยการจัดการเรียนรู้ โดยแบ่งเนื้อหาวิชาออกเป็นหน่วยการเรียนรู้โดยกำหนดเนื้อหาวิชาคร่าว ๆ ที่ผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนได้ในหนึ่งครั้งหรือหนึ่งสัปดาห์
3. กำหนดหัวเรื่อง ผู้สอนออกแบบและกำหนดแบ่งประสบการณ์ออกเป็น 4-6 เรื่องต่อการจัดการเรียนรู้แต่ละหน่วย
4. กำหนดความคิดรวบยอดและหลักการ โดยต้องสัมพันธ์เชื่อมโยงกับหน่วยการเรียนรู้ และหัวเรื่องซึ่งมีการสรุปแนวคิด สาระ และหลักเกณฑ์สำคัญไว้เป็นแนวทางในการกำหนดเนื้อหาในการจัดการเรียนรู้ให้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน
5. กำหนดวัตถุประสงค์ให้สัมพันธ์เชื่อมโยงกับหัวเรื่อง กำหนดจุดประสงค์ทั่วไปและจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยมีการกำหนดเงื่อนไขและเกณฑ์พฤติกรรมไว้ทุกครั้ง
6. กำหนดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ให้สัมพันธ์เชื่อมโยงกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ซึ่งจะเป็แนวทางในการเลือกและผลิตสื่อการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมทุกอย่างที่ผู้เรียนปฏิบัติ เช่น การอ่านบัตรคำสั่ง ตอบคำถาม เขียนภาพ ทำการทดลองวิทยาศาสตร์ เล่นเกม ฯลฯ
7. กำหนดแบบประเมินผล ต้องออกแบบการประเมินให้สัมพันธ์เชื่อมโยงกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยใช้เกณฑ์การสอนแบบอิงเกณฑ์ เพื่อให้ผู้สอนทราบผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การเรียนรู้ของผู้เรียนว่ามีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ หลังการทำกิจกรรมมาเรียบร้อยแล้ว
8. เลือกและผลิตสื่อการจัดการเรียนรู้ เมื่อจัดการผลิตสื่อการจัดการเรียนรู้ในแต่ละหัวเรื่องเสร็จแล้ว จากนั้นนำสื่อการจัดการเรียนรู้ที่จัดทำไว้เป็นหมวดหมู่บรรจุไว้ในกล่องที่เตรียมไว้ก่อนนำไปทดลองหาประสิทธิภาพ
9. หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเป็นการประกันยืนยันถึงคุณภาพเพียงพอที่จะใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนั้น ผู้สร้างจึงจำเป็นต้องกำหนดเกณฑ์ขั้นต่ำล่วงหน้าภายใต้แนวคิดที่ว่า การเรียนรู้นั้น สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนได้

10. การใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้ปรับปรุง และมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้แล้ว สามารถนำไปจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียนได้ตามประเภทของชุดกิจกรรมการเรียนรู้และระดับการศึกษา โดยกำหนดขั้นตอนการใช้ ไว้ดังนี้

10.1 ทำแบบทดสอบก่อนเรียน เพื่อตรวจสอบพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียน (ใช้เวลาประมาณ 10-15 นาที)

10.2 ชี้นำเข้าสู่บทเรียน

10.3 ชั้นประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ (ชั้นสอน) ผู้สอนบรรยายหรือแบ่งกลุ่มประกอบกิจกรรมการเรียนรู้

10.4 ชั้นสรุปผลการจัดการเรียนรู้ เพื่อสรุปความคิดรวบยอด และหลักการที่สำคัญ

10.5 ทำแบบทดสอบหลังเรียน เพื่อดูพฤติกรรมการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงไปแล้ว

สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ (2550: 53-55) กล่าวว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มีขั้นตอนรายละเอียดการสร้าง และพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

1. กำหนดเรื่องเพื่อทำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ อาจกำหนดตามเรื่องในหลักสูตรหรือกำหนดเรื่องใหม่ขึ้นมาก็ได้ การจัดแบ่งเรื่องย่อยจะขึ้นกับลักษณะของเนื้อหา และลักษณะการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ นั้น ๆ การแบ่งเนื้อเรื่องเพื่อทำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ในแต่ละระดับย่อมไม่เหมือนกัน

2. กำหนดหมวดหมู่เนื้อหาและประสบการณ์ อาจกำหนดเป็นหมวดวิชาหรือบูรณาการแบบสหวิทยาการได้ตามความเหมาะสม

3. จัดเป็นหน่วยการเรียนรู้ โดยพิจารณาระยะเวลาที่ใช้ให้มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับเนื้อหา ช่วงวัยและระดับชั้นของผู้เรียน

4. กำหนดหัวเรื่อง จัดแบ่งหน่วยการเรียนรู้เป็นหัวข้อย่อย ๆ เพื่อให้สะดวกแก่การจัดการเรียนรู้ ซึ่งแต่ละหน่วยจะประกอบด้วยหัวข้อย่อยหรือประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ประมาณ 4-6 หัวข้อ

5. กำหนดความคิดรวบยอดหรือหลักการ ต้องกำหนดให้ชัดเจนว่าจะให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอด หรือสามารถสรุปหลักการ แนวคิดอะไร ถ้าผู้สอนยังไม่ชัดเจนว่าจะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อะไรบ้าง การกำหนดกรอบความคิด หรือหลักการก็จะไม่ชัดเจน ซึ่งจะรวมไปถึงการจัดกิจกรรม เนื้อหาสาระ สื่อ และส่วนประกอบอื่น ๆ ก็จะไม่ชัดเจนตามไปด้วย

6. กำหนดจุดประสงค์การจัดการเรียนรู้ หมายถึง จุดประสงค์ทั่วไปและจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม รวมทั้งกำหนดเกณฑ์การตัดสินผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนรู้ไว้ให้ชัดเจน

7. กำหนดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ต้องกำหนดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ซึ่งจะเป็นแนวทางในการเลือกและผลิตสื่อการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง

กิจกรรมทุกอย่างที่ผู้เรียนปฏิบัติ เช่น การอ่าน การทำกิจกรรมตามบัตรคำสั่ง การตอบคำถาม การเขียนภาพ การทดลอง การเล่นเกม การแสดงความคิดเห็น การทดสอบ เป็นต้น

8. กำหนดแบบประเมินผล ต้องออกแบบประเมินผลให้ตรงกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบอิงเกณฑ์ เพื่อให้ผู้สอนทราบว่าหลังจากผ่านการทำกิจกรรมมาแล้ว ผู้เรียนสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในระดับใด

9. เลือกและผลิตสื่อการจัดการเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์และวิธีการที่ผู้สอนใช้ ถือเป็นสื่อการจัดการเรียนรู้ทั้งสิ้น เมื่อผลิตสื่อการจัดการเรียนรู้แต่ละหัวเรื่องเรียบร้อยแล้ว ควรจัดสื่อการจัดการเรียนรู้เหล่านั้นแยกออกเป็นหมวดหมู่ ใส่กล่อง/แฟ้มที่เตรียมไว้ ก่อนนำไปหาประสิทธิภาพ เพื่อหาความตรง ความเที่ยง ก่อนนำไปใช้ เราเรียกสื่อการจัดการเรียนรู้ที่ว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ดีควรมีขนาดมาตรฐาน เพื่อความสะดวกในการใช้และการเก็บรักษา โดยพิจารณาในด้านต่าง ๆ เช่น การใช้ประโยชน์ ความประหยัด ความคงทนถาวร ความน่าสนใจ ความทันสมัย ความสวยงาม เป็นต้น

10. สร้างข้อทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนพร้อมทั้งเฉลย การสร้างข้อสอบเพื่อทดสอบก่อนและหลังเรียน ควรสร้างให้ครอบคลุมเนื้อหาและกิจกรรม โดยพิจารณาจากจุดประสงค์การเรียนรู้เป็นหลัก ข้อสอบมีจำนวนที่เหมาะสม มีเนื้อหาสอดคล้องสัมพันธ์กับประเด็นหลัก ระดับความยากง่ายมีความหลากหลาย มีเฉลยประกอบ ก่อนส่งไปหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้

11. หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เมื่อสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้เสร็จเรียบร้อยแล้ว ต้องนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ นั้น ๆ ไปทดสอบโดยใช้วิธีการต่าง ๆ ก่อนนำไปใช้จริง เช่น ทดลองใช้ ปรับปรุงแก้ไข ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง ความครอบคลุมและความตรงของเนื้อหา เป็นต้น

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2551: 25) กล่าวว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มีขั้นตอนรายละเอียดการสร้างและพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

1. กำหนดหมวดหมู่เนื้อหาและประสบการณ์ อาจกำหนดเป็นหมวดวิชาหรือบูรณาการเป็นแบบสหวิทยาการตามที่เหมาะสม

2. กำหนดหน่วยการสอน แบ่งเนื้อหาวิชาออกเป็นหน่วยการสอน โดยประมาณเนื้อหาที่จะให้ครูสามารถถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียนได้ในหนึ่งสัปดาห์หรือหนึ่งครั้ง

3. กำหนดหัวเรื่อง ผู้จะมาสอนต้องถามตนเองว่าในการสอนแต่ละหน่วยควรให้ประสบการณ์ออกมาเป็น 4-6 หัวเรื่อง

4. กำหนดความคิดรวบยอดและหลักการ จะต้องให้สอดคล้องกับหน่วยและหัวเรื่อง โดยสรุปรวมแนวคิด สารและหลักเกณฑ์สำคัญไว้ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดเนื้อหาที่สอนให้สอดคล้องกัน

5. กำหนดวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับหัวเรื่อง เป็นวัตถุประสงค์ทั่วไปก่อนแล้ว เปลี่ยนเป็นวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยมีการกำหนดเงื่อนไขและเกณฑ์พฤติกรรมไว้ทุกครั้ง

6. กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ซึ่งจะเป็นแนวทางในการเลือกและการผลิตสื่อการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง กิจกรรมทุกอย่างที่ ผู้เรียนปฏิบัติ เช่น การอ่านบัตรคำสั่ง ตอบคำถาม เขียนภาพและทำการทดลองวิทยาศาสตร์ ฯลฯ

7. กำหนดแบบประเมินผล ต้องออกแบบการประเมินผลให้ตรงกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมโดยใช้การสอบแบบอิงเกณฑ์ เพื่อให้ผู้สอนทราบว่าหลังจากผ่านกิจกรรมการสอนมาเรียบร้อยแล้ว ผู้เรียนได้เปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่

8. เลือกและผลิตสื่อการเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์และวิธีการที่ครูใช้เป็นสื่อการสอนทั้งสิ้นเมื่อ ผลิตสื่อการสอนของแต่ละหัวเรื่องแล้ว จัดแบ่งสื่อการสอนเหล่านั้นไว้เป็นหมวดหมู่

9. หาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเป็นการประกันว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพในการสอน ผู้สร้างจำเป็นต้องกำหนดเกณฑ์ขั้นต่ำล่วงหน้า โดยคำนึงถึง หลักการว่าการเรียนรู้เป็นการช่วยให้การเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนบรรลุผล

10. การใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้รับการปรับปรุงและมี ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้แล้ว สามารถนำไปใช้กับผู้เรียนได้ตามประเภทของชุดกิจกรรมการ เรียนรู้ และระดับการศึกษา

สุนทร สีนธพานนท์ (2551: 19-20) กล่าวว่า การที่ผู้สอนสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อ นำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนนั้น ครูควรดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. เลือกหัวข้อ (Topic) กำหนดขอบเขตและประเด็นสำคัญ ผู้สร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรเลือกหัวข้อ ประเด็นสำคัญของเนื้อหาที่ได้มาจากการวิเคราะห์มาตรฐานและสาระการเรียนรู้ของ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้เหมาะสมกับระดับชั้นที่สอน โดยผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

2. กำหนดเนื้อหาในการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ จะต้องคำนึงถึงระดับความรู้และ พื้นฐานของผู้เรียนเป็นสำคัญ

3. เขียนจุดประสงค์ในการสอน ควรเขียนให้อยู่ในรูปของจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อให้ผู้สอน และผู้เรียนทราบถึงจุดประสงค์ของการเรียน ว่าหลังจากศึกษาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ แล้ว ผู้เรียนจะต้องมีความสามารถอย่างไร

4. สร้างแบบทดสอบ การสร้างแบบทดสอบมี 3 แบบ คือ

4.1 แบบทดสอบวัดพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียน เป็นการทดสอบเพื่อตรวจเช็คระดับ ความรู้พื้นฐานก่อนที่จะมาเรียน หากผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานไม่เพียงพอ ผู้สอนควรแนะนำแนวทางให้ ผู้เรียนแสวงหาความรู้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ โดยวิธีต่าง ๆ หรือผู้สอนอาจจะอธิบายความรู้เพิ่มเติม ให้แก่ผู้เรียนในเรื่องนั้น ๆ

4.2 แบบทดสอบ เพื่อใช้วัดความรู้ของผู้เรียนหลังเรียนจบในแต่ละเนื้อหาย่อย

4.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ในการเรียน เพื่อใช้ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน หลังจากการศึกษาโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้จบแล้ว

5. จัดทำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย

5.1 บัตรคำสั่ง

5.2 บัตรปฏิบัติการและบัตรเฉลย

5.3 บัตรเนื้อหา

5.4 บัตรฝึกหัดและบัตรเฉลยแบบฝึกหัด

5.5 บัตรทดสอบและบัตรเฉลยแบบทดสอบ

6. วางแผนกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอนเตรียมออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีหลักการสำคัญ คือ

6.1 ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญและเป็นหลักในการทำกิจกรรมด้วยตนเอง ผู้สอนเป็นเพียงผู้คอยชี้แนะและคอยอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน

6.2 เลือกกิจกรรมที่หลากหลายโดยให้มีความเหมาะสมกับชุดกิจกรรมการเรียนรู้

6.3 ฝึกให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการคิดอย่างหลากหลาย เช่น คิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหา คิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ คิดสร้างสรรค์ เป็นต้น

6.4 มีกิจกรรมที่ฝึกให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น

7. การรวบรวม และจัดทำสื่อการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอนมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน สื่อการเรียนการสอนบางชนิดอาจมีผู้จัดทำไว้แล้ว ผู้สอนอาจนำมาปรับปรุง ดัดแปลงใหม่ให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ และจุดประสงค์ที่ต้องการสอน

จากการศึกษาเกี่ยวกับขั้นตอนในการสร้าง และพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่นักวิชาการ และนักการศึกษาได้ให้คำจำกัดความไว้ สามารถสรุปได้ว่า ขั้นตอนในการสร้าง และพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) กำหนดเนื้อหาในประเด็นที่สอน 2) กำหนดหน่วย การสอน 3) กำหนดเรื่องที่จะสอน 4) กำหนดสาระสำคัญของเรื่องที่จะสอน 5) กำหนดวัตถุประสงค์ที่ใช้ในการสอน 6) ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ 7) การวัดผล และประเมินผลจากการทำกิจกรรม การเรียนรู้

4.6 ขั้นตอนการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

นักวิชาการ และนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึง ขั้นตอนการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ดังนี้

บุญเกื้อ ควรหาเวช (2545: 98-99) ได้กล่าวว่า การนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้นั้น มีขั้นตอนการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้รายบุคคล หรือชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามเอกัตภาพ การใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้รายบุคคล หรือชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามเอกัตภาพ ควรดำเนินการ ดังนี้

1.1 ผู้สอนควรแนะนำหรือชี้แจง ภาพรวมของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้เรียนได้เข้าใจ เช่น ลักษณะการจัดการเรียนรู้ ส่วนประกอบที่สำคัญ แนะนำการใช้บัตรคำสั่ง การใช้สื่อต่าง ๆ เป็นต้น

1.2 ให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเอง จากบัตรคำสั่ง และดำเนินการตามกิจกรรมของบัตรคำสั่งจนครบกระบวนการโดยมีการประเมินตนเองทั้งก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

2. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มกิจกรรม หรือชุดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับการเรียนเป็นกลุ่มย่อย โดยปกติชุดกิจกรรมการเรียนรู้ชนิดนี้มักจะใช้เป็นแบบศูนย์การเรียน ดังนั้นการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรดำเนินการ ดังนี้

2.1 แนะนำ หรือชี้แจงการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้เรียนเข้าใจวิธีใช้

2.2 แบ่งกลุ่มย่อยผู้เรียนตามจำนวนชุดกิจกรรมการเรียนรู้

2.3 ให้ผู้เรียนทำกิจกรรมตามบัตรคำสั่งที่อยู่ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเริ่มต้นพร้อม ๆ กัน ภายในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ จะกำหนดคำสั่ง กิจกรรม การประเมิน ภายในกรอบเวลาที่กำหนด

2.4 เมื่อผู้เรียนกลุ่มใดประกอบกิจกรรมเสร็จตามเวลาที่กำหนดแล้ว ให้สลับหมุนเวียนกับกลุ่มอื่น ๆ ในกรณีที่ยังสลับกลุ่มไม่ได้ให้ปฏิบัติกิจกรรมศูนย์การเรียนสำรอง

3. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบคำบรรยายของผู้สอน การใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบคำบรรยายของครูควรดำเนินการ ดังนี้

3.1 ผู้สอนต้องทำความเข้าใจอย่างดีกับบัตรคำสั่ง เนื้อหา สื่อ ใบงานและใบกิจกรรม

3.2 ผู้สอนต้องเตรียมวัสดุอุปกรณ์หรือสื่อในการนำเสนอ หรือการสาธิตโดยฝึกให้เกิดทักษะก่อนนำไปปฏิบัติจริง

3.3 ผู้สอนต้องประเมินการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อนำข้อมูลไว้สำหรับการปรับปรุงในโอกาสต่อไป

สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ (2550: 96-99) ได้กล่าวว่า การใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนสอบก่อนเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้ทำแบบทดสอบก่อนจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อตรวจสอบความรู้เดิมของผู้เรียน โดยอาจใช้เวลาประมาณ 10-15 นาที และควรเฉลยผลการทดสอบให้ผู้เรียนแต่ละคนได้รับทราบถึงระดับความรู้พื้นฐานของตน

2. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้

3. ขั้นประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนจะต้องชี้แจงหรืออธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจอย่างละเอียด ทุกขั้นตอนก่อนลงมือทำกิจกรรม

4. ขั้นสรุปบทเรียน ผู้สอนนำสรุปบทเรียนซึ่งอาจทำได้โดยการถาม หรือให้ผู้เรียนสรุปความเข้าใจหรือสาระที่ได้จากการเรียนรู้ เพื่อให้แน่ใจว่าผู้เรียนมีความคิดรวบยอดตามหลักการที่กำหนด

5. ขั้นประเมินผลการเรียน โดยการกำหนดข้อทดสอบหลังเรียน เพื่อประเมินว่าผู้เรียนบรรลุตามจุดประสงค์หรือไม่ เพื่อจะปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนในกรณีที่ยังไม่ผ่านจุดประสงค์ที่กำหนดข้อใดข้อหนึ่ง

สுகนธ์ สินธพานนท์ (2551: 20-21) ได้กล่าวว่า การนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้นั้นสามารถนำไปใช้ในการเรียนเป็นรายบุคคล การเรียนเป็นคู่ การเรียนเป็นกลุ่ม โดยมีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 เร้าความสนใจของผู้เรียน โดยใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น ทบทวนความรู้ในเนื้อหาเดิม เกม ปริศนาคำถาม เป็นต้น

ขั้นที่ 2 แจกจุดประสงค์การเรียนรู้

ขั้นที่ 3 ให้ผู้เรียนศึกษาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

- 1) ศึกษาคำชี้แจงของการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้และปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด
- 2) ศึกษาบัตรคำสั่ง
- 3) ศึกษาและปฏิบัติตามกิจกรรมตามที่กำหนดไว้ในบัตรปฏิบัติการ (ถ้ามี) และ

ตรวจคำตอบจากบัตรเฉลย

4) ศึกษาบัตรเนื้อหา

5) ทำบัตรฝึกหัดและตรวจคำตอบจากบัตรเฉลย (อาจให้ทำบัตรฝึกหัดที่เน้นฝึกทักษะการคิดเพิ่มเติมได้)

6) ทำบัตรทดสอบ

7) ประเมินตนเอง โดยตรวจคำตอบจากบัตรเฉลยและให้คะแนนด้วยความซื่อสัตย์

ขั้นที่ 4 สรุปทบทวนความรู้ ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปความรู้ในประเด็นสำคัญที่ได้

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2523: 123) อ่างถึงใน ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2561: 459) ได้กล่าวว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้รับการปรับปรุงแล้ว และมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้สามารถนำไปสอนผู้เรียนได้ตามประเภทของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ และตามระดับการศึกษา โดยกำหนดขั้นตอนการใช้ ดังนี้

1. ขั้นทดสอบความรู้เดิม โดยให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนเพื่อพิจารณาความรู้เดิมของผู้เรียนก่อนเรียน

2. ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน เพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน

3. ขั้นดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามที่กำหนดไว้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้

4. ขั้นสรุปบทเรียน และทดสอบหลังเรียนเพื่อวัดพฤติกรรมการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้เรียน

จากการศึกษาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์ขั้นตอนการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5 การสังเคราะห์ขั้นตอนการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2523: 123)	บุญเกื้อ ควรรหาเวช (2545: 98-99)	สุวิทย์ มูลคำ และ อรรถัย มูลคำ (2550: 56)	สุคนธ์ สินธพานนท์ (2551: 31)	ผู้วิจัย
1. ขั้นทดสอบ ความรู้เดิม โดยให้ ผู้เรียนทำ แบบทดสอบก่อน เรียนเพื่อพิจารณา ความรู้เดิมของ ผู้เรียนก่อนเรียน	1. ชุดกิจกรรมการ เรียนรู้รายบุคคล 1.1 ผู้สอนควร แนะนำชุดกิจกรรม การเรียนรู้ 1.2 ให้ผู้เรียน ศึกษาด้วยตนเอง จากบัตร คำสั่งและ ดำเนินการตาม กิจกรรม	1. ขั้นทดสอบ ก่อนเรียน	1. ได้รับความสนใจ ของผู้เรียนโดยใช้ วิธีการต่าง ๆ	1. ขั้นทดสอบความรู้ เดิม
2. ชี้นำเข้าสู่ บทเรียน เพื่อ กระตุ้นความสนใจ ของผู้เรียน	2. ชุดกิจกรรมการ เรียนรู้แบบกลุ่ม กิจกรรม 2.1 แนะนำหรือ ชี้แจงการใช้ชุด กิจกรรมการเรียนรู้ 2.2 แบ่งกลุ่มย่อย ผู้เรียนตามจำนวน ชุดกิจกรรมการ เรียนรู้ 2.3 ให้ผู้เรียนทำ กิจกรรมตามบัตร คำสั่ง 2.4 เมื่อผู้เรียน กลุ่มใดประกอบ กิจกรรมเสร็จตาม เวลาที่กำหนดแล้ว ให้สลับหมุนเวียน กับกลุ่มอื่น ๆ	2. ชี้นำเข้าสู่ บทเรียน	2. แจ้งจุดประสงค์ การเรียนรู้	

ตารางที่ 5 การสังเคราะห์ขั้นตอนการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (ต่อ)

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2523: 123)	บุญเกื้อ ควรวหาเวช (2545: 98-99)	สุวิทย์ มูลคำ และ อรทัย มูลคำ (2550: 56)	สุคนธ์ สินธพานนท์ (2551: 31)	ผู้วิจัย
3. ขั้นตอนการ จัดกิจกรรมการ เรียนรู้ ตามที่ กำหนดไว้ในชุด กิจกรรมการเรียนรู้	3. ชุดกิจกรรมการ เรียนรู้ประกอบคำ บรรยายของผู้สอน 3.1 ผู้สอนต้องทำ ความเข้าใจอย่างดี กับบัตรคำสั่ง 3.2 ผู้สอนต้อง เตรียมวัสดุอุปกรณ์ หรือสื่อในการ นำเสนอ 3.3 ผู้สอนต้องการ ประเมินการใช้ชุด กิจกรรมการเรียนรู้	3. ขั้นประกอบ กิจกรรมการเรียนรู้	3. ให้ผู้เรียนศึกษา ชุดกิจกรรมการ เรียนรู้	2. ขั้นตอนกิจกรรมการ เรียนรู้
4. ขั้นสรุปบทเรียน และทดสอบหลัง เรียนเพื่อวัด พฤติกรรมการ เรียนรู้ที่ เปลี่ยนแปลงไป ของผู้เรียน		4. ขั้นสรุปบทเรียน	4. สรุปบทวน ความรู้	3. ขั้นสรุปความรู้
5. ประเมินผลการ เรียน		5. ขั้นวัดและ ประเมินผล	5. ประเมินผลการ เรียน	4. ขั้นประเมินผลการ เรียน

จากตารางที่ 5 ขั้นตอนการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งนักวิชาการและนักการศึกษาได้
ให้คำจำกัดความไว้ สามารถสรุปได้ว่า การใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ต้องมีลำดับขั้นตอนเพื่อให้
บรรลุตามวัตถุประสงค์ และในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนา
ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลูกบ้านเรา

1. ขั้นทดสอบความรู้เดิม เป็นการนำเข้าสู่บทเรียนด้วยการตั้งคำถามแล้วให้ผู้เรียนตอบหรือทำแบบทดสอบก่อนเรียน เพื่อตรวจสอบพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียนในเรื่องที่จะเรียนเกี่ยวกับเมืองลุงบ้านเรา โดยการกระตุ้นผู้เรียนให้มีความสนใจที่จะเรียนรู้ในเรื่องต่อจากนี้ การกระตุ้นผู้เรียนอาจใช้ภาพประกอบเรื่องเล่าในท้องถิ่นหรือคลิปวิดีโอสั้น

2. ขั้นจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนให้ผู้เรียนปฏิบัติตามรายละเอียดของกิจกรรมในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีครูผู้สอนคอยอำนวยความสะดวกให้ความรู้อย่างใกล้ชิด

3. ขั้นสรุปความรู้ ผู้สอนให้ผู้เรียนสรุปผลจากการเรียนรู้ในแต่ละครั้งโดยใช้ประเด็นคำถาม

4. ขั้นประเมินผลการเรียน ผู้สอนให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อวัดและประเมินผลจากการเรียนรู้

4.7 ประโยชน์ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้

นักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงประโยชน์ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ดังนี้

บุญเกื้อ ควรหาเวช (2545: 19-20) ได้กล่าวว่า ประโยชน์ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีดังนี้

1. ส่งเสริมการเรียนรู้แบบรายบุคคล ทำให้ผู้เรียนได้เรียนตามความสามารถ และความสนใจของแต่ละบุคคล

2. ช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนครู เพราะชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เอื้อให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ด้วยตนเองเป็นหลัก ผู้อื่นอาจมีส่วนช่วยบ้างไม่มาก

3. ช่วยในการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพราะผู้เรียนสามารถนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้ได้ทุกที่ทุกโอกาส

4. ช่วยลดภาระและสร้างความพร้อมให้แก่ครู เพราะชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มีการผลิตไว้เป็นหมวดหมู่ สามารถนำไปใช้ได้ทันที

5. เป็นประโยชน์ในการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้

6. ช่วยให้ครูวัดผลผู้เรียนได้ตรงตามความมุ่งหมาย

7. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกทางความคิด ฝึกการตัดสินใจ สืบค้นความรู้ด้วยตนเอง มีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม

8. ช่วยให้ผู้เรียนจำนวนมากได้รับความรู้แนวเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ

9. ช่วยฝึกให้ผู้เรียนรู้จักเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น

สมพิศ กอบจิตติ (2548: 65-66) ได้กล่าวว่า สื่อการเรียนรู้ นับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งในการเรียนรู้ สื่อมีบทบาทต่อกระบวนการเรียนรู้ทั้งในส่วนของผู้เรียนและผู้สอน ดังนี้

1. สื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากสามารถปรับเนื้อหาในเรื่องที่ยากให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจและรวดเร็วได้

2. สื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เรื่องใกล้ตัว

3. สื่อช่วยกระตุ้นและสร้างความเข้าใจ ทำให้กระบวนการเรียนรู้มีความน่าสนใจยิ่งขึ้น ไม่น่าเบื่อ

4. สื่อสามารถตอบสนองความแตกต่างของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ดีจากสิ่งที่เหมาะสมกับความเข้าใจ สติปัญญา และวิธีการของผู้เรียน

5. สื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ก่อให้เกิดมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

6. สื่อช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง สร้างนิสัยรักการอ่านใฝ่รู้ ใฝ่ศึกษาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

นุชนาถ สอนสง (2549: 63) ได้กล่าวว่า คุณค่าของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มีดังนี้

1. ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้มีประสิทธิภาพ เพราะชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ผลิตขึ้นมาจากกลุ่มบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ได้ร่วมกันออกแบบ จัดทำ และมีการทดลองจนมีประสิทธิภาพแล้ว จึงได้นำออกมาใช้ทั่วไป

2. ช่วยลดภาระของผู้สอน เมื่อมีชุดกิจกรรมการเรียนรู้สำเร็จรูปแล้ว ผู้สอนจะจัดการเรียนการสอนตามคำแนะนำที่บอกไว้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ในแต่ละชั้นจะมีสื่อวัสดุ อุปกรณ์แนะนำไว้พร้อมใช้งาน

3. ให้ความรู้ในแนวเดียวกับการสอนเดิม เมื่อมีครูผู้สอนในวิชาเดียวกันก็อาจเกิดความแตกต่างกันในด้านประสิทธิภาพของการสอน การมีชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ตัดปัญหานี้ได้ทั้งหมด แม้ผู้เรียนจะมีจำนวนเท่าใดก็ช่วยแก้ปัญหาได้อย่างดี

4. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถตามความต้องการของตน อัตราการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ จะช่วยให้ทุกคนประสบความสำเร็จในการเรียนทั้งสิ้น

5. สร้างเสริมการเรียนรู้แบบต่อเนื่อง ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ จะแยกออกเป็นรายวิชาแต่ละวิชาจะมีหน่วยการสอนเรียงตามลำดับ เมื่อจบแต่ละหน่วยแล้วมีโอกาสติดตามหน่วยต่อไปได้ตามความต้องการของตน จะเรียนเท่าใดก็ได้ตามความสามารถของผู้เรียนนั้น ๆ

6. มีส่วนประกอบต่าง ๆ ที่จะช่วยให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สุคนธ์ สินธพานนท์ (2551: 21-22) ได้กล่าวว่า ประโยชน์ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มีดังนี้

1. ผู้เรียนได้แสดงความสามารถในการศึกษาหาความรู้จากชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการฝึกทักษะในการแสวงหาความรู้ ทักษะการอ่านและสรุปความรู้อย่างเป็นระบบ

2. การทำแบบฝึกหัด แบบฝึกทักษะการเรียนรู้ และแบบฝึกทักษะการคิดท้ายชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนรู้จักคิด แก้ปัญหาเป็น สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดโดย สมศ.

3. ผู้เรียนมีวินัยในตนเอง การที่ผู้เรียนทำตามคำสั่งในขั้นตอนต่าง ๆ ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติตามกฎกติกาที่กำหนดไว้

4. ผู้เรียนรู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น มีการรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ฝึกการอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย

5. การใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้นั้น สามารถศึกษานอกเวลาเรียนได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับการออกแบบของผู้สอนที่เอื้อต่อการศึกษด้วยตนเอง

สาโรช ไชยรักษ์ ได้กล่าวว่า ข้อดีของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ

- 1) ทำให้ผู้สอนมีความสะดวกในการสอนและมั่นใจในการสอนมากยิ่งขึ้น
- 2) ทำให้ผู้สอนมีเวลามากขึ้น
- 3) ผู้เรียนได้ประสบการณ์หลากหลาย
- 4) ผู้เรียนได้ร่วมกันทำงานเป็นกลุ่ม
- 5) ทำให้ผู้เรียนได้ศึกษาตามโอกาสและความพร้อมของตนเอง
- 6) ทำให้การเรียนรู้ไม่มีอุปสรรคเรื่องเวลาและสถานที่ใช้
- 7) ผู้เรียนเรียนรู้โดยอิสระไม่อยู่ในสถานการณ์ที่ถูกบังคับ
- 8) ช่วยแก้ปัญหาของผู้เรียนและผู้สอนได้หลายอย่าง

จากการศึกษาเกี่ยวกับประโยชน์ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักวิชาการและนักการศึกษาได้กล่าวไว้ สามารถสรุปได้ว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ช่วยให้ครูผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย เป็นตัวช่วยให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ช่วยให้ผู้เรียนสามารถฝึกทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง การแก้ปัญหาและความคิดสร้างสรรค์ ส่งผลให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนในรายวิชาดังกล่าว

5 ความภาคภูมิใจในท้องถิ่น

5.1 ความภาคภูมิใจ

5.1.1 ความหมายของความภาคภูมิใจ

นักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงความหมายของความภาคภูมิใจไว้ดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (2554: 867) ได้กล่าวว่า ความภาคภูมิใจ หมายถึง กระหยิ่มใจ รู้สึกว่ามีเกียรติยศ

พจนานุกรม Collins Essential English (Collins Essential English Dictionary. 2006: online) ได้กล่าวว่า ความภาคภูมิใจ หมายถึง ความรู้สึกมีเกียรติ ความรู้สึกศรัทธา และเชื่อมั่นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

นุชจรี คงโพธิ์น้อย (2555: 12) ได้กล่าวว่า ความภูมิใจ หมายถึง ความรู้สึกที่ดีของบุคคลหนึ่งที่มีเกียรติ พึงพอใจ หรือเห็นคุณค่าต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

จากการศึกษาเกี่ยวกับความหมายของความภาคภูมิใจที่นักวิชาการ และนักการศึกษาได้ให้คำจำกัดความไว้ สามารถสรุปได้ว่า ความภาคภูมิใจ หมายถึง ความรู้สึกที่บุคคลประเมินค่าให้ความสำคัญกับสิ่งต่าง ๆ ในทางที่ดี เคารพ ชื่นชม ชื่นชอบ มีความรู้สึกร่วมในความศรัทธา และเชื่อมั่นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นแรงบันดาลใจให้กับตนเอง การกระทำที่ประสบความสำเร็จตามที่มุ่งหวังไว้ จึงส่งผลให้เกิดความภาคภูมิใจ

5.2 ท้องถิ่น

5.2.1 ความหมายของท้องถิ่น

นักวิชาการ และนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงความหมายของท้องถิ่น ไว้ดังนี้ ราชบัณฑิตยสถาน (2554: 552) ได้กล่าวว่า ท้องถิ่น หมายถึง ท้องที่ใดท้องที่หนึ่งโดยเฉพาะ

ศรีศักร วัลลิโภดม (2554: 27) ได้กล่าวว่า ท้องถิ่น หมายถึง บริเวณที่มีผู้คนอาจเป็นคนกลุ่มเดียวกัน หรือหลายกลุ่มหลายชาติพันธุ์มาตั้งหลักแหล่งอาศัยอยู่ร่วมกัน โดยใช้พื้นที่ในการทำมาหากินร่วมกัน เช่น พื้นที่ที่เป็นไร่นา ส่วนพื้นที่ที่เป็นสวนสาธารณะ เช่น ป่าเขา หนองน้ำ ท้องทุ่ง ชุมชนในท้องถิ่นนั้น ต่างได้ใช้และเกิดสำนึกความเป็นเจ้าของร่วมกัน เป็นคนท้องถิ่นเดียวกัน มีจารีตประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ กติกาทางเศรษฐกิจ และสังคมร่วมกัน โดยมีพื้นฐานความเชื่อและศีลธรรมเดียวกัน

โกวิท พวงงาม (2553: 27-30) ได้กล่าวถึง ท้องถิ่นและชุมชนไว้ว่า 2 คำนี้มีรากฐานมาจากการปกครองท้องถิ่นของหลาย ๆ ประเทศในทวีปยุโรป เช่น ประเทศฝรั่งเศส ประเทศเยอรมันและประเทศสวิตเซอร์แลนด์ เป็นต้น ซึ่งประเทศเหล่านี้มีระบบการปกครองท้องถิ่นที่มี

พื้นฐานมาจากชุมชนดั้งเดิมที่ปกครองตนเอง (Self Governing Community) เช่น ท้องถิ่นระดับปลายสุดของประเทศฝรั่งเศสในปัจจุบันยังคงเรียกว่า ชุมชน (Commune) เพราะประเทศฝรั่งเศสยึดถือเอาลักษณะชุมชนดั้งเดิมมาเป็นหน่วยการปกครอง ขณะที่ประเทศอังกฤษใช้คำว่า ท้องถิ่น โดยนำเอาเขตพื้นที่มาเป็นหลักในการจัดหน่วยปกครอง ซึ่งมุ่งเน้นไปที่ความสะดวกในการใช้อำนาจจากรัฐบาลกลางลงไปควบคุมดูแลในการจัดการปกครอง เพื่อให้สามารถควบคุมกลุ่มคนในท้องที่ต่าง ๆ ได้ง่าย ในประเทศโซนยุโรป เช่น ประเทศอิตาลี ประเทศเยอรมัน ประเทศเนเธอร์แลนด์ และประเทศสเปน ใช้คำที่มีความหมายเดียวกับคำว่า ชุมชน ของประเทศฝรั่งเศส เช่น ประเทศเยอรมัน ใช้คำว่า Gemeinde ประเทศเนเธอร์แลนด์ใช้คำว่า Gemeente และประเทศสเปนใช้คำว่า Municipio ดังนั้น การปกครองท้องถิ่นของประเทศในทวีปยุโรป จึงเป็นคำที่มีพื้นฐานมาจากคำว่า ชุมชน ท้องถิ่น (Local Community)

พัฒนา กิติอาษา (2546: 5) ได้กล่าวว่า ท้องถิ่น มีความหมายที่หลากหลาย เช่น ชุมชนท้องถิ่น กลุ่ม หรือองค์กรทางสังคม ซึ่งเป็นเพียงท้องถิ่นในรูปแบบหนึ่ง เช่น หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด เป็นต้น ซึ่งท้องถิ่นเหล่านี้เป็นความหมายแบบดั้งเดิม ที่ผู้คนส่วนใหญ่มีความคุ้นเคยและรับรู้อย่างกว้างขวาง โดยท้องถิ่นมีคานิยาม คือ เป็นแนวคิด และปฏิบัติการทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมใด ๆ ที่ยึดเอาท้องถิ่นเป็นจุดเริ่มต้น และเป็นหน่วยสำคัญในการวิเคราะห์ ในความหมายอย่างกว้างนั้น ท้องถิ่นนิยม หมายถึง มนุษย์ทุกคนที่เป็นสมาชิกของสังคม ซึ่งมีความผูกพันกันทั้งในความทรงจำและเรื่องราวเกี่ยวกับพื้นที่เฉพาะเป็นของตนเอง เนื่องจากมนุษย์ทุกคนมีศักยภาพในตัวเอง และมีความสามารถในการสื่อสาร สามารถนำเสนออัตลักษณ์ และความเป็นท้องถิ่นของตนเองออกมาในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเล่าเรื่อง การแสดงของท้องถิ่น เป็นต้น

ธีรศักดิ์ อัครบรร (2545:9-10) ได้กล่าวว่า ท้องถิ่น หมายถึง ท้องที่ใดท้องที่หนึ่งที่สถานศึกษาตั้งอยู่ ซึ่งอาจจะเป็นจังหวัดหนึ่ง ๆ อำเภอหนึ่ง ๆ ตำบล หรือเขตหนึ่ง ๆ ก็ได้เป็นอาณาเขตที่สถานศึกษาจะต้องให้บริการ และจัดกิจกรรมเกี่ยวข้องผูกพันและมีความสัมพันธ์ต่อกันระหว่างสถานศึกษากับท้องถิ่นนั้น ๆ

ธิดา สาระยา (2539: 41-42) ได้กล่าวว่า ท้องถิ่น มีความหมายเชิงพื้นที่ที่สัมพันธ์กับบริบทแวดล้อม 2 ประการ คือ ประการที่ 1 ในส่วนที่สัมพันธ์กับอำนาจทางการเมือง คือ ท้องถิ่นเป็นพื้นที่ที่อยู่ห่างไกลจากศูนย์กลางอำนาจ แต่ไม่มีเขตแดนที่แน่นอนสามารถเปลี่ยนแปลงได้ ประการที่ 2 ความหมายที่สัมพันธ์กับวัฒนธรรม คือ ท้องถิ่นเป็นอาณาเขตทางวัฒนธรรมของแต่ละหน่วย (Culture area) เป็นขอบข่ายของวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ไม่จำเป็นต้องมีพรมแดนเดียวกับหน่วยทางการเมือง

จากการศึกษาเกี่ยวกับความหมายของท้องถิ่นที่นักวิชาการ และนักการศึกษา ได้ให้คำจำกัดความไว้ สามารถสรุปได้ว่า ท้องถิ่น เป็นระบบความสัมพันธ์แรกเริ่มของผู้นคนในสังคม คนในท้องถิ่นจะดำรงชีวิตด้วยการพึ่งพาอาศัยกัน อยู่ร่วมกันแบบระบบเครือญาติ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ถ้อยทีถ้อยอาศัย การเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ส่งผลให้เกิดความรักในท้องถิ่น รู้สึกหวงแหน ท้องถิ่นทุกส่วน ทำให้ท้องถิ่นได้รับการดูแลและสืบทอดให้มั่นคงอย่างยั่งยืน

5.2.2 ลักษณะของท้องถิ่น

อุดม ทุมโฆสิต (2551: 202) ได้เปรียบเทียบลักษณะของท้องถิ่นกับชุมชนไว้ ดังนี้

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบลักษณะของท้องถิ่นกับชุมชนไว้ ดังนี้

ประเด็นเปรียบเทียบ	ลักษณะเหมือนหรือแตกต่างกัน	
	ท้องถิ่น	ชุมชน
1. ที่มา	มีที่มาจากจัดการปกครองท้องถิ่นของประเทศไทย โดยมีส่วนกลางเป็นผู้กำหนด	มีที่มาจากลักษณะของการปกครองตนเองแบบดั้งเดิมของกลุ่มประเทศในทวีปยุโรป เช่น ฝรั่งเศส เยอรมัน
2. เขตแดน	มีการกำหนดเขตแดนที่แน่นอน	มีเขตแดนที่ไม่แน่นอน
3. สถานะทางกฎหมาย	มีกฎหมายรองรับอย่างชัดเจน	ไม่มีกฎหมายรองรับอย่างชัดเจน เนื่องจากสมาชิกในชุมชนมีความผูกพันกันด้วยแรงยึดโยงทางสังคมและวัฒนธรรม
4. การใช้อำนาจในการดำเนินงาน	ใช้อำนาจตามกฎหมายเป็นหลัก (Legal right) กฎหมายจึงมีความสำคัญต่อการจัดการปกครอง	ใช้อำนาจจากคนในชุมชนเป็นหลักสำคัญ เจตนารมณ์ทางสังคม (Social will) จึงเป็นหัวใจสำคัญของชุมชนนั้น ๆ
5. พลเมืองสมาชิก	ยึดประชาชนที่มีชื่อตามทะเบียนบ้านเป็นสมาชิก โดยเรียกว่า พลเมือง	ยึดความสมัครใจร่วมกันของคนในชุมชนเป็นเกณฑ์

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบลักษณะของท้องถิ่นกับชุมชนไว้ดังนี้ (ต่อ)

ประเด็นเปรียบเทียบ	ลักษณะเหมือนหรือแตกต่างกัน	
	ท้องถิ่น	ชุมชน
6. สิทธิตามกฎหมาย	มีสิทธิทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยมีการกำหนดไว้ในกฎหมายอย่างชัดเจน	ไม่มีสิทธิตามกฎหมาย แต่มี จิตวิญญาณ และค่านิยมสัญญาของคนในชุมชนนั้น ๆ เป็นตัวกำหนดบทบาทของผู้คนในชุมชน
7. แรงยึดโยง	อำนาจหน้าที่ ตามที่กฎหมายกำหนดเอาไว้	มีความผูกพันทางเชื้อชาติ ชุมชน และมีเจตนารมณ์ร่วมเป็นแรงยึดโยงของผู้คนในชุมชน

5.3 ความหมายของความภาคภูมิใจในท้องถิ่น

นักวิชาการ และนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงความหมายของความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ไว้ดังนี้

มยุรี หอมขจร (2560: 56). ได้กล่าวว่า ความภาคภูมิใจในท้องถิ่น หมายถึง ความรู้สึกว่าท้องถิ่นของตนที่อาศัยมีเกียรติยศ

รสรินทร์ นิลสุวรรณ (2561: 54) ได้กล่าวว่า ความภาคภูมิใจในท้องถิ่น หมายถึง เป็นความรู้สึกชื่นชม ยกย่อง เห็นคุณค่าในท้องถิ่นของตนเองและสังคม

ชัยวัฒน์ ทองเพ็ช (2563: 61) ได้กล่าวว่า ความภาคภูมิใจในท้องถิ่น หมายถึง ความภาคภูมิใจในท้องถิ่นเป็นความรู้สึกพึงพอใจ เห็นคุณค่าในท้องถิ่น ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรม ท้องที่ใดท้องถิ่นหนึ่งโดยเฉพาะในสังคมที่รวมเป็นกลุ่มทางวัฒนธรรม รวมถึงการร่วมอนุรักษ์ สืบทอดภูมิปัญญา

จากการศึกษาเกี่ยวกับความหมายของความภาคภูมิใจในท้องถิ่นที่นักวิชาการ และนักการศึกษาได้ให้คำจำกัดความไว้ สามารถสรุปได้ว่า ความภาคภูมิใจในท้องถิ่น หมายถึง ความรู้สึกประทับใจต่อเรื่องราว และสิ่งดีงาม สร้างสรรค์ ส่งผลให้เกิดความรัก ห่วงแหน และเห็นความสำคัญของสิ่งต่าง ๆ ในท้องถิ่น

5.4 ลักษณะที่แสดงถึงความภาคภูมิใจในท้องถิ่น

นักวิชาการ และนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงลักษณะของความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ไว้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2541: 6) ได้กล่าวว่า จุดมุ่งหมายที่สำคัญในการพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความเป็นไทยนั้น ได้วิเคราะห์พฤติกรรมบ่งชี้ไว้ ดังนี้

- 1) การใช้ภาษาไทยได้ถูกต้อง ชัดเจน
- 2) ความนิยมในความเป็นไทย ใช้ของไทย
- 3) การมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ อนุรักษ์ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมไทย
- 4) ความชื่นชมในงานศิลปะไทย
- 5) การนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต
- 6) การปฏิบัติตามมารยาทอันดีงามของไทย
- 7) ร่วมกิจกรรมที่สำคัญของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

นพดล กรรณิกา และคนอื่น ๆ (2548: 2-4) ได้กล่าวว่า ความภูมิใจในความเป็นไทยสามารถสรุปประเด็นเนื้อหาที่สำคัญในการสร้างตัวชีวิตไว้ ดังนี้

1. ความภูมิใจในเอกลักษณ์ความเป็นไทย หมายถึง สัญลักษณ์ที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นไทย ได้แก่ ภาษา ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม รวมทั้งเอกลักษณ์ต่าง ๆ ที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นไทย เช่น ธงชาติ การไหว้ ชุดไทย ภาษาไทยและภาษาท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ไทย และประวัติศาสตร์ท้องถิ่น วรรณกรรม วรรณคดีไทย สถาปัตยกรรมไทย จิตรกรรมแบบไทย ประติมากรรม ศิลปหัตถกรรม ประเพณีไทย ประเพณีพื้นบ้าน เพลงชาติไทย นาฏศิลป์ไทย เครื่องดนตรีไทย ศิลปะดนตรีพื้นบ้าน มวยไทย ตะกร้อไทย การแพทย์แผนไทย เป็นต้น

2. ความภูมิใจในวิถีชีวิตความเป็นไทย หมายถึง ทศนคติต่อวิถีการดำรงชีวิตในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างกันในสังคมไทย เช่น ความเป็นมิตรต่อคนไทยด้วยกัน และคนต่างชาติจากทุกประเทศ ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในยามวิกฤติ เป็นต้น การดำรงชีวิต เช่น การใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในความหลากหลายเชื้อชาติ การอยู่ร่วมกันเป็นชุมชน การเป็นครอบครัวขนาดใหญ่ เป็นต้น อาหารการกิน เช่น การทานอาหารรสจัด ความหลากหลายของรสชาติอาหารและผลไม้ไทย เป็นต้น นิสัยและบุคลิกลักษณะเฉพาะตัวของคนไทย เช่น การมีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การยิ้มแย้มแจ่มใส การเคารพคนที่อาวุโส ความกตัญญูต่อบุคคลผู้มีพระคุณ ความอ่อนน้อมถ่อมตน ความรักอิสระ เสรีภาพ การรักพวกพ้อง

3. ความภูมิใจในการปกครอง การเมือง ระบบสังคมไทย และทรัพยากรของประเทศ หมายถึง ความรู้สึกภูมิใจในโครงสร้างของระบบต่าง ๆ ภายในสังคมไทย ได้แก่ สถาบันพระมหากษัตริย์ ระบบการเมืองการปกครอง ระบบเศรษฐกิจ และระบบการศึกษา เช่น ความเป็น

เอกราช การปกครองแบบประชาธิปไตย รัฐธรรมนูญ สิทธิเสรีภาพ กฎหมายไทย ระบบเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ เช่น น้ำ ป่าไม้ ความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นต้น

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2557: 54) ได้กล่าวว่า ตัวชี้วัดและพฤติกรรมที่บ่งชี้ไว้ในคุณลักษณะอันพึงประสงค์ข้อที่ 7 รักความเป็นไทย รายละเอียดดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 แสดงตัวชี้วัด และพฤติกรรมบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ข้อที่ 7 รักความเป็นไทย

ตัวชี้วัด	พฤติกรรมบ่งชี้
1) ภาคภูมิใจในขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรมไทย และมีความกตัญญูต่อบุคคล	1.1) แต่งกายและมีมารยาทงดงามแบบไทย มีสัมมาคารวะกตัญญูต่อบุคคลที่มีพระคุณ 1.2) ร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรมไทย 1.3) ชักชวน แนะนำให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมไทย
2) เห็นคุณค่าและใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสม	2.1) ใช้ภาษาไทยและเลขไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสม 2.2) ชักชวน แนะนำให้ผู้อื่นเห็นคุณค่าของการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง
3) อนุรักษ์และสืบทอด ภูมิปัญญาไทย	3.1) นำภูมิปัญญาไทยมาใช้ให้เหมาะสมในวิถีชีวิต 3.2) ร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาไทย 3.3) แนะนำ มีส่วนร่วมในการสืบทอดภูมิปัญญาไทย

ชัยวัฒน์ ทองเพ็ช (2563: 62) ได้กล่าวว่า ลักษณะที่แสดงถึงความภาคภูมิใจ โดยได้นำพฤติกรรมบ่งชี้มาใช้ในการกำหนดลักษณะความภาคภูมิใจ ไว้ดังนี้ 1) ภาคภูมิใจในขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรมท้องถิ่น 2) อนุรักษ์ และสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

นุชจริย คงโพธิ์น้อย (2555: 18) ได้กล่าวว่า ลักษณะของความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ประกอบด้วย 5 ลักษณะ ดังนี้

1. ความภาคภูมิใจในภาษาไทย
2. ความภาคภูมิใจในสินค้าและภูมิปัญญาไทย
3. ความภาคภูมิใจในกิริยา มารยาทไทย
4. ความภาคภูมิใจในขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปะวัฒนธรรมไทย
5. ความภาคภูมิใจในวิถีชีวิตไทย

เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2556: คำนำ) ได้กล่าวว่า การสร้างความรัก และภูมิใจในท้องถิ่นของตนนั้นจำเป็นต้องมีประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นนั้น ๆ เป็นกลไกในการสร้างความเป็นท้องถิ่นนิยม

จากการศึกษาเกี่ยวกับลักษณะที่แสดงถึงความภาคภูมิใจในท้องถิ่นที่นักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้คำจำกัดความไว้ ผู้วิจัยได้นำพฤติกรรมบ่งชี้มาใช้ในการกำหนดลักษณะความภาคภูมิใจเพื่อใช้ในการสร้างเครื่องมือวัดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น สามารถสรุปได้ดังนี้

- 1) ด้านภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ 2) ด้านศิลปวัฒนธรรม 3) ด้านบุคคลสำคัญ 4) ด้านทรัพยากร

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมการเรียนรู้

จิรนนท์ ขุนทอง (2560: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องกลุ่มชาติพันธุ์ในอรัญประเทศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอรัญประเทศ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องกลุ่มชาติพันธุ์ในอรัญประเทศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยชุดกิจกรรมฯ สูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมฯ เรื่องกลุ่มชาติพันธุ์ในอรัญประเทศโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

สุมิตร คชรัตน์ (2561: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยประยุกต์การจัดการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า 1. ชุดกิจกรรมฯ โดยประยุกต์การจัดการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นฐาน มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน (E_1/ E_2) เท่ากับ 81.93/ 86.61 2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยประยุกต์การจัดการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นฐาน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3. ผลการทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) เจตคติของนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมฯ โดยประยุกต์การจัดการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นฐาน อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง

จุมพล เอื่องเพชร (2561: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ เรื่องท้องถิ่นบึงต่าสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พบว่า นักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญ และต้องการให้มีการพัฒนาชุดการเรียนรู้ที่เน้นการแสวงหาความรู้ในท้องถิ่นบ่งชี้ที่นักเรียนอาศัยอยู่ เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ คาดหวังให้นักเรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ และมีกระบวนการในการสร้างองค์ความรู้ และเกิดการเห็นคุณค่าในท้องถิ่น 2. ผลการพัฒนาและหาประสิทธิภาพการพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ เรื่องท้องถิ่นบ่งชี้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยใช้ชุดการเรียนรู้มีค่าประสิทธิภาพ 80.67/82.25 2.1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2.2 นักเรียนเกิดการเห็นคุณค่าในท้องถิ่นของตนเอง 2.3. นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ดวงใจ เปลี่ยนศรี (2561: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่องหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล้ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น พบว่าผู้ที่เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญ และคาดหวังให้นักเรียนได้ศึกษาแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นเรื่องหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล้ามะละกอ เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ที่ประกอบด้วย แผนพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้จำนวน 6 แผน 1) เรียนรู้วิถีอยู่อย่างพอเพียงหมู่บ้านเหล้ามะละกอ 2) ตามรอยพ่อหลวงสู่ฐานการเรียนรู้ 3) แลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิตหมู่บ้านเหล้ามะละกอ 4) ถอดบทเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 5) สร้างสรรค์ผลงานและ 6) เผยแพร่ผลงานสู่ชุมชน 2. ผลการเรียนรู้ เรื่องหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล้ามะละกอ พบว่าก่อน และหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน 3. ผลการศึกษาความสามารถการจัดการความรู้เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล้ามะละกอ พบว่านักเรียนมีความสามารถในการจัดการความรู้อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 26.20 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.41 4. ผลความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นเรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล้ามะละกอ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.91 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.23

ชัตติยะ โคตรธา (2565: 90) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ออนไลน์ เรื่องกระบวนการดำรงชีวิตของพืช เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ออนไลน์ เรื่องกระบวนการดำรงชีวิตของพืช พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ

สืบเสาะหาความรู้ร่วมกับชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ออนไลน์ เรื่องกระบวนการดำรงชีวิตของพืชหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ศาสดา ทักซิณ (2564: 100) ได้ศึกษาการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้นร่วมกับชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้น ร่วมกับชุดกิจกรรมการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแหล่งเรียนรู้

พิรุณ สิริศักดิ์ (2554: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ เพื่อส่งเสริมสัมพัสด้านสถานที่ และความรู้สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้ 1. รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น มีแนวคิดพื้นฐานที่สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ สิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม และมีองค์ประกอบจำนวน 5 ด้าน คือ 1) หลักการของรูปแบบมี 4 ประการ คือ การนำบริบทของท้องถิ่นมาใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ การสืบสอบประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น การลงมือพิทักษ์สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของชุมชน 2) วัตถุประสงค์มี 2 ด้าน คือ การส่งเสริมสัมพัสด้านสถานที่ในด้านความหมาย ความผูกพันกับสถานที่ และการส่งเสริมการรู้สิ่งแวดล้อมในด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ และพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อม 3) เนื้อหาของรูปแบบเป็นสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมที่บูรณาการกับประเด็นสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น 4) ขั้นตอนการเรียนการสอนมีจำนวน 6 ขั้น คือ ขั้นเตรียมทักษะพื้นฐานให้กับนักเรียน ขั้นสำรวจประเด็นสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ขั้นวิเคราะห์บริบทประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ขั้นวางแผนการพิทักษ์รักษาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ขั้นลงมือพิทักษ์รักษาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น และขั้นนำเสนอผลงานสู่สาธารณะ และ 5) การประเมินผลการเรียนรู้ทำได้โดยการตรวจสอบผลงาน และบันทึกผลการเรียนรู้ของนักเรียนระหว่างการเรียนการสอนและการทดสอบหลังการเรียนการสอนตามรูปแบบ 2. ผลการประเมินคุณภาพของรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมี ดังนี้ 2.1 ด้านการส่งเสริมสัมพัสด้านสถานที่ กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยความหมายของสถานที่ และค่าเฉลี่ยระดับความผูกพันกับสถานที่ในภาพรวม และจำแนกตามองค์ประกอบย่อยสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกองค์ประกอบโดยมีพัฒนาการความหมายของสถานที่ และความผูกพันกับสถานที่สูงที่สุดในขั้นนำเสนอผลงานสู่สาธารณะ 2.2 ด้านการส่งเสริมการรู้สิ่งแวดล้อม กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม คะแนนเฉลี่ยด้านทักษะสิ่งแวดล้อม ค่าเฉลี่ยระดับเจตคติด้านสิ่งแวดล้อม และค่าเฉลี่ยระดับ

พฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อมในภาพรวมสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกองค์ประกอบโดยมีพัฒนาการความรู้ และทักษะด้านสิ่งแวดล้อมสูงที่สุดในชั้นลงมือพิทักษ์รักษาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น และมีพัฒนาการเจตคติ และพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อมสูงที่สุดในชั้นนำเสนอผลงานสู่สาธารณะ

ณัฐชฎิล มาอินแก้ว (2560: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ ที่มีต่อความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์และเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. ผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ ที่มีต่อความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย มีดังนี้ 1.1 นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนฯ มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 1.2 นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนฯ มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นทางประวัติศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2. ผลการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ ที่มีต่อเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย มีดังนี้ 2.1 นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2.2 นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ทิพย์รัตน์ สิทธิวงศ์. (2561: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ ร่วมกับกระบวนการ QSCCS สำหรับหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ ร่วมกับกระบวนการ QSCCS สำหรับหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่สร้างขึ้นประกอบด้วย 5 หัวข้อ ได้แก่ 1) นโยบายประชาคมอาเซียน AEC (Asean Economics Community) 2) นโยบายของรัฐบาล นโยบายการศึกษาไทย หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และนโยบายการพัฒนาของจังหวัด 3) พื้นที่ศึกษาเครือข่ายและองค์กรต่าง ๆ ภายในจังหวัด 4) โครงสร้างหลักสูตร 5) เป้าหมายการเรียนการสอน 2. ผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ ร่วมกับกระบวนการ QSCCS สำหรับหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอน ตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ร่วมกับกระบวนการ QSCCS มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่ร่วมกับกระบวนการ QSCCS โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

อมสิน จตุพร (2560: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดการศึกษาอิงสถานที่เพื่อเสริมสร้างสำนึกแห่งความเป็นชุมชน สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาในชนบท ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลพื้นฐานของชุมชนประกอบด้วยเนื้อหาบริบทท้องถิ่นซึ่งสะท้อนคุณค่าและอัตลักษณ์ ได้แก่ ความรู้ ภูมิปัญญา วิถีชีวิต คุณค่าของทรัพยากรและวัฒนธรรมท้องถิ่น หลักสูตรแสดงเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษา โดยการเชื่อมโยงความรู้ท้องถิ่นเข้ากับวิทยาการสมัยใหม่เพื่อเสริมสร้างพลังให้นักเรียน และชุมชนอย่างยั่งยืน หลักสูตรมีองค์ประกอบ ได้แก่ วิสัยทัศน์ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างเนื้อหา เวลาเรียน แนวการจัดการเรียนรู้ สื่อแหล่งเรียนรู้ และแนวทางการวัดและประเมินผลที่ได้รับจากการพัฒนาหลักสูตร พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านความพึงพอใจของครู นักเรียน และวิทยากรท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก ด้านพฤติกรรมนักเรียนระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พฤติกรรมการทำงานกลุ่ม การทำโครงงาน และการนำเสนองานหน้าชั้นเรียนอยู่ในระดับมาก และด้านสำนึกแห่งความเป็นชุมชนอยู่ในระดับมาก

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความภาคภูมิใจในท้องถิ่น

อุดมพงษ์ เกศศรีพงษ์ศา และคณะ (2560: 48) ได้ศึกษารูปแบบการสร้างจิตสำนึกท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ป่าชุมชนอย่างยั่งยืน ตำบลโคกกลาง อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า 1 ความสัมพันธ์ของวิถีชีวิตคนในชุมชนกับป่ามีมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ป่าแห่งนี้เป็นที่อยู่ของสัตว์ป่าเป็นแหล่งอาหารและสร้างรายได้ แต่คนขาดจิตสำนึกในการดูแลป่า รู้จักใช้แต่ไม่ได้ดูแล เนื่องจากคิดว่าป่าไม่มีวันหมด และคิดว่าหน่วยงานราชการมีหน้าที่ต้องเข้าไปดูแล 2 ได้รูปแบบในการสร้างจิตสำนึกของคนในท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ป่าชุมชนอย่างยั่งยืน โดยใช้รูปแบบการให้กลุ่มเยาวชนช่วยในการขับเคลื่อนการสร้างจิตสำนึกในการรักษาป่า และมีการจัดตั้ง “กลุ่มเยาวชนคนรักโขกกระดู่” ผ่านโซเชียล ทำให้การรับรู้กิจกรรมเกี่ยวกับป่า และข่าวสารมีการรับรู้ได้มากขึ้น โดยสอดแทรกการยกระดับจิตสำนึกคนในชุมชนผ่านกิจกรรม ได้แก่ การใช้เครือข่ายยุววิจัย พิธีบวชป่า และติดป้ายอนุรักษ์รอบป่า กิจกรรมตั้งศาลต้นกุง ค่ายเยาวชนอนุรักษ์ป่า การทำแผนที่ป่าด้วย GPS โดยชุมชน เป็นต้น จนเกิดรูปแบบการจัดการป่าโดยการใช้หลักผู้นำในชุมชนและใช้ระบบความสัมพันธ์เครือข่าย กระบวนการสร้างการเรียนรู้ข้ามวัย (เด็ก-ผู้สูงอายุ) นำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น คือ ทำให้กลุ่มคนในชุมชนมีการรวมตัวกันเพิ่มขึ้น เกิดเครือข่ายความร่วมมือภายในและภายนอกพื้นที่ในการทำกิจกรรมสร้างจิตสำนึกรักษาป่าชุมชน ได้ตั้งกฎกติการ่วมกันและจัดทำป้าย

ข้อตกลงเรื่องป่า จัดตั้งคณะกรรมการหมู่บ้านเพื่อดูแลบริหารจัดการป่า และทางองค์การบริหารส่วนตำบลโคกกลาง จัดทำแผนงานเพื่อเสนอหน่วยงานทหารสนับสนุนงบประมาณขุดลอกหนองน้ำในป่า 2 แห่ง และขุดคลองเพื่อกั้นเขตแนวป่าที่หล่อป้องกันการบุกรุกป่า

สมใจ อุดมศรีและคณะ (2561: 64) ได้ศึกษาการเสริมสร้างทักษะชีวิต และจิตสำนึกรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยกิจกรรมการเรียนรู้ที่ประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนโคกสีวิทยาสรรค์ ผลการเสริมสร้างจิตสำนึกรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของนักเรียน โดยกิจกรรมการเรียนรู้ที่ประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนโคกสีวิทยาสรรค์ จากการประเมินตนเองและการประเมินของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ชนินทร์ แก้วบุญเรือง (2561: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการศึกษาการคิดสะท้อนความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ เรื่องประวัติศาสตร์ท้องถิ่นบางหัวเสือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า 1 ผลการศึกษาการคิดสะท้อนความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ เรื่องประวัติศาสตร์ท้องถิ่นบางหัวเสือของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้น 2 ผลการเรียนรู้เรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นบางหัวเสือ ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3 ความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ เรื่องประวัติศาสตร์ท้องถิ่นบางหัวเสือ โดยภาพรวมและในรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

ชัยวัฒน์ ทองเพ็ช (2563: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่ส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความภาคภูมิใจในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษาพบว่า 1 หน่วยการเรียนรู้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ๑ มีความเหมาะสมขององค์ประกอบหน่วยการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด 2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ๑ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ๑ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ๑ มีความภาคภูมิใจในท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก

อวรณ์ อาจหาญ และคณะ (2561: บทคัดย่อ) ได้ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียน และชุมชนในการปลูกข้าวอินทรีย์โดยใช้หลักทางสิ่งแวดล้อมศึกษา เพื่อพัฒนาจิตสำนึกรักษ์ท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า ระยะที่ 1 ด้านสภาพความต้องการของผู้ให้ข้อมูลในชุมชน มีระดับความต้องการที่ได้จากงานวิจัยนี้ ทั้งหมด 7 ด้าน มีความต้องการ และความจำเป็น

อยู่ในระดับมากทุกด้าน ระยะที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีความเหมาะสม และเป็นไปได้ในการนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ระยะที่ 3 ผลการใช้รูปแบบพบว่า นักเรียนมีสมรรถนะทางการเรียนรู้โดยรวมทั้ง 3 ด้าน ตามที่หลักสูตรได้กำหนดไว้โดยมีคะแนนเฉลี่ย หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อมราวดี บุตรเสมียน (2563: บทคัดย่อ). ได้ศึกษาการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องเรขาคณิต โดยใช้รูปแบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า 1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องเรขาคณิต โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.56/ 80.80 2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า หลังเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้กับกลุ่มนักเรียนที่เรียนแบบปกติ พบว่า มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4. เจตคติต่อท้องถิ่นระยองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มีเจตคติดีอย่างมาก ($X = 4.78$) 5. เจตคติต่อท้องถิ่นระยองระหว่างกลุ่มที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.78 ซึ่งมากกว่านักเรียนกลุ่มที่เรียนแบบปกติที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.24

ธีรวิทย์ บัวหลวง ศุภพิชญพงษ์ (2564: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการอ่านวิเคราะห์ และจิตสำนึกรักท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้แนวคิดละครสร้างสรรค์ร่วมกับนิทานพื้นบ้าน ผลการวิจัย พบว่า 1 ความสามารถในการอ่านวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังทดลองสูงขึ้นก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2. จิตสำนึกรักท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังทดลองสูงขึ้นก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการอ่านวิเคราะห์กับจิตสำนึกรักท้องถิ่นมีค่าเท่ากับ 0.423 โดยตัวแปรสัมพันธ์ทางบวกปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Gilbertson (1991, อ้างถึงในกัญญา ประเสริฐไทย 2555: 50) ได้ศึกษาผลของการจัดการเรียนการสอนนอกห้องเรียนที่มีต่อความรู้ และทัศนคติของนักเรียนในด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความรู้ และทัศนคติของนักเรียนในด้านสิ่งแวดล้อม ระหว่างกลุ่มควบคุมที่เรียนในห้องเรียน และกลุ่มทดลองที่มีการใช้เวลา 1 ใน 4 ของเวลาเรียนทั้งหมดออกไปศึกษานอกห้องเรียน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นนักเรียนระดับ 6 ในรัฐมินิโซต้า หลังการทดลอง ผู้วิจัยได้จัดทำ การทดสอบวัดความรู้ในด้านหลักการทางนิเวศวิทยา และสิ่งแวดล้อมกับนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า

กลุ่มทดลองมีความรู้ความเข้าใจมากกว่ากลุ่มควบคุม นักเรียนมีความเข้าใจ เรื่องสิ่งแวดล้อมมากกว่า หลักการทางนิเวศวิทยา

Anderson (1982: 42) ได้ศึกษาการสร้างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อหาประสิทธิภาพที่ตั้งไว้ และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาในระดับประถมศึกษา โดยใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองกับการสอนแบบบรรยาย ผลการวิจัยพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญจากกลุ่มที่สอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ การวางแผนการสอน และวิธีสอนแต่ไม่มีความแตกต่างกันด้านทัศนคติที่มีต่อวิชาสังคมศึกษา และผู้เรียนโดยมากชอบชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

Indriyanto (1993 อ้างถึงในวรจักร ใจแก้ว 2554: 35) ได้ศึกษาการศึกษาอิทธิพลของแหล่งเรียนรู้ในบ้านกับแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับประถมศึกษาในประเทศอินโดนีเซีย ผลการวิจัยพบว่า ในระหว่างตัวแปรบ้าน และแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ผู้ปกครอง และชุมชนมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เพราะผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์สูงขึ้น เมื่อเทียบกับแหล่งชุมชนใดก็ตามที่ได้รับความร่วมมือจากบ้านและชุมชนน้อย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก็มีแนวโน้มต่ำลง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งงานวิจัยภายในประเทศและต่างประเทศ พบว่า การใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้และชุมชนท้องถิ่น ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในเรื่องราวของพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของท้องถิ่น เกิดประเด็นคำถามในการนำไปสู่การศึกษาเรียนรู้ และทำความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มสูงขึ้น และเกิดความภาคภูมิใจในชุมชนท้องถิ่นของตนเพิ่มมากขึ้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเราที่มีต่อความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านบ่อทราย อำเภอบำเพ็ญ จังหวัดพัทลุง มีแบบแผนการวิจัยแบบ Pre Experimental Research Designs แบบหนึ่งกลุ่มสอบก่อนหลัง (The One-Group Pretest-Posttest Design) (ศิริชัย กาญจนวาสี และคณะ, 2551) โดยมีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านบ่อทราย อำเภอบำเพ็ญ จังหวัดพัทลุง เป็นหน่วยวิเคราะห์ (Unit of Analysis) ซึ่งมีรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนประถมศึกษาขยายโอกาสในอำเภอบำเพ็ญ จังหวัดพัทลุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 จำนวน 5 ห้องเรียน รวมนักเรียนทั้งหมด 120 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนบ้านบ่อทราย ตำบลบ้านพร้าว อำเภอบำเพ็ญ จังหวัดพัทลุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 จำนวนนักเรียน 11 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเรา

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่

1. ผลการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเรา
2. ความภาคภูมิใจในท้องถิ่น

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย อยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ใช้เวลาในการทดลอง 15 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง จำนวน 15 ชั่วโมง มีรายละเอียดดังนี้

1. ปฐมนิเทศเพื่อชี้แจงรายละเอียดกระบวนการจัดการเรียนรู้ และข้อตกลงเบื้องต้นของรายวิชาพหุศึกษา จำนวน 1 ชั่วโมง
2. กระบวนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 13 ชั่วโมง ประกอบด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเรา ประกอบด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 4 ชุด ดังนี้
 - เรื่องที่ 1 จากหัวเมืองถึงเสกัก
 - เรื่องที่ 2 มรดกศิลปะที่เล่าขาน
 - เรื่องที่ 3 เด่นตระการคนกล้าเมืองลุง
 - เรื่องที่ 4 ผดุงพหุให้ยั่งยืน
3. ทดสอบก่อนเรียนเพื่อวัดผลการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเรา จำนวน 1 ชั่วโมง
4. ทดสอบหลังเรียนเพื่อวัดผลการเรียนรู้ และวัดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น เรื่องเมืองลุงบ้านเรา จำนวน 1 ชั่วโมง

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเนื้อหาที่อยู่ในรายวิชาเพิ่มเติม พหุศึกษา (ส 21208) เนื้อหาที่นำมาใช้พัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเราของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นำมาจากโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนบ้านบ่อทราย ซึ่งจัดทำขึ้นให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 รายวิชาเพิ่มเติม พหุศึกษา ประกอบด้วยเนื้อหาดังนี้ เรื่องที่ 1 จากหัวเมืองถึงเสกัก เรื่องที่ 2 มรดกศิลปะที่เล่าขาน เรื่องที่ 3 เด่นตระการคนกล้าเมืองลุง เรื่องที่ 4 ผดุงพหุให้ยั่งยืน

แบบแผนการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามแบบแผนการทดลองแบบ Pre Experimental Research Designs แบบหนึ่งกลุ่มสอบก่อนหลัง (The One-Group Pretest-Posttest Design) ซึ่งมีแบบแผนดังนี้

ตารางที่ 8 แสดงแบบแผนการวิจัย

สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
T_1	X	T_2

T_1 แทน การทดสอบก่อนเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเรา

X แทน การใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเรา

T_2 แทน การทดสอบหลังเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเรา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเรา
2. แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเรา
3. แบบวัดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเรา

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเรา ประกอบด้วยชุดกิจกรรมทั้งหมด 4 เรื่อง คือ เรื่องที่ 1 จากหัวเมืองถึงเสกัก เรื่องที่ 2 มรดกศิลปะที่เล่าขาน เรื่องที่ 3 เด่นตระการคนกล้าเมืองลุง เรื่องที่ 4 ผดุงพัลลภให้ยั่งยืน จำนวน 15 ชั่วโมง มีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้

- 1.1 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542
- 1.2 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551
- 1.3 มาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- 1.4 หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนบ้านบ่อทราย
- 1.5 รายวิชาเพิ่มเติม พัทลุงศึกษา โรงเรียนบ้านบ่อทราย

2. ศึกษาวิเคราะห์โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนบ้านบ่อทราย ช่วงชั้นที่ 3 ม.1-3 เพื่อทราบขอบข่ายของเนื้อหาสาระ โดยศึกษาจากคำอธิบายรายวิชา โครงสร้างหน่วยการเรียนรู้และผลการเรียนรู้

3. ศึกษาแนวคิด และหลักการเกี่ยวกับการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อนำมาพัฒนาเป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเรา และการประเมินการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

4. วิเคราะห์ผลจากข้อมูลพื้นฐาน สรุปข้อมูลจากแนวคิด และทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเราของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

5. นำข้อมูลที่ได้มากำหนดโครงสร้าง ขอบเขตเนื้อหา ตลอดจนวัตถุประสงค์และ ดำเนินการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเราของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยขอ คำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นประกอบด้วย ชุดกิจกรรมฯ จำนวน 4 ชุด ได้แก่

ชุดกิจกรรมฯ ที่ 1 เรื่อง จากหัวเมืองถึงเสกัก

ชุดกิจกรรมฯ ที่ 2 เรื่อง มรดกศิลปะที่เล่าขาน

ชุดกิจกรรมฯ ที่ 3 เรื่อง เต้นตระการคนกล้าเมืองลุง

ชุดกิจกรรมฯ ที่ 4 เรื่อง ผดุงพัทลุงให้ยั่งยืน

ชุดกิจกรรมฯ ที่สร้างขึ้นจะมื่อองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

1. คู่มือการใช้ชุดกิจกรรมฯ สำหรับผู้สอน (คู่มือครู)

2. คำชี้แจงในการใช้ชุดกิจกรรมฯ (สำหรับผู้เรียน)

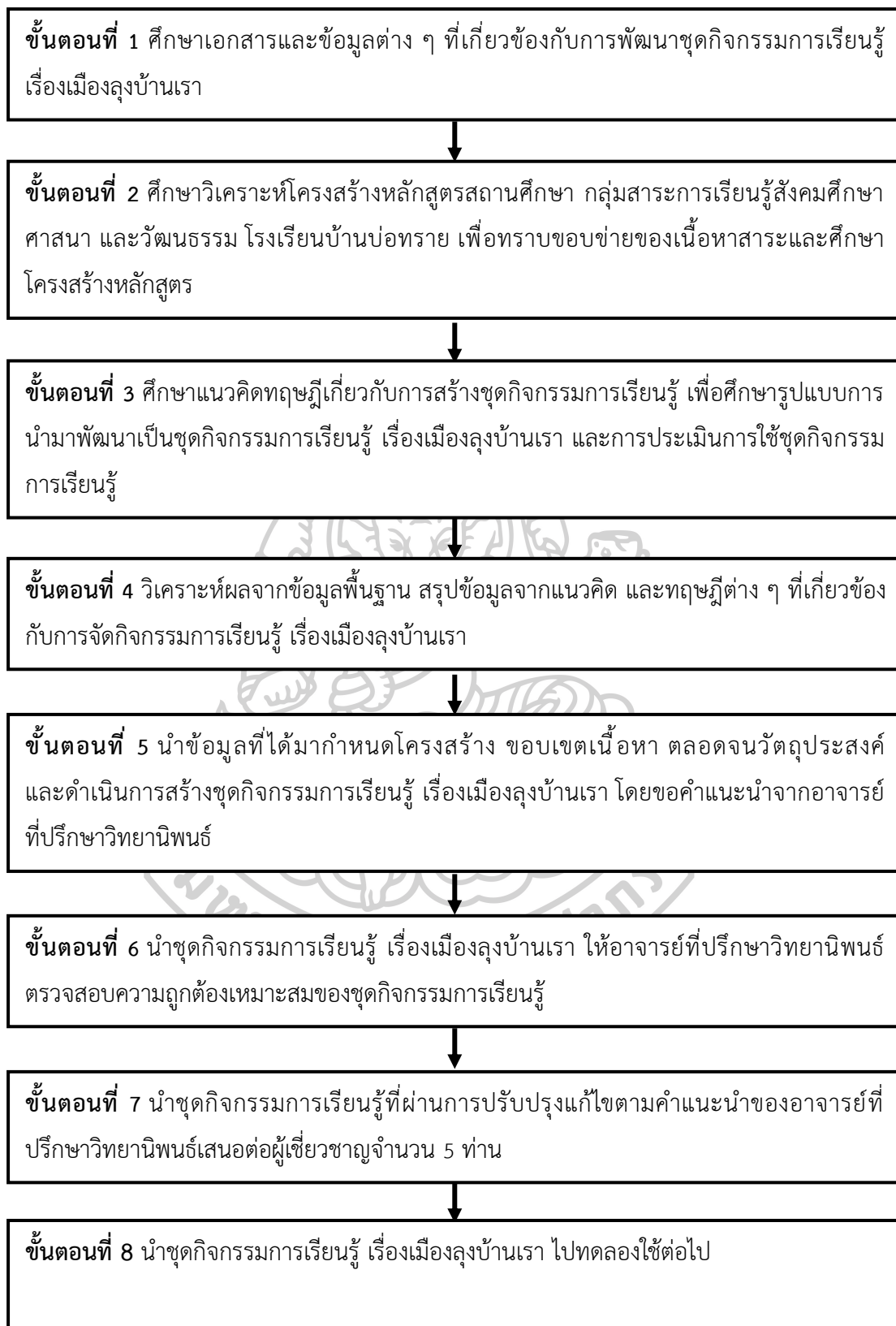
3. เนื้อหาหรือกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับการเรียนรู้ของผู้เรียนซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมและสื่อแหล่งเรียนรู้ประกอบ (สำหรับผู้เรียน)

4. การวัดและประเมินผล เป็นการเฉลยกิจกรรมการเรียนรู้ และเกณฑ์การให้คะแนน (สำหรับผู้สอน)

6. นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเราของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของชุดกิจกรรมฯ เพื่อขอคำแนะนำใน การปรับปรุงแก้ไขชุดกิจกรรมฯ ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ทั้งด้านเนื้อหา ภาษา และความเหมาะสม ของสื่อที่นำมาใช้ในชุดกิจกรรมฯ

7. นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไข ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ได้แก่ 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา 2) ผู้เชี่ยวชาญด้าน หลักสูตร 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ 4) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมิน 5) ผู้เชี่ยวชาญ ด้านสื่อ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) มาหาค่าความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC (มาเรียม นิลพันธุ์, 2547: 108) มีค่า IOC เท่ากับ 0.9

8. นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเราของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ไปทดลองใช้ต่อไป

แผนภาพที่ 3 ขั้นตอนการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเรา

2. แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเรา

แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเรา แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ เพื่อใช้ทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน (Pretest-Posttest) เป็นแบบทดสอบแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก กำหนดการให้ค่าคะแนนคือ ตอบถูกได้ 1 คะแนน ถ้าตอบผิดได้ 0 คะแนน โดยมีขั้นตอนในการสร้างแบบทดสอบ ดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านบ่อทราย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง และโครงสร้างหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ เนื้อหา การวัดและประเมินผลในรายวิชา พัทลุงศึกษา

2. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการและวิธีการสร้างเครื่องมือในการวัด และประเมินผล

3. วิเคราะห์สาระการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ และเนื้อหาเพื่อสามารถสร้างแบบทดสอบได้ถูกต้องและสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

4. สร้างแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเรา โดยผู้วิจัยทำการวิเคราะห์หลักสูตรและสร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตร จากเนื้อหาและพฤติกรรมที่ต้องการวัดจากผู้เรียนตามหลักของเบนจามิน เอส (Bloom's taxonomy) โดย แครทโวลท์ และคณะ (Krathwohl, 2002) เพื่อใช้สำหรับเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจว่าต้องการวัดพฤติกรรมใดจำนวนมายน้อยเพียงใด เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบทดสอบจำนวน 30 ข้อ โดย 1) จำแนกจุดประสงค์ของเนื้อหาออกเป็นพฤติกรรมว่าประกอบด้วยพฤติกรรมใดบ้าง 2) ให้ความหมายของแต่ละพฤติกรรมพร้อมระบุลักษณะการกระทำ หรือการแสดงออกที่บุคคลมีพฤติกรรมนั้น ๆ 3) จำแนกเนื้อหาและระบุความคิดรวบยอดของแต่ละเนื้อหา และ 4) สร้างตารางวิเคราะห์ข้อสอบ

ตารางที่ 9 ตารางวิเคราะห์ข้อสอบแบบวัดผลการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเรา

ชื่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	ความจำ	ความเข้าใจ	ประยุกต์	วิเคราะห์	ประเมินค่า	สร้างสรรค์	จำนวนข้อ
จากหัวเมืองถึงเสกัก	1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานของเมืองพัทลุงจากอดีตถึงปัจจุบัน	-	-	-	4	-	1	5
	2. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการแบ่งเขตการปกครองของพัทลุงตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน	1	1	-	1	-	-	3

ตารางที่ 9 ตารางวิเคราะห์ข้อสอบแบบวัดผลการเรียนรู้เมืองลุงบ้านเรา (ต่อ)

ชื่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	ความจำ	ความเข้าใจ	ประยุกต์	วิเคราะห์	ประเมินค่า	สร้างสรรค์	จำนวนข้อ
มรดกศิลปะที่เล่าขาน	1. มีความรู้ ความเข้าใจในมรดกด้านศิลปกรรมท้องถิ่น	2	1	-	1	-	-	4
	2. มีความรู้ ความเข้าใจในมรดกด้านศิลปะการแสดงท้องถิ่น	1	-	1	1	-	-	3
เด่นตระการคนกล้าเมืองลุง	1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติผลงานของบุคคลสำคัญ	2	1	-	1	-	-	4
	2. สามารถนำประวัติ ผลงานของบุคคลสำคัญมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต	-	-	2	-	-	1	3
ผดุงพัทลุงให้ยั่งยืน	1. มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรทางวัฒนธรรม	1	1	-	1	-	-	3
	2. สามารถเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาและอนุรักษ์ทรัพยากรในจังหวัดพัทลุง	-	-	-	3	-	2	5
รวม		30 ข้อ						

5. นำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเรา เสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบเพื่อปรับปรุงและแก้ไขแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้

6. นำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา สารการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ 2 ท่าน 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นพัทลุง 2 ท่าน และ 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล 1 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) (ศิริชัย กาญจนวาสี และคณะ, 2551) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบทดสอบสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าแบบทดสอบสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

-1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบทดสอบไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) มีค่าตั้งแต่ 0.60-1.00 ถือว่ามีความสอดคล้องกันในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

7. นำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ไปทดลองใช้ (Tryout) กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เคยเรียน วิชาพหุศึกษา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อสอบรายข้อ คำนวณค่าระดับความยากง่าย (p) เท่ากับ 0.75 และค่าอำนาจจำแนก (r) เท่ากับ 0.25

8. นำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตร KR - 20 ของ Kuder Richardson เท่ากับ 0.94

9. นำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเรา ไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยทดลองกับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 11 คน

แผนภาพที่ 4 ขั้นตอนการสร้างแบบวัดผลการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเรา

3. แบบวัดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น

แบบวัดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น เป็นแบบวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า ชนิด 5 ระดับ แบบรูปรีโดยมีขั้นตอนในการสร้างแบบวัดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ดังนี้

1. ผู้วิจัยกำหนดจุดมุ่งหมายในการวัดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อวัดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. ผู้วิจัยวางแผนการสร้างแบบวัดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น
 - 2.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างการวัดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ทั้งในด้านคำนิยาม องค์ประกอบ ลักษณะการเขียนข้อคำถาม การสร้างตัวเลือก และการให้คะแนน
 - 2.2 สร้างนิยามปฏิบัติการของความภาคภูมิใจในท้องถิ่นและวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อให้แบบวัดที่สร้างครอบคลุมเนื้อหา
3. ผู้วิจัยสร้างแบบวัดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ 5 หมายถึง นักเรียนเห็นด้วยหรือปฏิบัติตามข้อความนั้นมากที่สุด 4 หมายถึง นักเรียนเห็นด้วยหรือปฏิบัติตามข้อความนั้นมาก 3 หมายถึง นักเรียนเห็นด้วยหรือปฏิบัติตามข้อความนั้นปานกลาง 2 หมายถึง นักเรียนเห็นด้วยหรือปฏิบัติตามข้อความนั้นน้อย 1 หมายถึง นักเรียนเห็นด้วยหรือปฏิบัติตามข้อความนั้นน้อยที่สุด
4. นำแบบวัดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความเหมาะสมและความถูกต้องเชิงเนื้อหา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขในประเด็นข้อคำถาม
5. นำแบบวัดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นที่ปรับปรุงแก้ไขไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ 4) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมิน 5) ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบวัดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา ดังนี้

- +1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบวัดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นสอดคล้องกับเนื้อหา
- 0 หมายถึง ไม่แน่ว่าแบบวัดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นสอดคล้องกับเนื้อหา
- 1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบวัดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นไม่สอดคล้องกับเนื้อหา

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) มีค่าระหว่าง 0.86-1.0 ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60-1.00 ถือว่ามีความสอดคล้องในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

6. นำแบบวัดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ
7. นำแบบวัดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 11 คน ที่เคยเรียนในเนื้อหาพหุศึกษามาแล้ว เพื่อหาข้อบกพร่องและความเหมาะสมแล้ว นำมาปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้นก่อนนำไปใช้จริง
8. นำแบบวัดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง

แผนภาพที่ 5 ขั้นตอนการสร้างแบบวัดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 รวมทั้งสิ้น 15 สัปดาห์ วิธีการดำเนินการทดลองผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนการทดลอง เป็นขั้นที่ผู้วิจัยเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.1 ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.1.1 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเรา การสอนใช้เวลาสอน 15 สัปดาห์ จำนวน 15 ชั่วโมง

1.1.2 แบบวัดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น

1.1.3 แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้เรื่อง เมืองลุงบ้านเรา

1.2 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเพื่อทำการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย ไปเสนอต่อผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านป่อทราย อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง

1.3 ผู้วิจัยปฐมนิเทศแนะนำวิธีการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเรา ให้กับนักเรียน

1.4 ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเรา แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ก่อนเรียน (Pretest) เพื่อวัดความรู้พื้นฐานและเก็บผลการทดสอบไปเปรียบเทียบกับผลการสอบหลังเรียน

2. ขั้นทดลอง

ผู้วิจัยนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเราไปใช้สอนกับกลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยทำการทดลองสอนจำนวน 13 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง รวมระยะเวลา 13 ชั่วโมง ซึ่งมีขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดังนี้

3. ขั้นสุดท้ายหลังจากการทดลอง

3.1 เก็บรวบรวมข้อมูลหลังการทดลองโดยทดสอบนักเรียนด้วย 1) แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้หลังเรียน เรื่องเมืองลุงบ้านเรา แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

3.2 ตรวจแบบทดสอบแล้วนำคะแนนไปวิเคราะห์โดยใช้คะแนนผลต่างระหว่างก่อนเรียน และหลังเรียน นำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมุติฐาน สรุปผลและใช้คะแนนความภาคภูมิใจในท้องถิ่นในการสรุปผลเชิงคุณภาพ

3.3 ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทำแบบวัดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นเพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาผลการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเราของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ จากแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และใช้สถิติทดสอบค่าที่แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent)

2. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาความภาคภูมิใจในท้องถิ่น เรื่องเมืองลุงบ้านเรา รายวิชาเพิ่มเติม พหุศึกษา ที่ได้ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเรา โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการสังเกตพฤติกรรมและการเรียนรู้ในชั้นเรียนในประเด็นความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเรา

ตารางที่ 10 สรุปวิธีดำเนินการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย	วิธีการ	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	การวิเคราะห์ข้อมูล
1. เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเราของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	ทดสอบโดยใช้แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเรา	แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเราของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	- ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) - ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยนำข้อมูลที่ได้ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ - ทดสอบค่าที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent)
2. เพื่อศึกษาความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเรา	ทดสอบโดยใช้แบบวัดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น	แบบวัดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น	- ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) - ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยนำข้อมูลที่ได้ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ - วิเคราะห์เนื้อหา Content Analysis

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยเรื่อง ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเราที่มีต่อความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 ที่เรียนรายวิชาพหุศึกษา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนบ้านบ่อทราย ตำบลบ้านพร้าว อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง จำนวน 11 คน ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังเรียน ด้วยการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเราของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2) ศึกษาความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของนักเรียนที่เรียนโดยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเราของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเรา ประกอบด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ 4 เรื่องย่อย ดังนี้ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 จากหัวเมืองถึงเสกัก ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 มรดกศิลปะที่เล่าขาน ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 เต้นตระการคนกล้าเมืองลุง ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4 ผดุงพัทลุงให้ยั่งยืน คู่มือครู 1 ชุด 2) แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเรา จำนวน 30 ข้อ 3) แบบวัดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น จำนวน 22 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน และเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งรายละเอียดเป็น 2 ตอนตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเราของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. ผลการศึกษาความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเรา

1) ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเรา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ตารางที่ 11 ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเราของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ผลการเรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเรา	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	t	p
ก่อนเรียน	30	10.73	4.13	9.65	.00
หลังเรียน	30	22.09	2.47		

** $p < .05$, $df=10$

จากตารางที่ 11 พบว่า คะแนนผลการเรียนรู้ด้วยการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเราของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ผลการเรียนรู้ด้วยการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเราของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยนักเรียนมีผลการเรียนรู้หลังการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 22.09$, S.D. = 2.47) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 10.73$, S.D. = 4.13) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 ที่ตั้งไว้

2) ผลการศึกษาความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเรา

ผลการศึกษาความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเรา จากแบบวัดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 11 คน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านความภาคภูมิใจในภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ของพัทลุง 2) ด้านความภาคภูมิใจในงานศิลปกรรมของพัทลุง 3) ความภาคภูมิใจในความสามารถของบุคคลสำคัญจังหวัดพัทลุง 4) ความภาคภูมิใจในมรดกทรัพยากรของจังหวัดพัทลุง โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำผลสรุปมาดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 ผลการศึกษาความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องเมืองลูกบ้านเรา

ข้อที่	รายการสอบถาม	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความ ภาคภูมิใจ ในท้องถิ่น	ลำดับที่
ความภาคภูมิใจในภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ของพัทลุง 4.52 0.53 มากที่สุด (4)					
1.	นักเรียนรู้สึกฮึกเหิมและประทับใจในเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดพัทลุง	4.82	0.39	มากที่สุด	1
2.	นักเรียนสามารถเล่าประวัติความเป็นมาชุมชนหมู่บ้านที่นักเรียนอาศัยอยู่ได้	4.36	0.64	มาก	5
3.	นักเรียนเห็นว่าเรื่องราวในประวัติศาสตร์จังหวัดพัทลุงสามารถใช้ประกอบการตัดสินใจในการดำเนินชีวิตประจำวันได้	4.45	0.50	มาก	3
4.	นักเรียนเห็นด้วยในการนำเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดพัทลุงไปต่อยอดให้เกิดมูลค่าสูงสุด	4.40	0.49	มาก	4
5.	นักเรียนไม่พอใจหากมีผู้อื่นกล่าวถึงชุมชนของนักเรียนในทางที่ไม่ดี	4.55	0.66	มากที่สุด	2
ความภาคภูมิใจในงานศิลปกรรมของพัทลุง 4.53 0.51 มากที่สุด (3)					
6.	นักเรียนเข้าชมงานศิลปกรรมของจังหวัดพัทลุงจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ	4.55	0.66	มากที่สุด	3
7.	นักเรียนมีความภาคภูมิใจในงานศิลปกรรมที่สำคัญของจังหวัดพัทลุง	4.27	0.45	มาก	5
8.	นักเรียนเข้าไปชมเมื่อเห็นการแสดงพื้นบ้านของจังหวัดพัทลุงกำลังทำการแสดงอยู่	4.64	0.48	มากที่สุด	2
9.	นักเรียนสามารถอธิบายความเป็นมาและความสำคัญของศิลปะการแสดงพื้นบ้านของจังหวัดพัทลุงได้ หากมีคนร้องถาม	4.73	0.45	มากที่สุด	1
10.	นักเรียนเต็มใจที่จะบอกเมื่อมีคนถามถึงงานศิลปกรรมและศิลปะการแสดงที่สำคัญของจังหวัดพัทลุง	4.45	0.50	มาก	4

ตารางที่ 12 ผลการศึกษาความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องเมืองลูกบ้านเรา (ต่อ)

ข้อที่	รายการสอบถาม	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความ ภาคภูมิใจ ในท้องถิ่น	ลำดับที่
ความภาคภูมิใจในความสามารถของบุคคลสำคัญจังหวัดพัทลุง 4.71 0.36 มากที่สุด (1)					
11.	นักเรียนมีความภาคภูมิใจที่จังหวัดพัทลุงมีบุคคลสำคัญที่มีความสามารถและสร้างประโยชน์ต่อบ้านเมือง	4.73	0.45	มากที่สุด	3
12.	นักเรียนบอกต่อถึงผลงานของบุคคลสำคัญของจังหวัดพัทลุงให้คนอื่นทราบ	4.36	0.48	มาก	5
13.	นักเรียนคิดว่าคนพัทลุงเป็นคนที่มีความกล้าหาญและรักบ้านเกิดตนเอง	4.64	0.48	มากที่สุด	4
14.	นักเรียนไม่พอใจและสามารถอธิบายได้หากมีคนกล่าวหาถึงคนพัทลุงในทางที่ไม่ดี	5.00	0.00	มากที่สุด	1
15.	นักเรียนนำแบบอย่างที่ดีของบุคคลสำคัญของจังหวัดพัทลุงมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน	4.82	0.39	มากที่สุด	2
ความภาคภูมิใจในมรดกทรัพยากรของจังหวัดพัทลุง 4.67 0.45 มากที่สุด (2)					
16.	นักเรียนภาคภูมิใจที่จังหวัดพัทลุงมีทรัพยากรให้ใช้ประโยชน์อย่างหลากหลาย	4.70	0.46	มากที่สุด	3
17.	นักเรียนบริโภคสินค้าและบริการที่ผลิตจากทรัพยากรในจังหวัดพัทลุง	4.36	0.48	มาก	5
18.	นักเรียนประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวที่เกิดจากทรัพยากรในจังหวัดพัทลุง	4.55	0.66	มากที่สุด	4
19.	จังหวัดพัทลุงเป็นจังหวัดเล็กๆแต่มีทรัพยากรจำนวนมากและหลากหลาย	4.82	0.39	มากที่สุด	2
20.	นักเรียนรักและหวงแหนทรัพยากรทุกประเภทในจังหวัดพัทลุง	4.91	0.29	มากที่สุด	1
รวม		4.61	0.46	มากที่สุด	

จากตารางที่ 12 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.61 , S.D. = 0.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ นักเรียนมีความภาคภูมิใจในท้องถิ่นในด้านความภาคภูมิใจในความสามารถของบุคคลสำคัญจังหวัดพัทลุง อยู่ในระดับมากที่สุด

เป็นลำดับที่หนึ่ง ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.36) รองลงมาคือ ด้านความภาคภูมิใจในมรดกทรัพยากรของจังหวัดพัทลุง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.45) ด้านความภาคภูมิใจในงานศิลปกรรมของพัทลุง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.51) และด้านความภาคภูมิใจในภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดพัทลุง นักเรียนมีความภาคภูมิใจเป็นลำดับสุดท้าย อยู่ในลำดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.53) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) ด้านความภาคภูมิใจในภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ของพัทลุง พบว่า นักเรียนมีความภาคภูมิใจในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.53) โดยเรียงลำดับความคิดเห็นรายข้อจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ นักเรียนรู้สึกอีกเท็ม และประทับใจในเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดพัทลุง นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.82$, S.D. = 0.39) ลำดับที่ 2 คือ นักเรียนไม่พอใจหากมีผู้อื่นกล่าวถึงชุมชนของนักเรียนในทางที่ไม่ดี นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.66) ลำดับที่ 3 คือ นักเรียนเห็นว่าเรื่องราวในประวัติศาสตร์จังหวัดพัทลุงสามารถใช้ประกอบการตัดสินใจในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.50) ลำดับที่ 4 คือ นักเรียนเต็มใจที่จะบอกเมื่อมีคนถามถึงงานศิลปกรรมและศิลปะการแสดงที่สำคัญของจังหวัดพัทลุง นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.49) และลำดับสุดท้าย คือ นักเรียนสามารถเล่าประวัติความเป็นมาชุมชนหมู่บ้านที่นักเรียนอาศัยอยู่ได้ นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.64)

2) ด้านความภาคภูมิใจในงานศิลปกรรมของพัทลุง พบว่า นักเรียนมีความภาคภูมิใจในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับความคิดเห็นรายข้อจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ นักเรียนสามารถอธิบายความเป็นมาและความสำคัญของศิลปะการแสดงพื้นบ้านของจังหวัดพัทลุงได้ หากมีคนร้องถาม นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.45) ลำดับที่ 2 คือ นักเรียนเข้าไปชมเมื่อเห็นการแสดงพื้นบ้านของจังหวัดพัทลุงกำลังทำการแสดงอยู่ นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.48) ลำดับที่ 3 คือ นักเรียนเข้าชมงานศิลปกรรมของจังหวัดพัทลุงจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.66) ลำดับที่ 4 นักเรียนเต็มใจที่จะบอกเมื่อมีคนถามถึงงานศิลปกรรมและศิลปะการแสดงที่สำคัญของจังหวัดพัทลุง นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.50) และลำดับสุดท้าย คือ นักเรียนมีความภาคภูมิใจในงานศิลปกรรมที่สำคัญของจังหวัดพัทลุง นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.45)

3) ด้านภาคภูมิใจในความสามารถของบุคคลสำคัญจังหวัดพัทลุง พบว่า นักเรียนมีความภาคภูมิใจในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับความคิดเห็นรายข้อจากมากไปหาน้อย ดังนี้

ลำดับที่ 1 คือ นักเรียนไม่พอใจและสามารถอธิบายได้หากมีคนกล่าวหาถึงคนพัทลุงในทางที่ไม่ดี นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00) ลำดับที่ 2 คือ นักเรียนนำแบบอย่างที่ดีของบุคคลสำคัญของจังหวัดพัทลุงมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.82$, S.D. = 0.39) ลำดับที่ 3 คือ นักเรียนมีความภาคภูมิใจที่จังหวัดพัทลุงมีบุคคลสำคัญที่มีความสามารถและสร้างประโยชน์ต่อบ้านเมือง นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.45) ลำดับที่ 4 นักเรียนคิดว่าคนพัทลุงเป็นคนที่มีความกล้าหาญและรักบ้านเกิดตนเอง นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.48) และลำดับสุดท้าย คือ นักเรียนบอกต่อถึงผลงานของบุคคลสำคัญของจังหวัดพัทลุงให้คนอื่นทราบ นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.48)

4) ด้านความภาคภูมิใจในมรดกทรัพยากรของจังหวัดพัทลุง พบว่า นักเรียนมีความภาคภูมิใจในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับความคิดเห็นรายข้อจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ นักเรียนรักและหวงแหนทรัพยากรทุกประเภทในจังหวัดพัทลุง นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.91$, S.D. = 0.29) ลำดับที่ 2 จังหวัดพัทลุงเป็นจังหวัดเล็ก ๆ แต่มีทรัพยากรเป็นจำนวนมากและหลากหลาย นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.82$, S.D. = 0.39) ลำดับที่ 3 นักเรียนภาคภูมิใจที่จังหวัดพัทลุงมีทรัพยากรให้ใช้ประโยชน์อย่างหลากหลาย นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.46) ลำดับที่ 4 นักเรียนประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวที่เกิดจากทรัพยากรในจังหวัดพัทลุง นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.66) และลำดับสุดท้าย นักเรียนบริโภคสินค้าและบริการที่ผลิตจากทรัพยากรในจังหวัดพัทลุง นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.48)

นอกจากนี้ จากการพิจารณาความภาคภูมิใจในท้องถิ่นเมืองลุงบ้านเราที่ปรากฏในแบบวัดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นนั้น ผลการตอบคำถามในแบบวัดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นปรากฏดังต่อไปนี้

นักเรียนมีความภาคภูมิใจด้านความภาคภูมิใจในภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ของพัทลุง พบว่า นักเรียนมีความภาคภูมิใจในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.53) โดยเรียงลำดับความคิดเห็นรายข้อจากมากไปหาน้อย ลำดับที่ 1 คือ นักเรียนรู้สึกฮึกเหิมและประทับใจในเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดพัทลุง นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.82$, S.D. = 0.39) ดังตัวอย่างคำตอบของนักเรียน ต่อไปนี้

“จังหวัดพัทลุงในอดีตมีความสำคัญมากและปรากฏเรื่องราวการต่อสู้เพื่อปกป้องบ้านเมืองในเหตุการณ์สงครามเก้าทัพด้วย”

ตัวอย่างนักเรียนคนที่ 1

“เมืองพัทลุงที่เขาชัยบุรีเป็นเมืองที่ใหญ่และเข้มแข็งมาก เห็นได้จากร่องรอยของความเจริญในอดีต เช่น กำแพงเมือง ปืนใหญ่ และอีกมากมาย”

ตัวอย่างนักเรียนคนที่ 2

นักเรียนมีความภาคภูมิใจด้านความภาคภูมิใจในงานศิลปกรรมของพัทลุง พบว่านักเรียนมีความภาคภูมิใจในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับความคิดเห็นรายชื่อจากมากไปหาน้อย ลำดับที่ 1 คือ นักเรียนสามารถอธิบายความเป็นมาและความสำคัญของศิลปะการแสดงพื้นบ้านของจังหวัดพัทลุงได้ หากมีคณรื่องถาม นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.45) ดังตัวอย่างคำตอบของนักเรียน ต่อไปนี้

“จังหวัดพัทลุงเป็นพื้นที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการแสดงพื้นบ้านของภาคใต้เนื่องจากเป็นแหล่งกำเนิดหนังตะลุงและโนรา”

ตัวอย่างนักเรียนคนที่ 1

“ภูมิใจที่โนราซึ่งเป็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านที่แพร่หลายในจังหวัดพัทลุงและภาคใต้ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้”

ตัวอย่างนักเรียนคนที่ 2

นักเรียนมีความภาคภูมิใจด้านภาคภูมิใจในความสามารถของบุคคลสำคัญจังหวัดพัทลุง พบว่านักเรียนมีความภาคภูมิใจในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับความคิดเห็นรายชื่อจากมากไปหาน้อย ลำดับที่ 1 คือ นักเรียนไม่พอใจและสามารถอธิบายได้หากมีคณกล่าวหาถึงคณพัทลุงในทางที่ไม่ดี ผลนักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00) ดังตัวอย่างคำตอบนักเรียนต่อไปนี้

“บุคคลสำคัญ ผู้นำมีความสามัคคีกันส่งผลให้พัทลุงมีความเข้มแข็งและเจริญรุ่งเรือง คนในเมืองพัทลุงมีความฉลาด มีความคิดสร้างสรรค์ในการคิดค้น ออกแบบ ภูมิปัญญาในเรื่องต่างๆ เช่น การแกะรูปหนังตะลุง การก่อสร้างศาสนสถาน วัดวาอารามที่มีความสวยงามและยิ่งใหญ่”

ตัวอย่างนักเรียนคนที่ 1

“คนในจังหวัดพัทลุงเป็นคนรักบ้านเกิดของตนเอง มีความกล้าหาญ และรักพวกพ้อง มีจิตอาสาในการช่วยพัฒนาจังหวัดพัทลุง”

ตัวอย่างนักเรียนคนที่ 2

นักเรียนมีความภาคภูมิใจด้านความภาคภูมิใจในมรดกทรัพยากรของจังหวัดพัทลุง พบว่านักเรียนมีความภาคภูมิใจในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับความคิดเห็นรายชื่อจากมากไปหาน้อย ลำดับที่ 1 คือ นักเรียนรักและหวงแหนทรัพยากรทุกประเภทในจังหวัดพัทลุง นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.91$, S.D. = 0.29) ดังตัวอย่างคำตอบนักเรียน ต่อไปนี้

“ผมคิดว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์และมีความหลากหลาย เช่น อาหาร แกงน้ำเคย
แกงส้ม การแสดงพื้นบ้านหนังตะลุงและโนราครับ”

ตัวอย่างนักเรียนคนที่ 1

“ผมมีความประทับใจในทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดพัทลุง โดยเฉพาะภูเขา เนื่องจากผม
เห็นว่าภูเขามีจำนวนมากในจังหวัดพัทลุง มองแล้วสีเขียวสบายตา นอกจากนี้ภูเขายังมีป่าไม้ที่ร่มรื่น
มีน้ำตกที่สวยงาม น้ำใส เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามและน่าสนใจมาก”

ตัวอย่างนักเรียนคนที่ 2

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเราที่มีต่อความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) แบบหนึ่งกลุ่มทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน (The One Group Pretest-Posttest Design) โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย 2 ประการ ดังนี้ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเราของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2) เพื่อศึกษาความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเรา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนบ้านบ่อทราย ตำบลบ้านพร้าว อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง ที่เรียนรายวิชา พัทลุงศึกษา จำนวน 11 คน ได้มาด้วยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลากโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเรา จำนวน 4 เรื่อง ประกอบด้วย เรื่องที่ 1 จากหัวเมืองถึงเสกัก เรื่องที่ 2 มรดกศิลปะที่เล่าขาน เรื่องที่ 3 เด่นตระการคนกล้าเมืองลุง เรื่องที่ 4 ผดุงพัทลุงให้ยั่งยืน 2) แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเรา จำนวน 30 ข้อ จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก และ 3) แบบวัดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นจากการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเรา โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 22 ข้อ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความภาคภูมิใจในภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ของพัทลุง 2) ด้านความภาคภูมิใจในงานศิลปกรรมและศิลปะการแสดงของจังหวัดพัทลุง 3) ความภาคภูมิใจในความสามารถของบุคคลสำคัญจังหวัดพัทลุง 4) ความภาคภูมิใจในมรดกทรัพยากรของจังหวัดพัทลุง วิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test dependent) เพื่อเป็นการตอบวัตถุประสงค์และข้อคำถามการวิจัย สามารถสรุปผลการวิจัยดังนี้

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเราที่มีต่อความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. ผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเราสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเราของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเราที่มีต่อความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สามารถอภิปรายผลจากข้อค้นพบในการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเราสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชา พหุศึกษา โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเรานั้น ผู้วิจัยได้ออกแบบเนื้อหาให้มีความเหมาะสมกับระดับและช่วงวัยของผู้เรียน โดยนำเนื้อหารายละเอียดของจังหวัดพหุในประเด็นของที่ตั้ง การปกครอง งานศิลปกรรม ศิลปะการแสดง บุคคลสำคัญ และแนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรของจังหวัดพหุ ซึ่งเป็นเรื่องใกล้ตัวของผู้เรียน และในบางประเด็นเป็นเรื่องที่ผู้เรียนเคยได้รับรู้ และพบเจอสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวัน ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น การจัดแหล่งเรียนรู้ได้ดีและเหมาะสม จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข สนุกสนาน และมีความสนใจที่จะเรียนรู้ ไม่เบื่อหน่าย (ปานดาว วาดโคกสูง, 2553: 17) ในการจัดการเรียนรู้ผู้วิจัยออกแบบเนื้อหา และกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแนวคิดในการพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนการสอน จากเดิมที่เคยยึดครูเป็นศูนย์กลาง หรือเป็นแหล่งเรียนรู้เปลี่ยนมาเป็นการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ โดยการใช้แหล่งความรู้จากสื่อต่าง ๆ ในรูปแบบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งส่วนใหญ่ผู้เรียนจะศึกษาด้วยตนเอง โดยมีครูคอยแนะนำการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน (สุนันทา สุนทรประเสริฐ, 2545 :10-11) โดยก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนได้ใช้ความสามารถในการศึกษาหาความรู้จากชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการฝึกทักษะในการแสวงหาความรู้ การอ่าน การสรุปความรู้อย่างเป็นระบบ และการทำแบบฝึกทักษะการคิดท้ายชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนรู้จักคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดโดย สมศ.(สุคนธ์ สินธพานนท์, 2551: 21-22) สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรนนท์ ขุนทอง (2560: บทคัดย่อ) ซึ่งได้ศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องกลุ่มชาติพันธุ์ในอุษาคเนย์ สำหรับ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอรัญประเทศ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กลุ่มชาติพันธุ์ในอรัญประเทศ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับเบญจรัตน์ ขุนศิริ (2562: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ฉันทวีรชน จังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มสาระ การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ฉันทวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ งานวิจัยของปรมะ แก้วพวง (2561 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง ความเป็นพลเมืองอาเซียน สำหรับนักเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยชุด กิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องความเป็นพลเมืองอาเซียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา มีคะแนนทดสอบ หลังเรียนสูงกว่าคะแนนทดสอบก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุง บ้านเรา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แบบวัดความภาคภูมิใจ ในท้องถิ่นได้แบ่งด้านในการวัดความภาคภูมิใจออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) ความภาคภูมิใจในภูมิหลัง ทางประวัติศาสตร์ 2) ความภาคภูมิใจในงานศิลปกรรมและศิลปะการแสดงของจังหวัดพัทลุง 3) ความภาคภูมิใจในความสามารถของบุคคลสำคัญในจังหวัดพัทลุง และ 4) ความภาคภูมิใจมรดก ทรัพยากรในจังหวัดพัทลุง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความภาคภูมิใจในความสามารถของ บุคคลสำคัญจังหวัดพัทลุงมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเราโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ นั้น ผู้วิจัยได้ออกแบบเนื้อหาในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้ชัดเจน ครอบคลุมเนื้อหาที่เหมาะสม ตรงตามกรอบแนวคิดในการจัดการเรียนรู้สาระท้องถิ่น ของจังหวัดพัทลุง และผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในคำอธิบายรายวิชาพัทลุงศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเรา มีการเรียบเรียงเนื้อหาที่มีความสอดคล้องและ สัมพันธ์กันทั้ง 4 เรื่องย่อย ประกอบด้วย เรื่องจากหัวเมืองถึงเสกัก เรื่องมรดกศิลปะที่เล่าขาน เรื่องเด่นตระการคนกล้าเมืองลุง และเรื่องผดุงพัทลุงให้ยั่งยืน โดยในชุดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละเรื่อง มีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับเนื้อหาในท้องถิ่นจังหวัดพัทลุง กิจกรรมการเรียนรู้ มีความหลากหลาย มีเอกสารประกอบเพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และมีสื่อเอกสาร เพิ่มเติมภายใต้แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ซึ่งแหล่งข้อมูลที่ใช้ประกอบ ในกิจกรรมการเรียนรู้ และภาพประกอบส่วนใหญ่เป็นข้อมูลที่มีความหลากหลาย สอดคล้องกับ ท้องถิ่นเมืองพัทลุง ซึ่งมีทั้งแหล่งข้อมูลที่เป็นหลักฐานชั้นต้น หลักฐานชั้นรอง หลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร และไม่เป็นลายลักษณ์อักษร มีการเชื่อมโยงเนื้อหาของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นพัทลุง กับประวัติศาสตร์ชาติ เป็นไปตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ท้องถิ่นให้มี

ประสิทธิ์ภาพ ดังที่สิริวรรณ ศรีพหล (2553: 208-209) ได้เสนอไว้ว่า ในการจัดการเรียนการสอนวิชา ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นให้มีประสิทธิ์ภาพอย่างแท้จริงได้นั้น ผู้สอนจะต้องเชื่อมโยงเหตุการณ์ใน ประวัติศาสตร์ชาติกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นให้ได้ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้มองเห็นภาพรวมความสัมพันธ์ ระหว่างประวัติศาสตร์ชาติกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นได้ชัดเจน ซึ่งเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการเรียนรู้และ สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้แก่ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ส่งผลให้ผู้เรียนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นและ เกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน นอกจากนี้สุนทรชัย ขอบยศ (2562: 129) ได้กล่าวถึงการใช้ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเพื่อการสร้างความรักและเกิดสำนึกรักท้องถิ่นนั้น เนื่องจากประวัติศาสตร์ ท้องถิ่นสามารถสร้างความรัก ความผูกพันให้แก่คนในท้องถิ่นได้ เพราะประวัติศาสตร์ท้องถิ่น คือ เรื่องราวของบรรพบุรุษ และความเป็นมาของชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งมีความเฉพาะเจาะจง รวมถึงมี เอกลักษณะเฉพาะของแต่ละชุมชนท้องถิ่น การนำประวัติศาสตร์ชุมชนท้องถิ่นมาใช้เสริมสร้างความรัก ต่อชุมชนท้องถิ่น ส่งผลให้คนรู้จัก ภูมิใจและเกิดความเป็นพลเมืองของท้องถิ่นที่เข้มแข็งมากขึ้น นอกจากนี้สิริวรรณ ศรีพหล (2553: 205) ยังกล่าวถึงในการศึกษาเรื่องราวของท้องถิ่นนั้น จะทำให้ ผู้เรียนได้เรียนรู้ประวัติความเป็นมา และพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ของท้องถิ่น เข้าใจถึงการเสียสละ ของบรรพบุรุษในการก่อร่างสร้างท้องถิ่นมา ทั้งในส่วนของความเจริญและความเสื่อม มรดกความ เจริญของท้องถิ่นที่ตกทอดจากบรรพบุรุษมาถึงปัจจุบัน มีอะไรบ้าง การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับ ท้องถิ่นของตน จะนำไปสู่ความเข้าใจ การสร้างจิตสำนึกความภาคภูมิใจ และความผูกพันใน ท้องถิ่น ซึ่งเป็นแผ่นดินเกิด เมื่อผู้เรียนเกิดความรักและผูกพันแล้ว ก่อให้เกิดความหวงแหน และเป็น แรงผลักดันที่ก่อให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นของตนให้เจริญสืบไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยวัฒน์ ทองเพ็ช (2563: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ที่ส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความภาคภูมิใจในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้วิธีการทาง ประวัติศาสตร์ที่ส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความภาคภูมิใจในท้องถิ่น มีความภาคภูมิใจใน ท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของเบญจรัตน์ ขุนศิริ (2562: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มสาระ การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชนจังหวัดสิงห์บุรี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแบบวัดเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่ระบุว่านักเรียนมีความ ภาคภูมิใจในสถาบันพระมหากษัตริย์ของไทย โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.73 อยู่ในระดับมากที่สุด และ สอดคล้องกับงานวิจัยของอมราวดี บุตรเสมียน (2563: บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาชุด กิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องเรารักระยอง โดยใช้รูปแบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า เจตคติต่อท้องถิ่นระยองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

หลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องเรารักระยองโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.78

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเราที่มีต่อความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ซึ่งอาจเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้และการศึกษาวิจัยต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1. การใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเรา เป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยชุดกิจกรรมย่อย 4 เล่ม ในแต่ละเล่มจะมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดพัทลุง ประกอบด้วยข้อความ ภาพประกอบ กิจกรรมการเรียนรู้ และควิอาร์โค้ดที่เพิ่มเติมเนื้อหาในประเด็นต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อเรื่องชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้สอนควรทำความเข้าใจในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างละเอียด และสามารถอธิบายเชื่อมโยงในเนื้อหาบางประเด็นที่ผู้เรียนต้องการให้เกิดความกระจ่างได้

2. ผู้สอนควรเชื่อมโยงเหตุการณ์หรือเรื่องราว สถานที่ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ของจังหวัดพัทลุงให้สอดคล้องกับเนื้อหาในแต่ละเรื่อง เนื่องจากเนื้อหามีรายละเอียดเฉพาะของจังหวัดพัทลุง การนำเสนอ ยกตัวอย่าง หรือเชื่อมโยงเนื้อหาบางอย่างเข้ากับบริบทจริงที่มีอยู่ จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจและเกิดความสุขในการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น

3. ควรมีการเชื่อมโยงข้อคิด หรือแบบอย่างที่ได้รับจากชุดกิจกรรมการเรียนรู้สู่การลงปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่า และความสำคัญในประวัติความเป็นมา ทรัพยากรทางธรรมชาติ และวัฒนธรรมในจังหวัดพัทลุง ส่งผลให้เกิดความภาคภูมิใจ และวางแผนในท้องถิ่นพัทลุงมากยิ่งขึ้น

4. ก่อนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละเรื่อง ควรมีการมอบหมายภาระงานให้ผู้เรียนได้ไปศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ไว้เบื้องต้นก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และต่อยอดเชื่อมโยงองค์ความรู้ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

5. ในการออกแบบเนื้อหาภายในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเรา ควรวิเคราะห์ความยากง่ายของเนื้อหา และรายละเอียดของเนื้อหาให้เหมาะสมกับจำนวนชั่วโมงเรียน และให้มีความสอดคล้องกับเนื้อหาในสาระต่าง ๆ ของรายวิชาสังคมศึกษา เพื่อให้การเรียนรู้มีความเชื่อมโยงและเห็นความสัมพันธ์ของเนื้อหาในระดับชุมชนท้องถิ่นไปสู่ระดับชาติและภูมิภาคในวงกว้าง

ข้อเสนอแนะเพื่อทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้ในการพัฒนาความสามารถ คุณลักษณะของผู้เรียน ในประเด็นต่าง ๆ นอกเหนือจากการพัฒนาความภาคภูมิใจในท้องถิ่น เช่น ทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เป็นต้น
2. ควรพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปปรับใช้กับการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ในประเด็นอื่น ๆ หรือประวัติศาสตร์ไทย ประวัติศาสตร์สากล โดยสอดคล้องกับระดับและช่วงวัยของผู้เรียน
3. ควรพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับแนวคิด และวิธีการสอนต่าง ๆ ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้สืบค้น และลงมือปฏิบัติด้วยตนเองมากยิ่งขึ้น เช่น การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน การลงพื้นที่สำรวจภาคสนามภายในท้องถิ่น และบริเวณใกล้เคียงเพื่อสร้างบรรยากาศและเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มากที่สุด
4. ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ควรเลือกรูปแบบ และวิธีการสอนที่เหมาะสมกับการสอนเนื้อหาท้องถิ่น เนื่องจากเรื่องราวในท้องถิ่นเป็นพื้นที่ที่มีอาณาบริเวณไม่กว้างขวางมาก มีข้อจำกัดในเรื่องของหลักฐานทางประวัติศาสตร์และแหล่งข้อมูล นอกจากนี้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ และแหล่งข้อมูลมีความหลากหลายทั้งหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร และไม่เป็นลายลักษณ์อักษร การนำวิธีการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์จึงมีความเหมาะสมในการฝึกให้ผู้เรียนวิเคราะห์หลักฐานที่มีความหลากหลาย เพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ใหม่ในท้องถิ่น

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542** (ฉบับปรับปรุงพุทธศักราช 2545). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กองโบราณคดี กรมศิลปากร. (2536). **ที่ระลึกในพิธีเปิดวังเจ้าเมืองพัทลุง**. บริษัทอัมรินทร์พริ้นติ้ง: แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด มหาชน.
- กัญญา ประเสริฐไทย. (2555). "การบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเวียงเชียงแสน จังหวัดเชียงราย." *ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*.
- กิ่งแก้ว อาริรักษ์ และคณะ. (2548). **การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบที่หลากหลาย**. กรุงเทพฯ: อัลฟามี เลิร์นเนียม.
- กิดานันท์ มลิทอง. (2548). **เทคโนโลยีและการสื่อสารเพื่อการศึกษา**. กรุงเทพฯ: เอดิชั่น.
- กุลธร เลิศสุริยะกุล. (2542). "การศึกษาตามอัธยาศัยระบบการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต." *วารสารการศึกษานอกโรงเรียน*, 2, 2: 6.
- เกษม คำบุตตา. (2550). "การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนโรงเรียนอนุบาลมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม." *การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. (สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*.
- โกวิท พ่วงงาม. (2553). **การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ขัตติยะ โคตรถา. (2565). "การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ออนไลน์ เรื่องกระบวนการดำรงชีวิตของพืชเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5." *หลักสูตรปริญญา (ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต) สถาบันเทคโนโลยีเจ้าคุณทหารลาดกระบัง*.
- จิรนนท์ ขุนทอง. (2560). "การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง “กลุ่มชาติพันธุ์ในอรัญประเทศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอรัญประเทศ.” *ครุศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี*.

- จุมพล เอื้องเพชร. (2561). "การพัฒนาชุดการเรียนรู้ ด้วยการจัดการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ เรื่อง ท้องถิ่นบ่อนี้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5." ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เฉลิม มลิล และนิติ เขตต์ปรีชา. (2559). **เทคนิควิธีการสอนประวัติศาสตร์**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์.
- ชนิดา วิสะมิตนันท์. (2541). **การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน**. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ กระทรวงศึกษาธิการ.
- ชนินทร์ แก้วบุญเรือง. (2561). "การศึกษาการคิดสะท้อนความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ เรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นบางหัวเลื้อยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4." ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชรินทร์ มั่งคั่ง. (2561). **องค์ความรู้หลักสูตรและการสอนสังคมศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัชวาลย์ วงษ์ประเสริฐ. (2537). **บริการสารสนเทศ**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ. (2551). **ประมวลสาระชุดวิชาการพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2535). **เอกสารการสอนชุดวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารงานศึกษา เล่มที่ 1**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชัยวัฒน์ วรรณพงษ์. (2541). "ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางได้อย่างไร." **ปฏิรูปการศึกษา**, 1, 5: 8.
- ชัยวัฒน์ ทองเพ็ช. (2563). "การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้วิธีการทางประวัติศาสตร์ที่ส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความภาคภูมิใจในท้องถิ่นสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3." ครุศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ชัยวุฒิ พิชะกุล และชาญณรงค์ เทียงธรรม. (2542). จังหวัดพัทลุง. ใน **สารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคใต้** (เล่มที่ 11, หน้า 5358).
- ดวงใจ เปลียนสี. (2561). "การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเหล่านะละกอเพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6." หลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ดารี บุญชู. (2548). "การใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา." **วารสารวิชาการ**, 8: 127-131.
- ถนอม พูนวงศ์. (2559). **ประวัติศาสตร์เมืองพัทลุง**. กรุงเทพฯ: โอ. เอส. พริ้นส์ดีง์ เฮาส์.
- ทวีศักดิ์ ล้อมลิ้ม และภาณุ ธรรมสุวรรณ. (2540). "รายงานการวิจัยเรื่องลักษณะทางสังคม - เศรษฐกิจ การเมืองของประชาชนและโครงสร้างอำนาจชุมชน ตำบลบ้านพร้าว อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง." มหาวิทยาลัยทักษิณ.

- ทองอยู่ เตียงสกุล. (2550). "สภาพและความต้องการใช้แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครพนม เขต 2." วิทยานิพนธ์ คม. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ทิพย์รัตน์ สีทวิช และศศิธร นาม่วงอ่อน. (2561). "การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวความคิด การศึกษาอิงสถานที่ร่วมกับกระบวนการ QSCCS สำหรับหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา." *ปัญญาภิวัฒน์*, 10, 3: 309-310.
- ทิตนา แคมมณี. (2557). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เทศบาลตำบลบ้านพร้าว. (2565). *ประวัติความเป็นมาเทศบาลตำบลลาน้อย*. เข้าถึงเมื่อ 9 มีนาคม 2566. เข้าถึงได้จาก <https://www.lankoi.go.th/history.php>
- ธิดา สารยา. (2529). *ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น*. ศูนย์การพิมพ์พลชัย.
- ธิดา สารยา. (2539). *ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.
- ธีรศักดิ์ อัครบวร. (2545). *กิจกรรมการศึกษาเพื่อท้องถิ่น : ทรัพยากรมนุษย์และสังคมแห่งการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: ก.พลพิมพ์ (1996).
- ธีระวีร์ บัวหลวง ศุภพิชญพงษ์. (2564). "การพัฒนาความสามารถในการอ่านวิเคราะห์และจิตสำนึกรักท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้แนวคิดละครสร้างสรรค์ร่วมกับนิทานพื้นบ้าน." *ปริญญานิพนธ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*.
- นพดล กรรณิกา และคนอื่นๆ. (2548). เข้าถึงเมื่อ 9 มีนาคม 2567. เข้าถึงได้จาก http://www.culture.co.th/research/mostinteresting/general/48_2.html
- นฤณี พิชญสถิต. (2547). "การพัฒนาชุดการเรียนการสอน เรื่องไฟฟ้า สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6."
- นฤมล ดันธสุเรษฐ. (2533). *แหล่งวิทยาการในชุมชน*. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนาและการใช้แหล่งวิทยาการในชุมชนหน่วยที่ 1-7*. นนทบุรี: สาขาศึกษาศาสตรมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นิพนธ์ ศุภปริดี. (2548). *นวัตกรรมเทคโนโลยีสื่อสารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: วงกลมโปรดักชันจำกัด.
- นุชจรี คงโพธิ์น้อย. (2557). "การพัฒนาแบบวัดความภาคภูมิใจในความเป็นไทย สำหรับนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3 จังหวัดนนทบุรี."
- นุชนาถ สอนสง. (2549). "การพัฒนาชุดการเรียนรู้โดยใช้แผนผังมโนทัศน์ เรื่องบรรยากาศสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1." วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นุชรี คงโพธิ์น้อย. (2555). "การพัฒนาแบบวัดความภูมิใจในความเป็นไทย สำหรับนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3 จังหวัดนนทบุรี." วิทยานิพนธ์ กศ.ม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เนาวรัตน์ ลิขิตวัฒนเศรษฐ์. (2544). **แหล่งเรียนรู้ ในโรงเรียนสร้างเพื่อเด็ก มิได้สร้างเพื่อใคร.**

บุญเกื้อ ควรหาเวช. (2545). **นวัตกรรมการศึกษา.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

เบญจรัตน์ ขุนศิริ. (2562). "การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง ประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ถิ่นวีรชน จังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2." **ปริญาครุศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.**

ประมะ แก้วพวง. (2561). "การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ความเป็นพลเมืองอาเซียนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา." **ครุศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.**

ประนอม เคียนทอง. (2554). **ชุดการสอน.** เข้าถึงเมื่อ 5 กุมภาพันธ์ 2565. เข้าถึงได้จาก [Http://pranom2.multiply.com/journal/item/1](http://pranom2.multiply.com/journal/item/1)

ประมาณ เทพสงเคราะห์. (2549). "รายงานการวิจัยการจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวอำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง." **มหาวิทยาลัยทักษิณ.**

ประเวศ วะสี. (2536). "ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาชุมชนเล่มที่ 1." กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

ปานดาว วาโคกสูง. (2553). **ความหมายและความสำคัญของแหล่งเรียนรู้.** เข้าถึงเมื่อ 5 กุมภาพันธ์ 2565. เข้าถึงได้จาก http://icyberclass.msu.ac.th/cyberclass/cyberclass/uploads/libs/assignment/653/1_6b71.doc.

ผ่องศรี สมยา. (2544). **การส่งเสริมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้.** อุบลราชธานี: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษาที่ 10.

"พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542." (15 สิงหาคม 2542). **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่ม 116 ตอนที่ 74 หน้า 3.

พัฒนา กิตติอาษา. (2546). **ท้องถิ่นนิยม.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: กองทุนอิน-สมเพื่อการวิจัยทางมานุษยวิทยา.

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข. (2560). **ทักษะ 7c ของครู 4.0.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิรุณ สิริศักดิ์. (2554). "การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมตามแนวคิด การศึกษาอิงสถานที่และการรู้สิ่งแวดล้อมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น." **หลักสูตรปริญญา ครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.**

ไพพรรณ เกียรติโชติชัย. (2541). **กิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ศรีอนันต์ การพิมพ์.

- ภูษงค์ อังคปรีชาเศรษฐ์ และกิตติ จริญยานนท์. (2532). **เทคโนโลยีทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ประชาชนจำกัด.
- มยุรี หอมขจร. (2560). "การพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความและความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคผังกราฟฟิกในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เรารักเพชรบุรีของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3." **หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย ศิลปากร**.
- มาเรียม นิลพันธุ์. (2551). **วิธีวิจัยทางการศึกษา**. นครปฐม: โครงการส่งเสริมการผลิตตำราและเอกสาร การสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รจนา เฉลิมชัย. (2546). "ความคิดเห็นของนักศึกษาระดับวิชาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงที่มีต่อการ ใช้แหล่งวิทยาศาสตร์เรียนรู้ประกอบการเรียนวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ." **ปริญญาศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**.
- รสรินทร์ นิลสุวรรณ. (2561). "ผลการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ PANORAMA โดยใช้เรื่องราวในท้องถิ่นจังหวัดสงขลาที่มีต่อการอ่านเพื่อความเข้าใจและความ ภาคภูมิใจในท้องถิ่นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5." **วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยทักษิณ**.
- รัตน์ บัวสนธิ์. (2564). **การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รุจิวรรณ อากมล. (2552). "การพัฒนาชุดการสอนขออยู่เบื้องตัน เรื่องการปฏิบัติขออยู่เบื้องตันสำหรับ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2." **หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย มหาสารคาม**.
- เลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579**. พิมพ์ครั้งที่ 1: พริก หวานกราฟฟิค จำกัด.
- วรจักร ใจแก้ว. (2554). "การศึกษาสภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด." **ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี**.
- วัชร บวรณะสิงห์. (2544). **การบริหารหลักสูตร**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศรีศักร วลลิโกดม. (2557). **หนังสือคู่มือเพื่อปฏิบัติการท้องถิ่น 1**. นนทบุรี: มูลนิธิ เล็ก ประไพ วิริยะ พันธุ์.
- ศาสดา ทักษิณ. (2564). "การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เรารักระยอง โดยใช้รูปแบบร่วมมือ เทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1." **หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ**.

- ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ และดารณี คำวังนัง. (2545). แหล่งเรียนรู้ : เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้และหลักสูตรสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: รีมสิน พรี่เพรส ชีสเท็ม.
- ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง โรงเรียนสตรีพัทลุง. (2531). พัทลุง : จากเมืองปลายแดนของอยุธยาเข้าสู่เมืองภายในอาณาจักรในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ รายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์และโบราณคดีพัทลุง. พัทลุง.
- สถาบันสังคมศึกษา. (2564). แนวทางการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ผ่านแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สมใจ อุดมศรี และคณะ. (2561). การเสริมสร้างทักษะชีวิตและจิตสำนึกรักขณภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยกิจกรรมการเรียนรู้ที่ประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนโคกสีวิทยา สรรค. มมพ.
- สมพิศ กอบจิตติ. (2548). "การพัฒนาชุดการเรียนรู้เรื่องกฎหมายน่ารู้ในชีวิตประจำวันโดยใช้ข้อมูลท้องถิ่นสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3." วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สมเสริม ชูรักษ์. (2544). หนังสือสังคมศึกษา รายวิชา ส 071 พัทลุง ท้องถิ่นของเรา 1. พิมพ์ครั้งที่ 4. พัทลุง: โรงพิมพ์พัทลุงและเครื่องเขียน.
- สายัณห์ ไพโรชาญจิตร. (2544). รายงานผลการวิจัยเรื่อง การวิจัยและพัฒนาแหล่งเรียนรู้สำหรับการศึกษาลดชีวิต : กรณีศึกษานครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาและพื้นที่ใกล้เคียง. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี.
- สาโรช โศภีรักษ์. (2546). นวัตกรรมการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ: บริษัทบุ๊ค พอยท์ จำกัด.
- สำลี รักสุทธี. (2553). การจัดทำสื่อนวัตกรรมและแผนประกอบสื่อนวัตกรรม. นนทบุรี: เพิ่มทรัพย์การพิมพ์.
- สาวิตรี ชาด้า. (2546). "การศึกษาสภาพการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น." หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1. (2564). กรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่นเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1. ม.ป.พ. เอกสารอัดสำเนา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ.

- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2541). **คู่มือและสื่อการพัฒนาและจิตพิสัยในการระบบการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษา**. กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา.
- สำนักงานจังหวัดพัทลุง. (2527). **ประวัติมหาดไทยส่วนภูมิภาคจังหวัดพัทลุง**.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพัทลุง. (2564). **แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดพัทลุง พ.ศ.2562-2565 (ฉบับทบทวน 2564)**. เข้าถึงเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2565. เข้าถึงได้จาก <https://online.fliphtml5.com/zdhei/erec/#p=1>
- สำนักพัฒนาการศึกษาและมาตรฐานการเรียนรู้. **รายงานการวิจัยเรื่องสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. เข้าถึงได้จาก <https://shorturl.asia/5V1bo>
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2554). **แนวทางการพัฒนา การวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. พิมพ์ครั้งที่ 3: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สิริวรรณ ศรีพล. (2553). **การจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ในสถานศึกษา**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุคนธ์ สินธพานนท์. (2551). **นวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน**. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคนิควิธีคิด.
- สุจิตรา ภักดีสงคราม. (2551). "แหล่งเรียนรู้ : เครื่องมือพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ สำหรับครูสังคม." **วารสารรามคำแหง**, 144, กรกฎาคม - กันยายน.
- สุธิวศ์ พงศ์ไพบูลย์. (2536). ป่าพะยอม. ใน **สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคใต้** (เล่มที่ 9, หน้า 4565 - 4567).
- สุธิวศ์ พงษ์ไพบูลย์. (2542). ป่าพะยอม. ใน **สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคใต้** (เล่มที่ 8, หน้า 4565-4566).
- สุนันทา สุนทรประเสริฐ. (2545). **การผลิตชุดการสอน**. ธรรมรักษ์การพิมพ์.
- สุนน อมรวิวัฒน์. (2544). **กระบวนการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและธรรมชาติ**. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- สมิตร คชรัตน์. (2561). "การใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยประยุกต์การจัดการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6." **ปริญญานิพนธ์ กศ.ม มหาวิทยาลัยบูรพา**.
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2550). **19 วิธีจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.
- โสรัจ พิศชนวนชม. (2544). **หลักสูตรและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. อุตรธานี: สถาบันราชภัฏอุตรธานี.

- องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเต่า. (2565). **ข้อมูลพื้นฐาน**. เข้าถึงเมื่อ 2 มีนาคม 2565. เข้าถึงได้จาก <https://kohtaolocal.go.th/content/information/1>
- องค์การบริหารส่วนตำบลป่าพะยอม. (2565). **สภาพและข้อมูลพื้นฐาน**. เข้าถึงเมื่อ 2 มีนาคม 2565. เข้าถึงได้จาก <https://www.paphayom.go.th/general2.php>
- อรวรดี บุตรเสมียน. (2563). "การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง เรารักระยองโดยใช้รูปแบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1." *ปริญญาานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา*.
- อวรณ์ อาจหาญ และคณะ. (2561). "รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชนในการปลูกข้าวอินทรีย์โดยใช้หลักทางสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อพัฒนาจิตสำนึกรักท้องถิ่น." *ปริญญาานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*.
- อำพล จันทรดา. (2549). "สภาพและปัญหาการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา." *วิทยานิพนธ์ คมสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี*.
- อิทธิเดช น้อยไม้. (2560). **หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา**. กรุงเทพฯ: โอ. เอส. พริ้นติ้งเฮ้าส์.
- อุดม ทุมโฆสิต. (2551). **การปกครองท้องถิ่นสมัยใหม่ : บทเรียนจากประเทศพัฒนาแล้ว**. กรุงเทพฯ: บริษัท แชนท์ โฟร์ พริ้นติ้ง จำกัด.
- อุดมพงษ์ เกศศรีพงษ์และคณะ. (2560). "รูปแบบการสร้างจิตสำนึกเพื่ออนุรักษ์ป่าชุมชนอย่างยั่งยืนตำบลโคกกกลาง อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์." *วารสารวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, 12, 1: 48.
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์ และอัครเดช สุภักกุล. (2556). **ลัทธิมนุษยนิยม : แนวคิดประวัติศาสตร์เพื่อความรักและภูมิในท้องถิ่น**. นนทบุรี: บริษัท มาตา จำกัด.

ภาษาอังกฤษ

- Anderson, R. M. (1982). **Self Instruction and Method of Preparing Elementary School SocialStudies Teacher Trainees to Apply an Inductive Teaching Model**. Dissertation AbstractsInternational.
- Bruno, F. J. (1983). **Adjustment and personal growth : Seven Pathway**. 2nd ed. New York: John Wiley & Sons.
- Cardareli, S. M. (1973). **Individualized Instruction Programmed and Material**. New York: Harper & Eaglewood Cliffs.

- Coopersmith, S. (1984). **The antecedents of self-esteem**. 2nd ed. California: Consulting Psychologist Press.
- Feshbach, S. (1996). **Personality massachusetts**. Toronto: D.C. Health and Company.
- Good, C. V. (1973). **Dictionary of Education**. New York: McGraw – Hill Company, Inc.
- Kapfer, P. M. K. (1972). **Instructional to Learning Package in American Education**. New jersey: Education Technology Publication, Englewood Cliffs.
- Lawrence, D. (1987). **Improved reading through counselling**. London: Word Lock.
- Maslow, A. M. (1970). **Motivation and Personality**. 2nd ed. New York: Harper & Row.
- Weiner, W. (1999). **Handbook of psychology volume 5 personality and social psychology**. NJ: Prentice-Hall.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภาพรรณ พินลา อาจารย์สาขาการสอนศิลปศาสตร์
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรชัย นาคสีทอง อาจารย์ประจำสาขาสังคมศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยทักษิณ
ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้
ท้องถิ่นศึกษา
3. อาจารย์ ดร.เกศินี ครุณาสวัสดิ์ อาจารย์ประจำสาขาวิทยาการทางการศึกษาและ
การจัดการเรียนรู้ ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา
4. อาจารย์ ดร.อลงกรณ์ อัครโสวรรณ อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษา
ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้
5. อาจารย์จิรุตม์ อารมณีนัน อาจารย์ประจำสาขาวิชาการสอนศิลปศาสตร์
ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง
ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาแหล่งเรียนรู้จังหวัดพัทลุง

ภาคผนวก ข
การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตารางที่ 13 ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ได้จากการประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมของ
แผนการจัดการเรียนรู้ ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเรา แผนการจัดการ
เรียนรู้ที่ 1 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องจากหัวเมืองถึงเสกัก

รายการประเมิน	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนที่					ΣR	IOC
	1	2	3	4	5		
1. องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้							
1.1 องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ครบถ้วนและมีความสัมพันธ์กัน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
1.2 องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้มีลำดับขั้นตอนอย่างเป็นระบบ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
2. สาระสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้							
2.1 สาระสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้มีความถูกต้องครอบคลุมจุดประสงค์และเนื้อหาสาระที่กำหนด	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
2.2 สาระสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้มีความกะทัดรัด ชัดเจนสมบูรณ์และสามารถพัฒนาความคิดรวบยอดของนักเรียนได้	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8
3. จุดประสงค์การเรียนรู้							
3.1 จุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้	0	+1	+1	+1	0	3	0.6
3.2 จุดประสงค์การเรียนรู้ระบุความสามารถของนักเรียนที่ต้องการพัฒนาชัดเจน	+1	+1	+1	+1	-1	3	0.6
4. สาระการเรียนรู้							
4.1 สาระการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
4.2 สาระการเรียนรู้มีเนื้อหาที่มีความชัดเจนและถูกต้อง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
4.3 สาระการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับวัยและศักยภาพของนักเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
5. กิจกรรมการเรียนรู้							
5.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
5.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีลำดับขั้นตอนที่ชัดเจนและสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8

ตารางที่ 13 ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ได้จากการประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมของ
แผนการจัดการเรียนรู้ ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเรา แผนการจัดการ
เรียนรู้ที่ 1 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องจากหัวเมืองถึงเสกัก (ต่อ)

[illegible]

ตารางที่ 14 ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ได้จากการประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมของ
แผนการจัดการเรียนรู้ ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลูกบ้านเรา แผนการจัดการ
เรียนรู้ที่ 2 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 เรื่องมรดกศิลปะที่เล่าขาน

รายการประเมิน	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนที่					ΣR	IOC
	1	2	3	4	5		
1. องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้							
1.1 องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ครบถ้วนและมีความสัมพันธ์กัน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
1.2 องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้มีลำดับขั้นตอนอย่างเป็นระบบ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
2. สารสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้							
2.1 สารสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้มีความถูกต้องครอบคลุมจุดประสงค์และเนื้อหาสาระที่กำหนด	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
2.2 สารสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้มีความกะทัดรัด ชัดเจนสมบูรณ์และสามารถพัฒนาความคิดรวบยอดของนักเรียนได้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
3. จุดประสงค์การเรียนรู้							
3.1 จุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้	0	+1	+1	+1	0	3	0.6
3.2 จุดประสงค์การเรียนรู้ระบุความสามารถของนักเรียนที่ต้องการพัฒนาชัดเจน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
4. สาระการเรียนรู้							
4.1 สาระการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
4.2 สาระการเรียนรู้มีเนื้อหาที่มีความชัดเจนและถูกต้อง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
4.3 สาระการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับวัยและศักยภาพของนักเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
5. กิจกรรมการเรียนรู้							
5.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
5.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีลำดับขั้นตอนที่ชัดเจนและสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1

ตารางที่ 15 ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ได้จากการประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมของ
แผนการจัดการเรียนรู้ ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลูกบ้านเรา แผนการจัดการ
เรียนรู้ที่ 3 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ เรื่องเด่นตระการคนกล้าเมืองลุง

รายการประเมิน	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนที่					ΣR	IOC
	1	2	3	4	5		
1. องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้							
1.1 องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ครบถ้วนและมีความสัมพันธ์กัน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
1.2 องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้มีลำดับขั้นตอนอย่างเป็นระบบ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
2. สารสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้							
2.1 สารสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้มีความถูกต้องครอบคลุมจุดประสงค์และเนื้อหาสาระที่กำหนด	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8
2.2 สารสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้มีความกะทัดรัด ชัดเจนสมบูรณ์และสามารถพัฒนาความคิดรวบยอดของนักเรียนได้	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8
3. จุดประสงค์การเรียนรู้							
3.1 จุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้	0	+1	+1	+1	0	3	0.6
3.2 จุดประสงค์การเรียนรู้ระบุความสามารถของนักเรียนที่ต้องการพัฒนาชัดเจน	+1	+1	+1	+1	-1	3	0.6
4. สาระการเรียนรู้							
4.1 สาระการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
4.2 สาระการเรียนรู้มีเนื้อหาที่มีความชัดเจนและถูกต้อง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
4.3 สาระการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับวัยและศักยภาพของนักเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
5. กิจกรรมการเรียนรู้							
5.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
5.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีลำดับขั้นตอนที่ชัดเจนและสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1

ตารางที่ 16 ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ได้จากการประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมของ
แผนการจัดการเรียนรู้ ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลูกบ้านเรา แผนการจัดการ
เรียนรู้ที่ 4 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4 เรื่องผดุงพลังให้ยั่งยืน

รายการประเมิน	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนที่					ΣR	IOC
	1	2	3	4	5		
1. องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้							
1.1 องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ครบถ้วนและมีความสัมพันธ์กัน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
1.2 องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้มีลำดับขั้นตอนอย่างเป็นระบบ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
2. สารสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้							
2.1 สารสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้มีความถูกต้องครอบคลุมจุดประสงค์และเนื้อหาสาระที่กำหนด	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
2.2 สารสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้มีความกะทัดรัด ชัดเจนสมบูรณ์และสามารถพัฒนาความคิดรวบยอดของนักเรียนได้	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8
3. จุดประสงค์การเรียนรู้							
3.1 จุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้	0	+1	+1	+1	+1	4	0.8
3.2 จุดประสงค์การเรียนรู้ระบุความสามารถของนักเรียนที่ต้องการพัฒนาชัดเจน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
4. สาระการเรียนรู้							
4.1 สาระการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
4.2 สาระการเรียนรู้มีเนื้อหาที่มีความชัดเจนและถูกต้อง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
4.3 สาระการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับวัยและศักยภาพของนักเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
5. กิจกรรมการเรียนรู้							
5.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
5.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีลำดับขั้นตอนที่ชัดเจนและสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1

ตารางที่ 16 ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ได้จากการประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมของ
แผนการจัดการเรียนรู้ ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเรา แผนการจัดการ
เรียนรู้ที่ 4 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4 เรื่องผดุงพิทลุงให้ยั่งยืน (ต่อ)

[illegible]

ตารางที่ 18 ผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้เรื่องเมืองลูกบ้านเรา โดยใช้ การหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

ข้อที่	ค่าความยากง่าย p	พิจารณาค่า p	ค่าอำนาจจำแนก r	สรุป
1	0.58	ปานกลาง	0.25	ใช้ได้
2	0.58	ปานกลาง	0.25	ใช้ได้
3	0.67	ค่อนข้างง่าย	0.17	ใช้ไม่ได้
4	0.67	ค่อนข้างง่าย	0.33	ใช้ได้
5	0.58	ปานกลาง	0.25	ใช้ได้
6	0.58	ปานกลาง	0.25	ใช้ได้
7	0.75	ค่อนข้างง่าย	0.25	ใช้ได้
8	0.42	ปานกลาง	0.25	ใช้ได้
9	0.75	ค่อนข้างง่าย	0.25	ใช้ได้
10	0.75	ค่อนข้างง่าย	0.25	ใช้ได้
11	0.58	ปานกลาง	0.25	ใช้ได้
12	0.50	ปานกลาง	0.33	ใช้ได้
13	0.58	ปานกลาง	0.25	ใช้ได้
14	0.58	ปานกลาง	0.42	ใช้ได้
15	0.58	ปานกลาง	0.25	ใช้ได้
16	0.75	ค่อนข้างง่าย	0.25	ใช้ได้
17	0.58	ปานกลาง	0.25	ใช้ได้
18	0.58	ปานกลาง	0.25	ใช้ได้
19	0.58	ปานกลาง	0.25	ใช้ได้
20	0.58	ปานกลาง	0.08	ใช้ไม่ได้
21	0.67	ค่อนข้างง่าย	0.33	ใช้ได้
22	0.58	ปานกลาง	0.25	ใช้ได้
23	0.67	ค่อนข้างง่าย	0.33	ใช้ได้
24	0.75	ค่อนข้างง่าย	0.25	ใช้ได้
25	0.50	ปานกลาง	0.33	ใช้ได้

ตารางที่ 18 ผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้เรื่องเมืองลุ่มบ้านเรา โดยใช้ การหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (ต่อ)

ข้อที่	ค่าความยากง่าย p	พิจารณาค่า p	ค่าอำนาจจำแนก r	สรุป
26	0.42	ปานกลาง	0.25	ใช้ได้
27	0.58	ปานกลาง	0.25	ใช้ได้
28	0.58	ปานกลาง	0.25	ใช้ได้
29	0.58	ปานกลาง	0.08	ใช้ไม่ได้
30	0.58	ปานกลาง	0.25	ใช้ได้
31	0.50	ปานกลาง	0.33	ใช้ได้
32	0.42	ปานกลาง	0.25	ใช้ได้
33	0.42	ปานกลาง	0.08	ใช้ไม่ได้
34	0.58	ปานกลาง	0.25	ใช้ได้
35	0.58	ปานกลาง	0.25	ใช้ได้
36	0.50	ปานกลาง	0.33	ใช้ได้
37	0.58	ปานกลาง	0.25	ใช้ได้
38	0.75	ค่อนข้างง่าย	0.25	ใช้ได้
39	0.67	ค่อนข้างง่าย	0.33	ใช้ได้
40	0.75	ค่อนข้างง่าย	0.25	ใช้ได้

1. แบบทดสอบข้อที่ 3, 20, 29, 33, มีค่าอำนาจจำแนก (r) น้อยกว่า 0.20 จึงเป็นข้อสอบ ที่ไม่สามารถจำแนกเด็กเก่งและเด็กอ่อนได้ จึงตัดออก

2. เนื่องจากมีข้อสอบเดิมจำนวนที่ต้องการจึงตัดออกแบบเจาะจง ได้แก่ข้อ 6 ข้อ

3. รวมตัดข้อสอบออกทั้งหมด 10 ข้อ และคงเหลือข้อสอบจำนวน 30 ข้อ

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง เมืองลุ่มบ้านเรา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลุ่มบ้านเรา โดยใช้สูตร kr_{20} ของคูเดอร์ ริชาร์ด ได้เท่ากับ 0.94

ตารางที่ 19 ค่าดัชนีความสอดคล้องจากการประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมของแบบวัด
ความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้
เรื่องเมืองลุงบ้านเรา

รายการประเมิน	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนที่					ΣR	IOC
	1	2	3	4	5		
ด้านความภาคภูมิใจในภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ของพัทลุง							
1. นักเรียนรู้สึกฮึกฮักและประทับใจในเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดพัทลุง	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8
2. นักเรียนสามารถเล่าประวัติความเป็นมาชุมชน หมู่บ้านที่นักเรียนอาศัยอยู่ได้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
3. นักเรียนเห็นว่าเรื่องราวในประวัติศาสตร์จังหวัดพัทลุงสามารถใช้ประกอบการตัดสินใจในการดำเนินชีวิตประจำวันได้	0	+1	0	+1	+1	3	0.6
4. นักเรียนเห็นด้วยในการนำเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดพัทลุงไปต่อยอดให้เกิดมูลค่าสูงสุด	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
5. นักเรียนไม่พอใจหากมีผู้อื่นกล่าวถึงชุมชนของนักเรียนในทางที่ไม่ดี	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8
ด้านความภาคภูมิใจในงานศิลปกรรมและศิลปะการแสดงของจังหวัดพัทลุง							
6. นักเรียนเข้าชมงานศิลปกรรมของจังหวัดพัทลุงจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ	+1	+1	+1	+1	-1	3	0.6
7. นักเรียนมีความภาคภูมิใจในงานศิลปกรรมที่สำคัญของจังหวัดพัทลุง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
8. นักเรียนเข้าไปชมเมื่อเห็นการแสดงพื้นบ้านของจังหวัดพัทลุงกำลังทำการแสดงอยู่	+1	+1	+1	+1	-1	3	0.6
9. นักเรียนสามารถอธิบายความเป็นมาและความสำคัญของศิลปะการแสดงพื้นบ้านของจังหวัดพัทลุงได้ หากมีคนร้องถาม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
10. นักเรียนเต็มใจที่จะบอกเมื่อมีคนถามถึงงานศิลปกรรมและศิลปะการแสดงที่สำคัญของจังหวัดพัทลุง	0	+1	+1	+1	+1	4	0.8
ด้านความภาคภูมิใจในความสามารถของบุคคลสำคัญจังหวัดพัทลุง							
11. นักเรียนมีความภาคภูมิใจที่จังหวัดพัทลุงมีบุคคลสำคัญที่มีความสามารถและสร้างประโยชน์ต่อบ้านเมือง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
12. นักเรียนบอกต่อถึงผลงานของบุคคลสำคัญของจังหวัดพัทลุงให้คนอื่นทราบ	+1	+1	+1	+1	0	4	0.8
13. นักเรียนคิดว่าคนพัทลุงเป็นคนที่มีความกล้าหาญและรักบ้านเกิดตนเอง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1

ตารางที่ 19 ค่าดัชนีความสอดคล้องจากการประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมของแบบวัด
ความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้
เรื่องเมืองลงบ้านเรา (ต่อ)

[illegible]

ภาคผนวก ค
ผลการวิเคราะห์สมมติฐาน

ผลการวิเคราะห์สมมติฐาน

ตารางที่ 20 เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเรา ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเรา

คนที่	ก่อนการจัดการเรียนรู้	หลังการจัดการเรียนรู้	ผลต่าง N = 11
1	7	18	11
2	13	20	7
3	13	22	9
4	14	25	11
5	11	19	8
6	9	23	14
7	5	21	16
8	9	23	14
9	14	22	8
10	5	24	19
11	18	26	8
รวม	118	243	125
$\bar{x}$	10.73	22.09	
S.D.	4.13	2.47	

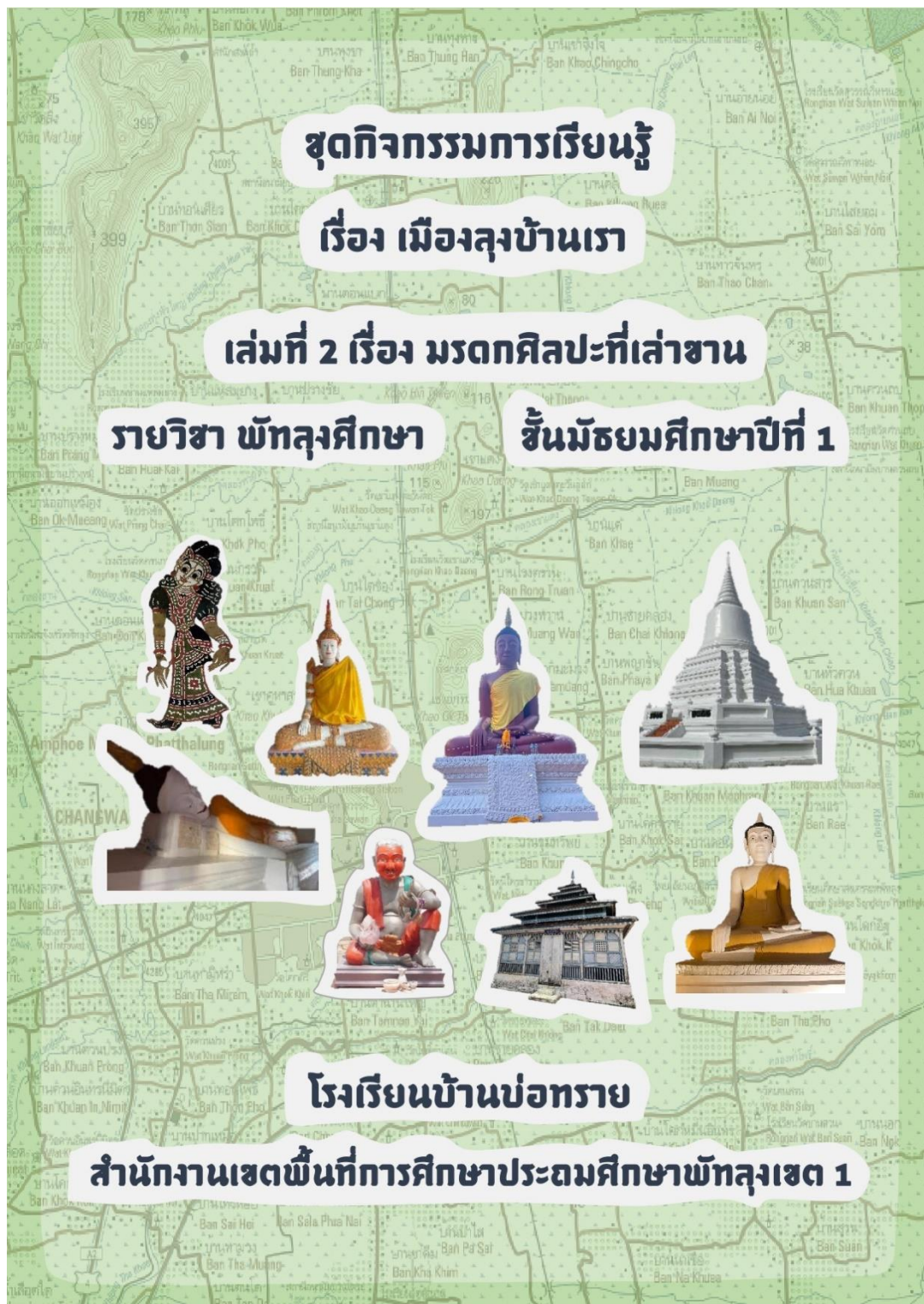
ภาคผนวก ง
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวอย่างชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง เมืองลุงบ้านเรา
2. แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเรา แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ
3. แบบวัดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเรา แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แสดงความภาคภูมิใจในท้องถิ่นออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านความภาคภูมิใจในภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ของพัทลุง ด้านความภาคภูมิใจในงานศิลปกรรมและศิลปะการแสดงของจังหวัดพัทลุง ด้านความภาคภูมิใจในความสามารถของบุคคลสำคัญจังหวัดพัทลุง ด้านความภาคภูมิใจในมรดกทรัพยากรของจังหวัดพัทลุง

(ตัวอย่าง)

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	๗
รายละเอียดการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้	1
ผลการเรียนรู้	1
แผนผังมโนทัศน์	2
ศิลปกรรมในจังหวัดพิจิตร	3
ศิลปกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนา	4-9
กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1	10-13
ศิลปะการแสดงพื้นบ้าน : โนรา	14-20
กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2	21-22
ศิลปะการแสดงพื้นบ้าน : หนังตะลุง	23-26
กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3	27-29
เอกสารอ้างอิง	30

รายละเอียดการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

คำชี้แจงสำหรับนักเรียน

1. ก่อนศึกษาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนอ่านคำชี้แจงและคำแนะนำสำหรับนักเรียนให้เข้าใจ
2. ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้อย่างตั้งใจ และร่วมแสดงความคิดเห็นในกลุ่มอย่างมีเหตุผล
3. ฝึกปฏิบัติกิจกรรมตามความสามารถของตนเอง
4. ทำกิจกรรมที่กำหนดไว้ในใบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างตั้งใจ
5. เมื่อเรียนครบ 1 เรื่องในชุดกิจกรรมเสร็จแล้ว ทำกิจกรรมการเรียนรู้ในเรื่องนั้นๆ ทุกครั้ง
6. ในการทำชุดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละครั้งให้นักเรียนทำด้วยความตั้งใจ
7. หากในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนเกิดความไม่เข้าใจหรือยังมีข้อสงสัยให้นักเรียนไปปรึกษาครูผู้สอนหรือศึกษาเพิ่มเติมจากแหล่งข้อมูลที่กำหนดไว้ในใบความรู้

ผลการเรียนรู้

1. มีความรู้ความเข้าใจมรดกศิลปกรรมท้องถิ่น
2. เห็นความสำคัญของมรดกศิลปกรรมท้องถิ่น

งานศิลปกรรมในจังหวัดพัทลุง

ศิลปกรรม เป็นผลงานของมนุษย์ที่ผ่านการขัดเกลาให้เกิดความงาม ความสุนทรีย์ ภายใตกรอบแนวคิดของสังคมในขณะนั้น งานศิลปกรรมจึงมีอยู่หลายรูปแบบ โดยเฉพาะงานศิลปกรรมในจังหวัดพัทลุงนั้น ส่วนใหญ่เป็นงานศิลปกรรมที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาเป็นส่วนใหญ่ แต่หากพิจารณาโดยรวมแล้วก็ถือว่ายังมีจำนวนค่อนข้างน้อยและกระจายตัวอยู่ทั่วพื้นที่ของพัทลุง และมักจะกระจุกตัวอยู่ในบริเวณพื้นที่ที่เคยเป็นชุมชนที่มีความเจริญมาก่อน

ในชุดกิจกรรมชุดนี้ **“มรดกศิลปะที่เล่าขาน”** จะแบ่งงานศิลปะออกเป็น 2 ส่วน ในส่วนแรกจะเป็นงานศิลปกรรมที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาเป็นหลักผสมกับงานศิลปกรรมอื่นๆที่สำคัญ เพื่อให้นักเรียนได้เห็นภาพ และสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาในชุดกิจกรรมกับเรื่องราวที่มีอยู่ของงานศิลปกรรมได้ และส่วนที่สองจะเป็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านที่สำคัญของจังหวัดพัทลุง 2 อย่าง มานำเสนอประกอบด้วย คือ โนรา และหนังตะลุง

ที่มา ชะพลู ทุ่งมูล

อุโบสถวัดเชียนา

เป็นอาคารก่ออิฐถือปูนเครื่องไม้
ศิลปะอยุธยา ภายในมีพระพุทธรูป
ปูนปั้นปางมารวิชัย 5 องค์ ด้านหลัง
มีพระพุทธรูปไสยาสน์ปูนปั้น 1 องค์

ศิลปะ-ก่อนอยุธยา-อยุธยา-ธนบุรี-รัตนโกสินทร์

ที่มา ชะพลู ทุ่งมูล

อุโบสถวัดपालิโยก

เป็นอาคารก่ออิฐถือปูนทำฐานปัทม์สูง
มีเสาระเบียง 14 ต้นประตูเข้า 2 ประตู
อยู่ทางด้านหน้า ศิลปะรัตนโกสินทร์

ศิลปะ-ก่อนอยุธยา-อยุธยา-ธนบุรี-รัตนโกสินทร์

ที่มา ชะพลู ทุ่งมูล

อุโบสถวัดวัง

เป็นอาคารก่ออิฐถือปูน ศิลปะ-
รัตนโกสินทร์ ด้านหน้ามีมุข
ยื่นออกมา หน้าบันไม้แกะสลัก
ด้านหน้าเป็นรูปพระพายทรงม้า

ศิลปะ-ก่อนอยุธยา-อยุธยา-ธนบุรี-รัตนโกสินทร์

ที่มา ชะพลู ทุ่งมูล

อุโบสถวัดยางงาม

เป็นอาคารก่ออิฐถือปูนหลังคา
มุงกระเบื้องดินเผาประดับช่อฟ้าใบระกา
เสาพาไลเป็นเสากลม หน้าบันโบสถ์
จำหลักไม้ ศิลปะรัตนโกสินทร์

ศิลปะ-ก่อนอยุธยา-อยุธยา-ธนบุรี-รัตนโกสินทร์

ที่มา ชะพลู ทุ่งมูล

วังใหม่

เป็นเรือนไทยไม้ 5 หลังตรงกลาง
กลุ่มอาคารเป็นลานดินกว้างถมสูง
ตรงกลางลานมีต้นขมุขขนาดใหญ่
รอบต้นขมุขก่ออิฐถือปูน
สำหรับใช้ประโยชน์

ศิลปะ-ก่อนอยุธยา-อยุธยา-ธนบุรี-รัตนโกสินทร์

โบราณสถาน โบราณวัตถุสำคัญใน จังหวัดพัทลุง

จังหวัดพัทลุงพบร่องรอยของงาน
ศิลปกรรมกระจายไปทั่วพื้นที่แต่จะ
กระจุกตัวมากเป็นพิเศษในบางพื้นที่ที่มี
ความสัมพันธ์กับเหตุการณ์
ทางประวัติศาสตร์ ร่องรอยของงาน
ศิลปกรรมพบได้ทั้งสมัยก่อนประวัติ
ศาสตร์ และสมัยประวัติศาสตร์
โดยเฉพาะในสมัยประวัติศาสตร์มักพบ
ร่องรอยของงานศิลปกรรมได้แพร่หลาย

งานสถาปัตยกรรมในจังหวัดพัทลุง
หลงเหลือหลักฐานให้ศึกษาน้อย เพราะ
ถูกทำลาย ยกต่อการศึกษารูปแบบ หาก
เป็นเจดีย์ก็หักพังเหลือแต่ฐาน ที่พอเห็น
อยู่เจดีย์ วัดคูหาสวรรค์ เขาเมืองชัยบุรี
อยุธยาตอนปลาย ย่อมุมไม้สิบสอง โบสถ์
วิหาร มักสร้างแบบโปร่ง มุงกระเบื้อง
แบบช่างพื้นเมืองรัตนโกสินทร์
ส่วนใหญ่ยังพอมียุคหลักฐานหลงเหลืออยู่
มาก อุโบสถเป็นโถงโปร่งไม้ ไม่มีฝา
โบสถ์วัดวัง วัดยางงาม วัดสุนทราวาส
วัดपालิโยก

ที่มา ชะพลู ทุ่งมูล

หอไตรวัดควนปรัง

เป็นอาคารไม้ทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส
หลังคามุงกระเบื้องดินเผา อิทธิพล
ศิลปะจีน ประดิษฐานอยู่ภายใน
วัดควนปรัง เมืองพัทลุง

ศิลปะ-ก่อนอยุธยา-อยุธยา-ธนบุรี-รัตนโกสินทร์-จีน

ที่มา ชะพลู ทุ่งมูล

วังเก่า

เป็นเรือนไทยแฝด 2 หลังติดกัน
สร้างด้วยไม้ ยกพื้นสูง หลังคา
มุงกระเบื้องดินเผาไม้เคลือบ
มีระเบียงยื่นไปทาง
ทิศตะวันตก

ศิลปะ-ก่อนอยุธยา-อยุธยา-ธนบุรี-รัตนโกสินทร์

พระศุลาครีมหาโพธิ์

เป็นพระพุทธรูปจำหลักหินทรายปางมารวิชัย ศิลปะอยุธยาตอนต้นของเดิมชำรุดได้บูรณะขึ้นใหม่ภายหลัง ปัจจุบันประดิษฐาน ณ วัดเขื่อนา อำเภอบางบาล จังหวัดพิจิตร

ศิลปะ-ก่อนอยุธยา-อยุธยา-ธนบุรี-รัตนโกสินทร์

ที่มา ชะพลู หนอง

พระพุทธรูปไสยาสน์

เป็นพระพุทธรูปปูนปั้นปางไสยาสน์ ศิลปะอยุธยา ประดิษฐานหลังหลังพระประธาน ภายในอุโบสถวัดพระบรมธาตุเจดีย์เขื่อนบางแก้ว อำเภอบางบาล จังหวัดพิจิตร

ศิลปะ-ก่อนอยุธยา-อยุธยา-ธนบุรี-รัตนโกสินทร์

ที่มา ชะพลู หนอง

พระประธานวัดวัง

เป็นพระพุทธรูปปูนปั้นปางมารวิชัย ศิลปะอยุธยาตอนต้น มีมือข้างหนึ่งเมืองศิลปะรัตนโกสินทร์ ประดิษฐานภายในอุโบสถวัดวัง ตำบลลำปำ จังหวัดพิจิตร

ศิลปะ-ก่อนอยุธยา-อยุธยา-ธนบุรี-รัตนโกสินทร์

โบราณสถาน โบราณวัตถุสำคัญใน จังหวัดพิจิตร

ที่มา <https://shorturl.asia/taug8c>

พระพุทธรูปเจ้าฟ้าอ๋ม

เป็นพระพุทธรูปหล่อสำริดปางประทานอภัย ประทับยืนบนฐานแปดเหลี่ยมแข็งสิงห์ ศิลปะอยุธยา ประดิษฐาน ณ วัดเขาอ้อ

ศิลปะ-ก่อนอยุธยา-อยุธยา-ธนบุรี-รัตนโกสินทร์

ที่มา ชะพลู หนอง

พระประธานวัดยางงาม

เป็นพระพุทธรูปปูนปั้นทรงเครื่องปางมารวิชัย ประดิษฐานบนฐานชุกชีย่อมุมไม้สิบสอง ศิลปะรัตนโกสินทร์ จังหวัดพิจิตร

ศิลปะ-ก่อนอยุธยา-อยุธยา-ธนบุรี-รัตนโกสินทร์

งานประติมากรรม ในจังหวัดพิจิตร ที่พบร่องรอยอยู่ในช่วงสมัยอยุธยาเป็นส่วนใหญ่โดยงานประติมากรรมมีทั้งที่สร้างขึ้นจากโลหะ ปูนปั้นและไม้ โดยใหญ่เป็นจะเป็นพระพุทธรูป ปางสมาธิในพุทธศาสนา ลักษณะเด่นของพระพุทธรูป คือ หน้าที่ตาแข็ง ไม่อ่อนโยน ในส่วนสมัยรัตนโกสินทร์ งานประติมากรรมมีทั้งหล่อไปจากกรุงเทพฯ และหล่อโดยช่างพื้นเมืองเอง รูปลักษณะ ไม่สวยงามนัก เนื่องจากช่างพื้นเมืองมักทำตามอารมณ์ตนเองจนลืมนึกถึงแบบแผนของงานช่าง นอกจากนี้ในส่วนของพระพุทธรูปปูนปั้นนั้น ลักษณะโดดเด่นของช่างพื้นเมืองคือ การวางพระหัตถ์ซ้ายบนพระเพลาของพระพุทธรูปปางมารวิชัยจะหักงอตั้งได้ฉากกับองค์พระพุทธรูป นิ้วพระหัตถ์ยาวเสมอกันหรือยาวผิดส่วนไปมาก พระพักตร์ไม่ค่อยสวยงาม มีลักษณะแข็งกระด้าง ไม่อ่อนช้อยเหมือนช่างฝีมือหลวง ภายหลังฝีมือช่างเริ่มอ่อนลงส่งผลต่อความงามของงานประติมากรรมลดลงด้วย

ที่มา ชะพลู หนอง

พระพุทธรูปประติมากรรมวัดเขื่อนา

พระพุทธรูปปูนปั้นทรงเครื่องประทับนั่งปางมารวิชัย ประดิษฐานบนพระแท่นพระบรมธาตุเจดีย์

ศิลปะ-ก่อนอยุธยา-อยุธยา-ธนบุรี-รัตนโกสินทร์

ที่มา ชะพลู หนอง

เสมาวัดเขื่อนา

มีลักษณะเกลี้ยง ไม่มีลวดลาย แต่ละใบมีขนาดไม่เท่ากัน ทำจากหินทรายแดง ศิลปะอยุธยาตอนต้น

ศิลปะ-ก่อนอยุธยา-อยุธยา-ธนบุรี-รัตนโกสินทร์

ที่มา ชะนอล นุ่มนวล

เจดีย์วัดเขาเมืองเก่า

เป็นเจดีย์ก่ออิฐถือปูน ฐานสี่เหลี่ยมจัตุรัส รองรับฐานแปดเหลี่ยมไม่ลึบสอง แต่ละด้านมีซุ้มพระพุทธรูปโค้งแหลมด้านละ 2 ซุ้ม องค์ระฆังทรงลังกา

ศิลปะ-ก่อนอยุธยา-อยุธยา-ธนบุรี-รัตนโกสินทร์

ที่มา ชะนอล นุ่มนวล

พระบรมธาตุเจดีย์วัดเขื่อนา

พระบรมธาตุเจดีย์ เป็นเจดีย์ก่ออิฐถือปูน ฐานแปดเหลี่ยม มีรูปช้างโผล่หัวอยู่ทั้ง 4 ด้าน มีซุ้มคูหาที่ฐาน 3 ซุ้ม ลักษณะเจดีย์ทรงลังกา

ศิลปะ-ก่อนอยุธยา-อยุธยา-ธนบุรี-รัตนโกสินทร์

ที่มา ชะนอล นุ่มนวล

เสมาวัดป่าลิไลยก์

มีลักษณะเป็นเสมาขนาดเล็ก ตั้งอยู่บนฐานก่ออิฐถือปูน ตัวเสมาสลักรายกระหนก ศิลปะอยุธยาตอนปลาย

ศิลปะ-ก่อนอยุธยา-อยุธยา-ธนบุรี-รัตนโกสินทร์

โบราณสถาน โบราณวัตถุสำคัญใน จังหวัดพัทลุง

ที่มา ชะนอล นุ่มนวล

วัดวัง

เป็นภาพเขียนด้วยสีฝุ่น เน้นสีแดงกับน้ำเงิน ไล่ระดับอ่อนแก่ มีการติดเส้นและวาดภาพวิธีชีวิตของชาวบ้าน ใช้สีทองแทนการปิดทอง

ศิลปะ-ก่อนอยุธยา-อยุธยา-ธนบุรี-รัตนโกสินทร์

ที่มา <https://shorturl.asia/EAwpc>**วัดสุนทรवास**

เขียนด้วยสีฝุ่น เน้นสีชมพูและสีแดง ใช้การไล่ระดับสีอ่อนแก่ น้ำทองคำประดับและติดเส้นเพื่อความเด่นชัดของภาพ

ศิลปะ-ก่อนอยุธยา-อยุธยา-ธนบุรี-รัตนโกสินทร์

ที่มา <https://shorturl.asia/3kwy8>**ภาพจิตรกรรมผนังถ้ำเขานางชี**

ภาพเขียนด้วยสีแดง เหลืองติดเส้นด้วยสีดำเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพระอติสพุทธเจ้า ศิลปะพม่าสมัยข่งวะ

ศิลปะ-ก่อนอยุธยา-อยุธยา-ธนบุรี-รัตนโกสินทร์

ที่มา <https://shorturl.asia/leghd>**วัดวิหารเบิก**

เป็นภาพเขียนสีฝุ่น มีสีแดงและน้ำเงินเป็นหลักแต่ใช้การไล่ระดับสีได้สวยงามลงตัว มีการใช้ทองคำเปลวปิดรูปเพื่อให้โดดเด่น

ศิลปะ-ก่อนอยุธยา-อยุธยา-ธนบุรี-รัตนโกสินทร์

ที่มา ชะนอล นุ่มนวล

วัดหัวเตย

เป็นภาพจิตรกรรมบนผาติดเล่าเรื่องพุทธประวัติ พระพุทธบาทพระมาลัยเขียนขึ้นในปี 2345

ศิลปะ-ก่อนอยุธยา-อยุธยา-ธนบุรี-รัตนโกสินทร์

โบราณสถาน วัดคู่สำคัญในจังหวัดพัทลุง : วัดวัง

วัดวัง สร้างในปีใดนั้นยังไม่มียหลักฐานที่ระบุไว้อย่างแน่ชัด แต่จากหลักฐานเอกสารสามารถสรุปได้ว่า วัดวังได้สร้างมาก่อนปี พ.ศ. 2359 โดยสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นวัดประจำเมืองพัทลุง และใช้เป็นสถานที่ในการประกอบพิธี ถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาของข้าราชการเมืองพัทลุงในขณะนั้น ซึ่งถือได้ว่าเป็นวัดที่มีความสำคัญมากในยุคนั้น ก่อนที่จะซบเซาลงด้วยเหตุที่ศูนย์กลางการปกครองของเมืองพัทลุงที่ตั้งอยู่ ณ ตำบลลำปำ ได้ย้ายไปยังบ้านคูหาสวรรค์ อันเป็นที่ตั้งของเมืองพัทลุงในปัจจุบัน

โบราณสถานและโบราณวัตถุที่สำคัญภายในวัดที่สำคัญ มีดังนี้

1. อุโบสถ เป็นอาคารก่ออิฐถือปูน หลังคาทรงไทย มุงด้วยกระเบื้องดินเผา ประดับช่อฟ้า ใบระกา ด้านหน้ามีมุขเก๋ยยื่นออกมา ภายในมีพระพุทธรูปปูนปั้นปางปาละโลยก์ หน้าบันจำหลักไม้รูปพระพายทรงม้า 3 เศียร ด้านหลังเป็นรูปพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ มีประตูทางเข้า 2 ทาง กรอบประตูและหน้าต่างมีปูนปั้นลายดอกไม้พรรณพฤกษาและสัตว์ภายในอุโบสถประดิษฐานพระประธานปูนปั้นลงรักปิดทอง ปางมารวิชัย 5 องค์ บริเวณผนังทั้ง 4 ด้านเขียนภาพจิตรกรรมพุทธประวัติและเทพชุมนุม รอบอุโบสถมีระเบียงคดล้อมรอบ 4 ด้าน มีซุ้มประตูทั้ง 4 ทิศด้านทิศตะวันออกเป็นซุ้มยอด ภายในระเบียงคดประดิษฐานพระพุทธรูปปูนปั้น 108 องค์
2. ใบเสมา จำหลักด้วยหินทรายแดงถือปูน 8 ใบ บนใบเสมามีลายปูนปั้นดอกไม้ใบไม้
3. เจดีย์รอบอุโบสถ - เจดีย์ย่อมุมไม้สิบสอง ก่ออิฐถือปูน มีลวดลายพันธุ์พฤกษาประดับรอบองค์ - เจดีย์ทรงกลีบมะเฟือง ก่ออิฐถือปูน ย่อมุมไม้สิบสอง องค์ระฆังกลีบมะเฟือง - เจดีย์ทรงกลม ก่ออิฐถือปูน ฐานสี่เหลี่ยม องค์ระฆังโอคว่ำ เจดีย์ทรงลังกา มีฐานรูปแปดเหลี่ยม มีบันไดทางขึ้นด้านทิศตะวันตกเป็นเจดีย์ทรงระฆังคว่ำย่อมุมไม้สิบสอง

ภาพจิตรกรรมฝาผนัง วัดวัง

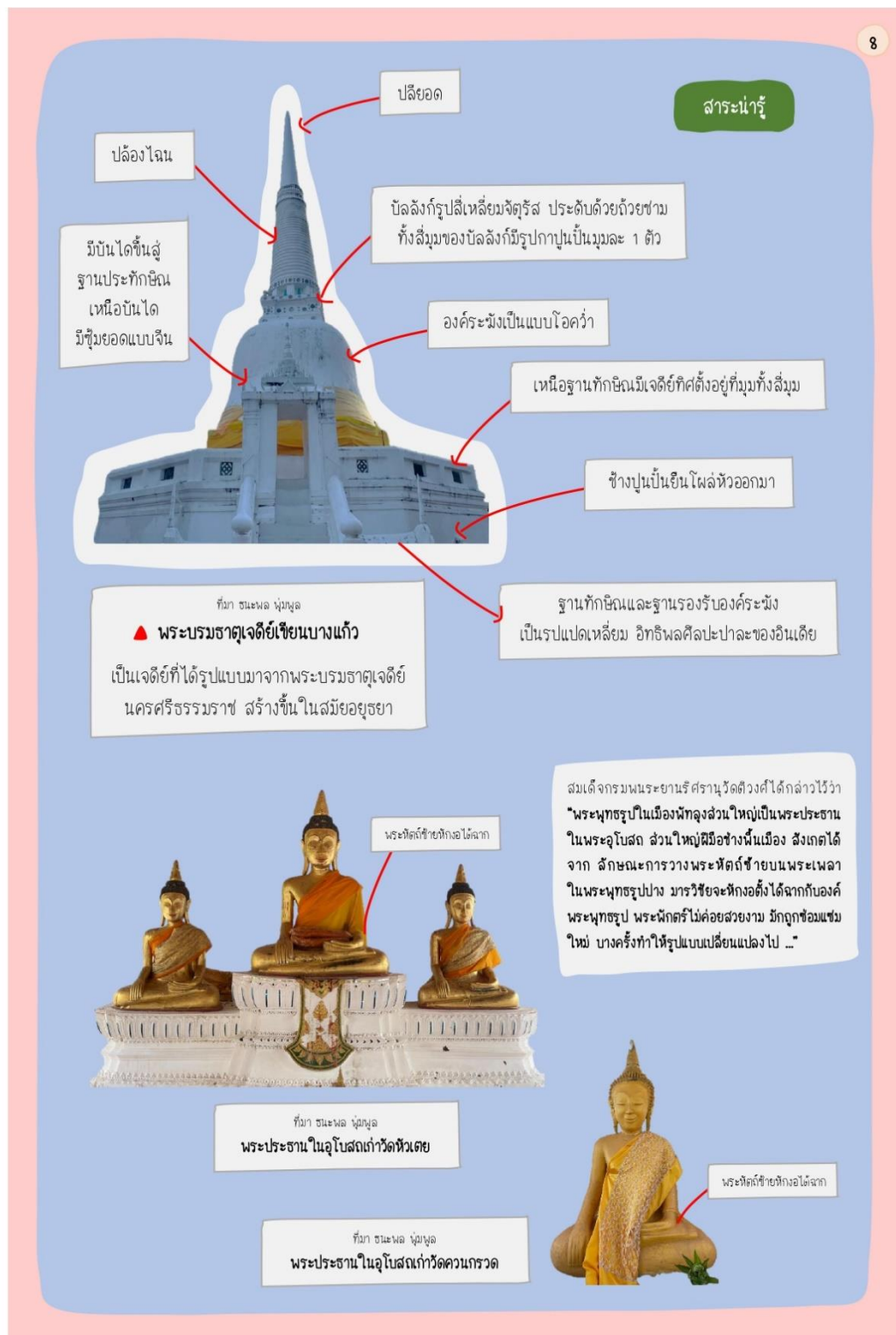

ที่มา ชนะพล นุ้ยพูล

สาระน่ารู้

- หมายเลข 1** คือ เกาะลอย บริเวณหาดแสนสุขลำปำในปัจจุบัน
- หมายเลข 2** ทะเลลำปำ (ทะเลสาบสงขลา)
- หมายเลข 3** คลองลำปำ
- หมายเลข 4** วังเก่า - วังใหม่
- หมายเลข 5** ซุ่มชนชาวมุสลิมปัจจุบันย้ายไปตั้งถิ่นฐานที่ปากพะยูนและกงหรา

▲ ภาพจิตรกรรมฝาผนัง วัดวัง เป็นการเขียนภาพฝาผนังไว้ทั้ง 4 ด้านแบบเดียวกับวัดวิหารเบิกและวัดสุนทรवास โดยเขียนเรื่องราวพุทธประวัติตั้งแต่ตอนประสูติจนถึงปรินิพพาน ภาพเขียนวัดแห่งนี้สันนิษฐานว่าเป็นฝีมือช่างคนเดียวกับวัดวิหารเบิก เนื่องจากงานเขียนภาพเหมือนกันเกือบทุกอย่าง เขียนเมื่อ พ.ศ. 2403 ผู้เขียนภาพนั้นสันนิษฐานว่าน่าจะเป็นช่างที่มีฝีมือจากกรุงเทพฯ อีกข้อสันนิษฐานหนึ่งคือช่างจากเมืองพัทลุงที่ไปเรียนวิชามาจากกรุงเทพฯ ในภาพข้างต้นเป็นภาพพุทธประวัติแต่ช่างผู้เขียนได้นำเอาลักษณะทางภูมิศาสตร์ของเมืองพัทลุงที่ลำปำเข้าไปสอดแทรกได้อย่างกลมกลืน

พระพุทธรูปชาเมือง
“พระชา”

ที่มา <https://shorturl.asia/pX4dD>

พระพุทธรูปชาเมือง
“พระชา”

ที่มา <https://shorturl.asia/RKa8k>

พระพุทธรูปชาเมือง “พระชา”

สาระน่ารู้ พระชาเมือง ร่องรอยของความรุ่งเรืองในพระพุทธรูปศาสนาที่ชาเมืองชัยบุรี

พระพุทธรูปชาเมือง เป็นพระพุทธรูปที่ค้นพบภายในถ้ำเพิงหิน ในชาชัยบุรีหรือชาเมือง ตำบลชัยบุรี อำเภอเมืองพัทลุง ซึ่งเคยเป็นที่ตั้งเมืองพัทลุงในสมัยอยุธยาตอนปลาย แหล่งที่พบ เช่น ถ้ำพระ ถ้ำวัดสิงห์ ถ้ำนางชี ถ้ำบ่อฟ้า พระพุทธรูปส่วนใหญ่เป็นพระพุทธรูปขนาดเล็กทำด้วยสำริด เงิน เงินยวง และทองคำ พระเท่าที่ค้นพบแล้วมีหลายปาง เช่น ปางเปิดโลก ปางมารวิชัย ปางไสยาสน์ ปางสมาธิ และปางประทานอภัย

พุทธลักษณะของพระชาเมือง มีลักษณะเฉพาะถิ่น พระพักตร์แบบพื้นเมืองกลมรูปไข่ พระเกตุมาลาเป็นดอกบัวตูม พระศกละเอียด มีไรพระศกเป็นเส้นเล็กๆ พระวรกายพอม พระหัตถ์ใหญ่ผิวด้าน ฐานมักเป็นฐานบัวหงายบัวคว่ำ ฐานเขียงและฐานแข้งสิงห์ พระพุทธรูปเหล่านี้ส่วนใหญ่มีอายุในราวอยุธยาตอนปลายเป็นอย่างสูง นอกจากพระพุทธรูปแล้ว ยังพบรูปฤๅษี และรูปเทวดาสีริศบ้าง แต่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น การแพร่หลายในการสร้างพระชาเมืองแสดงให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธรูปศาสนาบริเวณเมืองพัทลุงที่ชาชัยบุรี

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 สืบหางานศิลป์

ตอนที่ 1

คำชี้แจง

ให้นักเรียนเติมชื่องานศิลปกรรมที่สัมพันธ์กับยุคสมัยของภาพที่กำหนดให้ให้ถูกต้อง

พระพุทธรูปมีต
สมัยสุโขทัย

พระพุทธรูปภายในถ้ำวัด
คูหาสวรรค์ สมัยอยุธยา

พระพุทธรูปเจ้าฝางอกที่คัน
สมัยอยุธยา

เจดีย์ใหญ่วัดวัง
สมัยรัตนโกสินทร์

ตอนที่ 2

คำชี้แจง

ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้ให้ถูกต้อง

1. ลักษณะเด่นของงานศิลปกรรมที่พบในจังหวัดพัทลุง

2. ลักษณะเด่นของงานจิตรกรรมที่พบในจังหวัดพัทลุง

3. ลักษณะเด่นของงาน
ประติมากรรมที่พบในจังหวัด
พัทลุง

จดหมายระยะทางไปตรวจราชการแหลมมลายู ร.ศ. 121 ของ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์

อาทิตย 8 มิ.ย. 121

... ออกจากที่นั่นมาแวะวัดเบิก อยู่เคียงถนนซีกซ้ายมือ มีโบสถ์ก่อศิลาใบระกาไม่ทรงพออยู่ได้ หน้าบรรณเป็นรูปนารายณ์ทรงครุฑขึ้นด้วยปูน มีถนนกว้างล้อมผูกเป็นอย่างไรใหม่ ขึ้นอาจารย์แดง (อยู่วัดหงส์ กทม.) ข้างในโบสถ์มีพระประธานเป็นคู่ค้อยยังชั่วสักหน่อย ฝีมือหนึ่งเขียนสีขาติ ข้างบนด้านอุดหน้ามารประจัญ ด้านข้างเทพชุมนุม ด้านหลังเรือนแก้วมีพิภพธรเหาะแลย์กษัตริย์ ฝีมือเขียนเห็นเข้าชื่นใจ เก่าด้วยค่อนข้างดีด้วย เอาที่บางกอกไล่กันน้อยแห่ง เสนีฝีมือช่างขึ้นแผ่นดินพระนั่งเกล้ามีความสงสัยได้ถามเขาว่าช่างอะไรเขียน หลวงบุรี (บริบาล) สว่าง ณ นัทลุง ต่อมาได้เป็น พระยาพิทลุงโสภณกุล ว่าช่างเมืองนี้ชื่อสุน เป็นหลวงเทพบัณฑิตกรรมการเมืองนี้ แต่ได้ไปพักกรุงเทพฯ เคยไปเขียนแข่งกับอาจารย์แดง ว่าวัดพระแก้วก็ได้เขียน ได้เขียนที่นี้ประมาณ 30 ปีเลยแล้ว คราวเดียวกับวัดวัง เดียวนี้ก็ตายแล้ว วิจารณ์ดูสอบตามเขาเห็นจริงด้วย ห้องโถงเสาอย่างวัดทอง เขียนเมื่อเกิดศตวรรษแล้ว เาอย่างคงแปะทุกสิ่งทุกอย่าง กษัตริย์หันทั้งข้างข้างมา เขียนคงแปะทั้งสิ้น วิทูรนั้นแปลกหน่อยที่เขียนหน้าหลังดินและเมื่อแปลงนั้นเขียนหน้าเป็นมนุษย์ แต่ยังมิมงกุฎเป็นนก เมื่อแปลงแล้วเป็นมานพัตตมมพาทไทย ดูทั่วแล้วกลับออกจากวัดเบิก ข้ามไปวัดวังซึ่งอยู่ฝั่งตรงข้าม วัดนี้ใหญ่เป็นวัดถือน้ำ มีโบสถ์กลาง มีพระระเบียงพร้อม มีพระเจดีย์อยู่มุมซ้ายหน้า สูงประมาณ 5-6 วา ด้านหน้ามีมุขเด็จพระปาลิไลย ปั้นข้างสิงห์พวย พระประธานภายในงามกว่าที่เคยได้เห็นมาหมดตั้งแต่มา แต่ถึงดังนั้นก็ยังสู้ข้างเหนือไม่ได้ ผนังโบสถ์เขียนอย่างเดียวกับวัดเบิก มือเดียวกัน แต่ที่นี้เปลี่ยนเขียนผนังตอนบนด้านข้างเปรูปรมสมโภช เลี้ยวที่ห้องล่างสิบชาติลพหมดแล้ว ผนังขึ้นกะทะออกเป็นแผ่นๆ พระระเบียงมีพระอยู่บนแท่นปูน ตามธรรมเนียมบางทรงเครื่องนั่งทั้งเพ หน้าตักประมาณศอกคืบ รูปร่างหน้าตาพออยู่ได้ ดีกว่าที่อื่นในแขวงนี้ที่เห็นมาแล้ว พระระเบียงมีขีปนประตุ 3 ด้าน รูปร่างขีปนยอด ก็ดูแปลกดี ตั้งแต่มาจะหาอดีตก็ไม่ได้

ลืมหว่าถึงพระในโบสถ์ไป นอกจากพระประจำที่ มีพระอาศรัยอีกมาก เป็นพระบ้างหล่ออย่างหนึ่ง พระเงินหล่ออีกอย่างหนึ่ง พระเงินบุมีโตทองคหนึ่งเป็นใหญ่สุด สูงถึงศอกเศษ รูปร่างพอใช้ด้วยเป็นพระอุมาบุตร ที่รูปไม่เหมือนพระฝีมือที่เคยเห็นมา จมูกใหญ่ ปากใหญ่ เกียดไปข้างเขมร แต่มาชิด เหนจะเป้นพระเรื่องนี้ งามพระว่าเดิมอยู่บนกุฏิ ไม่รู้ว่าอยู่มาแต่ครั้งไหน อีกองค์หนึ่งเป็นพระยืนยกมือเดียว แต่งสวมเทริด เหมือนอย่างที่เขาไว้ในเมืองกรุงเก่า ชุมสูงราวศอกครึ่งอยากว่าพระชนิดนี้จะมัทที่นี้ด้วยฤๅประการใด งามพระว่าเอามาแต่ไหน ก็ว่าอยู่บนกุฏิเหมือนกัน รู้ไม่ได้ว่าทำเมืองนั้นฤๅมาแต่ไหน เมื่อนี้เขาเอาก็อบจะให้พระเงินนั้นทำเมืองนี้เอง พระทรงเทริดนั้นใครคงเอามาแต่เหนือพระเจดีย์เป็นพระเจดีย์กลม แต่ไม่มีบัลลังก์ มีแถบกลมขึ้นจากคอรั้ง แล้วก็ฝ่ามือเดียว ออกจากวัดวังไปดูศาลา เป็นเรือนขัดแตะถือปูนขึ้นเดียวดูก็ดีพอสมควรการ เป็นตึกพระยาพิทลุงสร้างไว้เป็นศาลากลางก่อน งามเขาว่าความมีเดือนละ 18-19 เรือง แล้วหมดไม่มีค้าง ออกจากศาลาข้ามไปสนามขนวี่ เขาทำปาวีเลียนให้หนึ่ง มีวัวขนกัน 4 คู่ ขนกันดี 2 คู่ หนึ่งเสีย 2 คู่ ความยคู่หนึ่งแต่ขนกัน 2 กักหนึ่ง ไม่สนุก เสร็จแล้วเดินกลับมาแวะดูว่าการเมืองวังทำใหม่ เป็นเรือนสองชั้นฝาขัดแตะถือปูน ยังไม่ทันแล้ว ค้างปรับบาน ฝีมือทำก็ดีออก แต่อย่างมันเต็มทีคิดไม่ไปนโซด ข้างล่างเป็นห้องกันชอกแซง เล็กมิดเกือบจะทำการอะไรไม่ได้ ข้างบนเป็นเฉลียงแลมุขโงกเกือบหมด เหลือห้องอยู่ 2 ห้อง เรือนอย่างนี้ถ้าหน้าฝนเห็นจะสนุกดี ที่ห้องขึ้นล่างคงไม่สู้ผุดกว่ากลางแจ้ง ออกจากที่นั่นกลับถึงที่พักเวลาบ่ายค่ำกับ 10 นาที อนึ่ง ลืมกล่าวไป เมื่อกลับมาถึงที่ว่าการอำเภอ เห็นเป็นบ้านเหลี่ยมเหล็กทั้งอยู่ริมถนนสองกระบอก งามเขาว่าเอามาแต่เขาเมือง เมื่อกลับมาถึงที่พักได้หาผู้รู้มาไล่ ได้หลวงบุรีเป็นลูกพระยาพิทลุงกับ เล่าว่าเดิมเมืองพิทลุงตั้งอยู่ที่ปราณ ในปากพูนซึ่งเดี๋ยวนี้เป็นแขวงอำเภอเมืองนคร ครั้งแผ่นดินตาก พม่ามาตีพิทลุง พระยาแก้วการพ ผู้ว่าราชการหนิมาฝั่งนี้ เทียวตั้งเมืองหลายแห่ง คือที่เขาเมืองควนพร้าว เป็นต้น แต่ไม่ตั้งมั่นได้ จนกระทั่งมาตั้งที่ลำปำจึงมั่นอยู่จนบัดนี้ ฝ่ายที่ปราณก็ไม่เสีย พระอยู่วัดนาท่อมลิกมาเป็นผู้บัญชาการรบพม่าล้าไป กรุงเทพฯเรียก พระยาแก้วการพเลยหนิ มีรับสั่งตั้งพระปู่เป็นผู้ช่วย เมืองที่เขาเมืองนั้นทำก็ไม่ทันแล้วมิได้บิดาหลวงบุรีไปขอเอาอิฐเอาปูนมา ผู้ใหญ่ที่นั่นว่ากำแพงเดี๋ยวนี้ เหนเป็นแต่ดินปนคัน แต่ก่อนมีอิฐก่อแล้วสูงเพียงเข้า ปืนตั้งอยู่หน้าเมือง ในเมืองมีวัดวัดหนึ่ง มีโบสถ์ก่ออิฐใหญ่ กับพระเจดีย์ฐาน 3 วา เมืองอยู่ชายเนิน อาศรัยแม่น้ำท่าสกา ว่าเป็นที่ต่อสกาเก่า

จันทร์ 9 มิ.ย. 121

เวลาเช้า 2 โมง ยาวพระยาสุนทรราชาทิฆคเมืองพัทลุง ซึ่งจะไปด้วยไม่ได้ เพราะภรรยาเป็นผีที่ชายสวัด นั้นแล้ว ลงเรือมาแต่ 12 แจวของพระยาสุมาจัดให้ แจวออกทะเลสาบเลียบฝั่งตรงไปยังทิศใต้เข้าอ่าวแหลมจองถนน ถึงปากคลองบางแก้ว 4.15 เข้าคลองไป เป็นคลองเล็กพอจุเรือลำเดียว (12 แจว) ถึงวัดบางแก้วเวลา 4.30 พระพลเมืองพัทลุงกับภรรยาแต่งศาลา วัดเป็นที่พักไว้รับ กับทำโรงครัวเลี้ยงด้วย ได้ขึ้นดูวัดบางแก้ว เป็นวัดชำรุดแล้วมาก มีโบสถ์อยู่หน้าหลังหนึ่ง หลังคาพังแล้ว เอาจากมุงพระไว้ โบสถ์ด้านหน้ามีมุข มีพระนั่งในมุขหน้า แต่เหลือแต่ไม้แกนปักอยู่ เป็นพระนั่งองค์หนึ่ง มีแกนพระยืนอีก 2 แกนพังกำแพงอยู่ไม่รู้ว่าจะอยู่ที่ไหน ที่จะเป็นสาวก เหลียงมุขหน้าเป็นปอดิโคทางเข้าโบสถ์ทั้งสองข้างคิดว่าสามมุขหน้าเป็นสาวลอย ด้านข้างเป็นกำแพงแก้ว แต่เห็นไม่พังเสียเหลือแต่ยอดเดียว แต่หน้ามุขเป็นผนังแฉียงอยู่เต็ม ในโบสถ์มีที่ทำสังกรรมสามหลัง ที่ เรือนพระห้องหนึ่ง ผนังสองห้อง กลางก่อเป็นช่องกรง สองห้องทัวท้ายเป็นทึบ เสาเป็นไม้บวบสลักในตัว หลังโบสถ์กันผนัง เฝียงตั้ง ระเบียบหลังมีพระนอน มีช่องเข้าได้แค่ทางหลัง ในโบสถ์มีพระนั่ง 5 องค์ รอบโบสถ์มีเสมาหินเกลี้ยง 8 อยู่บนฐานไม่มี ชูม หว่างเสมาเงขาวมีอีกกองสี่เหลี่ยมสองกอง คิดว่าเจดีย์พัง ฤกษ์ฝังกระดูกสมภาร มีกำแพงแก้วล้อมโบสถ์สามด้านเว้นหลัง ด้านข้างมีประตู 1 ด้านหน้ามีประตู 2 ชูมพังแล้ว หลังโบสถ์มีพระมหาธาตุ รูปพระเจดีย์อินเดีย มีฐานมกรแบกขึ้นหนึ่ง ลิงห์ ขึ้นหนึ่ง หน้ากระดานขึ้นหนึ่ง ตั้งบนชั้นทักษิณ ฐานแปดเหลี่ยมองค์กลม ชั้นทักษิณแปดเหลี่ยม มีชูมพระสามด้าน ด้านหน้า เป็นบันไดขึ้นทักษิณ ฐานล่างรองชั้นทักษิณเป็นฐานเขียงสี่เหลี่ยม ที่มุมมีพระเจดีย์แทรกกันว่างที่เหลี่ยมย่อมุมละองค์ อย่างพระเจดีย์ ไม่เรียวยาวหน้าแต่ทรงอ้วน ฐานแปดเหลี่ยมสามชั้น สโตลของพระธาตุนี้ฝึกกล จะว่าเป็นอย่างไกรยากอินเดีย ชวาทนอย เจ็กนอย ที่แก้วเห็นสโตลไม่ได้ชัด เพราะพังแลดูกว้าง ดูองค์พระธาตุเป็นอินเดีย ดูชูมพระเป็นที่ยอดย่อมุมโบโรโบโดที่ชวาทนอย พระเจดีย์เหลี่ยมแปดเหลี่ยม ยอดแทรก ยอดใหญ่ทรงฤทเป็นที่หลังคาจีน แต่ว่าแน่นไม่ได้ เพราะมันแปดรอยพังๆ ชูมๆ ปลายลวด ปิดทองที่ลวานั้นแน่นเป็นของเก่า จะดูลายสอบกก็ไม่วุ่น เพราะใช้ประดับด้วยขามเสียมาก มีแต่ภาพคือมารแบกที่รับระฆัง กับ เทวดาที่หนึ่งเชิงบันไดก็ทำนองสุโขทัย แลยังมีห้วยกัษ์ห้วยข้างกลิ้งอยู่ก็ยังไม่รู้ว่าจะอยู่ที่ไหน แต่ฝีมือไม่แข็งทั้งสิ้น พระที่อยู่ในชูม หน้าก็คล้ายยายหอมที่นครปฐม ตกลงให้เป็นสโตลแหลมมลายู รอบพระธาตุมีพระระเบียบล้อม พังแล้ว เวลาที่มีคนไปซ่อมทำเสา ไม่มุงกระเบื้อง ข้างกำแพงแก้วโบสถ์ มีพระเจดีย์ใหญ่ฐานคู่อีกข้างละองค์พังแล้วพอเห็นได้แต่เค้า กำนันว่าด้านหน้าเจ้าเลียด ชาวสร้าง มีเมืองอยู่ต่อไปบนดอนทางเหนือ มีวัดมีพระพุทธรูปทำด้วยศิลาเรียกวัดคูลา จึงให้พาพาไปดู ทางไม่วุ่นนัก มีโคก สองโคก คงเป็นโบสถ์หรือวิหาร อยู่ไม่สู้ห่างกัน จะเป็นวัดเดียวกันฤคนละวัดไม่ทราบแน่ บนโคกมีพระศิวะทลายแดงหักกอง เกะกะอยู่หลายองค์ องค์หนึ่งที่เป็นใหญ่ที่สุดคงพระพักตร์สูงประมาณศอกคืบ ที่ไม่ไปทางนครไชยศรี กเดียวไปข้างกรุงเก่า ออกจากวัดไปดูเมือง เขาบอกว่าตรงนั้นแลเมือง ข้าพเจ้าสังเกตตามดู เห็นไม่มีปฐพีอื่นนอกจากมีถั่วขามโองโง่แตกซึ่งปนทรากบ้าน คน พอเชื่อได้ว่าเมืองจริง จึงเห็นว่าเมืองพัทลุงเมคงเป็นที่นี้ เพราะมีซากสิ่วโล เทียงกลั้มมาที่พังกันข้าวกกลางวันพระยาสุมา ไปปิดเอาโองมาได้ใบหนึ่ง เป็นของเก่าขึ้นที่เห็นในเมืองตรัง อยู่ที่วัดได้เก็บเอามาด้วย บ่ายโมง 45 กลับจากวัดบางแก้วลงเรือไป เกาะสี่เกาะห้า ...

หมายเหตุ

ข้อความในจดหมายเหตุการเดินทางฉบับข้างต้นเป็นข้อความที่นักเขียนและตัวสะกดตาม ฉบับที่กของต้นฉบับ ซึ่งต่างจากการเขียนในปัจจุบัน

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 สืบหางานศิลป์

ตอนที่ 3

คำชี้แจง

ให้นักเรียนศึกษาจดหมายระยะทางไปตรวจราชการแหลมมลายู ร.ศ. 121 ของสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ แล้วตอบคำถามต่อไปนี้ให้ถูกต้อง

พระพุทธรูปที่กรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ไปสำรวจ
ที่ใดบ้างและพระพุทธรูปมีพุทธลักษณะอย่างไร

วัดวัง มีความสำคัญต่อเมืองพัทลุงอย่างไรบ้าง
และหลักฐานที่สนับสนุนว่าวัดนี้มีความสำคัญ
ได้แก่อะไรบ้าง

เพราะเหตุใดกรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์จึงทรงแสดงความ
คิดเห็นไว้ว่าฝีมือการเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนังภายใน
อุโบสถวัดวิหารเบิกจิ้งมีความสวยงามมาก

จากลักษณะของพระธาตุเจดีย์วัดเขียนบาง
แก้วรูปแบบทางสถาปัตยกรรมได้รับอิทธิพล
ของศิลปะในยุคสมัยใดบ้าง

พุทธสถานในจดหมายระยะทางฯ นักเรียนคิดว่าสถานที่
ใดน่าจะมีอายุเก่าแก่ที่สุด เพราะเหตุใด

ศิลปะการแสดงพื้นบ้านของจังหวัดพัทลุง

โนรา : นาฏกรรมพื้นถิ่นแห่งคาบสมุทรปักษ์ใต้

โนรา เป็นมหรสพการแสดงพื้นบ้านที่เป็นที่นิยมและขึ้นชื่อของชาวปักษ์ใต้ มหรสพดังกล่าวมีประวัติความเป็นมาอย่างยาวนาน มีการนำเอาวัฒนธรรมการรำรำและการบูชาเทพเจ้าในศาสนาพราหมณ์-ฮินดูมาจากอินเดีย ภายหลังมีการปรับเปลี่ยนโดยการนำวัฒนธรรมความเชื่อดั้งเดิมในการบูชาผีบรรพบุรุษและคติความเชื่อทางพุทธศาสนามาผสมผสานจนเกิดเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน ซึ่งเจริญรุ่งเรืองและเฟื่องฟูมากในพื้นที่รอบทะเลสาบสงขลาครอบคลุมพื้นที่จังหวัดพัทลุง สงขลา และนครศรีธรรมราช แล้วค่อยๆแพร่กระจายไปทั่วคาบสมุทรมาลายู ตั้งแต่พื้นที่บางส่วนของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ไปจนถึงพื้นที่ตอนบนของประเทศมาเลเซียในปัจจุบัน

และเป็นที่น่ายินดีที่องค์การศึกษาวិทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งชาติหรือยูเนสโก ได้ยกย่องและขึ้นทะเบียน **โนรา** เป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ซึ่งสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ชาวไทยเป็นอย่างมาก

ประวัติความเป็นมาของโนรา

โนราเกิดขึ้นครั้งแรกตั้งแต่เมื่อไรยังไม่สามารถสรุปได้แน่ชัด แต่นักวิชาการส่วนใหญ่ได้ให้ความเห็นว่า โนรานั้นมีต้นกำเนิดอยู่บริเวณลุ่มทะเลสาบสงขลา ซึ่งมีพัฒนาการมาจากการร่ายรำบูชาเทพเจ้าในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู นอกจากนี้ หากมองลงไปถึงท่ารำและกระบวนการร่ายของโนรา จะมีความคล้ายคลึงกับลักษณะท่ารำของชาวอินเดีย จากปัจจัยดังกล่าวเหล่านี้ได้หลอมรวมและพัฒนาต่อเนื่องจนกลายเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของศิลปะการแสดงดังกล่าว และได้รับความนิยมเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ในส่วนของประวัติความเป็นมาโนราที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดพัทลุงนั้น หากย้อนเหตุการณ์ไปตามตำนานโนรา เมื่อครั้งหลังจาก **ขุนศรีทรา** ได้รับเครื่องทรงจากพระยาสาขีฟ้าผาดแล้ว ก็ได้ออกตระเวนร่ายรำโนรา ไปทั่วพื้นที่ภาคใต้ นอกจากนี้จากคำบอกเล่าของคนในพื้นที่จังหวัดพัทลุง กล่าวกันว่าขุนศรีทราได้มาฝึกหัดลูกศิษย์บริเวณ **บ้านท่าแค** (ปัจจุบันอยู่ในพื้นที่ตำบลท่าแค อำเภอเมืองจังหวัดพัทลุง) เมื่อขุนศรีทราได้สิ้นชีวิตลง อัฐิของท่านถูกฝังไว้บริเวณภายในวัดท่าแค ปัจจุบันมีต้นโพธิ์ปลูกทับไว้เป็นเครื่องหมายในบริเวณ **วัดท่าแค** ตำบลท่าแค อำเภอเมืองพัทลุง

ตำนานโนรา

ตำนานเรื่องเล่าเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของโนรามีหลายแนวคิด โนราแต่ละคณะต่างก็ได้เรียนรู้ถ่ายทอดมาแตกต่างกัน ข้อมูลแต่ละแนวคิดอาจมีความเหมือนและแตกต่างกันเล็กน้อยเพียงใด จะขอนำมากล่าวไว้ต่อไปนี้

ภาพวาดพระยาสาขีฟ้าผาด
ที่มา <https://shorturl.asia/Xybpd>

ภาพวาดนางนวลทองลำลี
ที่มา <https://shorturl.asia/VatXW>

อนุสาวรีย์พ่อขุนศรีทรา
ที่มา <https://shorturl.asia/ekBWC>

รูปปั้นพรานบุญ
ที่มา <https://shorturl.asia/r6zi>

(ตัวอย่าง)

แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้

รายวิชาเพิ่มเติม พหุศาสตร์ศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

เรื่องเมืองลุงบ้านเรา

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อคำถาม แล้วทำเครื่องหมาย × เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

1. ข้อใดคือลักษณะเด่นในการตั้งถิ่นฐานของเมืองพัทลุงตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน
 - ก. เป็นเมืองที่มีขนาดใหญ่
 - ข. เป็นเมืองท่าการค้าทางเศรษฐกิจ
 - ค. เป็นเมืองที่มีผู้คนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก
 - ง. เป็นเมืองที่มีขนาดเล็ก ย้ายถิ่นฐานไปตามเจ้าเมืองผู้ปกครอง
3. การกระทำในข้อใดเป็นการต่อยอดความรู้จากการศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับเมืองพัทลุงเก่าได้เหมาะสมที่สุด
 - ก. ปูนาเศษเครื่องถ้วยสมัยราชวงศ์หมิงจากโคกเมืองมาจำหน่ายเป็นของที่ระลึก
 - ข. สร้อยขุดดินเหนียวจากคันดินเมืองพัทลุงที่บ้านแรมมาป็นเป็นของใช้ในครัวเรือน
 - ค. สบายนาพระพิมพ์ขนาดเล็กที่พบจากในถ้ำไปปล่อยให้ผู้ที่สนใจเช่าบูชา
 - ง. นุชนาลวดลายจากจิตรกรรมฝาผนังใน ศาสนสถานมาออกแบบเป็นลายผ้า
11. งานศิลปกรรมใดที่มีร่องรอยของการผสมผสานศิลปกรรมจีนชัดเจนที่สุด
 - ก. วังใหม่
 - ข. หอไตร วัดควนปรัง
 - ค. ผ้าพระบฏวัดหัวเตย
 - ง. พระประธานวัดยางงาม
14. นัทเป็นเด็กที่มีนิสัยขี้โม้ โอ้อวด ลักษณะพฤติกรรมดังกล่าวของนัทสอดคล้องกับบุคลิกตัวละครใดในหนังสือ
 - ก. เท่ง
 - ข. หนูน้อย
 - ค. พูนแก้ว
 - ง. ยอดทอง
16. อุปถัมภ์รกรากร เป็นราชทินนามที่นายพุ่ม ช่วยพลเงินได้รับจากผลงานในด้านใด
 - ก. การเป็นกำนัน
 - ข. การเป็นผู้ใหญ่บ้าน
 - ค. การรำนราได้สวยงาม
 - ง. การเป็นบุคคลตัวอย่างของจังหวัด
17. ในฐานะที่เราเป็นนักเรียน วิธีการใดเหมาะสมที่สุดที่จะสามารถช่วยเหลือชุมชนและบ้านเมืองของเราให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน
 - ก. ช่วยเก็บขยะหน้าโรงเรียน
 - ข. เข้าร่วมอบรมการเป็นคนดีของสังคม
 - ค. ตั้งใจเรียน ปฏิบัติตามกฎหมายของโรงเรียน
 - ง. ทำงานรับจ้างเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระทางบ้าน

25. วัฒนธรรมด้านอาหาร ข้อใดสอดคล้องกับจังหวัดพัทลุงมากที่สุด

ก. ปลาตุกร้า

ข. หมูยอสมุนไพร

ค. ปลาสดิตแดตเดียว

ง. น้ำบูดูจากเนื้อปลาทะเลสด

28. การกระทำของบุคคลในข้อใดที่แสดงถึงการรักษาคุณค่าและพิงพาทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน

ก. อานันabriโภคสัตว์ทะเลตามฤดูกาล

ข. เตชินabriโคน้ำผึ้งสดแท้จากป่าธรรมชาติ

ค. สัมแก้วabriโภคสัตว์น้ำตัวเล็กเสริมสร้างแคลเซียม

ง. สัมปอยabriโคนื้อสัตว์ป่าที่ได้รับบาดเจ็บพลัดหลงจากฝูง

(ตัวอย่าง)

แบบวัดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น
จากการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องเมืองลุงบ้านเราที่มีต่อความภาคภูมิใจใน
ท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

คำชี้แจง

1. แบบวัดชุดนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาความภาคภูมิใจในท้องถิ่น จึงขอให้นักเรียนตอบตามความเป็นจริง และตอบให้ครบทุกข้อ การตอบแบบวัดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นครั้งนี้ผู้วิจัยจะเก็บเป็นความลับ เนื่องจากนักเรียนเป็นบุคคลที่มีคุณค่าต่อการวิจัย ข้าพเจ้าต้องการทราบความคิดเห็นของนักเรียนเพื่อนำผลจากการวัดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นไปพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเราให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยนำผลจากการตอบแบบวัดนี้ไปวิเคราะห์ในภาพรวมและจะไม่ทำให้เกิดผลกระทบต่อตัวนักเรียนแต่ประการใด

2. แบบวัดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น มีจำนวน 2 ตอน รวมทั้งสิ้น 22 ข้อ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด ลักษณะตรวจสอบรายการ 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ โดยวิธีการตอบแบบวัดฉบับนี้ ให้นักเรียนอ่านข้อความในแต่ละข้อแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของนักเรียน โดยวัดความภาคภูมิใจภายหลังจากการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเรา 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านที่ 1 ด้านความภาคภูมิใจในภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ของพัทลุง ด้านที่ 2 ด้านความภาคภูมิใจในงานศิลปกรรมและศิลปะการแสดงของจังหวัดพัทลุง ด้านที่ 3 ด้านความภาคภูมิใจในความสามารถของบุคคลสำคัญจังหวัดพัทลุง ด้านที่ 4 ด้านความภาคภูมิใจในมรดกทรัพยากรของจังหวัดพัทลุง ในการตอบแบบวัดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น มีเกณฑ์ในการเลือกตอบดังนี้

5 หมายถึง นักเรียนเห็นด้วยหรือปฏิบัติตรงตามข้อความนั้นมากที่สุด

4 หมายถึง นักเรียนเห็นด้วยหรือปฏิบัติตรงตามข้อความนั้นมาก

3 หมายถึง นักเรียนเห็นด้วยหรือปฏิบัติตรงตามข้อความนั้นปานกลาง

2 หมายถึง นักเรียนเห็นด้วยหรือปฏิบัติตรงตามข้อความนั้นน้อย

1 หมายถึง นักเรียนเห็นด้วยหรือปฏิบัติตรงตามข้อความนั้นน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด จำนวน 2 ข้อ โดยให้นักเรียนเขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความภาคภูมิใจในท้องถิ่นหลังจากการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเรา

3. หากต้องการเปลี่ยนคำตอบ ให้ขีดทับอันเดิมเสียก่อนแล้วจึงเลือกใหม่ตามต้องการ

ตอนที่ 1

ข้อ	รายการสอบถาม	ระดับความภาคภูมิใจ				
		5	4	3	2	1
ด้านความภาคภูมิใจในภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ของพัทลุง						
1	นักเรียนรู้สึกฮึกเหิมและประทับใจในเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดพัทลุง					
ด้านความภาคภูมิใจในงานศิลปกรรมและศิลปะการแสดงของจังหวัดพัทลุง						
8	เมื่อเห็นการแสดงพื้นบ้านของจังหวัดพัทลุงกำลังทำการแสดงอยู่ นักเรียนจะเข้าไปชมการแสดงนั้น					
ความภาคภูมิใจในความสามารถของบุคคลสำคัญจังหวัดพัทลุง						
13	นักเรียนคิดว่าคนพัทลุงเป็นคนที่มีความกล้าหาญและรักบ้านเกิดตนเอง					
ความภาคภูมิใจในมรดกทรัพยากรของจังหวัดพัทลุง						
18	นักเรียนประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวที่เกิดจากทรัพยากรในจังหวัดพัทลุง					

ตอนที่ 2

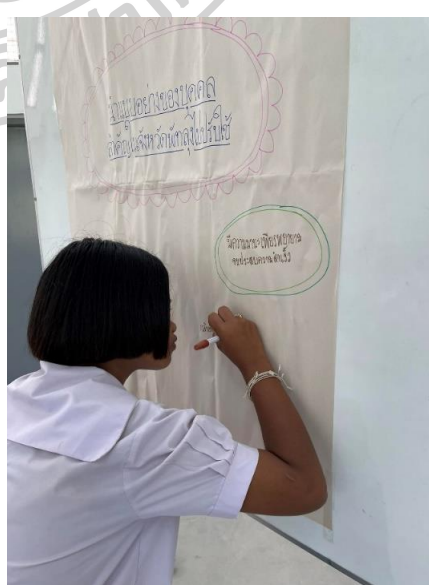
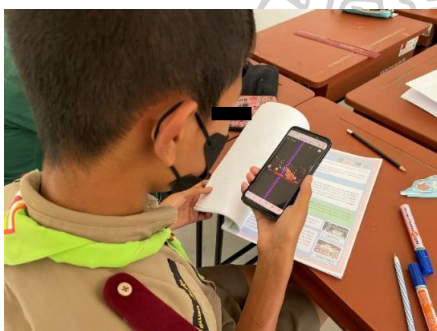
1. นักเรียนคิดว่าประเด็นใดบ้างที่แสดงให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองของเมืองพัทลุง

2. ในฐานะที่เป็นคนพัทลุง ให้นักเรียนยกตัวอย่างความประทับใจเกี่ยวกับจังหวัดพัทลุงพร้อมเหตุผลประกอบ

ภาพการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเรา

ภาคผนวก ฉ

ผลงานนักเรียนจากการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเมืองลุงบ้านเรา

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล

นายธนพล พุ่มพูล

วุฒิการศึกษา

พ.ศ. 2548 จบระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

โรงเรียนเทศบาลบ้านคูหาสวรรค์

พ.ศ. 2555 จบระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

โรงเรียนพัทลุง จังหวัดพัทลุง

พ.ศ. 2560 สำเร็จการศึกษาการศึกษาระดับบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ 1)

วิชาเอกสังคมศึกษา คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร

พ.ศ. 2562 ศึกษาต่อศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

